

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERE YÖNELİK KİŞİLER ARASI
İLETİŞİM BECERİLERİNİ DESTEKLEYİCİ PROGRAM MODELİ**

DOKTORA TEZİ

Naif KARA

Enstitü Anabilim Dalı: İletişim Bilimleri

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ahmet ESKİCUMALI

EYLÜL – 2020

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERE YÖNELİK KİŞİLER ARASI
İLETİŞİM BECERİLERİNİ DESTEKLEYİCİ PROGRAM MODELİ**

DOKTORA TEZİ

Naif KARA

Enstitü Anabilim Dalı: İletişim Bilimleri

“Bu tez sınavı 28/09/2020 tarihinde online olarak yapılmış olup aşağıda isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI
Prof. Dr. Ahmet ESKİCUMALI	Başarılı
Doç. Dr. Ahmet YIKMIŞ	Başarılı
Doç. Dr. Serhat ARSLAN	Başarılı
Doç. Dr. Ekmel GEÇER	Başarılı
Dr. Öğretim Üyesi Kadriye KOBAK	Başarılı

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ÖRJİNALLİK BEYAN FORMU

Sayfa : 1/1

Öğrencinin

Adı Soyadı	:	Naif KARA
Öğrenci Numarası	:	1660D74100
Enstitü Anabilim Dalı	:	İletişim Bilimleri
Enstitü Bilim Dalı	:	İletişim Bilimleri
Programı	:	☐ YÜKSEK LİSANS ☒ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Program Modeli
Benzerlik Oranı	:	%14

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.

03/09/2020
İmza

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere .....@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

...../...../20.....
İmza

Uygundur

Danışman
Unvanı / Adı-Soyadı: Prof. Dr. Ahmet ESKİCUMALI

Tarih: 03/09/2020

İmza:

KABUL EDİLMİŞTİR

REDEDEDİLMİŞTİR

EYK Tarih ve No:

Enstitü Birim Sorumlusu Onayı

ÖNSÖZ

Özel yeteneklilerin akademik açıdan başarılı oldukları bilinmektedir. Ancak bu başarılarının sürdürülebilirliğini sadece akademik bir başarı ile sınırlandırmak mümkün değildir. Başarının iletişime dayalı olduğu artık günümüzde yadsınamaz bir gerçektir. Özellikle yapılan araştırmalar ve gözlemlere dayalı olarak özel yeteneklilerin kişiler arası iletişimlerine yönelik sorunların yaşandığı görülmüştür. Bu sorunların giderilmesine dönük çok az sayıda çalışma mevcuttur. Bu nedenle Bilim ve Sanat Merkezlerinde iletişim eksenli yürütülecek çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla, bu çalışmada özel yetenekli öğrencilerin kişiler arası iletişim becerilerinin artırılması için Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Program modelinin geliştirilmesi ve bu program modelinin öğrencilerin çevrim içi ve çevrim dışı iletişim beceri düzeyleri üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Böyle bir çalışma yapmak istediğimi söylediğimde heyecanıma ortak olan, yönlendirmeleriyle ufku aydınlatıp başaracağıma yürekten inanan tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Ahmet ESKİCUMALI'ya verdiği emeklerden dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Eşsiz tecrübeleriyle bana yön veren Sayın Prof. Dr. Zülküf KARA'ya, yöntem çalışmalarım ve çalışma süresince her zaman yanımda olan Sayın Doç. Dr. Serhat ARSLAN'a, doktora tez çalışmamın başlangıcından itibaren çok değerli fikirlerini paylaşan Sayın Doç. Dr. Nesrin AKINCI ÇÖTOK ve Doç. Dr. Ekmel GEÇER'e çok teşekkür ederim.

Karşılaştığım sorunları aşmamda hiçbir zaman yardımlarını esirgemeyen Sayın Dr. Öğretim Üyesi Kadriye KOBAK ve Sayın Dr. Aslı İGİT'e ayrıca müteşekkirim.

Etkinlik uygulamalarına katılan danışmanlığını yaptığım öğrencilerime, katkılarından dolayı programın yürütüldüğü İzmit Bilim ve Sanat Merkezi yönetici ve danışmanlarına ve Ar-Ge üyelerine çok teşekkür ederim. Varlıkları ile bana umut veren aileme şükranlarımı sunar, doktora çalışmamda dualarını esirgemeyen ve bu süreçte ebedi hayata intikal eden ablam Nurcan KARA'ya bu çalışmayı ithaf ederim.

Naif KARA

28.09.2020

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR.....	vi
TABLO LİSTESİ.....	vii
ŞEKİL LİSTESİ.....	x
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	13
1.1. İletişim.....	13
1.1.1. Kişiler Arası İletişim ve Unsurları.....	15
1.1.2. Sanal İletişim.....	18
1.1.3. Kişiler Arası İletişim ile İlgili Kuramlar.....	21
1.1.3.1. Sullivan'ın Kişiler Arası İletişim Kuramı.....	21
1.1.3.2. Heider'in Atf (Yükleme) Kuramı.....	23
1.1.3.3. Newcomb'un ABX Modeli.....	25
1.2. Özel Yetenekli Öğrenci.....	28
1.2.1. Zekâ, Üstün Zekâ, Üstün Yetenek ve Özel Yetenek Kavramları.....	39
1.2.2. Özel Eğitim Kurumu: Bilim ve Sanat Merkezi.....	43
1.2.3. Özel Yetenekli Öğrencilerin Kişiler Arası İletişimi.....	46
1.2.4. Özel Yetenekli Öğrencilerin İletişimine Yönelik Yaklaşımlar.....	49
1.2.4.1. Kişiler Arası İletişim Becerileri.....	49
1.2.4.2. Kişiler Arası Duyarlılık.....	53
1.2.4.3. Pragmatik Dil Kullanımı.....	55
1.3. İlgili Yayın ve Araştırmalar.....	59
1.3.1. Kişiler Arası İletişim ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar.....	60
1.3.2. Kişiler Arası İletişim ile İlgili Türkiye'de Yapılan Bazı Araştırmalar.....	61
BÖLÜM 2: YÖNTEM.....	66
2.1. Araştırma Modeli.....	66
2.2. ADDIE Öğretim Tasarım Modeli.....	70
2.2.1. Tasarım Aşaması.....	72
2.2.2. Geliştirme Aşaması.....	72
2.2.3. Uygulama Aşaması.....	73

2.2.4. Uygulama Merkezinin Fiziki Şartları	74
2.2.5. Uygulayıcının Özellikleri	74
2.2.6. Öğrenen Özellikleri	74
2.2.7. Değerlendirme Aşaması.....	74
2.2.8. Doğrulama Aşaması	74
2.3. Çalışma Grubu	75
2.4. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları	77
2.4.1. İletişim Ölçeği.....	77
2.4.2. İletişim Ölçeğinin Türkçeye Çevirisi	78
2.4.3. İletişim Ölçeğinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi	79
2.4.4. Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği	81
2.4.5. Sosyal Medya Yeterlik Ölçeğinin Türkçeye Çevirisi.....	85
2.4.6. Sosyal Medya Yeterlik Ölçeğinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi	85
2.5. Verilerin Toplanması.....	88
2.6. Deney ve Kontrol Gruplarının Oluşturulması	91
2.7. Deneysel İşlemler.....	91
2.8. Verilerin Analizi	92
2.9. Uygulama Süreci.....	94
BÖLÜM 3: BULGULAR.....	103
3.1. Nicel Analiz Sonuçları	103
3.1.1. İletişim Ölçeğine İlişkin Bulgular	103
3.1.2. Sosyal Medya Yeterlik Ölçeğine İlişkin Bulgular	106
3.2. Nitel Analiz Sonuçları	109
3.2.1. Etkinlik Öncesi Bulgular	109
3.2.2. Etkinlik Sonrası Bulgular.....	111
BÖLÜM 4: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	126
4.1. Sonuç.....	126
4.1.1. Araştırmanın Nicel Boyutuna İlişkin Sonuçlar	126
4.1.2. Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Sonuçlar.....	128
4.2. Tartışma.....	129
4.3. Öneriler.....	139

KAYNAKÇA.....	141
EKLER.....	161
ÖZGEÇMİŞ.....	300

KISALTMALAR

- ADDIE** : Analysis (Analiz), Design (Tasarım), Development (Geliştirme)
Implementation (Uygulama), Evaluation (Değerlendirme) Öğretim
Tasarım Modeli
- ARGE** : Araştırma ve Geliştirme
- BİLSEM** : Bilim ve Sanat Merkezi
- EPÖ** : Erişim, Paylaşım, Öğrenme
- İÖ** : İletişim Ölçeği
- ÖYKİDEP** : Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Kişiler Arası İletişim Becerilerini
Destekleyici Program
- MEB** : Millî Eğitim Bakanlığı
- SMYÖ** : Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği
- SPSS** : Statistical Package for Social Sciences (Sosyal Bilimler için İstatistik
Programı)

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Yüz Yüze ve Bilgisayar Aracılı İletişim	19
Tablo 2: Zekâ Bölümü ve Düzeyleri.....	43
Tablo 3: Çoklu Zekâ Başarı Programı	46
Tablo 4: Araştırmanın Genel Çerçevesi	71
Tablo 5: İletişim ve Sosyal Medya Kullanım Etkinlikleri Haftalık Plan Çizelgesi.....	73
Tablo 6: Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilere Ait Demografik Bilgiler	76
Tablo 7: Pilot Çalışma İletişim Ölçeği Maddelerinin Korelasyon Puanları.....	78
Tablo 8: İletişim Ölçeği Maddelerinin Korelasyon Puanları	79
Tablo 9: Ölçek İstatistiği	79
Tablo 10: Normallik Betimleme Tablosu.....	80
Tablo 11: Normallik Testi	80
Tablo 12: Cinsiyete Göre Mann-Whitney U Testi.....	80
Tablo 13: Cinsiyete Göre Mann-Whitney U Test İstatistiği	80
Tablo 14: Sınıf Düzeyine Göre Mann-Whitney U Testi	81
Tablo 15: Sınıf Düzeyine Göre Mann-Whitney U Test İstatistiği.....	81
Tablo 16: Okul Türüne Göre Mann-Whitney U Testi	81
Tablo 17: Okul Türüne Göre Mann-Whitney Test İstatistiği.....	81
Tablo 18: Pilot Çalışma Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği Maddelerinin Korelasyon Puanları.....	83
Tablo 19: Güvenirlilik İstatistiği.....	83
Tablo 20: Sosyal Medya Cinsiyete Göre T Testi.....	83
Tablo 21: Sosyal Medya Sınıf Düzeyine Göre T Testi	84
Tablo 22: Sosyal Medya Okul Türüne Göre T Testi	84
Tablo 23: Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği Maddelerinin Korelasyon Puanları.....	86
Tablo 24: Güvenirlilik İstatistiği.....	86
Tablo 25: Ölçek İstatistiği	86
Tablo 26: Cinsiyete Göre T Testi.....	87
Tablo 27: Sınıf Düzeyine Göre T testi	87
Tablo 28: Sınıf Düzeyine Grup İstatistiği	87
Tablo 29: Okul Türüne Göre T Testi	88

Tablo 30: Deney ve Kontrol Grubundaki Özel Yetenekli Öğrencilerin İletişim Becerilerine Ait Betimsel İstatistikler ile Shapiro Wilk Normallik Testi Sonuçları.....	92
Tablo 31: Deney ve Kontrol Grubundaki Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterliklerine Ait Betimsel İstatistikler ile Shapiro Wilk Normallik Testi Sonuçları.....	93
Tablo 32: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Özel Yetenekli Öğrencilerin İletişim Ölçeği Ön-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Witney U Testi Sonuçları.....	103
Tablo 33: Deney Grubundaki Özel Yetenekli Öğrencilerin İletişim Ölçeği Ön-Test Puanları, Son-Test Puanları ve İzleme Testi Puanlarının Friedman Testi Sonuçları.....	104
Tablo 34: Kontrol Grubundaki Özel Yetenekli Öğrencilerin İletişim Ölçeği Ön-Test Puanları, Son-Test Puanları ve İzleme Testi Puanlarının Friedman Testi Sonuçları.....	104
Tablo 35: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Özel Yetenekli Öğrencilerin İletişim Ölçeği Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Witney U Testi Sonuçları.....	105
Tablo 36: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Özel Yetenekli Öğrencilerin İletişim Ölçeği İzleme Testi Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Witney U Testi Sonuçları.....	105
Tablo 37: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği Ön-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Witney U Testi Sonuçları	106
Tablo 38: Deney Grubundaki Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği Ön-Test Puanları, Son-Test Puanları ve İzleme Testi Puanlarının Friedman Testi Sonuçları.....	106
Tablo 39: Kontrol Grubundaki Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği Ön-Test Puanları, Son-Test Puanları ve İzleme Testi Puanlarının Friedman Testi Sonuçları.....	107

Tablo 40: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Witney U Testi Sonuçları	108
Tablo 41: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği İzleme Testi Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Witney U Testi Sonuçları	108
Tablo 42: Etkinlik Öncesi İletişim	110
Tablo 43: Sanal İletişim	110
Tablo 44: Etkinlik Sonrası İletişim	111

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: İnsan İletişiminin Hiyerarşik Bir Modeli	14
Şekil 2: Newcomb Modeli	26
Şekil 3: Newcomb ABX Modeli	28
Şekil 4: Üç Halka Modeli	34
Şekil 5: Pragmatik Yetenekleri Değerlendirme Şeması	58
Şekil 6: Araştırma Deseni	68

Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Özeti

Yüksek Lisans	☐	Doktora	☒
Tezin Başlığı: Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Program Modeli			
Tezin Yazarı: Naif KARA		Danışman: Prof. Dr. Ahmet ESKİCUMALI	
Kabul Tarihi: 28.09.2020		Sayfa Sayısı: xi (ön kısım) + 140 (ek) + 160 (tez)	
Anabilim Dalı: İletişim Bilimleri			
<p>Bu araştırmanın amacı, özel yetenekli öğrencilerin kişiler arası iletişim becerilerinin artırılması için Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Program Modeli geliştirmek ve bu program modelinin öğrencilerin çevrim içi ve çevrim dışı iletişim beceri düzeyleri üzerindeki etkilerini incelemektir. Çalışma kapsamında program modelinin alt yapısını oluşturmak için ADDIE; Analysis (Analiz), Design (Tasarım), Development (Geliştirme) Implementation (Uygulama), Evaluation (Değerlendirme) öğretim tasarım modeli kullanılmıştır. Katılımcıları belirlemek için 2019-2020 Eğitim-Öğretim yılında İzmit Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim alan öğrencilere “İletişim” ve “Sosyal Medya Yeterlik” ölçme araçları uygulanmıştır. Sosyal medya ve iletişim becerileri düşük çıkan ve yaşları 13-18 olan ergenlerin gönüllü olanları arasından seçkisiz atama yöntemi ile 16’şar kişilik deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur.</p> <p>Araştırma kapsamında 14 oturumlu bir iletişim programı geliştirilmiştir. Geliştirilen iletişim programına ÖYKİDEP (Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Program) adı verilmiştir. Deney grubuna 14 oturumlu ÖYKİDEP programı uygulanmış, kontrol grubuna ise farklı konularda çalışmalar yapılmıştır. Veri toplama ve veri analizi süreçlerinde hem nicel ve hem de nitel yöntemlerin kullanılması söz konusu olup araştırma karma modelde desenlenmiştir. Veri toplamak için anket, gözlem, günlükler, nitel veri formları, video kayıtları ve görüşmelerden yararlanılmıştır. “İletişim” ve “Sosyal Medya Yeterlik” ölçme araçları program uygulamasından iki hafta önce ön test, programın tamamlanmasının ardından son test ve programın etkisinin kalıcı olup olmadığını belirlemek amacıyla son oturumdan sekiz hafta sonra izleme testi olarak uygulanmıştır.</p> <p>Grup içi karşılaştırmalar için “Friedman” ile “Kruskal Wallis” testleri kullanılırken gruplar arası karşılaştırmalar için “Mann Whitney U” testi kullanılmıştır. Sonuçlar SPSS 22.00 programında analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular, ÖYKİDEP modelinin deney grubundaki ergenlerin iletişim beceri düzeylerini artırdığını ortaya koymuştur. Bu artışın izleme testi sonucunda kalıcı olduğu ortaya çıkmıştır. Kontrol grubundaki ergenlerin ön-test, son-test ve izleme testi ölçümleriyle elde edilen iletişim ve sosyal medya yeterlik ölçek puanları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Elde edilen bulgular tartışılarak gelecekte yapılacak çalışmalar için öneriler sunulmuştur.</p>			
Anahtar Kelimeler: Özel Yetenekli Öğrenci, Kişiler Arası İletişim, İletişim Ölçeği, Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği, Karma Yöntem			

Sakarya University
Institute of Social Sciences Abstract of Thesis

Master Degree	☐	Ph.D.	☒
Title of Thesis: The Program Model Supporting Interpersonal Communication Skills For Gifted Students			
Author of Thesis: Naif KARA		Supervisor: Prof. Dr. Ahmet ESKİCUMALI	
Accepted Date: 28.09.2020		Number of Pages: xi (pre. text) + 140 (app) + 160 (main body)	
Department: Communication Sciences			
<p>The purpose of this study is to develop the Program Model for Supporting Interpersonal Communication Skills for Gifted Students in order to increase the interpersonal communication skills of gifted students and to examine the effects of this program model on online and offline communication skill levels of the students. ADDIE; Instructional design model is used for Analysis, Design, Development, Implementation and Evaluation to create the infrastructure of the program model within the scope of the study. "Communication" and "Social Media Competence" scale tools were applied gifted students studying at İzmit Science and Art Centers in 2019-2020 academic year to determine the participants. Experimental and control groups of 16 people were formed with the random sampling method among adolescents having low social media and communication skills and who are 13-18 years old.</p> <p>The communication program with 14-session was developed within the scope of the research. The communication program developed is called ÖYKİDEP (The Program Supporting Interpersonal Communication Skills for Gifted Students). 14-session ÖYKİDEP program was applied to the experimental group, and studies were carried out on different subjects for the control group. Both quantitative and qualitative methods are used in data collection and data analysis processes, and the research has been patterned in a mixed model. Surveys, observations, diaries, qualitative data forms, video recordings and interviews were used to collect data. "Communication" and "Social Media Competence" scale tools were applied as a pre-test two weeks before the program implementation, a post-test after the completion of the program, and a follow-up test eight weeks after the last session in order to determine whether the effect of the program was permanent.</p> <p>"Friedman" and "Kruskal Wallis" tests were used for intragroup comparisons, while "Mann Whitney U" test was used for intergroup comparisons. The results were analyzed in the SPSS 22.00 program. The findings obtained in the study revealed that ÖYKİDEP model increased the communication skill levels of the adolescents in the experimental group. This increase was found to be permanent through the follow-up test. It was observed that there was no significant difference between the communication and social media efficacy scale scores of the adolescents in the control group obtained by pre-test, post-test and follow-up test measurements. The findings were discussed and recommendations for future studies were presented.</p>			
Keywords: Gifted Student, Interpersonal Communication, Communication Scale, Social Media Competence Scale, Mixed Method			

GİRİŞ

Özel yetenekli öğrenciler akademik bağlamda yaşlarına göre üstün performans göstermektedir (Renzulli, 1986). Ancak, akademik bilgi düzeyleri yüksek olmasına rağmen iletişim becerilerinin yüksek olmadığına dair çalışmalar bulunmaktadır (Clark, 1997; Diezmann ve Watters, 1995). Akranlarına göre daha duyarlı ve mükemmeliyetçi olmaları kişiler arası iletişimi sorun haline getirebilmektedir (Hewitt ve Flett, 1991; Downey ve Feldman, 1996). Kişiler arası sorunların yetişkin veya öğretmenlere karşı değil, hırslı yapıda olmaları nedeni ile daha çok kendi akranlarına karşı olduğu ve bu akranları ile fikir alışverişlerinde bulunmadıkları, ayrıca öğretmenlerinin bu konuda onlara yardımcı olmaları için birtakım çözüm önerileri getirmeleri gerektiği belirtilmiştir (Sonntag, 1973: 54). Özel yetenekli çocuklar genellikle akranlarına karşı belirli bir mesafede durup uzak kalmayı tercih etmekte, iletişime dayalı eksiklikler ve sorunlar yaşamaktadır (Lewis, 1999; Buescher, 1985).

İletişime dayalı eksikler ve sorunlar yaşayan bu çocuklar kabul görmediği ortamlarda iletişim ekseninde üç yola başvurmayı tercih etmektedir. Bunlardan birincisi, buldukları ortamdaki kendilerini soyutlamaktır. Başkaları tarafından değersiz olarak algılandıklarında, ikinci yol olarak aşırı davranış biçimleri sergilemeyi tercih etmekte ve üçüncüsünde ise diğer akranları ile aynı davranışları gösterme çabası içerisine girmektedirler. Bu durum kendilerinde var olan potansiyelin ortaya çıkmamasına sebep olmaktadır (Clark, 1997). Özel yetenekli çocukların iletişim becerileri genellikle yüksek olmasına rağmen hata yapmaktan çekinme, yüksek özgüven, benmerkezcilik, kendini farklı ve üstün görme, akranları tarafından anlaşılma gibi sebeplerden dolayı iletişim sorunları yaşayabilmektedir. İleri düzey zihinsel gelişimleri nedeni ile de genellikle yaş bakımından kendilerinden daha büyük olan bireyler ile iletişim kurma eğilimindedirler (Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2017).

Ergenlik döneminde bulunan özel yetenekli öğrenciler kendi akranlarından uzak kalmayı tercih etmekte (Buescher, 1985: 14), akran ilişkilerinde yaşanan bu tür problemlerin sosyal beceri eksikliğinden kaynaklandığı ileri sürülmektedir (Kennedy, 1988: 277). Özel yetenekli öğrenciler ergenlik döneminde sadece normal akranlarından değil, aynı zamanda birbirlerinden de uzak kalmayı tercih etmektedir (Silverman, 1988).

Yapılan bir araştırmaya göre özel yetenekli öğrencilerin kendi sınıflarında öz saygı seviyelerinin düşük olduğu, geride durdukları veya agresif davranışlar sergiledikleri, konsantre olamadıkları, öğretmenlerin çabalarına rağmen motivasyon konusunda direnç gösterdikleri ve akran ilişkilerinde zorluk yaşadıkları ifade edilmiştir (Diezmann ve Watters, 1995). İletişim becerilerine yönelik kendi önyargılarını düzeltmeleri gerektiği ve bu çocuklara iletişim becerilerinin kazandırılması noktasında rehberliğe gereksinim duyulduğu vurgulanmaktadır (Koç, 2015).

Bařka bir araştırmada hiperaktiviteye dayalı dikkat eksikliği, karşıt tavır geliştirme ve davranışsal sorunlara bağlı olarak kişiler arası iletişimi etkileyen birtakım bozukluklar belirlenmiştir (Webb, 2000). Bu tür problemler kontrol altına alınmadığı zaman başarısız olma, özel yetenekli olmanın yol açtığı hassasiyet ile ilgili çocuklarda çok daha vahim sonuçlar ortaya çıkabilmekte ve bu çocukların zekâ yaşı ile kronolojik yaşları arasında gelişim sürecinde uyumsuzluklar gözlemlenmektedir (Silverman, 1993). Özel yetenekli çocuklar akranları ile aynı gelişimi göstermedikleri, ayrıca duygusal ve sosyal gelişimleri farklı olduğu için iletişim konusunda sorunlar yaşamaktadır (Coleman ve Cross, 1998). İletišimsel anlamda sorun yaşayan bu çocukların başkaları tarafından kendilerine addedilen “zel yetenekli” etiketi aslında onları ötekileştirme sürecine daha fazla dâhil etmek anlamına gelmektedir. Bu durumun sonucu olarak da yalnız kalmakta, yanlış anlaşılmakta ve akranları tarafından yabancı olarak görülmektedirler (Coleman ve Cross, 2000).

Akranları arasında yabancı gibi algılanmalarının yanı sıra yapılan bir araştırmaya göre %20-25 oranında özel yetenekli bireylerin sosyal ve duygusal zorluklar yaşadıkları tespit edilmiştir. Buna dayalı olarak akranları ve öğretmenleri ile olan iletişim sorunları da artmakta ve sosyal dışlanmışlık ve yalnızlık gibi artan sorunlar ile karşı karşıya kalmaktadırlar (Janos ve Robinson, 1985). Fazla duyarlı olmaları, bu çocukların başkaları tarafından sorun çıkartan ve uyumsuz kimseler olarak adlandırılmalarına sebep olmaktadır (Freeman, 1979).

Özel yetenekli öğrencilerin ergenlik yaşlarında bilgi düzeyleri arttıka kişiler arası iletişim sorunları da artmaktadır. Zekâ seviyelerine göre iletişim sorunları da değişmektedir (Freeman, 1979; Silverman, 1998). Zekâ bakımından stnler eğitiminde kişiler arası iletişim becerilerine yönelik sözel olmayan ve nicel yeteneğe dayalı az sayıda

çalışmanın yapıldığı saptanmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin zekâ bakımından akademik becerilerinin kişiler arası iletişime çok fazla katkıda bulunmadığı vurgulanmaktadır (Lewis, 1999: 15). Bu açıdan ele alındığında, kişiler arası iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmaların azlığı, öğrencilerin kişiler arası iletişim becerilerinin geliştirilmesine ve bu anlamda sahip oldukları sorunları çözmeye yönelik doğrudan bir yaklaşımın olmadığı tespit edilmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda; özel yetenekli öğrencilerin kişiler arası iletişim sorunlarını tespit edip bu becerilerin geliştirilmesini sağlayacak bir modelin bulunmaması alan yazında ve uygulamada karşılaşılan bir eksikliklerdir. Bu eksikliği gidermeye yönelik davranışların ayrıntılarını ve karmaşık yapısını, detayları ile ve tek bir bakış açısına bağlı kalmadan daha fazla açıklama girişiminde bulunularak üçgenleme (triangulation) bağlamında çalışmada birden fazla kurama ve yöntemlere yer verilmiştir.

Özel yetenekli öğrencilerin kişiler arası iletişim becerilerine bakıldığında akranlarına göre daha iyi bir konumda olmaları beklenirken aksine kişiler arası ilişkilerde özel bir desteğe ihtiyaçları olduğu görülmektedir. İletişim sorunlarının neler olduğunun iyi bir tespiti yapıldıktan sonra öğrencilere etkinliklerle iletişim becerilerinin kazandırılması bir zorunluluktur. Geliştirilecek olan kişiler arası bir iletişim modeli sayesinde özel yetenekli öğrencilerin akademik başarılarının ve iletişim becerilerinin iyi seviyelere ulaşacağı öngörülmektedir (Perham, 2012: 49).

Kişiler arası iletişim becerileri gözlem, taklit etme, kendini ayarlayabilme ve kontrol edebilme aşamaları ile öğrenilebildiği gibi öğretilerildiği de yaygın olarak bilinmektedir (Kokkonen ve Almonkari, 2015). Literatür incelemesi dikkate alınarak böyle bir çalışmanın gerekliliği tespit edilmiştir. İletişim becerilerinin doğuştan değil sonradan öğretilerildiği hipotezi ile bir program modeli özel yetenekli öğrenciler için geliştirilecektir. Bunun için de etkili iletişim becerilerinin özelliklerinin iyi bilinmesi gerekmektedir.

Alan yazın çalışması ve araştırmalardan elde edilen bilgilere göre, kişiler arası iletişim becerilerini ölçmeye yönelik çeşitli ölçekler (Campbell ve Akdemir, 2016; Merrel, 1993; Eranlı ve Balcı, 1998; LeBuffe, Shapiro ve Naglieri, 2009; Yıldız, Kılıç ve Yavuz, 2017) bulunsa da özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerilerini ölçmeye yönelik bir ölçek bulunmamaktadır. Ayrıca bu öğrencilerin aşağıda verilen iletişim becerileri düzeylerine

bağlı sorunlarının olduğu tespit edilmiştir (Perham, 2012; Main, 1976; Longoria, Page, Hubbs-Tait ve Kennison 2009; Place ve Becker, 1991; Tomer, 1981; Tuttle ve Bucker, 1980; Male, 1979; Rice, 1970):

1. Empatik İletişim
2. Ortak İletişim
3. Açık İletişim
4. Etik İletişim
5. Sanal İletişim
6. Etkin Dinleme
7. Beden Dili
8. Öfke Kontrolü

Yukarıda verilen iletişim beceri düzeylerine bağlı sorunların çözümüne yönelik bir program modelinin geliştirilmesi ve özel yetenekli öğrencilere yönelik iletişim ölçek uyarlama çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Özel yeteneğe sahip çocuklar kendilerini daha az sosyal ve popüler gördükleri için iletişim beceri düzeylerine bağlı olarak sosyal aktivitelere katılma ve arkadaşlık kurma konusunda sorunlar yaşamaktadır (Dauber ve Benow, 1990). Dolayısıyla bu çocuklar internet ve sosyal medyada iletişim kurmaya çalışarak yalnızlıklarını gidermeye çalışmaktadır. Bu nedenle araştırmada özel yetenekli öğrencilerin kişiler arası iletişimi sosyal medya boyutu ile de ele alınmış ve iletişim ölçeğinin yanı sıra sosyal medya yeterlik ölçek uyarlaması yapılmıştır.

Yararlı bir teknolojik gelişme olarak görülen internetin problemleri kullanan ergenlerde sağlıksız bir iletişime yol açtığı görülmektedir (Erol, 2019). Dijital ortamda bir iletişim aracı olan sosyal medya amacına uygun olarak kullanılmadığında ciddi iletişim problemlerini beraberinde getirmektedir. Problemleri sosyal medya kullanımının ergenlik dönemindeki bireylerin içlerinde buldukları dönemin özellikleriyle daha fazla etkileşimli olduğu ve bu nedenle daha fazla iletişim problemlerine yol açtığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla araştırmada özel yetenekli öğrencilerin kişiler arası iletişim problemleri sosyal medya boyutu ile ele alınmıştır. İletişim problemleri ergenlerde daha belirgin olmakta ve problemleri internet kullanan ergenler kişisel açıdan ciddi risk grubu oluşturmaktadır (Tarhan ve Nurmedov, 2011). Bu nedenle 13-18 yaş arası özel yetenekli öğrenciler çalışmada tercih edilmiştir.

Sosyal sorunların dışında alan yazın incelendiğinde zekâ bakımından üstünler eğitiminde kişiler arası iletişim becerilerine yönelik sözel olmayan ve sayısal yeteneğe dayalı az sayıda çalışmanın var olduğu tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalar özel yetenekli öğrencilerin akademik becerilerinin kişiler arası iletişime pek de fazla katkıda bulunmadığını göstermektedir (Lewis, 1999: 15; Diezmann ve Watters, 1995). Ayrıca, alan yazın incelendiğinde özel yetenekli öğrenciler için kişiler arası iletişime dayalı çalışmaların yetersizliği yanında, kişiler arası iletişim ve sosyal medya yeterlik envanterinin bulunmaması da eksiler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç olarak özel yetenekli öğrencilerin kişiler arası iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik belirli bir kuramsal dayanağı olan sistematik ve yapılandırılmış bir programın olmadığı gerçeği göz önüne alınarak böyle bir araştırmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Özel yetenekli öğrenciler *etkin dinleme, açık iletişim, beden dili, empatik iletişim, etik iletişim, ortak iletişim* ve *sanal iletişimde* sorunlar yaşamakta ve özel yetenekli öğrencilerin çok fazla sosyal medya kullanımı kişiler arası iletişim sorunlarını beraberinde getirmektedir (Buescher, 1985; Dauber ve Benow, 1990; Lewis, 1999; Koç, 2015; Güzel ve Kara, 2017; Kara, Geçer ve Şahin, 2020). Ergenlerin ayrıca sosyal medya kullanımının iletişim boyutu ile ilgili; potansiyel bilginin neler olduğunun farkına varabilme, farklı sosyal medya kullanıcıları ile iş birliği yapabilme ve onlarla iletişim kurma, fikir alışverişinde bulunma, karşıdakinin duygu ve düşüncelerini etkileme, hakaret içeren ifadelere nasıl tepki verilmesi gerektiği ve sosyal medyada katkı ve yorumların takdir edilip edilmeyeceği ile ilgili iletişim sorunları yaşadıkları tespit edilmiştir (Zhu, Hao Yang, Xu ve MacLeod, 2018). Buradan yola çıkarak özel yetenekli öğrenciler için sosyal medya yeterlik boyutu dahil edilip bir iletişim programı geliştirilerek öğrencilerin duymuş oldukları ihtiyaç alanlarına göre; etkin dinleme, açık iletişim, beden dili, empatik iletişim, etik iletişim, ortak iletişim ve sanal iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik 7 haftalık 14 oturumdan oluşan etkinlikler hazırlanmıştır.

Birinci hafta öğrencilerin etkin dinleme becerilerinin geliştirilmesi için “Resmi Tasvir Et” ve “Saklı İfade” etkinlikleri; ikinci hafta açık iletişime yönelik “Anlaşmazlıklara Alternatif Çözümler” ve “Yumruklar Etkinliği”; üçüncü hafta beden dili iletişimine yönelik “Beden Dili Oyunu” ve “Göz Teması” etkinlikleri; dördüncü hafta empatik iletişime yönelik “Algı Farklılıklarını Algılama” ve “Empati Haritası” etkinlikleri; beşinci hafta etik iletişime yönelik “Etik İkilem” ve “Yaşanan İkilem” etkinlikleri; altıncı

hafta ortak iletişime yönelik “Ayrıntılardaki Yakınlık” ve “Son Sözcük” etkinlikleri ve yedinci hafta ise sanal iletişime yönelik “Ne Paylaştığını Bil” ve “İnternetteki Kimliğim” etkinlikleri yapılmıştır.

Çalışmanın Konusu

Bu çalışmanın konusu Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Program (ÖYKİDEP) modelinin özel yetenekli öğrencilerin çevrim içi ve çevrim dışı iletişim becerileri üzerindeki etkilerini incelemeye yöneliktir.

Buna göre alt problemler sıralanmıştır:

Alt Problemler

İletişim Becerileri Boyutuna İlişkin Alt Problemler

1. Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Programda (ÖYKİDEP), yer alan deney grubu ile bu programda yer almayan kontrol grubunun iletişim becerileri düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
  - a. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri ön-test puan ortalamaları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri ön-test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
  - b. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri ön-test puan ortalamaları, son-test puan ortalamaları ve izleme testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
  - c. Kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri ön-test puan ortalamaları, son-test puan ortalamaları ve izleme testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
  - d. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri son-test puan ortalamaları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri son-test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
  - e. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri izleme testi puan ortalamaları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri izleme testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Sosyal Medya Kullanım Yeterliği Boyutuna İlişkin Alt Problemler

2. Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Programda yer alan deney grubu ile bu programda yer almayan kontrol grubunun sosyal medya kullanım yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
  - a. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım yeterlik ön-test puan ortalamaları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım yeterlik ön-test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
  - b. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım yeterlik ön-test puan ortalamaları, son-test puan ortalamaları ve izleme testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
  - c. Kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım yeterlik ön-test puan ortalamaları, son-test puan ortalamaları ve izleme testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
  - d. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım yeterlik son-test puan ortalamaları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım yeterlik son-test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
  - e. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım yeterlik izleme testi puan ortalamaları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım yeterlik izleme testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Alt Problemler

Bu bölüm, özel yetenekli öğrencilerin kişiler arası iletişim becerilerini arttırmak, sosyal medya kullanım farkındalığı oluşturmak ve hazırlanan etkinliklerin etkililiğini ortaya koymak için kişiler arası iletişim becerileri ve sosyal medya kullanımı olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır.

Kişiler Arası İletişim Becerileri

1. Özel yetenekli öğrencilerin etkinlik öncesi ile etkinlik sonrası etkin dinleme becerileri arasında ne tür farklılıklar bulunmaktadır?

2. Özel yetenekli öğrencilerin etkinlik öncesi ile etkinlik sonrası açık iletişim becerileri arasında ne tür farklılıklar bulunmaktadır?
3. Özel yetenekli öğrencilerin etkinlik öncesi ile etkinlik sonrası beden dilini kullanma becerileri arasında ne tür farklılıklar bulunmaktadır?
4. Özel yetenekli öğrencilerin etkinlik öncesi ile etkinlik sonrası empati kurma becerileri arasında ne tür farklılıklar bulunmaktadır?
5. Özel yetenekli öğrencilerin etkinlik öncesi ile etkinlik sonrası etik iletişim becerileri arasında ne tür farklılıklar bulunmaktadır?
6. Özel yetenekli öğrencilerin etkinlik öncesi ile etkinlik sonrası ortak iletişim becerileri arasında ne tür farklılıklar bulunmaktadır?

Sosyal Medya Kullanımı

1. Özel yetenekli öğrencilerin etkinlik öncesi ile etkinlik sonrası sosyal medya kullanım yeterliği arasında ne tür farklılıklar bulunmaktadır?
2. Özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım farkındalığı ne düzeydedir?

Çalışmanın Amacı

1. Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Program Modeli geliştirmek, uygulamak ve bu program modelinin öğrencilerin çevrim içi ve çevrim dışı iletişim beceri düzeylerini hangi yönde değiştirdiğini incelemek ve sonuçlarını ortaya koymak
2. Özel yetenekli öğrencilerin kişiler arası iletişim becerileri sorunlarına iletişim becerileri etkinlikleri ile çözüm üretmek ve iletişim becerilerini geliştirmek
3. Özel yetenekli öğrencilerin dijital platformda iletişim kurarken yaşadıkları sorunlara çözüm üretmek ve sanal iletişim etkinlikleri ile öğrencilere sosyal medya kullanım farkındalığını kazandırmak
4. Akademik bilgi düzeyinde başarı gösteren özel yetenekli öğrencilerin bu çalışma ile yapılan etkinlikler sonucunda, kişiler arası iletişim ile sosyal medya kullanımında benzer başarıları gösterip göstermediklerini incelemek
5. Özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri ve sosyal medya kullanım yeterliklerini geliştirmeye yönelik iki tane ölçek uyarlaması; İÖ (İletişim Ölçeği) ve SMYÖ (Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği) gerçekleştirmek ve bu çalışma sayesinde alan yazına katkıda bulunmak araştırmanın amaçları arasında yer almaktadır.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışmanın yöntem kısmında araştırmanın modeli, ADDIE Öğretim Tasarım Modeli, çalışma grubu, araştırmada kullanılan ölçme araçları, iletişim ve sosyal medya yeterlik ölçeklerinin uyarlama çalışmaları, veri toplanması, deney ve kontrol gruplarının oluşturulması, deney grubuna uygulanan deneysel işlemler, veri analizi ve uygulama süreci ele alınmıştır.

Veri analizi ve veri toplama süreçlerinde araştırma sorularının cevaplandırılmasına yönelik hem nicel ve hem de nitel yöntemlerin kullanılması söz konusu olup, araştırmanın karma modelde desenlenmesi planlanmıştır. Çalışmada karma yöntem çerçevesinde en az iki evre içeren tek yöntemin kullanıldığı çok evreli ardışık model (sequential monomethod multistrand design) sınıflandırmasına yer verilmiştir. Araştırmada iki evre kullanılarak her bir evrede üç aşamaya (kavramsallaştırma, deneysel, yorumlama) yer verilmiştir.

Birinci evre etkinlik öncesi nitel ve nicel çalışmaları, ikinci evre ise etkinlik sonrası nitel ve nicel çalışmaları içermektedir. Her bir evrede nitel ve nicel çalışmalar kullanılmıştır. Araştırmada nicel ve nitel verilerin birlikte kullanılarak karma yöntem yaklaşımına yer verilmesinin sebebi, araştırmadaki soruların incelenmesinde sadece nicel veya nitel yöntemlerin yeterli olamayacağı düşüncesinden kaynaklanmaktadır.

Çalışmanın Önemi

Alan yazın incelendiğinde özel yetenekli öğrencilerin sahip oldukları birtakım önyargılar ve mükemmeliyetçi yapılarından dolayı rekabet ortamında akranlarına karşı sergilemiş oldukları agresif ve kendilerini soyutlama gibi aşırı davranışlar iletişim sorunlarına yol açmaktadır. Dolayısıyla bu öğrencilerin akranlarına karşı belirli bir mesafede durup uzak kalmayı tercih ettikleri ve buna bağlı olarak iletişim sorunları yaşamalarına rağmen iletişime dayalı destekleyici bir programın olmadığı tespit edilmiştir. Özel yetenekli öğrenciler ötekileştirildiklerinde yüz yüze olan iletişim sorunlarından kaçarak sosyal medya platformlarında iletişim kurmaya çalışmakta ve bu durum kişiler arası iletişim sorunlarını daha fazla arttırmaktadır. Dolayısıyla, sosyal medyada da bu öğrencilerin iletişimine yönelik bir farkındalık oluşturulması gerekmektedir. Ayrıca, alan yazında kişiler arası iletişime dayalı çalışmaların yetersizliği ve özel yetenekli öğrenciler için

kişiler arası iletişim ve sosyal medya kullanım yeterlik envanterlerinin de olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre:

1. Bu çalışma vasıtası ile özel yetenekli öğrencilerin buldukları Bilim ve Sanat Merkezlerinde kişiler arası iletişim becerilerini destekleyici program modeli geliştirilerek iki ölçek (iletişim ölçeği ve sosyal medya yeterlik ölçeği) sonucunda iletişim becerileri düşük çıkan öğrencilerin iletişime ve sosyal medya kullanımına dayalı etkinlikler uygulanarak iletişim sorunlarını çözme konusunda onlara yardımcı olacak bir program hazırlanacaktır.
2. Özel yetenekli öğrencilerin kişiler arası iletişim sorunlarını çözmeye yardımcı olunması ve dijital medyanın yaygın olduğu bu devirde sosyal medya kullanım yeterliliğinin nitelikli olarak arttırılması ile öğrenciler topluma ve eğitime daha iyi adapte olabilecek, öğrencilerin akademik başarı düzeyi artacak, böylelikle sosyal vizyonun şekillenmesinde önemli rolleri olan bu öğrenciler topluma daha fazla katkı sunabileceklerdir.
3. Disiplinler arası bir yaklaşım ile yeni bir müfredat geliştirilerek program etkinlikleri müfredata uyarlanacaktır.
4. Öğrencilere empatik iletişim, ortak iletişim, açık iletişim, etik iletişim, öfke kontrolü, etkin dinleme, beden dili ve sosyal medya kullanım farkındalığının kazandırılması ile sürdürülebilirlik açısından lisans ve lisansüstü eğitim sonrasında bu öğrenciler iş hayatlarında da başarılı olabileceklerdir (Morreale, Osborn ve Pearson 2000; Lang, Cruse, McVey ve McMasters 1999).
5. Özel yetenekli öğrencilere kişiler arası iletişim becerilerinin kazandırılması hususu ile ilgili program modeli sayesinde özel eğitim kurumlarında özel yetenekli öğrencilerin yaşadıkları kişiler arası iletişim sorunlarını çözme konusunda yardımcı olacak bir program geliştirilmektedir. Özel yetenekli öğrencilere iletişimsel bağlamda rehberlik edilecek ve bu program modeli Millî Eğitim Bakanlığına sunulacaktır.
6. ÖYKİDEP modeli iletişim etkinlikleri uyarlama çalışmaları sayesinde örgün eğitim kurumlarında da kullanılabilir.

Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Program (ÖYKİDEP) modelinin etkililik ve etkinlik çalışmaları, 2019-2020 Eğitim-Öğretim yılı İzmit Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim alan öğrenciler ile sınırlıdır.
2. Araştırmanın nicel bulguları; İzmit Bilim ve Sanat Merkezinde yaşları 13-18 olan, 16'şar Deney ve Kontrol grupları olmak üzere toplam 32 öğrenci ile İletişim ve Sosyal Medya Yeterlik ölçeklerinden elde edilen verilerle sınırlıdır.
3. Araştırmanın nitel bulguları; araştırmacının İzmit Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim alan öğrenciler ile gerçekleştirdiği görüşme, gözlem, video kayıtları ve öğrenci günlükleri sonucunda elde ettiği veriler ile sınırlıdır.
4. Araştırmanın etkinlik uygulamaları 14 oturum ile sınırlıdır.
5. İletişim ve Sosyal Medya Yeterlik ölçeklerinin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Bilim ve Sanat Merkezlerinde eğitim alan 507 öğrenci ile sınırlıdır.

Tanımlar

Araştırmada sıklıkla kullanılan kavramların tanımlarına aşağıda yer verilmiştir.

Kişiler Arası İletişim: Karşılıklı olarak iletişimde halinde bulunan bireylerin bilgi/symbol üreterek bunları birbirlerine aktarması kişiler arası iletişim olarak adlandırılmaktadır (Dökmen, 2006: 23).

İletişim Becerisi:

- Konuşmacının doğru ve etkili bir biçimde, sosyal içerik çerçevesinde dilbilimsel ve sosyal bilgiye dayalı olarak dili kullanabilmesidir (Hymes, 1972).
- İletişim esnasında etkili iletişim tutum bilgisine sahip olup bu tutumlar içerisinden ortama göre en uygun olanını seçerek bunu uygulayabilme yeteneğidir (Doebert, 2004).
- Etkili dinleme ve etkili tepki (sözel veya sözel olmayan) vermedir (Egan, 1994).
- Özel Yetenekli Birey:

- Genel ve/veya özel yetenekleri bakımından akranlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği konunun uzmanları tarafından tespit edilmiş kişilerdir (Özel Eğitim Konseyi Ön Raporu, 1991).
- Yetenek (genel ve özel yetenek), yaratıcılık ve motivasyona sahip bireylerdir (Renzulli, 1986).
- Zekâ:
- Bireyin kendisini şartlara uyarlayabilme becerisidir (Binet ve Simon, 1905).
Problem çözme yeteneğidir (Gardner, 1993).
- İnsanın yaşadığı zamana kadar öğrenmiş olduklarını çevreye uyarlayabilmesidir (Sternberg, 2000).

BÖLÜM 1: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde iletişim, kişiler arası iletişim, sanal iletişim, zekâ ve özel yetenek gibi kavramlara ilişkin bilgilerin yanı sıra kişiler arası iletişime dayalı kuramsal değerlendirmelere yer verilmiştir. Ayrıca yurt içi ve yurt dışında kişiler arası iletişime yönelik yapılan araştırmalar ile ilgili bilgiler sunulmuştur.

1.1. İletişim

İletişim, Latin dilinde *communis* sözcüğünden *ortak* anlamına gelmektedir (Lunenburg, 2010: 1). Bilgiyi aktarma ve ortak bir anlam üretme olarak ifade edilmektedir (Keyton, 2011). “İletişim; belli yer ve zamanda, belli koşullarda, belli tarihi ve geçmişi olan insan etkinliğinin yapılmasının zorunlu koşuludur” (Erdoğan, 1995). Bir mesajın göndericiden alıcıya bir kanal ve ses ile iletilmesi süreci veya eylemidir (DeVito, 1986). İletişimin tanımı için birtakım bilgiler göz önüne alındığında, iletişimin belirli bir aşamadan başlayıp nihayetinde farklı bir aşamadan geçerek karşımıza çıktığı görülmektedir. Örneğin, bilgi konuşma ile iletilir, ancak farklı bir aşamadan, yani dinleme aşamasından sonra bu bilgi elde edilir (Losee, 1999: 1).

İnsan ve toplumun var oluşunun zorunlu koşulu olan iletişim insanla başlamaktadır. İnsanın kendi ve toplumsal varlığını sürdürebilmesi iletişim olmadan imkânsızdır. “İnsan kendini ve toplumunu üretebilmek için giriştiği etkinliklerde hem doğal hem de kendi yarattığı teknolojik araçları kullanır. Bu kullanımın olması, örgütlenmesi, yürütülmesi, tutulması, geliştirilmesi ve gereğinde değiştirilmesi ancak iletişimle gerçekleşebilir (Erdoğan ve Alemdar, 2005: 15).

İletişim, yalnızca iki ilişkili bilgi üreten süreç olduğu zaman gerçekleşmekte ve bir işlemde elde edilen çıktı, diğer işlemin çıktılarının işlevsel tersi olabilmektedir. Yani iletişim, ilk sürecin girdisiyle ikinci sürecin çıktısı arasında meydana gelmektedir (Losee, 1999: 2). İletişim sürecindeki öğeler iletişimin kalitesini belirlemektedir. Bu unsurlardan herhangi birinde yaşanan bir problem iletişimin etkililiğini azaltabilmektedir. Örneğin bilgi, gönderenin istediği şekilde anlaşılabilir bir mesajla kodlanmalıdır. Birden fazla seçenek bulunduğu durumda mesajı iletmek için belirli bir aracın seçimi kritik olabilmektedir (Lunenberg, 2010: 2).

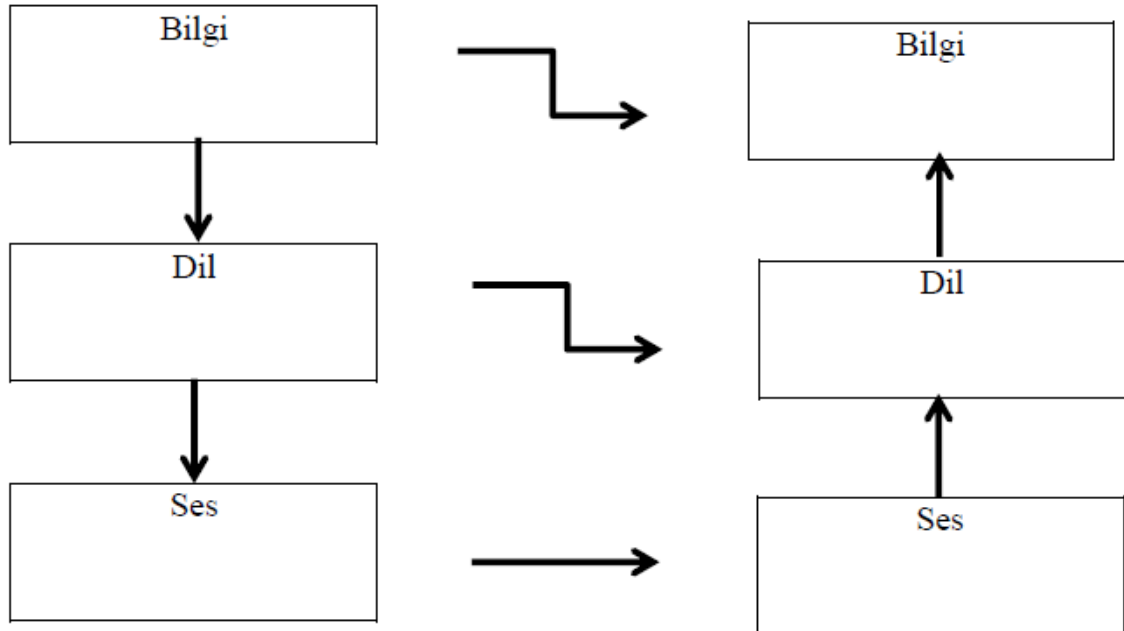
Temelde iletişim, yazılı veya sözlü bilgi paylaşımıdır (Velentzas, 2010: 26). İletişim, birkaç kişi ve kişiler arası beceri üzerine kuruludur. Bunlar arasında konuşma, dinleme, gözlemleme, sorgulama, işleme, analiz etme ve değerlendirme yer almaktadır. Bir mesajın alıcıları:

- Gönderenin amacını belirleyebilmeli,
- Mesajın içeriğini göz önünde bulundurabilmeli,
- Yanlış anlamaları fark edebilmeli,
- Bilgiyi doğru bir şekilde çözebilmeli ve
- Nasıl davranacağına karar verebilmelidir.

Bu beceriler öğrenme, sağlıklı ilişkiler kurma, topluluk duygusunu oluşturma ve işyerinde başarıya ulaşmada esastır (Velentzas, 2010: 118).

Motley, iletişimin temel özelliklerini şu şekilde sıralamıştır (1990:5):

- İletişim, bilgi transferi özelliğine sahiptir.
- İletişim sistemlerinde belirli bir süreç bulunmaktadır.
- İletişim sisteminde gönderici ve alıcı aktif olarak rol almaktadır.
- İletişimin niteliği değişebilmektedir.

Şekil 1: İnsan İletişiminin Hiyerarşik Bir Modeli

Kaynak: (Losee, 1999: 9)

Şekil 1 bilgi aktarımı ve iletişimi için kullanılan süreçler hiyerarşisini göstermektedir. İletilen, dönüştürülen veya kodlanan (sol) ve çözülen kod (sağ) hiyerarşik bir insan iletişimi modelini temsil etmektedir. *Düz* sağ ok, aşamalar arasında fiziksel bir bağlantıyı temsil ederken yüksek seviyeler için *kıvrımlı* sağ oklar düşük seviyeli işlemler tarafından sağlanan kanalları temsil etmektedir. Tabloya göre her bir hiyerarşi bireyi temsil etmektedir. Birey, bilgisini ses olarak da dönüştürülen veya kodlanan bir dilde iletir. Bunlar sağ taraftaki kodu çözmekte, ters bir işlev kullanarak seslerden dil üretmekte ve dil, süreci başlangıçta dönüştürülen işleve ters işlev aracılığıyla tekrar bilgiye dönüştürmektedir.

1.1.1. Kişiler Arası İletişim ve Unsurları

Berger ve Chaffe (1987)'ye göre iletişimi dört maddede sınıflandırmak mümkündür. Bunlar:

- Öz Kişisel (intrapersonal) İletişim
- Kişiler Arası (interpersonal) İletişim
- Örgütsel İletişim
- Kitle İletişimi

Bunların içerisinde kişiler arası iletişim, beceri bağlamında en önemli iletişim olarak kabul edilmektedir. Özellikle *dört üst düzey temel beceri* ayrı bir öneme sahiptir (Doebert, 2004: 43):

- İletişim kurma
- Dinleme
- Geri dönüt verme
- Geri dönüt isteme

Karşılıklı anlam üretme süreci olarak ele alındığında kişiler arası iletişimin cinsiyet, kimlik alanı ve zekâ seviyesi ile bağlantılı olduğu ifade edilmektedir (Perham, 2012: 49). Kişiler arası iletişimi *sözel*, *sözel olmayan* ve *diyalektik* şeklinde ayırmak mümkündür (Joakimides, 1994: 97).

Sözel olan iletişimde bir kod sistemi bulunmaktadır. Bu kodlama sistemi konuşmanın belirli yönlerini, yani içerikten ziyade konuşma biçimini vurgulayan simetrik ve tamamlayıcı kalıpları tanımlamıştır. Kodlama sistemindeki özellikler, bir mesajın

tanımlayıcı taraflarını sağlama, bir talepte bulunma veya bir başkasının, ilişkinin tanımını kabul edip etmeme ve hareketi kaydetme girişimi olup olmadığına bağlı olarak gerçekleşmektedir (Rogers & Farace, 1980: 306-321). Bu kodlama planı *hedef odaklı* düzeyde kalmakta, ancak bireylerin ilişkilerinde karşılaştırma noktaları hakkında konuşmaları için yardımcı olmamaktadır. Rogers'ın paradigması, sözsüz davranışları (etki, yüz ifadesi, pozisyon), konu değişimlerini veya karşılıklı olarak özel değişimleri hesaba katmamaktadır (Joakimides, 1994: 98). Kodlama şeması, bireylerin mevcut durumla ilgili olan duygusallığı anlamaya çalışmasını öngörmemektedir.

Sözel olmayan iletişimde sözcüklerin kendisinden ziyade insanların niyetleri veya eylemleri yorumlanmaktadır. Bu niyet ve eylemlerdeki kodlar bilinçli bir şekilde alınmakta veya gönderilmektedir (Burgoon ve Saine, 1978: 9). Sözsüz davranışa ait öğeler şunlardır (Hunter, 2003: 68):

- Göz teması
- Yakınlık mesafesi
- Ses ve sesin modülasyonu
- Jestler
- Yüz ifadeleri
- İletinin yüksek veya düşük seviyede davranışlara etkisi

Sözsüz iletişim, konuşulan sözcükleri de aşan iletişimi ifade etmektedir (Knapp, 1978). Öğretmen-öğrenci ilişkileri veya kişiler arası iletişim; yönlendirme, jest, yüz ifadesi, tonlama, ses seviyesi, ifade ve ortam gibi sözsüz iletişim yoluyla desteklenmektedir. Araştırmacılar provalarda sözsüz iletişim davranışlarını açıklayan çalışmalar yapmış ve sözsüz davranışların *en etkili iletişim türü* olduğunu belirtmişlerdir (Hunter, 2003: 68). Sözel olmayan davranışlar göz teması, kafa, yüz, beden dili gibi konuşmanın geliştirilmesine yardımcı olmaktadır (Lewis, 1999: 203).

Kişiler arası iletişim türlerinden olan *diyalektik* iletişim süreç ve çelişki kavramlarından oluşmaktadır. Süreç kavramının diyalektik düşünceye merkezîyetçiliği, statik veya kararlı var oluş hallerine odaklanmanın aksine gelişime teorik olarak ilgi duyulmasına yol açmaktadır. Bu gelişme, bir ilişki sürecinin başlangıç aşamasıyla olan ilişkilerle sınırlı değildir, ancak bir ilişkinin tüm süreci boyunca meydana gelmektedir. Buna karşılık değişim, çelişkilerin mücadelesi ve gerginliğinden kaynaklanmaktadır. İki eğilim veya

güç birbirine bağımlı olduğunda (birliğin diyalektik ilkesi) çelişki meydana gelmektedir. Ancak karşılıklı olarak birbirini (negatif diyalektik ilkesi) reddetmesi koşulu da bulunmaktadır (Baxter, 1988: 258). *Çelişkiler* bireysel ve ilişkiye dayalı farklı seviyelerde ve eğilimlerde meydana gelmektedir. Her ne kadar diyalektik bir çelişki oluşturan iki eğilim, mantıksal olarak *kutupsal karşıtlar* olarak algılansa da iki kutup birbirine göre sürekli hareket halindedir (Baxter ve Simon, 1993: 225-242).

Kişiler arası iletişim unsurları şu şekilde sıralanmaktadır (DeVito, 2013: 8):

- Kaynak-alıcı
- Kodlama-kod çözme
- Mesaj
- Kanal
- Gürültü
- Ortam
- Etik kurallar

Kişiler arası ilişki ve başarısızlığa karşı bilişsel beceriler farklı bireylerde büyük ölçüde farklılık göstermektedir. Öğrencilerin bir araya gelme faaliyetlerini teşvik etmeli ve öğretmen, öğrencinin psikolojik danışmanlığı hizmetleri dışında iletişimini geliştirmek için daha yararlı öğretim yöntemleri uyarlamalı ve üniversiteye kişiler arası ilişki eğitim programı sunulmalıdır. Öğrenciler için yapılan araştırmalara göre kişiler arası ilişkilerde paylaşılan gerçeklik, paylaşılan inançlar ve değerlerin (anlam sistemleri) dikkate alınması gerekmektedir. Okul eğitim yönetimi iş birliği halinde öğrencilerin kişiler arası ilişkileri etkili bir biçimde iyileştirilebilir (Liu, 2019: 34).

Zekânın kişiler arası iletişimde olan rolü incelendiğinde, IQ seviyesi arttıkça iletişimde yaşanan zorlukların da arttığı tespit edilmiştir (Perham, 2012: 20). Entelektüel kapasiteleri yüksek olan çocukların ebeveynleri, onların *sabırsız olduklarını* ve *akranlarına göre değişik tavırlar sergilediklerini, tek başlarına hareket etmek istediklerini* ve *kafalarının soyut düşüncelerle dolu olduğunu* ifade etmişlerdir (Kitano, 1990: 5-10).

Freeman, yapmış olduğu bir araştırmada IQ seviyeleri 147 olan öğrencilerin, IQ seviyeleri 134 olan öğrencilere göre 17 kat daha fazla akranlarından farklı duygular

içerisinde olduklarını belirtmiş ve yüksek IQ seviyesine sahip çocukların % 83'ünün, IQ seviyesi düşük olan % 30 öğrencilere göre daha az arkadaş edindiklerini ortaya çıkarmıştır (Freeman, 1979). Yine yapılan bir araştırmaya göre sosyal davranışlarına dikkat etmelerine ve akran gruplarının sosyal normlarına uyma eğiliminde olmalarına rağmen, *IQ seviyesi 160'tan daha fazla olan* öğrencilerden % 80'i kendi sınıflarında *sosyal izolasyona* (social isolation) maruz kalmaktadır (Gross, 1993: 473-490).

İletişim becerilerinin zekâ seviyelerinden ziyade farklı beceriler gerektirdiği görülmektedir. Covey (1989), iletişimde anlaşılmaktan önce *bilgi, beceri ve istek* kavramlarına dikkat çekmiştir. Bu üç özelliğin birleşmesi ile etkili bir iletişimden söz edilebileceği vurgulanmaktadır. Bu yüzden *anlaşılmaktan önce karşımızdakini anlamamanın* daha önemli olduğu belirtilmektedir. Zaten başarılı liderlere bakıldığı zaman dikkatlerini daha çok kendi kurumlarının vizyonunun ana yönlerine odaklamakta ve bu vizyonu açık ve ikna edici bir şekilde iletmektedirler. Katılımcı iletişim stratejileri yoluyla birden fazla paydaşla değişim davet etmektedir. Üretken söylem ve karar vermeye sonuçlanacak konuları anlaşılır bir biçimde çerçevelemektedir (Leithwood ve Riehl, 2003: 4).

Kouzes ve Posner (1995) yirmi yıllık bir çalışmanın ardından liderlerin kişiler arası iletişim sürecinde *etkili iletişim becerilerini* beş temel uygulama ile tasnif etmiştir:

- Mücadelenin aranmasını ve kabul edilmesini içeren süreci zorlamak
- İnsanları tanıyarak ve ihtiyaçlarını anlayarak onları ortak vizyona dâhil etmek
- Projenin çalışmasını sağlayabilen herkesin desteğini almak ve güvene dayalı ilişkiler kurarak başkalarının harekete geçmesini sağlamak
- İlkelere rehberlik ederek çalışmayı, belirli değerleri savunmayı ve bu ilke ve değerlere uygun davranmayı içeren bir yol haritası çizmek
- Gösterilen performansı fark edip teşvik etmek ve ödüllendirerek kişiyi yüreklendirmek

1.1.2. Sanal İletişim

Günümüzde artık bilgiye dayalı iletişim sanal ortamlarda tercih edilmektedir. “Sanal” sözcüğü gerçekte var olmayan, gerçekleşmeyen, bilgisayar veya internette var olan anlamlarını ifade etmektedir (Layng, 2016). Sanal iletişim ise, bilgisayar veya internet

kullanarak bilgi alışverişi yapan kişilerin telefon, sesli ve görüntülü konferans ve e-posta gibi hem eşzamanlı hem de eşzamansız (gecikmeli etkileşim) yöntemleri kullanmaları ile simüle edilmiş bir işlemdir. Sanal iletişim ayrıca iki veya daha fazla birey arasında bilgi, anlam ve anlayış aktarma süreci olarak tanımlanabilir. Bu sürecin nasıl daha verimli ve etkili hale getirilebileceği konusunda önemli çalışmalar bulunmaktadır (Berry, 2011). Layng (2016) ise sanal iletişimi, fiziksel olarak yüz yüze olmadıklarında birbirleriyle teknolojiyi kullanarak etkileşime geçen insanların iletişimi olarak tanımlamaktadır.

Sanal iletişimin daha iyi anlaşılabilmesi için; *yüz yüze iletişim* ile *bilgisayar aracılı iletişimin* kişiler arası iletişimdeki yansımalarına bakmakta fayda vardır. Benzerlikler ve farklılıklar tablo 1’de maddeler halinde düzenlenmiştir:

Tablo 1: Yüz Yüze ve Bilgisayar Aracılı İletişim

Kişiler Arası İletişim Unsurları	Yüz Yüze İletişim	Bilgisayar Aracılı İletişim
Gönderici <ul style="list-style-type: none"> • Kişisel sunum ve izlenim yönetimi • Konuşma sırası 	<ul style="list-style-type: none"> • Kişisel özelliklere (cinsiyet, yaş, uyruk vb.) dikkat edilir. Görsel olarak incelemeye açıktır. • Alıcı, katılımın sırasını kontrol eder; farklı bir role bürünmek zordur. Konuşmanın sırası ve zamanı için diğer kişi/ler ile yarışsınız; sözünüz kesilebilir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kişisel özellikleriniz gizlenir ve siz ortaya çıkarmak istediğinizde ortaya çıkar; gizli kalmak kolaydır. • Her zaman sizin sıranızdır; konuşma zamanı sınırsızdır; sözünüz kesilmez.
Alıcı <ul style="list-style-type: none"> • Sayı • İletişim fırsatı • Üçüncü şahıslar • İzlenim 	<ul style="list-style-type: none"> • Gördüğünüz bir veya birkaç kişidir. • Tanışma fırsatı olanlarla sınırlıdır; ilgilendiğiniz konuları paylaşacağınız kişileri bulmak zordur. • Mesajlar üçüncü şahıslar tarafından tam olmasa da duyulduktan sonra tekrar edilebilir. • İzlenimler, alıcının algıladığı sözlü ve sözsüz ipuçlarına dayanır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Neredeyse sınırsızdır. • Sınırsızdır. • Mesajlar başkaları tarafından alınabilir veya üçüncü şahıslara veya binlerce kişiye kelimesi kelimesine iletilebilir. • İzlenimler ileti mesajlarına ve yayınlanan fotoğraf ve videolara dayanır.
Ortam <ul style="list-style-type: none"> • Mekân • Zaman 	<ul style="list-style-type: none"> • Temelde aynı fiziksel ortamdır. • İletişim senkronizedir; mesajlar aynı (gerçek) zamanda değiştirilir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mekân her an değişebilir veya mesafeler ile ayrılabilir. • İletişim senkronize olabilir (chat odalarında olduğu gibi) veya aynı anda eş zamanlı olmayabilir (e- mailde olduğu gibi) iletiler farklı zamanlarda değişebilir).

Kanal	<ul style="list-style-type: none"> • Mesaj alıp göndermede bütün duyular etkindir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Görsel (ileti, fotoğraflar ve videolar için) ve işitsel olanlar vardır.
Mesaj <ul style="list-style-type: none"> • Sözel ve Sözel olmayan • Süreklilik 	<ul style="list-style-type: none"> • Sözcükler, jestler, göz teması, aksan, vokal ipuçları, mekânsal ilişkiler, dokunma, giyim, saç vb. vardır. • Kaydedilmedikçe geçicidir; konuşma sinyalleri hızla kaybolur. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sözcükler, fotoğraflar, videolar ve sesli mesajlar vardır. • İletiler nisbeten geçicidir.

Kaynak: (DeVito, 2013: 9).

Kişiler arası iletişim, öğrenciler açısından önem taşımaktadır. Çünkü öğrenciler bilgi alışverişinde bulunmakta, arkadaş edinmekte, duygusal destek almakta ve birbirlerini daha iyi tanıma fırsatları bulmaktadır. Ancak bilgisayar, tablet, akıllı telefonlara olan bağımlılığın artmasıyla birlikte geleneksel yüz yüze iletişime geçmek yeni nesil öğrenciler için oldukça zor ve tuhaf bir hale gelmiştir (Liu, 2019: 28). Kişiler arası iletişimin önemi insanlar tarafından geniş çapta kabul edildiğinden, gittikçe daha fazla sayıda araştırmacı belirli iletişim becerilerine, kişiler arası iletişimin belirli alanlarda uygulanmasına yoğunlaşmıştır.

Son on yılda bilgi teknolojisinin hızlı gelişimi yeni medyanın doğmasına yol açmıştır (Zhu, Hao Yang, Xu ve MacLeod, 2018). Teknolojik gelişmeler doğrultusunda iletişim artık yeni medya ortamlarında kendisine yer bulmaya başlamıştır. Özellikle sanal iletişimin ayrılmaz bir parçası olarak “sosyal medya”, kullanıcıların gerçek zamanlı veya eşzamansız bir fırsat olarak etkileşime geçmesini sağlayan ve internet kullanarak hem kullanıcı tarafından oluşturulan hem de içerikten değer elde eden geniş ve dar kitleler ile etkileşim algısının oluşması sayesinde bireylere kendini ifade etme fırsatı sunan internet tabanlı kanallar olarak karşımıza çıkmıştır (Carr ve Hayes, 2015: 50). Sosyal medya kanalları, bireylerin kişisel ve mesleki iletişiminin karmaşık bir bileşeni ve haberleri öğrenmek, almak ve yaymak için bir çıkış noktası haline gelmiştir. Son küresel araştırmalar, İnternet kullanıcılarının sosyal medya aracılığıyla iletişim kurduklarını ve en çok Facebook, YouTube ve WhatsApp kullandıklarını ortaya çıkarmıştır (Statista, 2020).

Toplumun çoğunluğun sosyal medya aracılığı ile iletişim kurmalarının yanı sıra, sosyal medya konusunda kullanıcı yeterliliğinin değerlendirilmesi bugüne kadar çok az ilgi görmüştür (Zhu ve diğerleri, 2018). “Sosyal medya yeterliği”, bir bireyin sosyal medyada

mesaj gönderme, başkalarıyla etkileşimde bulunma ve bir topluluğa katılma ve konuşmalarını teşvik etme aracı olarak sosyal medyayı doğru bir şekilde kullanma kapasitesini ifade etmektedir (Alber, Bernhardt, Stellefson, Weiler, Anderson-Lewis, Miller, ve MacInnes, 2014). Sosyal medya doğru bir şekilde kullanılmadığında bireyin motivasyonunu düşürmekte ve üretebilme kapasitesini azaltmaktadır (Persico, Chiorri, Ferraris ve Pozzi, 2016). Çok sayıda çalışma, bir bireyin sosyal medya kullanımının, örneğin siber zorbalık yoluyla diğerlerini olumsuz etkileyebileceğini de göstermiştir (Watts, Wagner, Velasquez ve Behrens, 2017). Dolayısıyla, sosyal medya kullanım yeterliği çok daha ciddi bir konu haline gelmektedir. Siber zorbalık ve ifşa eylemlerinin ortaya çıkması bir sosyal medya kullanım yeterliği eksikliğine bağlanabilir. İnsanların sosyal medya kullanım yeterliği olmaksızın bir bilgi toplumunda yoldan sapmaya daha yatkın oldukları ifade edilmektedir (Gillin, 2009).

1.1.3. Kişiler Arası İletişim ile İlgili Kuramlar

Araştırmada kişiler arası iletişim kuramları üç ana başlık altında ele alınacaktır. Bunlar:

- Sullivan'ın Kişiler Arası İletişim Kuramı
- Heider'in Atıf Kuramı
- Newcomb'un ABX Modeli

Sullivan'ın kişiler arası kuramı, Heider'in atıf kuramı ile Newcomb ABX modeli ve yöntem olarak üçgenleme (triangulation) çerçevesinde birden fazla kuram, data ve araştırmanın olması (Turner, 2009; Cohen ve Manion, 1986; Williamson, 2005) araştırmada özel yetenekli öğrencilere yönelik kişiler arası iletişim becerilerini destekleyici program modeli oluşturmada kuramsal bilgi bağlamında rehberlik edecektir.

1.1.3.1. Sullivan'ın Kişiler Arası İletişim Kuramı

Amerikan psikiyatristi olan Harry Stack Sullivan, çocuksu cinsel dürtülerin Freud'un teorisindeki merkezî rolüne meydan okumakta, *kültür ve toplumun*; kişilik gelişimi ve psikopatolojinin temel belirleyicileri olduğunu vurgulamaktadır. Kendi kişisel hayatındaki hikâyesinden yola çıkarak, çocuk-anne ilişkisini libid içgüdülerinin cinsel dürtüleri yerine, merkezî iletişim olarak görmüştür. Sullivan, davranışsal ve sosyal bilimlerin çoklu disiplinlerini sosyoloji ve sosyal psikoloji gibi psikiyatri çalışmalarına entegre etmiştir (Morgan, 2014: 162).

1940'lı yıllarda, “Neo-Freudian teorileri” olarak da adlandırılan kişiler arası teoriler, psikanaliz ve kişilik teorisi hakkındaki çoğu araştırma kitabında yer aldıkları gibi, psikanalitik teori ve pratiği büyük ölçüde etkilemiştir (Evans, 2005: 2). Sullivan’ın kişiler arası teorisi, psikodinamik teoride en yeni ve en önemli gelişmeler arasında yer almakla birlikte, bu teorinin kökleri şizofreni ve paranoyak durumları tedavi etmedeki başarısı gibi benzer bir klinik atılımdan gelmiştir.

Sullivan psikiyatrist olarak çalışmaya başladığında başlangıçta iki yaygın şizofreni ve ağır zihinsel bozukluk teorisi vardı. Bunlar *tanımlayıcı psikiyatri* (Kraepelin, 1918) ile Freud'un *psikanalitik* teorisidir (Freud, 1911). Teorilere göre şizofreni ve ağır zihinsel bozuklukların giderilmesi oldukça zordu. Ancak Sullivan, şizofreninin yatan hasta tedavisine son derece başarılı bir yaklaşım geliştirmiş ve *psikoz durumlarının tedavisi* ve genel olarak akıl hastalığının doğası hakkında düşünmeye ciddi biçimde meydan okumuştur. Sullivan, doktorun ve hastanın davranışları da dâhil olmak üzere, normal veya patolojik olan arasındaki engelleri sistematik olarak zorlayan ve kişiler arası yaşamın sorunlarını anlamak için daha karmaşık bir modelin taslağını sunan bir zihinsel bozukluk modeli oluşturmuştur (Sullivan, 1953: 12).

Zihinsel rahatsızlıklar ve şizofreni hastalıklarını iyileştirme çabalarından yola çıkılarak geliştirilen kişiler arası teoride Sullivan en küçük çalışma birimi olarak dinamizmden bahsetmektedir. *Dinamizm*, fiili eylem veya zihinsel deneyim olan herhangi bir davranış birimi anlamına gelen bir enerji aktarımı oluşturmaktadır. Bunlar; ağız, eller, kollar, bacaklar vb. gibi kişinin fiziksel bedenini içeren alışkanlık yapma biçimlerini ortaya çıkarmaktadır (Sullivan, 1955). Sullivan, kapsamlı klinik deneyimlerine dayanarak *zihinsel bozuklukların kişiler arası başarısızlıklardan kaynaklandığına* ve bu nedenle de tedavi ile ilgili prosedürlerin, hastanın başkaları ile olan ilişkilerini geliştirmek için gerçek bir çabaya dayanması gerektiğine inanmaktadır. Genel dünya görüşüne uygun olarak *kişiler arası ilişkilerin psikoterapik tedavinin çekirdeğini* oluşturduğunu düşünmektedir. Bu durumda, terapistin rolünün, gelenekselcilerin aksine, tüm itirazlara rağmen, mutlaka yüz yüze bir ilişkinin bir parçası haline gelmesi gerektiğini savunmaktadır. Rolünün hasta ile öncelikle bir *katılımcı gözlemci* rolü olduğunu anlaması zorunludur. Bu süreç aslında hastanın başka bir kişi, yani terapistin kendisi ile *sözlü iletişim* kurma fırsatını ortaya çıkarmaktadır (Sullivan, 1953).

Bir insanın kişiliği kişiler arası durumlardaki ilişkilerinde ortaya çıkmaktadır. Bu öyle bir kişilik ki insan hayatını karakterize eden kalıcı bir özelliktir (Sullivan, 1953: 110). Böylelikle insan kişiliğini anlamak için Sullivan, *kişiler arası ilişkilerin önemine* vurgu yapmaktadır. Ayrıca, her bir insanın gücünün kişiliğin muhafazakâr bir yönü olan bir öz (self) sisteminden kaynaklandığını savunmaktadır. Bu *öz sistem*, kişilerin gerilimleri örtülü veya açık davranışlara dönüştürmelerini sağlamakta ve ihtiyaçları karşılamayı ve kaygıyı azaltmayı amaçlamaktadır (Cuizon, 2015).

Sullivan'a göre kişiyi anlamanın ve tanımanın en iyi yolu kişinin davranışlarını incelemektir. Kişilik, bireyin hayatını belirginleştiren ve tekrarlayan kişiler arası ilişkilerde oluşan kalıcı bir yapıdır (Sullivan, 1953). Sullivan'ın kişiler arası kuramının temel çerçevesini gerilim (kaygı) oluşturmaktadır. Özel yetenekli öğrencilerde ise mükemmeliyetçi ve hassas yapıda olmaları onların kaygı düzeylerini arttırmaktadır. Sonuç olarak kişiler arası iletişimde kaygı, özel yetenekli öğrencilerin kişiliklerini kontrol etmekte ve iletişimlerine yansımaktadır (Hayes ve Sloat, 1989; Nugent, 2000).

1.1.3.2. Heider'in Atıf (Yükleme) Kuramı

Atıflar (yükleme) için birtakım tanımlamalar vardır, ancak atıfları tanımlamanın ortak bir yolu, kendimizin ve başkalarının davranışlarının ardındaki şeyi anlama sürecidir. Bu anlama süreci iç (düşünme) ve dış (konuşma) yorumlamalardan oluşmaktadır. Bu nedenle, farklı atıf teori türleri olmasına rağmen, hepsi olayları anlama, bu olayları yargılama ve bu olaylarla ilgili hareket etme konusunda insanların bilgiyi işlemekten geçirdiği *nasıl* ve *ne* soruları ile ilgilenmektedirler. Örneğin üç arkadaşın bir profesörün yüz ifadelerinden birini açıklamaya çalıştığı aşağıdaki konuşma, atıfta bulunma süreçlerini daha iyi açıklamaktadır (Manusov ve Spitzberg, 2008: 38):

Sheryl: Kendisine o soruyu yönelttiğim zaman Profesör Smyth'in bana nasıl baktığını gördünüz mü?

Theo: Evet, gerçekten şaşırılmış gibiydi!

Sheryl: Gerçekten mi? Bana şimdiye kadar gördüğü en aptal öğrenciymişim gibi baktığını düşünüyordum.

Theo: Olur mu öyle şey! Soruyu yanıtlamaya çalışıyordu. Bundan eminim!

Kyle: Ben grip olduğunu düşünmüştüm.

Bu örnek, herhangi bir iletişim olayının veya davranışının bazı nedenlerinin olabileceğini ve attığımız nedenin (örneğin karışıklık, fikir, grip), eylemin anlamını ve buna nasıl cevap verebileceğimizi etkileyebileceğini göstermektedir. Dolayısıyla *atıf teorisi spesifik bilimsel bir kavramı açıklamaktan ziyade sorgulamaya yöneliktir*. Teorideki davranışların sebepleri dikkate alınarak başarı ve başarısızlığa vurgu yapıldığında aslında bu teorinin özellikle eğitimcilere hitap ettiği aşikârdır (Weiner, 2010: 558).

Atıf teorisinin kökenine bakıldığında Fritz Heider'in *Kişiler Arası İlişkilerin Psikolojisi* (Heider, 1958) adlı kitabı karşımıza çıkmaktadır. Yazar, insanların gözlemlenen davranışlarının altında yatan yatkınlık özelliklerini belirlemeye çalıştıklarını iddia etmekte, böylelikle davranışları iki nedene dayandırmaktadır (Heider, 1958):

- Dış (Durumsal) Nedenler: Kişinin davranışlarının nedeninin o kişinin içsel özelliklerinden kaynaklandığı belirtilmektedir.
- İçsel (Eğilimsel) Nedenler: Kişinin davranışlarının nedeni o kişinin dışında gerçekleşen olay, durum ya da davranışla açıklanmaktadır.

Heider, bir eylemin nedenini içsel (örneğin bir insanın eğilimi veya bir özelliği) veya dışsal (yani çevresel bir faktör) olarak değerlendirmek için daha fazla olasılık olduğu zamana odaklanan bir eylemin *nedensel konumu* (causal locus) ile ilgileniyordu. Nedensel konum, atıf çalışmalarının dayanak noktasını oluşturmaktadır. Herhangi bir davranış, nedensel bir noktaya konumlandırılmaktadır. Örneğin iyi bir arkadaş ögle yemeğine geç kalırsa, neden geç kaldığı anlaşılmaya çalışılacaktır. En olası nedenleri belirlemek için elimizden gelenin en iyisini yapmaya çalışırız (Manusov ve Spitzberg, 2008: 39).

Heider'in ilk çalışmaları insan davranışları hakkında nispeten küresel bir iddia ile, nitelik teorilerinin mantıksal-ampirik bel kemiğini yansıtmaktaydı. Özellikle, insanların daha geniş sosyal dünyalarını (nispeten sistematik bir şekilde) anlamlandırmaya çalıştıklarında *naif bilim insanları* gibi davrandıklarını savunmuştur. Heider (1958) için insanlar, yaşamlarında meydana gelen olayların aktif tercümanlarıdır ve yorumlarında tutarlı ve mantıklı bir anlam ifade biçimleri kullanırlar. Bunu, büyük ölçüde, etraflarındaki dünyayı hem anlamak hem de kontrol etmek için yaparlar.

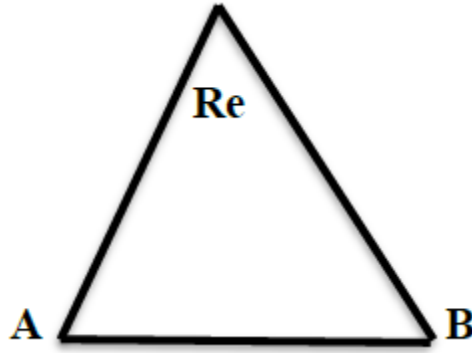
Anlamlandırma ve kontrol etme süreçlerinde iletişim kaçınılmaz hale gelmektedir. Atıflar sadece nedenlere bağlı anlamlandırma değil aynı zamanda davranışları etkilediği için atıfların kişiler arası iletişimdeki rolü yadsınamaz. Örneğin bireyin yüz ifadesi gibi iletişim davranışları için de atıflarda bulunulur. Diğer davranışlarda olduğu gibi, iletişim davranışlarının farklı nedenlerle ortaya çıktığı düşünülebilmektedir. Bippus (2003)'un araştırmasına göre, atıfların kavramsallaştırılması *iletişimsel davranış açıklamaları* olarak tanımlanmaktadır. Atıflar yalnızca iletişim davranışını açıklamamıza yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda insanların herhangi bir iletişimsel eylem için verdikleri anlamların çeşitliliğini anlamamıza da yardımcı olur. İletişim için yapılan niteliklerin içeriğine bakıldığında nedensel konum, sorumluluk, istikrar ve kontrol gibi niteliklerin birçok boyutu görülecektir.

Çalışmada özel yetenekli öğrencilerin kendi etrafında olup bitenleri anlamak ve kontrol etmek için yorumları ile mantıksal çıkarımlar yapmakta olduklarından hareketle, Fritz Heider'in atıf kuramına yer verilmiştir. Naif bir bilim insanı gibi hareket edilerek kişiler arası iletişimde kişilerin davranışları anlaşılmaya çalışılmaktadır (Heider, 1958).

1.1.3.3. Newcomb'un ABX Modeli

Theodore Mead Newcomb, kişiler arası ilişkilerde yapısal denge fikirlerinden yola çıkarak iki kişinin iletişimi ya da yüz yüze etkileşimlerin anlaşılması için temel terimler dizisi üzerinde çalışmıştır. A ve B bireyleri arasındaki ilişki, hoşlanma ya da hoşlanmama tutumu olarak tanımlanabilir ve her biri X'in oryantasyonunun paylaşılan bir nesnesini beğenebilir ya da beğenmeyebilir. Mevcut değerler arasında bir miktar karşılıklı bağımlılık ya da *simetriye doğru gerilme* bulunmaktadır (Converse, 1994: 330). ABX modelinin daha ayrıntılı açıklaması, Newcomb'un *İletişimsel Eylemlerin İncelenmesine Bir Yaklaşım* başlıklı makalesinde ortaya çıkmıştır (Newcomb, 1953: 393-404).

Bu teorinin temel amacı, iletişimin sosyal bir ilişkideki rolünü tanıtmak ve sosyal sistem içinde sosyal dengeyi korumaktır. Tüm iletişimi insanlar arasındaki ilişkiyi sürdürmenin bir aracı olarak göstermek suretiyle iletişimin toplumsal amacına odaklanır. Bazen ABX, *iletişim modeli* olarak da adlandırılır. Newcomb'un ABX modeli ile bireylerin iletişimleri bireysel ve sosyal bağlamda ele alınmaktadır. Mesaj tek başına ayrı olarak değil, insanlar arası etkileşimde bir bütün olarak ele alınmaktadır (İplikçi, 2015).

Şekil 2: Newcomb Modeli

Kaynak: (McQuail ve Windahl, 2004: 31).

Şekil 2'de görüldüğü gibi, Newcomb modeli, ilgi odağının temsil edilmediği Heider'in çalışmasına dayanmaktadır. Heider, iki kişinin birbirlerine, dış referanslara kabul veya reddedilme tutumları bulunduğunu düşünmektedir. Bu ilişkiyi oluşturan bileşenler denge içinde (her iki taraf da dış referansı kabul eder - AB için Re'nin tutumu) veya dengesiz (bir tarafın kabul etmesi ve diğer tarafın dış referansla aynı fikri kabul etmemesi) olacaktır (Popescu ve Pargaru, 2015: 68).

Üç kutup A - B - Re arasında bir denge olduğunda, her katılımcı değişime direnecek ve dengesizlik durumunda *bilişsel* bir dengeyi yeniden kurmak için farklı girişimlerde bulunacaktır. 1959'da Newcomb, orijinal versiyona bazı eklemeler getirerek, sadece bazı durumlarda iletişim sürecinin ortaya çıktığını fark etmiştir (McQuail ve Windahl, 2004). İnsanlar arasında güçlü bir cazibe oluştuğunda, katılımcılardan en az biri ve *Re* her iki taraf için ortak bir öneme sahip olduğunda bu teoriyi kendisi test edip değerlendirmiştir.

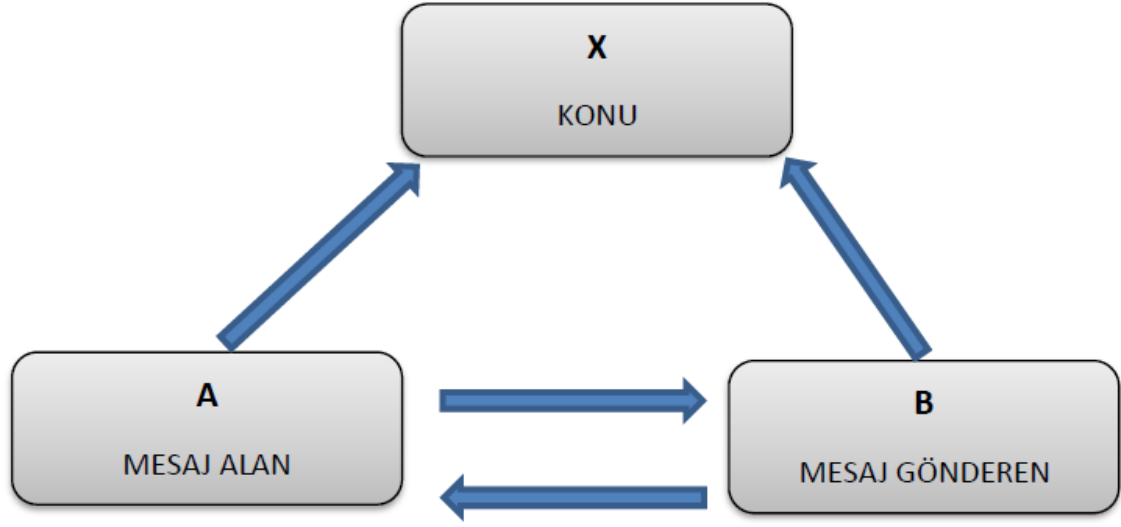
Değerlendirmeye göre denge teorisi dikkate alındığında, Newcomb tarafından açıklanan iletişim süreçlerinde, insanların gerçek davranışları desteklemek ve onaylamak için bilgi arayışlarına, konularına uygun olarak belirli bilgi kaynaklarına yöneldiklerini göstermektedir. Fikir birliği yönündeki eğilimin bilişsel uyumsuzluğa eşlik eden bu belirsizliklerin çözümünde, iletişimin sadece tek sebebinin ve tek etkisinin çok sayıda çözümü ürettiğine inanılmaz (Popescu ve Pargaru, 2015: 68).

Newcomb'un çalışmalarının çoğu, kişiler arası algı ve beğeniyi çevreleyen olaylara yöneliktir. ABX teorisinde tahminlerini daha doğal bir ortamda test etmek için istekli olan Newcomb önceki Bennington'un çalışması ile benzerlik göstermeyen bir alan olan

deneysel tasarıma yöneldi (Swanson, Newcomb ve Hartley, 1952: 420-430). Bu tür sistemlerin biçimlendirici başlangıçlarını, yani birbirlerinin varlığından haberdar olmadan ve çeşitli X'lere dönük yönelimini bilmeden önce A ve B'yi yakalaması gerektiğini vurgulamıştır. Bundan dolayı iki yıllık yoğun bir çalışma ile öğrenci davranışlarını incelemiştir. Üniversiteye vardktan sonra yurttaki arkadaşları ile ilk kez tanışan öğrenciler ile ilgili doğal bir ortamda araştırmalar yapmıştır (Converse, 1994: 330).

Öğrencilerden yola çıkılarak geliştirilen modelde aşağıdaki tabloya göre A öğrenciler, B öğretmenler ve X uygulama olarak tasnif edilmiştir. Verilen tabloya göre, örneğın öğretmenler kolej zamanlarını 6 saatten 8 saate çıkarmak için yeni bir uygulama getirmiştir. Hem öğrenciler hem de öğretmenler bu uygulamadan memnunsal, o zaman iletişime dair aralarındaki denge durumunu korur. Aksi takdirde A ve B arasındaki iletişim akışı sosyal sistemde sorun yaratır. A veya B uygulamayı kabul etmeye hazır değılse, o zaman sosyal sistemi doğrudan etkileyecektir, dolayısıyla denge durumunu korumayacaktır. Böylece A yani öğretmenleri B olan öğrencileri mümkün olduğunca ikna etmeye çalışacaktır. Aksi takdirde, X uygulamasında bazı düzenlemeler yapmak ve bunları uygulamaya doğru ikna etmek zorundadır (<https://www.communicationtheory.org/the-newcomb%E2%80%99s-model/>Newcomb, 1953).

Şekil 3: Newcomb ABX Modeli

Kaynak: (The Newcomb's Model, t.y.)

Çalışmada özel yetenekli öğrencilerin mesaj alan, gönderen konumunda iken etkinliklerde uygulanan konulara bakış açılarının değerlendirilmesi açısından Newcomb'un ABX modeline yer verilmiştir.

1.2. Özel Yetenekli Öğrenci

Özel yetenekli öğrencilerin iletişim boyutunun tam olarak anlaşılabilmesi için bu öğrencilerin özelliklerinin iyi bilinmesi gerekmektedir. Özel yetenekli öğrenciler, bireysel farklılıkları dikkate alınarak Millî Eğitim Bakanlığına bağlı özel eğitim kurumlarında eğitim almaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin 5. Maddesine göre (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018: 2):

- Bireysel fark, gelişim özelliği ve eğitim ihtiyacına göre eğitim hizmeti sunulması,
- Özel eğitime muhtaç kişilerin ilgi, istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda özel eğitim hizmetlerinden faydalandırılması ifadesine yer verilmektedir.

Bilim ve Sanat Merkezleri Öğrenci Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzunda özel yetenekli birey akranlarına göre daha çabuk öğrenen; yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede ileride olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri kavrayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve üst düzeyde performans gösteren birey (Bilim ve Sanat

Merkezleri Öğrenci Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzu, 2018: 22) olarak tanımlanmakta ve özel yetenekli bireyin sahip oldukları özellikler şu şekilde sıralanmaktadır:

Zihinsel Özellikleri Bölüm 1:

- Kolay ve hızlı öğrenir.
- Bilgiyi derinlemesine öğrenir.
- Dil ve konuşma becerileri açısından akranlarına göre daha öndedir.
- Analiz ve gözlem yeteneği ileri düzeydedir.
- Sonuca ulaşmada ısrarlı ve sebatkârdır.
- Estetik duygusu gelişmiştir.
- Hafızası güçlüdür.
- Çok soru sorar.
- Yaratıcıdır.
- Problem çözme becerisine sahiptir.
- Soyut düşünebilmektedir.
- İnisiyatif almayı, yeni ve zor deneyimleri tercih eder.
- Keşfetmeyi çok sever ve risk almaktan çekinmez (Bilim ve Sanat Merkezleri Öğrenci Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzu, 2018: 22).

Zihinsel Özellikleri Bölüm 2:

- Disiplinler veya nesnelere arasındaki sıra dışı ilişkileri görür.
- Meraklıdır.
- Bilgiyi büyük ölçüde kullanır ve saklar.
- Öğrenme materyallerini ileri düzeyde ve çabuk kavrar.
- Çeşitli ve yoğun bir ilgi düzeyi vardır.
- Yüksek düzeyde sözel yeteneğe ve dil gelişimine sahiptir.
- Hızlandırılmış ve esnek düşünce süreçlerine sahiptir.
- Orijinal fikir ve sorunlara çözüm üretme konusunda beceriklidir.
- Kalıcı ve hedef odaklıdır.
- Problemler ve fikirler hakkında kendi düşünme biçimlerini oluşturur.
- Akranlarına göre erken yaşta öğrenir.
- Öğrenirken özgür ve bireysel hareket eder.

- Kendi ilgilendiği alanda yüksek öğrenme ve araştırma arzusu bulunur.
- Akranlarına göre daha erken yaşta soyut düşünür.
- Karmaşık ve zorlu çalışmaları tercih eder.
- Bilgi aktarımında bulunur ve yeni durumlara uyarlar (Silverman, 2000); (Chuska, 1989)

Sosyal-Duygusal Özellikleri Bölüm 1:

- Aşırı duyarlı ve hassastır.
- Adalet duygusu güçlüdür.
- Farkındalık düzeyi fazladır.
- Mükemmeliyetçidir.
- Özgüveni yüksektir.
- Eleştirel düşünebilmektedir.
- Liderlik özelliği vardır.
- Espri yapmayı sever.
- Sosyal özelliği vardır.
- Kolay uyum sağlar (Bilim ve Sanat Merkezleri Öğrenci Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzu, 2018: 22).

Sosyal-Duygusal Özellikleri Bölüm 2:

- Keskin ve ince bir mizah anlayışı vardır.
- Sıra dışı duygusal derinliğe ve yoğunluğa sahiptir.
- Kendisi ve başkaları ile ilgili yüksek beklentiler içerisindedir.
- Kendisinde ve başkalarında tutarlı olma konusunda büyük bir beklenti içerisindedir.
- İleri düzeyde ahlaki yargılama düzeyine sahiptir.
- Başkalarının duygularına karşı sıra dışı bir duyarlılığı vardır.
- Yüksek bir öz farkındalık duygusu vardır.
- Duygular hakkında geniş bilgiye sahiptir.
- İdealizm ve adalet duygusu erken yaşta ortaya çıkar.
- Çabuk otokontrol sağlar (Silverman, 2000); (Chuska, 1989).

Parlak Bireylerden Farklı Olan Özellikleri:

- Oldukça meraklıdır.
- Sorunun ayrıntılarını tartışır.
- Sorular sorar.
- Varsayımlar ortaya koyar.
- Özgün projeler oluşturur.
- Alışılmamış, sıra dışı fikirleri vardır.
- Öğrenmeyi sever.
- Bilgiyi değiştirip uygular.
- Kendinden daha büyük yaşta olanları ve yetişkinleri arkadaş olarak seçer (Bilim ve Sanat Merkezleri Öğrenci Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzu, 2018: 23).

Atipik (Atypical) Özel Yetenekli Öğrencilerin Özellikleri

- Etrafındaki olaylara karşı yüksek bir duyarlılık gösterir.
- Sahip olduğu teorik bilgileri uygulamaya geçirerek problemleri çözer.
- Mantıksal düşünür.
- Güçlü bir iradesi vardır.
- Kıyaslama yaparak sorgular.
- Yeni şartlara bilgisini aktarır.
- Yaratıcı ve sanatsal becerilere sahiptir.
- Ailevi sorunların üstesinden gelerek kendisini çabuk toparlar.
- Evlerde yetişkin rolleri üstlenir.
- Özgüveni yüksektir.
- Bağımsız düşünür.
- Liderlik özelliği vardır.
- Kendi kültürünü öğrenme isteği çok fazladır (Schwartz, 1997); (Hebert ve Reis, 1999: 430-431).

Okul bağlamında ele alındığında özel yetenekli öğrencilerin, kendi akran grupları arasında aynı özelliklere sahiplermiş gibi gözükseler de aslında onlardan farklı özelliklere sahip oldukları algısı hâkimdir. Bu çocukların ilgi alanları ne ise onlara odaklanırlar. Özel yetenekli çocukların kendi ilgi alanlarına olan bağlılıkları aynı yaşlardaki akranlarında görülmemiş bir seviyeden çok daha fazlasını oluşturmaktadır (Gama, 2006: 83). Aynı

dönem ve aynı yaştaki diğer öğrencilerin yetenekleriyle karşılaştırıldığında oldukça fazla bir konsantrasyon süresine sahip oldukları görülmektedir (Piske ve diğerleri, 2014: 348).

Akranlarından farklı bir biçimde özel yetenekli öğrencilerin konjonktürlere bağlı olarak yaşadıkları stresler ve bunlarla mücadele etme aşamaları onların öne çıkan özelliklerinden birisidir. Öğrencilerin öfke kontrolünü ele alış biçimleri ayrıca araştırmanın iletişim becerileri boyutlarından bir tanesini teşkil etmektedir. Özel yetenekli öğrencilerde stres ve bunun sonucunda ortaya çıkabilecek olan öfke; öğrencilerin mükemmeliyetçilik arzusundan, akranlarından farklı olma duygularından ya da onlardan beklenen çalışma standardını sağlayamadıklarından ortaya çıkabilmektedir. Sınıf arkadaşlarının öğretmen yerine sürekli olarak kendilerine güvenip onlardan yardım ve destek istemeleri bu öğrencilerin daha çok stres yaşamalarına neden olabilmektedir.

Üstün zekâlı olma etiketi daha çok beklentilerin oluşmasına yol açmaktadır. Bu durum düşük ölçütlerde özel yetenekli öğrencinin özgüvenini artırırken, aynı durum sürekli devam ederse kendi işlerinde geride kalmak, başkaları tarafından dikkati dağıtıldığı için gerektiğinde konuşmamak, beklentilere sürekli cevap vermek endişesiyle strese neden olabilir. Meşgul öğretmenler, özel yetenekli öğrencilerin sınıf arkadaşlarına yardım etmelerine izin vermekten mutlu olabilirler. Fakat genellikle yardım ettiklerini bilmelerine ve unutmamalarına rağmen özel yetenekli öğrencilerin yaramazlık yapabileceklerini veya kendi çalışmalarını ihmal edebileceklerini unuturlar (CCEA Report, 2006: 55).

Yıl sonu ve okul bitirme sınavları gibi meselelerden dolayı özel yetenekli öğrenciler, belirledikleri yüksek hedeflere ulaşmak, başarı standartlarını korumak ve *kendilerini kanıtlamak* için mücadele ederken yoğun stres yaşayabilirler. Bu sorun, *endişelenecek bir şeyleri olmadığı* şeklinde telkin eden öğretmenleri ve sınıf arkadaşları tarafından onları daha da kötü bir hale sokabilir. Özel yetenekli olmak sınav baskılarını hafifletmez. Aslında tam tersi olarak arttırabilir ve bu durum öğrencilerin korkularını ifade edebilecekleri ve korkularını temelsiz olarak reddetmeleri için güvenilir bir yetişkine ihtiyaçları olduğu gerçeğini göstermektedir. Üstelik *sizin gibi yetenekli bir öğrenciden daha fazlası beklenir* gibi yorumlar onların içinde buldukları durumu çok daha karmaşık bir hale getirmektedir. Çoğu kez zahmetsiz gibi görünen yüksek bir standardın başarıya dönüşmesi durumunda özel yetenekli öğrencinin çalışmaya kattığı özen ve

dikkat miktarı çok çabuk göz ardı edilebilmektedir. Dolayısıyla öğretmenin özel yetenekli bir öğrenciye davranılması gerekenden farklı davranması ve tutumlar içerisine girmesi çocuğun strese girmesine ve sonuç olarak da başarısız olabilmesine neden olmaktadır (Barrington, 2014: 25-26).

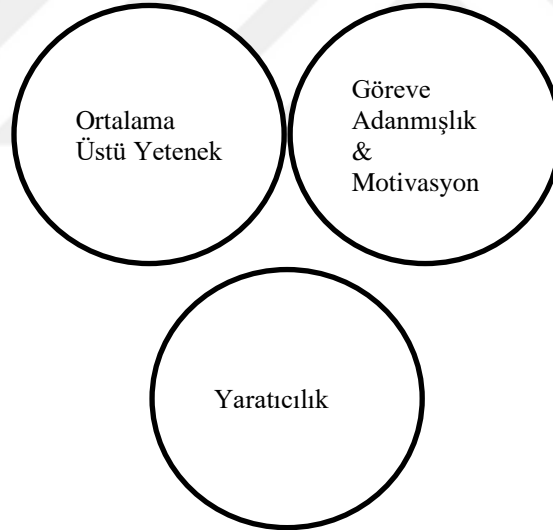
Özel yetenekli öğrencilerin bireysel özellikleri dikkate alınarak eğitim faaliyetleri yürütülmektedir. Örneğin zamanı etkin bir biçimde kullanan özel yetenekli öğrenciler (Kara, 2019: 109) akranlarından daha hızlı kavrayabildikleri için bu doğrultuda özel eğitim almaktadır. Özel yetenekli bireyin tanınması yapılırken de bu tür özelliklerin dikkate alınması önem arz etmektedir. Tanılamaların öğrencilerin faydasına olacak şekilde yapılması gerekmektedir (Sak, 2014). Üstün zekâlılık ile ilgili yetiye sahip kişiler ile aile ve öğretmenlerin bilgi düzeylerinin artırılması, bu çocuklar tanınırken dikkat edilmesi ve tanılama ilkelerine riayet edilmesi vurgulanmaktadır (Tanık, 2019: 1599). Tanılama sonrasında ise ihtiyaçlarına göre farklılaştırılmış eğitim fırsatları özel yetenekli öğrencilere sunulmalıdır (Wilkins, Wilkins ve Oliver, 2006: 6-13).

Özel eğitimde öğrencilere sunulan etkinlikler onların gelişimlerine dönük olmalıdır. Bir öğrenciye yönelik hazırlanan etkinlikler öğrenci başarısının şekillenmesini ve gelişmesini sağlamalıdır (Ziegler ve Phillipson, 2012; Singer, Sheffield, Freiman ve Brandl, 2016). Bundan dolayı özel yetenekli öğrencilere yönelik olan yaklaşım öğrenme ön şartlarını ve öğrenme aşamalarını dikkate alarak düzeylerinin geliştirilmesine hizmet etmelidir (Nolte, 2018: 148). Ancak unutulmaması gereken önemli bir nokta var ki öğrencileri bilimsel düşünceye yönlendirebilmek için onların kendine has öğrenme tarzlarını ortaya çıkarmalarına ve planlama, gözlem, değerlendirme ve öğrenme kaynak seçeneklerini içeren metabilşsel becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmak gerekir. Bundan dolayı Freeman (2003: 17-30), öğrencileri belirli bir kalıba sokmanın problem teşkil ettiğini belirterek öğrenci başarısı için otonom öğrenme ve motivasyon üzerinde durmuştur. Otonom öğrenmede öğrencilere faydalı olabilecek ve öğretmenlerin izleyecekleri metotları şu şekilde sıralamaktadır:

- Yüksek Sesle Konuşma: Bir problemi araştırırken öğretmen tüm öğrencileri anlamak ve duymak, tüm çalışma sürecini benimsemek ve anlamak için yüksek sesle konuşmalıdır.

- Bilişsel Öğretim: Öğretmen tüm araştırma sürecini gösterir. Öğrenciler, deneyi birinci elden doğru örnek üzerinden görme fırsatına sahiptirler.
- Tartışma: Tartışma, deney yapıldıktan sonra düzenlenir. Tüm araştırma sürecinin bir analizi tartışma ile yapılır.
- İşbirlikçi Öğrenme: Öğrenciler sonuçlarını birbirleriyle paylaşırlar. İşbirlikçi öğretme-öğrenme etkileşimleri daha yüksek anlama düzeyi elde etmek için idealdir.
- Sokratik Tetkik: Bir öğretmen, ince eleyip sık dokuyarak öğrencilerin kendi düşünce aşamalarını ve argümanlarını sunmalarını teşvik etmelidir. Tetkik yeni beceriler kazandırmaya dönük olmamalıdır. Öğrencilerin daha önceden sahip oldukları bilgiyi kullanabilmelerini sağlamalıdır.

Özel yetenekli öğrencilerin genel özelliklerine bakıldığı zaman zekâ faktörünün ön plana çıktığı görülmektedir. Üstün zekâlı/özel yetenekli (gifted) olarak bir öğrencinin atfedilebilmesi için Renzulli, üç halka modelinden bahsetmektedir (1986):

Şekil 4: Üç Halka Modeli

1970’li yılların ortalarında geliştirilen üç halka modeli öncelikli olarak Amerika’nın kuzeydoğusunda ve Connecticut Eyaletindeki okullarda özel yetenek eğitim programı olarak uygulanmıştır. Renzulli’nin üçlü halka modeli birkaç farklı alanda denenmiş olmakla birlikte Amerika’nın birçok eyaletinde beğeni topladı ve modelin nasıl uygulanacağı ile ilgili sorular da arttı. Dolayısıyla yaklaşık otuz yıl süren alan araştırması, denemesi ve farklılaştırma yöntemleri uygulanmıştır (Carolyn ve Holly, 2013: 200). Okul genelinde zenginleştirme modeli Renzulli’nin üstün zekâlı yerine üstün davranışlara

sahip birey eğitiminde üç halka görüşü hâkimdir. Ortalama üstü yetenek, motivasyon ve yaratıcılığa sahip bireyler üstün davranışlar sergileyebilmektedir. Bu davranışlar insanların üstün yetenek gerektiren alanlarında ortaya çıkmaktadır. Üç özelliğe sahip olan kişilerde, sıradan eğitim programları ile elde edilmesi mümkün olmayan geniş çapta eğitim hizmet ve imkânlarının olması gerekmektedir.

Üç halka modelinden biri olan *ortalama üstü yetenek* şu şekilde karakterize edilmektedir (Renzulli, 1986: 53-92):

1. Üst düzey soyut düşünme, sözlü ve sayısal akıl yürütme, mekânsal ilişkiler, hafıza ve kelime akıcılığı
2. Yeni durumlara adaptasyon
3. Bilgilerin özenle seçilerek hızlı ve doğru bir şekilde alınması
4. Yeteneklerin bir veya daha fazla uzmanlık gerektiren bilgi, teknik ve strateji alanına uygulanması
5. Belirli problem veya ilgi alanlarının peşinde koşarken (4)'teki yeteneklerin uygun şekilde kullanılması
6. Alakasız bilgilerden (5)'te belirtilen durumu alakalı hale getirebilme kapasitesi

Göreve Adanmışlık:

1. Yüksek düzeyde ilgi, heyecan, etkilenme ve katılım kapasitesi
2. Sebatiyet, dayanıklılık, kararlılık, çalışkanlık ve özveriyle uygulama kapasitesi
3. Önemli bir işi yürütmeye olan özgüven inancı
4. Başarı azmi
5. Özel sorunları belirleme, yeni gelişme ve iletişimin çoklu kanallarına uyum sağlama becerisi
6. Kendi işi için yüksek standartlar belirleme
7. Başkalarının eleştirilerine açık olma ve öz eleştiri yapabilme
8. Kendisine ve başkalarına ait çalışmalarda mükemmeliyetçi ve estetik kalite anlayışının geliştirilmesi

Yaratıcılık:

1. Akıcılık, esneklik ve özgünlük
2. Yeni ve farklı olanı deneyimleme ve alıcılığa açıklık

3. Merak, spekülâtif düşünme, maceraperestlik, düşünce ve eylemde risk alma istekliliği
4. Nesne ve fikirlerin estetik özellikleri ile detaylara karşı duyarlılık
5. Dış uyarılar ile kişinin kendi fikir ve duygularına karşı etki uyandırma veya tepki verme isteği

Üç halka modelinde özel yetenekli bir öğrencinin tanınması için çok yönlü bir tanılama sürecinden bahsedilmektedir. Nesnel ve özgün prosedürler ile özel yetenekli öğrencilerin sahip oldukları bütün özelliklerin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. *6 Adım Sistemi* ile öğrenci özel yetenekli olarak tanınmaktadır (Renzulli, 1990: 16):

1. Test Puan Adaylığı: Herhangi bir zekâ testi ile öğrenci tanınmaktadır. Yüzdelik dilimin 92 puanına veya bu puanın üzerine çıkan öğrenci aday olarak gösterilmektedir. Bu adımda öğrenci sözel veya sözel olmayan yetenek testinin herhangi birisini veya ikisini geçtiğinde *yetenek havuzuna* alınmaktadır. Aslında bu durum başarısız olma ihtimaline karşı çok iyi öğrencilerin şanslarını devam ettirebilecekleri anlamına gelmektedir.
2. Öğretmenin Aday Gösterimi: Yaratıcılık, ilgi, yetenek ve göreve adanmışlık özelliklerini ortaya çıkaran standart zekâ testleri ile ölçülmeyen adayların, özel yetenek özellikleri gösterdiklerini fark eden öğretmenlerin tespiti ile belirlenmektedir.
3. Alternatif Yollar: Akran ve velinin aday göstermesi, yaratıcılık özelliği, öğrencinin kendisini aday göstermesi gibi yolları kapsamaktadır. Bu adımda genellikle bir inceleme komitesi aday olarak seçilen öğrenciler ile görüşmeler yapmaktadır.
4. Özel Aday Gösterimi: İlk üç adımı geçen öğrencilerin listesi aynı okuldaki bütün öğretmenlere dağıtılır. Bu durum öğretmenlere tekrar düşünmeleri için ikinci bir şans vermektedir. Ön yargı veya herhangi farklı bir sebepten dolayı öğretmen, seçilmesinin uygun olmadığı öğrenci/leri belirler. Bu adımda öğretmenler tarafından aday olarak gösterilen öğrenciler ile inceleme komitesi tarafından tekrar görüşme yapılır.
5. Veli Bildirimi ve Oryantasyonu: Bu adımda okul velilere çocuklarının aday olarak seçildiğini ve yetenek havuzuna alındığını bildirir. Bu konu ile ilgili veliler

bilgilendirilir bilgilendirilmez onlara özel yetenek programı ile ilgili oryantasyon seansları verilir

6. Eylem Bilgisi Adaylığı: Son adım, Renzulli tarafından *ikinci emniyet sübabı* olarak görülmektedir. Bir öğrenci belirli bir konu, etkinlik, çalışma alanı, düşünceye yakın ilgi gösterdiğinde veya heyecanlandığında ortaya çıkan dinamik etkileşimler *eylem bilgisi* olarak ortaya çıkmaktadır. 6. adımdaki aday gösterimi belirli bir öğrenciye yönelik verilecek üst düzey eğitim hizmetlerinin gerekli olup olmadığını anlamak için ciddi bir değerlendirme gerektirmektedir. Bu aşama sonrasındaki bütün öğrenciler özel yetenekli olarak tanılanmaktadır.

Üç halka kuramı, okul zenginleştirme modelinin temelini oluşturmakla birlikte gençlerin farklı konulara, ilgi ve çalışma alanlarına yönlendirilmelerini sağlamaya dönük, yaratıcılık-üretkenlik dairesine girmelerini teşvik eden üstün zekâ programını oluşturmak için ortaya çıkarılmıştır. Üç halka kuramında öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirme gibi programlar bulunmaktadır. Renzulli eğitiminde aşağıda sıralanan programlara rastlamak mümkündür (Renzulli, 1986).

- Uygulama
- Öğretim geliştirme programı
- Yaratıcı, eleştirel düşünme ve problem çözme
- Her öğrenci için kaynaklar

Yapılan araştırmaya göre üstün davranışlar belirli kişilerde, belirli zamanlarda ve belirli şartlar altında geliştirilebilir (Renzulli ve Reis, 1997). Eğitimde asıl üzerinde durulması gereken nokta, üstün zekâyâ sahip çocukların tanılanmasından ziyade, bu zekâyâ sahip öğrencileri tanıladıktan sonra onlarda geliştirilebilir eğitim modelleri oluşturabilmektedir. Eğitim modellerinin zenginleştirilmesi ile normal zekâyâ sahip çocuklar için de fırsatlar ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla farklı alanlarda yeteneği olan öğrenciler bu fırsatlardan yararlanmaktadır. Buradaki amaç tam bir okul zenginleştirme eğitim modeli ile bütün çocukların en üst düzeyde bütün olanaklardan faydalanabilmeleridir.

Yaratıcı-üretken ve akademik eğitimlere, zenginleştirme modelinde yer verilmektedir. Yaratıcı-üretken eğitimde belirlenen orijinal materyal ve ürünler bir veya birkaç hedef kitlesine yönelik amaca uygun olmalı ve öğrenme modelleri yaratıcı-üretken bir eğitimi

içermelidir. Bilgilerin uygulamaya sokulması ve düşünme becerileri bütüncül, tümevarımsal ve gerçek problem çözme odaklı olmalıdır. Öğrencilerin kendileri yaparak ve yaşayarak öğrenim sürecini gerçekleştirdikleri zaman yaratıcı-üretken eğitim, akademik bilgi ile entegre olacaktır (Renzulli ve Reis, 1997: 10-27).

Özel yetenekli öğrenciler için müfredatın tümü uygulanırken öğretmenlerin esnekliği dikkate almalarında yarar vardır. Müfredatı genişletme dikey yönde olması gerekirken zenginleştirme yatay yönde olmalıdır (CCEA Report, 2006: 23). Zenginleştirme, çoğu öğrencinin örgün öğrenimlerinin dışında kalan her türlü öğrenme veya etkinliktir. Oluşturulan müfredata ek olarak verilmektedir. Yapılan çalışmanın özünün yerine geçmeyen bir tamamlayıcıdır. Zenginleştirme, öğrencilerin ufkunu genişletip çalışmalarının farklı yönlerine bakmalarına yardımcı olabilir. Ortak öğrenci çalışmalarında öğrenci gruplarını içermektedir. Olduğundan farklı bir şekilde öğrenim gerçekleştirilebilmektedir.

Zenginleştirmenin yanı sıra *farklılaştırma* özel eğitim çalışmalarında müfredat bağlamında önem arz etmektedir. Müfredat farklılaştırması, farklı öğrenme gereksinimi ve tercihleri olan aynı yaştaki çocuklar için farklı öğrenme etkinliklerinin sağlanması anlamına gelmektedir (Kulik ve Kulik, 1997). Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde, özellikle normal eğitim müfredatının ötesinde sağlanabilecek ekstra özel eğitim uygulamalarının göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Ayrıca zenginleştirilmiş etkinlikler akademik olarak sağlam bir zemine dayandırılmalıdır. Aksi takdirde eğlence tabanlı etkinlikler özel yetenekli öğrencilerin yanlış yönlendirilmelerine yol açacaktır (CCEA Report, 2006: 23).

Özel yeteneklilerin eğitiminde farklılaştırmaya yönelik 10 yaklaşımdan bahsedilmekte ve bunlar önerilmektedir:

1. *Görev*: Önceki kazanımlara göre öğrencilere bireysel veya grup şeklinde farklı görevler verilir. Problem çözme, araştırma ve üst düzey düşünme becerilerinin kullanımı yoluyla özel yetenekli öğrencilere üst düzey beceriler kazandırılır.
2. *Ürün*: Öğrenciler aynı görev üzerinde ortak bir uyaran (stimulus) ile çalışır, ancak öğretmen önceki deneyimlere dayanarak her çocuk için farklı beklentiler içerisine girebilir. Her bir öğrencinin farklı özellikleri dikkate alınmalıdır. Farklı yaş

- gruplarındaki öğrencilerin yapmış oldukları bir tasarım, hazırladıkları bir yazı vb bir çalışmayı arkadaşlarına anlatmaları istenir.
3. *İlerleme Hızı*: Öğrencilere ortak bir görev verilir, ancak tamamlanması için ayrılan süre önceki becerilere dayanmaktadır.
  4. *Destek*: Öğrencilere ortak bir görev verilir, ancak bazılarının diğerlerinden daha fazla veya daha az desteğe ihtiyacı olabilir. Öğrenciye kaydetme, Bilgi ve İletişim Teknolojilerini kullanma, potansiyel becerilerini geliştirme veya işbirlikçi öğrenme gibi kendisinin zayıf olduğu alanlarda destek verilir.
  5. *Kaynaklar*: Öğrencilere ortak bir görev verilir, ancak daha ileri okuma veya araştırma becerileri gerektiren farklı kaynaklarla yardım edilir. Öğrencilerin, çalışmalarını sunmaları için çeşitli kaynaklar veya alternatif yöntemler kullanmaları teşvik edilir.
  6. *Grup Çalışması*: Tamamlamaları için öğrencilere ortak bir görev verilir. Gruplandırma hepsinin başarılı olabileceği şekilde yapılır. Öğrenciler bazen benzer yeteneğe sahip arkadaşları ile gruplandırılarak beklenilenden çok daha yüksek bir başarıyı elde etmeleri sağlanır.
  7. *Bilgi*: Çocuklara ortak bir görev verilir, ancak düşüncelerini destekleyebilecek ya da pekiştirebilecek farklı bilgiler farklı düzeylerde verilir.
  8. *Rol*: Öğrenciler ortak bir görev üstlenir, ancak her birine farklı roller verilir. Ana araştırmacının rolü veya grubun bilgi ve kaynaklarını düzenleyen kişi olarak görev verilebilir.
  9. *Ödev*: Bazı öğrenciler sınıfta başlamış oldukları ödevleri bitirmek için zamana ihtiyaç duyduklarından, tamamlamaları için onlara ödev verilebilir. Daha yetenekli öğrencilere, daha derinlemesine araştırma yapmak ya da farklı bir iş yürütmek için konunun daha karmaşık yönleri verilebilir.
  10. *Diyalog/Soruları Kullanma*: Öğretmen, öğrencilerin sorularını ve alınan cevapları farklı öğrencilere uyarlar. Diyalog ile farklılaşma, çok üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamada göz önünde bulundurulması gereken kilit bir nokta olarak vurgulanmaktadır (CCEA Report, 2006: 30).

1.2.1. Zekâ, Üstün Zekâ, Üstün Yetenek ve Özel Yetenek Kavramları

Şimdiki özel yeteneklilerin eğitimi aslında uzun süreli bir çalışmanın ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Özel yeteneklilerin eğitimini sadece belirli bir kalıba sokmak

doğru değildir. Zekâ ve yetenek konusunda birçok uygulanması gereken alan bulunmaktadır. Bu yüzden üstün zekâ veya özel yetenek kavramını tek bir tanımla sınırlandırmak doğru değildir. Bu kavramlarla ilgili farklı görüşlerin ortaya atılması doğal olarak bu alan ile ilgili birçok çalışmayı da beraberinde getirmiştir. Üstün zekâ kavramından önce zekâ kavramına bakmakta fayda vardır. Çünkü bir çocuğun üstün zekâlı olup olmadığına bakılmadan önce zekâ kavramının iyi anlaşılması gerekmektedir.

Zekâ ile ilgili ilk çalışma yapanlardan Binet ve Simon (1905: 191-244) zekâyı kişinin kendisini şartlara uyarlayabilme becerisi olarak ifade etmiştir. Benzer bir tanıma göre zekâ, bireyin yaşadığı ana kadar öğrendiğini veya öğrenebildiklerini çevreye uyarlamasıdır (Sternberg, 2000). Başka bir tanıma göre zekâ; düşünme kapasitesi, yeni problemleri çözme, sebep sonuç ilişkisi kurabilme ve dünyadaki gelişmelerden haberdar olabilmektedir (Anderson, 2006). Zekâ kavramının açık bir biçimde tanımlanamaz olduğunu ve bunun sebebini de sadece zekânın doğasından değil kavramların doğasından geldiği ileri sürenler de bulunmaktadır (Niesser, 1979).

Gardner ise, bilinen yaklaşımların tersine, zekânın tek bir faktörle açıklanmayacak kadar çok yetenekten meydana geldiğini belirtmiştir. Çoklu zekâ kuramından bahseden Gardner zekânın çok boyutlu yönünden bahsetmektedir. Gardner'ın 1997'de eklediği son zekâ türü ile öne sürdüğü sekiz zekâ türü aşağıda sıralanmıştır (Campell, 1997: 4-13):

- Sözel - Dilsel (Linguistic) Zekâ
- Uzamsal - Görsel (Spatial) Zekâ
- Mantıksal - Matematiksel Zekâ
- Müziksel Zekâ
- Bedensel - Kinestetik Zekâ
- Kişiler Arası - Sosyal (Interpersonal) Zekâ
- Kişisel - İçsel (Intrapersonal) Zekâ
- Doğa - Varoluşçu (Naturalistic) Zekâ

Soyut bir kavram olmakla birlikte zekâ, kişilerin zihinsel yapılarına ve davranışlarına göre farklılık arz etmektedir. Zekâ bir testten alınan puan olduğu olarak tanımlanmaktadır. Bazen evreye uyum sağlama ve problem çözme yeteneği olarak da tanımlanabilmektedir. Zekâ kavramı her bireyde var olan potansiyel bir soyut kavram

olarak düşünülebilir. Her bireyde değişik boyutlarda ortaya çıkmasına rağmen zekâ soyut, sosyal ve mekanik olarak sınıflandırılmaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006).

Üstün zekâ kavramı ise *kalımsal yetenek* olarak tanımlanmaktadır (Kaufman & Sternberg, 2008: 71-92). Aslında bu sözcük (gifted) ilk olarak 1925 yılında Lewis Terman tarafından üstün yeteneğe sahip öğrenciler için kullanılmıştır (Morelock 1996: 4-12). Terman, (1926) geliştirmiş olduğu test ile üstün zekâyı yüksek IQ ile derecelendirmeye çalışmıştır. 1900'lü yılların başında geliştirilen bir IQ testi Alfred Binet tarafından kullanılmıştır. Binet testinde %2'lik dilime giren öğrencilerin üstün zekâyâ sahip oldukları belirtilmiştir (Clarck, 2002; Morgan, 1996: 264).

Yıllar boyunca bu kavram üzerine bilim adamları ve araştırmacılar tartışmıştır (Manning, 2006: 65). Bazı araştırmacılar bu kavramı geliştirilmeyi bekleyen doğal yetenek olarak kabul ederken (Tannenbaum, 2003: 50; Gagne, 1995: 104-105), Sternberg (2003: 55-60) ise hayat şartlarına yeteneklerini kullanarak adapte olup başarılı olabilmek şeklinde tanımlamıştır. En popüler tanımlardan birisi bireyin özel bir yetenek veya beceri ile donatılmış olmasıdır (Webber, 1984: 295). Üstün zekâ, ayrıca yüksek düzeyde başarı ve yaratıcılık seviyesini, üst düzey yeteneklerini kullanarak bireyin çevresi ile etkileşime geçebileceği büyük donanım şeklinde nitelendirilmektedir (Russel, Hayes ve Dockery, 1988: 2).

Üstün zekâ, üstün yetenek ve özel yetenek kavramları birbirlerinin yerlerine kullanılmaktadır. Dinî bir kavram olarak *vehbî* sözcüğü de ifade edilmektedir (Freeman, 2001). 15 Ocak 2013 tarihinde Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'na yayımlanan Strateji ve Uygulama Planında aynı kavramlara karşılık gelen *özel yetenek* (Özel Yetenekli Bireylerin Eğitimi Strateji ve Uygulama Kılavuzu, 2013: 6) kullanıldığı için bu çalışmada *özel yetenek* kavramı tercih edilmiştir.

Üstün zekâ (giftedness) kavramı ile *özel yetenek* veya *üstün yetenek* (talent) kavramının *farklı* olduğunu belirten görüşler de bulunmaktadır (Gagné, 1991; Freeman, 2001):

- Üstün zekâ ortalama üstü insan yeteneği olarak ifade edilirken üstün yetenek kavramı belirli bir alanda ortalama üstü performans olarak ifade edilmektedir.

- Üstün zekâ entelektüel veya yaratıcı kabiliyetleri kapsamaktadır. Üstün yetenek ise beden eğitimi, matematik, edebiyat ve müzik gibi insan aktivitesini içeren bir alanı kapsamaktadır.
- Üstün zekâlı bireyler entelektüel bir gelişim sergilerken üstün yetenekli bireyler alan uzmanları tarafından belirlenir (Freeman, 2001).
- Üstün zekâlı bireyler belirli bir öğretim olmaksızın belirli alanlarda olağanüstü yetenekler sergilerken, üstün yetenekli bireyler ise açıkça öğretildikleri alanlarda olağanüstü yetenekler sergiler.

İngiltere'deki DfES (2005) verilerine göre her okuldaki İngilizce, Matematik, Bilim, Tarih, Coğrafya, Modern Yabancı Diller, Bilgi ve İletişim Teknolojileri veya Tasarım ve Teknoloji derslerinde gerçek ve potansiyel başarı oranı %5-10 üzeri olan öğrenciler *üstün zekâlı* olarak atfedilmektedir. Her okuldaki Sanat, Müzik veya Beden Eğitimi derslerinde gerçek ve potansiyel başarı oran %5-10 üzeri olan öğrenciler *üstün yetenekli* olarak adlandırılmaktadır. Üstün zekâ denince akla sanat, edebiyat ya da liderlik gibi aktivitelerin herhangi birinde önemli farklılık gösteren çocukları gelebileceğini söylemek mümkündür (Öpengin, 2011: 10). Bu özelliklere sahip çocuklar olumlu bir etiket taşıyormuş gibi görünse de etiketlenmiş olmanın duygusal, sosyal ve akademik anlamda karmaşık etkilerini yaşayabilmektedir. Üstün zekâ etiketten başka bir şey değildir. Bir çocuğun üstün zekâyâ sahip olup olmadığı ile ilgili çeşitli sorularla karşılaşmaktadır. Cevap, hazırlanan kriter ile ilgilidir. Fakat ne yazık ki tam ve doğru bir kriterden söz etmek mümkün değildir. Etiketle yönelik kriter fikir meselesi ile ilgilidir. Ancak şimdiye kadar bir çocuğa bu etiketin nasıl konulacağı ile ilgili fikir ayrılıkları devam etmektedir (Kaufman ve Sternberg, 2008: 71).

Üstün zekâ etiketine karşı çocuk farklı duygular içerisinde girebilmektedir. Bu etiket çocuğun ailesi, okuldaki arkadaşları ve öğretmenleri ile olan sosyal ilişkilerini değişik yönlerden etkileyebilmektedir. Üstün zekâlı öğrenciler evde kardeşleri tarafından kıskanılırken, okulda ise arkadaşları tarafından sosyal ortamlardan dışlanabilmekte ve yalnızlığa itilebilmektedir. Akademik açıdan bakıldığında üstün zekâ etiketi, öğrenci için yeni beklentiler anlamına gelmektedir (Öpengin ve Sak 2012: 41).

Üstün zekâ, belirli bir zekâ bölümünün üstüne çıkan öğrencileri kapsamasına rağmen bu öğrencilerin zekâ düzeyleri değişebilmektedir. Özel yetenekli öğrenciler, zekâ düzeyleri

ve özellikleri bakımından farklılık göstermektedir. Uzmanlardan bazıları özel yetenekli bireyleri zekâ bölümü puanına göre gruplara ayırmaktadır:

Tablo 2: Zekâ Bölümü ve Düzeyleri

Zekâ Düzeyi	Zekâ Bölümü	Yaygınlık Oranı
Az seviyede üstün zekâlı (mildly gifted)	115-129	1:40
Üstün zekâlı (moderately gifted)	130-144	1:40-1:1000
Çok üstün zekâlı (highly gifted)	145-159	1:1000 – 1:10.000
Olağanüstü üstün zekâlı (exceptionally gifted)	160-179	1:10.000 – 1:1 milyon
Dahi düzeyinde üstün zekâlı (profoundly gifted)	180+	1:1 milyondan daha az

Kaynak: (Gross, 2000: 179).

Tablo 2'ye göre zekâ bölümü 115-129 arası olanlar *az seviyede üstün zekâlı*, 130-144 arası olanlar *üstün zekâlı*, 145-159 zekâ bölümüne sahip olanlar *çok üstün zekâlı*, 160-179 zekâ bölümüne sahip olanlar *olağanüstü üstün zekâlı*, 180 ve üstü zekâ bölümüne sahip olanlar ise *dâhi seviyesinde üstün zekâlı* olarak adlandırılmaktadır.

1.2.2. Özel Eğitim Kurumu: Bilim ve Sanat Merkezi

Bilim ve Sanat Merkezleri ilk olarak 1995 yılında açılmıştır (BİLSEM). Bu kurumlar ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına devam eden üstün yetenekli öğrencilerin, normal eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerini ve kapasitelerini geliştirerek en üst seviyede kullanmalarını sağlamaktadır (Bakioğlu ve Levent, 2013: 35).

Bilim ve Sanat Merkezleri; okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaokul ve lise çağındaki özel yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmaları için hizmet vermektedir. Ayrıca, bu öğrencilerin kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla yerleşim biriminin özellikleri, ulaşım imkânları ve bölgesel olarak nüfusunun 100.000'den az olmaması şartı ile hizmet alması öngörülen öğrenci sayısı gibi hususlar da dikkate alınarak valiliklerin teklifi üzerine Bakanlıkça açılmaktadır (Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, 2016: 451). Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına devam eden üstün yetenekli öğrencilerin örgün eğitimleri dışındaki zamanlarda ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim almalarını sağlamak amacıyla açılmıştır (Levent, 2014: 52). BİLSEM; özel yetenekli öğrencilere yeteneklerini geliştirmek üzere etkinlik ve proje tabanlı destek eğitim hizmeti sunan

kurumlardır (Bilim ve Sanat Merkezleri Öğrenci Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzu, 2018: 20).

Bilim ve Sanat Merkezlerinin amaçları; ülkesinin millî, ahlakî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip; lider, yapıcı, yaratıcı ve ülke kalkınmasına katkıda bulunan bireyler yetiştirip geliştirmektir. Ayrıca, bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, sorun çözen, kendini gerçekleştirmiş bireyler olarak yetişmeleri, yetenekleri ve yaratıcılıklarını erken yaşta fark ederek en üst düzeyde kullanmak BİLSEM'in amaçlarından bir diğeridir (Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, 2016: 451).

BİLSEM'ler; örgün eğitim kurumlarına devam eden ve genel zihinsel yetenek, görsel sanatlar veya müzik alanlarında özel yetenekli olarak tanılanan öğrencilere, yeteneklerini geliştirerek kapasitelerini en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla destek eğitimi vermek üzere açılan özel eğitim kurumları olduğu için, BİLSEM'lere öğrenci seçimi 1, 2 ve 3. sınıf seviyelerinde sınıf öğretmenleri tarafından yetenek alanlarına göre aday gösterilen öğrenciler arasından yapılmaktadır (Bilim ve Sanat Merkezleri Öğrenci Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzu, 2018: 7).

Öğrenci tanılama ve seçme işlemleri aşağıdaki aşamalar izlenerek gerçekleştirilmektedir:

- Sınıf öğretmenleri tarafından yetenek alanlarına göre (resim, müzik ve genel zihinsel) aday gösterilen öğrencilere ait gözlem formları e-okul Yönetim Bilgi Sistemi üzerinden doldurulur.
- Gözlem formları doldurulan öğrenciler, tablet bilgisayarla grup tarama uygulamasına alınır.
- Grup tarama uygulamasında başarılı olan öğrenciler yetenek alanlarına göre bireysel değerlendirmeye alınır.
- İl tanılama sınav komisyonları, öğrenci seçim süreci ile ilgili iş ve işlemleri yürütmektedir.

Sınıf öğretmenleri öğrencileri aday olarak gösterdikleri zaman dikkat etmesi gereken önemli hususlar bulunmaktadır (Bilim ve Sanat Merkezleri Öğrenci Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzu, 2018: 11):

- Bir öğrenci en fazla iki yetenek alanından aday gösterilebilmektedir (genel zihinsel-görsel sanatlar, genel zihinsel-müzik, görsel sanatlar-müzik).
- Öğrenci, bir önceki eğitim öğretim yılında bir yetenek alanından BİLSEM'e kayıt hakkı kazanmış ise belirtilen sınıf düzeyinde yine başka bir yetenek alanından aday gösterilebilmektedir.

Bireysel değerlendirme ve sonuç açıklamada ise özellikle velilerin dikkat etmesi gereken hususlar ise (Bilim ve Sanat Merkezleri Öğrenci Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzu, 2018: 13-14) şunlardır:

- Grup tarama uygulama sonuçları açıklanır. Daha sonra Bakanlık bünyesinde yetenek alanlarına göre belirlenen puan barajını geçen öğrenciler yine yetenek alanlarına göre bireysel değerlendirmeye alınır.
- Bireysel değerlendirmeye hak kazanan öğrencilere genel zihinsel yetenek alanında sınıf düzeylerine göre belirlenen zekâ ölçekleri uygulanır.
- Genel zihinsel, görsel sanatlar ve müzik yetenek alanlarında olmak üzere bireysel değerlendirmeler ayrı ayrı yapılmaktadır.
- Bireysel değerlendirme aşamasından sonra Bakanlık tarafından belirlenen puan barajını geçen öğrenciler Bilim ve Sanat Merkezine yerleşmeye hak kazanmaktadır.

Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanacak eğitim ve öğretim programları ise belirli ilkeler çerçevesinde hazırlanmakta ve geliştirilmektedir (Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, 2016: 455).

- İlgili sınıf/branş öğretmenlerinin öncülüğünde eğitim programları, öğrenci merkezli ve disiplinler arası yapıda, bireysel öğrenmeye uygun, öğrencilerin etkin problem çözme, karar verme ve yaratıcılık gibi yetişkinlik dönemlerinde ihtiyaç duyacakları üst düzey zihinsel, sosyal, kişisel ve akademik becerileri kazanmalarını sağlayacak şekilde ilgi, yetenek ve potansiyellerine göre farklılaştırılarak ve zenginleştirilerek hazırlanmaktadır.
- Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenen, gerçek yaşam problemlerine çözüm üreten, yaratıcı düşünebilen, çevresi ile iletişim kurabilen, bilimsel araştırma ve buluş yapabilen bireyler olarak yetiştirilmelerini sağlayacak şekilde planlama, uygulama ve değerlendirme aşamaları yürütülmektedir.

- Disiplinler arası yaklaşımlar dikkate alınarak herhangi bir disiplinde derinlemesine ve ileri düzeyde bilgi, beceri davranış kazandırma amacıyla özel yetenekleri geliştirmeye yönelik programlar hazırlanıp yürütülmektedir.
- Öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesini sağlayan etkinliklerin planlanmasına ve uygulanmasına eğitim programları hazırlama aşamasında dikkat edilmektedir.

BİLSEM mantığında yukarıda belirtilen programlar dikkate alınarak özel yetenekli öğrencilerin kişiler arası iletişim becerilerini arttırmaya yönelik destekleyici program hazırlanması araştırmanın öncülleri arasında yer almaktadır. Kişiler arası iletişim becerilerinin arttırılmasına yönelik bu programda öğrencilerin gittikleri kurumlar dikkate alınarak sadece bireysel ve sosyal özelliklerin değil, bağlı oldukları kurumların şartları da ayrıca önem arz etmektedir.

1.2.3. Özel Yetenekli Öğrencilerin Kişiler Arası İletişimi

Araştırmanın özel yetenekli öğrencilerin kişiler arası iletişimine yönelik destekleyici program niteliği dikkate alındığında Gardner'ın (1993) çoklu zekâ kuramlarından kişiler arası iletişim ve buna yönelik gösterilen *çoklu zekâ başarı programı* ön plana çıkmaktadır:

Tablo 3: Çoklu Zekâ Başarı Programı

Zekâ	Öğrencilerin Özellikleri	Öğretmen için Rehber
Kişiler arası (Interpersonal)	<p>Başkalarının ruh hallerine ve duygularına karşı duyarlıdır.</p> <p>İnsanları iyi anlar.</p> <p>Başkalarıyla etkili bir şekilde etkileşimde bulunur ve iş birliği yapar.</p> <p>Liderlik, paylaşım ve organizasyonda iyidir.</p> <p>İnsanlar arasında arabuluculuk yapar.</p> <p>Sosyal içerikli oyunların tadını çıkarır.</p> <p>Başkalarını can kulağıyla dinler.</p> <p>Birçok arkadaşı vardır.</p>	<p>İşbirlikçi öğrenmeyi kullanın.</p> <p>Grup proje çalışmalarını verin.</p> <p>Öğrencilere akran öğretimi için fırsatlar sunun.</p> <p>Sorunlara beyin fırtınası ile çözümler üretin.</p> <p>Öğrencilerin başkalarından geri bildirim aldığı durumları oluşturun.</p>

	Bir konu hakkında enine boyuna düşünür. Fikir birliği kurar. Başkaları hakkında empati kurar.	
--	---	--

Kaynak: (Gardner, 1993).

Özel yetenekli öğrencilerin kişiler arası iletişimi incelendiğinde alan yazın taramasına göre riski azaltmak amacı ile hassas oldukları özelliklerinin bilinmesi gerekmektedir. Kişiler arası iletişimlerini etkileyebilecek özellikleri aşağıda sıralanmıştır (Roedell, 1984):

- Mükemmeliyetçilik
- Akranlarına göre benzer hızda gerçekleşmeyen gelişim
- Aşırı duyarlılık
- Ayak uyduramadıkları çevre koşulları
- Ötekileşme

Bu öğrencilerin gelişimleri sırasında ihtiyaçları olan kaynaştırma sürecinde öğretmenler büyük bir rol üstlenmektedir (Daniels ve Petelle, 2001). Şu ana kadar yapılan çalışmalarda özel yetenekli öğrencilerin özelliklerine dayalı olarak iletişim konusunda birtakım problemlerinin olduğu kaydedilmiş fakat çözüm olarak neler yapılması gerektiği ile ilgili genellikle öneriler sunulmuştur. Bu öğrenciler için etkinlik olarak kişiler arası iletişim becerilerine dair yeterli düzeyde somut verilerin ortaya konmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, kişiler arası duyarlılık düzeyleri araştırılmış ancak iletişim becerilerinin öğrencilerin başarılarına olan etkilerinin araştırılması ve bir üst programa geçtiklerinde sadece akademik başarılarının değil, aynı zamanda etkileşim bağlamında normal ihtiyaçlarının da dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır (Ritchie, 1981).

Alan yazın incelendiğinde özel yetenekli öğrencilerin kişiler arası iletişim becerileri ile ilgili aşağıdaki göstergeler belirlenmiştir (Perham, 2012; Ritchie, A.C., 1981; Lewis, 1999; Koç, 2015; Kaya, Kanik ve Alkin, 2016; Freeman, 1979; Silverman, 1998; Coleman ve Cross, 2000; Buescher, 1985; Dauber ve Benbow, 1990; Webb, 2000):

- empati kurabilme,
- dil becerisine dayalı pragmatik diyalog kurabilme,

- yorumlayabilme,
- algılayabilme,
- karşılık verebilme,
- değerlendirebilme,
- organize edebilme,
- kendine has bir değer sistemi oluşturabilme,
- ahlakî yargılama,
- beden dilini kullanabilme,
- açık iletişim kurabilme,
- rahat iletişim kurabilme,
- karşıdakini cesaretlendirebilme,
- hiç tanımadığı kişiler ile iletişim kurabilme,
- etkili dinleyebilme,
- değerlere bağlı davranış kodu geliştirme,
- kendi düşünce ve duygularını karşı tarafa aktarabilme,
- ilişkiyi güçlendirebilme,
- konuyu destekleyerek örneklendirebilme,
- hedeflenen davranışı gösterebilme,
- yalnızlıkla başa çıkabilme,
- grup içerisinde lider olabilme,
- grup içi iletişim kurabilme

Buna göre kişiler arası iletişim becerileri zihinsel, davranışsal gibi farklı boyutlarda incelenmektedir (Kokkonen ve Almonkari, 2015). Zihinsel boyut bilgiye ve üstbilişsel becerilere dayanmaktadır ki üstbilişsel becerilerde planlama, algılama, değerlendirme, kontrol etme ve iletişimi analiz etme söz konusudur (Spitzberg, 2000; Spitzberg, 2003).

Araştırmada alan yazına benzer şekilde iletişim becerileri envanteri zihinsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere üç boyutta incelenmektedir (Ersanlı ve Balcı, 1998). Araştırmadan farklı olarak alan yazında temel kişiler arası iletişim becerileri şu şekilde sıralanmıştır (Purhonen, 2008):

- bilgi paylaşımı,
- bütünleştirici müzakere,

- seviyeli diyalog,
- başkalarına ilgi gösterme,
- başkaları ile muhakeme,
- güven ifadeleri,
- ayrıntılara dikkat etme,
- net ifade edebilme,
- karşılıklı ödünler,
- başkalarına destek olma,

Egan (1994), iletişim becerilerini etkili dinleme ve etkili tepki verme (sözel veya sözel olmayan) biçiminde özetlemektedir. Ayrıca etkili iletişimin temel ilkelerini; farklılıkların önemini kavrama, insanın değerli olduğunu kabul etme, insana saygı duyma, herhangi bir kimsenin kendisi hakkında karar alabilme özgürlüğünün olduğunu anlama, gönüllülüğe önem verme, insanları olduğu gibi kabul etme ve gizliliği koruma olarak ifade etmektedir (Egan'dan aktaran: Korkut ve Bugay, 2014).

1.2.4. Özel Yetenekli Öğrencilerin İletişimine Yönelik Yaklaşımlar

Yapılan araştırma ve alan yazın çalışmalarında özel yetenekli bireylerin iletişimine yönelik ortak bir yaklaşım olmamasına rağmen genel olarak öne çıkan üç ana başlık ile özel yetenekli bireyler ile ilgili iletişim bağlamında çalışmalar yapılmıştır:

- Kişiler Arası İletişim Becerileri
- Kişiler Arası Duyarlılık
- Pragmatik Dil Kullanımı

1.2.4.1. Kişiler Arası İletişim Becerileri

Temel iletişim becerileri aşağıda sıralanmıştır (Morreale ve Rubin, 2002'den aktaran: Doebert, 2004: 25):

- Kitle özelliklerindeki değişikliklerin belirlenmesi ve uyarlanması
- Hedef kitlenin ilgisini çeken ve koruyan dilin kullanılması
- Yanlış anlamaların belirlenmesi ve yönetilmesi
- Güvenilirliğin gösterilmesi
- Bilgiyle beceri ve rahatlığın gösterilmesi

- Bir iletişim anında zaman kısıtlamalarının iyi bilinmesi
- Çoklu iletişim hedeflerinin etkin bir şekilde yönetilmesi
- Sözel ve sözel olmayan davranışlarla dikkatli davranıldığının gösterilmesi
- Mesajların durumun veya bağlamın taleplerine uyarlanması
- Mesajları desteklemek için çeşitli kaynaklardan bilgi toplanması
- Uygun istatistiksel verilerin belirlenmesi ve kullanılması
- Değerlere dayandırmak ve beklentileri karşılamak için motive olunması
- Tutum, inanç ve eylemleri etkileyen mesajların geliştirilmesi
- Grup çatışmalarının etkin bir şekilde yönetilmesi ve çözüme kavuşturulması
- Yeni insanlarla yeni ortamlarda konuşulabilmesi ve bu konuşmaya katılım gösterilmesi
- Karşılıklı anlaşılabilmesi
- Başkalarının farklı görüşlerini ifade etmelerine izin verilmesi ve onların anlaşılmaya çalışılması
- Başkalarının haklarına saygı duyarken kendi hakkının da savunulması
- Empati kurulması
- İletişim tarzlarındaki farklılıkların anlaşılması ve buna değer verilmesi
- Başka birinin yeni fikirlerine açık olunması
- Başkalarını ekip ruhuna katılmaya ve ekip ruhu ile çalışmaya teşvik edilmesi
- Farklı gruplar oluşturma yöntemlerini anlama ve uygulanması
- Görüşülecek konuların belirlenmesi ve yönetilmesi
- Toplantılara etkili liderlik edilmesi
- Diğer kültür ve organizasyonlardan gelen insanları anlama ve onlara adapte olunması
- Önemli konu veya sorunların belirlenmesi ve sonuçlara ulaşılması

Yukarıda verilen iletişim becerileri ile ilgili olarak tarihsel süreçte bazı terimlerden yola çıkılarak hareket edilmiştir. İletişim becerileri eğitim programlarında, özellikle 1960'lı yıllarda *empati*, *sıcakkanlılık* ve *özgünlük* gibi sözcükler neredeyse danışmanlık sözcüğünün yerine kullanılacaktı. Daha o yıllarda başarılı danışmanlığın empati, sıcakkanlılık ve özgünlük çerçevesinde olması gerekiyordu. Bu sonuçlara ilk olarak

1960'lı yılların başlarında Whitehorn ve Betz tarafından yapılan araştırmalar ile ulaşılmıştır (Truax ve Mitchell, 1971).

Önceleri klinik vakalarda tedavi etmeye yönelik olarak iletişim becerileri programı uygulanırken sonraki süreçte eğitim çalışmalarında kullanılmaya başlandı. Bu çalışmalardan hareketle geliştirilen en iyi programlardan birisi Robert Carkhuff'a aittir. Carkhuff (1969), bu becerileri:

- empati,
- saygı gösterme,
- doğruluk,
- kendini ifade etme
- somutluk,
- yüzleşme ve
- samimiyet olarak belirlemiştir.

Her yetenek için bir ölçek geliştirildi. Her ölçek beş seviyeden oluşmaktadır. Programın geçerliliğini doğrulamak için, her biri yedi ölçeğin hepsinde yüksek oranlar ortaya çıktığında alanında uzman kişiler durumu değerlendirdi. Katılımcılara genellikle eğitim öncesi ve sonrasında yedi maddeye (empati, saygı gösterme, doğruluk, kendini ifade etme, gerçeklik, yüzleşme ve samimiyet) göre puan verildi.

Carkhuff dışında iletişim becerilerine farklı bir açıdan bakan Thompson (1993: 5), kolektif sorgulamanın iletişimi kullanarak örnek gösterme ve problem çözmeye aşamasını geliştirdiğini ileri sürmektedir. Ayrıca insanların *iyi iletişim* hakkında konuştuklarında genellikle *açık ve ikna edici bir şekilde fikirlerin beyan edilmesini* anladıklarını belirtmektedir. Sorgulayıcı bir kafa aslında sebebin ne olduğunu ve verileri açıklamak durumundadır. Daha da ötesine gidildiğinde insanlardan farklı fikirlerin çıkması için onları cesaretlendirmek ve aktif bir biçimde başkalarının fikirlerini anlamaya çalışmak iletişim becerisini ortaya koymaktadır.

Başarılı liderlerin iletişim becerileri sorgulamayı kolaylaştırma, grupları gözlemlenme ve kendini iyi ifade edebilme yeteneğini geliştirme kabiliyeti etrafında dönmektedir. Bu tür bir öğrenme, farklı bir iletişim tarzı anlamına gelmektedir. Yöneticilerin ve öğretmenlerin

buna benzer iletişim becerilerini kazandırabilmeleri için bazı temel değişikliklere gitmeleri gerekmektedir (Thompshon, 1993: 96).

Farklı araştırmalara göre iletişim becerileri iyi bir iletişim kurmanın ve etkili bir lider olmanın temelini oluşturmaktadır. Bu iletişim becerileri (Wyant, Reinhard ve Arends, 1980: 166):

- Doğruluk
- Açıklık
- Başkalarından bilgi temin etmek

Buna göre bir mesajın kaynağı ve içeriği, mesajın iletiminin etkinliğini engelleyebilecek veya arttırabilecek algılara yol açabilir. İletişim, duruma uygun olmalı ve istenen sonucu elde etmek için uygun zamanda uygulanmalıdır. Bir görüşün bildirilmesi sorunları netleştirmeli ve alıcıların kendi perspektiflerini oluşturmalarını ve yanıtlamalarını sağlamalıdır. Bunun için beş metot geliştirilerek etkili bir iletişim sağlanır (Hoy ve Miskel, 1987'den aktaran: Doebert, 2004: 28):

- Doğru bir üslup ile uygun dil kullanımı
- Açık ve tam bir bilgi
- Çoklu kanalların kullanımı
- Yüz yüze iletişim
- Fiziksel gürültüyü en aza indirgeyerek yerine göre mesajın anlaşılması için tekrar edilmesi

İletişim becerileri, özel yetenekli öğrencilerin yanı sıra destek programları ile üniversite, lise ve daha küçük yaş grubunu oluşturan öğrencilere de kazandırılabilir. İletişime yönelik danışmanlar belirtilen yaş grupları ile başarılı bir biçimde öğrencilere iletişim becerileri kazandırmıştır (Main, 1976: 60). Çeşitli programlar ile kazandırılan iletişim becerileri:

- Dinleme becerisi
- Kendini ifade edebilme becerisi
- Kişiler arası problem çözme becerisi
- Karşılıklı konuşabilme becerisi

Öğretme ve öğrencilerle etkileşim sürecinde, öğretmenler birtakım beklentiler içerisine girmektedir. Olumlu beklentiler olumlu öğrenci davranışlarına yol açmakta iken, olumsuz

beklentiler olumsuz öğrenci davranışlarına yol açmaktadır. Bazı durumlarda, bir öğrenci beklenenden daha iyi bir performans sergilediği halde, ilgili öğretmen o öğrenci hakkında olumsuz kararlar alma eğiliminde olabilmektedir. Öğretmenlerin öğrencilerden etkilenebildikleri durumlar da vardır. İlgilenme, bakma, gülümseme ve sorulara cevap verme, öğretmenlerin etkinliklerini ölçmek için kullandıkları kriterlerdir. Öğretmen davranışları öğrenciler tarafından değiştirilebilir. Öğrenciler sınıfta olumlu davranışlar sergilediklerinde öğretmenler daha olumlu; öğrenciler sınıfta olumsuz davranışlar sergilediğinde ise öğretmenler daha olumsuz olabilmektedir. Öğretmenler, etkili iletişim becerilerini kullanarak olumsuz öğrenci davranışlarını değiştirmeye daha yatkındır (Main, 1976: 62).

Farklı görüşlere göre özel yetenek/üstün zekâ (giftedness) şeklinde bireyin potansiyelinin ölçülmesinin mümkün olmadığı gibi, iletişim becerisinin de ölçülmesinin pedagojik açıdan mümkün olmadığı hususu belirtilmektedir (Weigand, 2016). Dolayısıyla her iki alan da bireyin en üst düzey potansiyeline odaklanmaktadır. Kişilik ve çevre faktörleri bu potansiyelin gelişiminde etkin rol oynamaktadır. En üst düzey potansiyelin dinamik açıdan Renzulli ve Mönks modellerinde kişisel ve çevresel faktör gelişimlerinin önemi vurgulanmaktadır (Renzulli, 1986: 53-92; Mönks; 1992: 17-22).

Deneysel çalışmalara göre güçlü iletişim becerilerinin özel yetenekli öğrencilere kazandırılması ile kişiler arası iletişimlerinin ivme kazandığı ortaya çıkarılmıştır (Longoria ve diğerleri, 2009: 919-929). Pragmatik iletişim becerilerine sahip olmayan özel yetenekli öğrencilerin daha az pozitif özelliklere sahip oldukları akranları tarafından belirtilmiştir. İletişim becerilerine sahip olmayan bu öğrencilerin sosyal sorunların çözümünde de tecrübe sahibi olmadıkları vurgulanmıştır (Place ve Becker, 1991: 227-241). Sözel yetenek ve iletişim alanında özel yetenekli öğrencilerin belirli başarılarının kişiler arası iletişimlerini doğru oranda etkilediği ifade edilmiştir (Longoria ve diğerleri, 2009: 926).

1.2.4.2. Kişiler Arası Duyarlılık

Yapılan deneysel araştırmalara göre özel yetenekli öğrencilerin kişiler arası duyarlılık özellikleri şu şekilde sıralanmaktadır (Tomer, 1981; Tuttle ve Bucker, 1980; Male, 1979; Rice, 1970):

- Özel yetenekli öğrenciler başkalarının beklenti ve duygularına karşı sıra dışı bir duyarlılık göstermektedir.
- Özel yetenekli öğrenciler sezgisel olarak erken yaşta grup davranış dinamiklerini fark edebilirler.
- Sosyal yapılanma ve kişiler arası ilişkilerde başarılı olmaları, almış oldukları sosyal rollerde daha çok başarılı olmalarını sağlamaktadır.
- Özel yetenekli öğrenciler, sözel olmayan iletişimi daha açık bir biçimde ifade etmeleri sayesinde akranları tarafından daha iyi anlaşılmalıdır.
- Özel yetenekli öğrenciler iletişim kurduğu birey/lerin algılarındaki benzerlik ve farklılıkları akranlarına göre daha iyi fark edip bu konu hakkında tartışabilmektedir.
- Başkalarının duygu ve davranışlarını anlayabilmek için daha çok çaba sarf etmektedirler.
- Yapılan haksızlıklara karşı hem makro hem de mikro seviyede bir duyarlılık göstermektedirler.
- Özel ihtiyaç ve yetenekleri doğrultusunda özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmeye dönük ihtiyaçları bulunmaktadır.

Özel yetenekli öğrencilerin akademik başarı seviyelerinin yüksek olması aslında kişiler arası duyarlılıklarını da arttıracak anlamına gelmez. Kişiler arası duyarlılık, akademik başarı ile doğru orantılı değildir. Üstün zekâyâ sahip bir çocuktan iletişim bağlamında çok fazla beklentinin olması onun bir yetişkin olarak algılanması gibi yanlış izlenimlere yol açmaktadır (Ziv, 1977'den aktaran: Ritchie: 69). Bu görüş, özel yetenekli çocukların ebeveynleri için önemli bir kıstas oluşturmaktadır.

Özel yetenekli çocuklar için yönlendirmelerde bulunulurken sadece yeteneklerinin dışında çocukluk özelliklerinin de olduğunun hatırlanması gerekmektedir. Bu çocukların normal gelişim ihtiyaçları ile özel yeteneklerine göre dengeyi kurmak çok büyük bir önem arz etmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin de bu dengeyi kurmak için çaba sarf etmeleri gerekmektedir. Program gelişimi, bu kitlenin hem eğitim ihtiyaçlarını hem de normal gelişim ihtiyaçlarını karşılamalıdır. Örneğin sınıf atlatırken çocuğun eğitim ihtiyaçları ile normal gelişim ihtiyaçları birlikte dikkate alınmalıdır (Ritchie: 70).

Çocuklara özel olma etiketi vermek aslında onları zor duruma sokabilmektedir. Özellikle erken yaşlarda başlayan bu etiket süreci bu çocukları ötekileştirebilmektedir. Özel yetenekli bir çocuğun kronolojik yaşı ile zihinsel yaşı arasındaki uyumsuzluk ve içe dönme yönündeki hassasiyet ve eğilimin artması, yetenekli çocuklarda stres gelişimine yol açmaktadır (Silverman, 1993). Ayrıca, öğrencilerin çocukluk döneminde özel yetenekli olarak etiketlenmelerinin, beklentilerin ve baskıların artmasıyla sonuçlanabileceği, bunun da büyük strese ve sosyal zorluklardaki artışa yol açabileceği öne sürülmektedir. Yüksek beklentilerin oluşması, zihinsel sağlık endişelerinin artmasıyla ilişkili olarak kaygıya ve mükemmeliyetçiliğe neden olabilir. Yapılan araştırmalar özel yetenekli olarak tanımlanan çocukların sosyal ve duygusal gelişimde yaşadıkları zorlukların yüksek riske neden olabileceğini göstermektedir (Hayes ve Sloat, 1989; Nugent, 2000).

Özel yetenekli çocuklar içe kapanık ve akranlarından uzak durma eğilimi gösterdiklerinde bu durum sosyal etkileşime ilgi duymadıkları ve potansiyel olarak arkadaşlık kurma zorluğuna katkıda buldukları izlenimini vermektedir. Sosyal ve duygusal duyarlılık seviyeleri yüksek olan özel yetenekli çocukların adaletsizliğe karşı daha duyarlı davrandıkları tespit edilmiştir. Sonraki süreçte akranları tarafından maruz bırakıldıkları bu adaletsizliğe karşı haklarını aradıkları ve arkadaşlık bağlarını kopardıkları belirtilmektedir (Robinson, 2008'den aktaran: Perham, 2012: 16).

Kişiler arası ilişkilerde akranlarına göre daha duyarlı davranan özel yetenekli öğrenciler bu duyarlılığı sadece beşerî ilişkilerde değil, etraflarında meydana gelen sorunları da irdeleyerek çözüm önerileri üretmeye çalışmaktadır. Çözüm üretme süreçleri bir avantaj gibi gözüktüğü de mükemmeliyetçi ve duyarlı olmaları motivasyonlarını kaybetmelerine ve hatta agresif tavırlar sergileyebilmelerine (Diezmann ve Watters, 1995) yol açmakta, dolayısıyla arkadaş ilişkilerine zarar vermektedir. Bu yüzden doğru bir program ile sahip oldukları bu duyarlılıkları kontrol altında tutularak ve doğru yönlendirme ile potansiyellerini çok daha üst seviyelere taşımaları sağlanabilir. Bunun için doğru program modelleri özel yetenekli çocuklar için uygulanabilir.

1.2.4.3. Pragmatik Dil Kullanımı

Özel yetenekli olma ile benzer bir model çizen iletişim becerisi bireyin potansiyel (çoklu) linguistik kimlik, iletişimsel ihtiyaç ve amaçları ile başlamaktadır. Geleneksel iletişim

beceri alanları, beceriyi oluşturan karmaşık kategorilere ayrılırken iletişimsel becerisinin özünü tek bir özdeş alan ile sınırlandırmak mümkündür (Knechtelsdorfer, 2018: 10). Örneğin iletişim becerisinin geliştirilmesine odaklı, İngilizce olarak kodlanmış dilin iletişimsel bir kaynak olarak nasıl gerçekleştirilebileceği bilgisi İngilizce öğretiminin amacını, dili öğrenme çabası içerisinde olan bireye kaydırır (Widdowson, 2003: 177).

Pragmatik dilin işlevsel görüşü, ortamın merkezietini iletişimsel davranışın birincil belirleyicisi olarak kabul etmektedir. Bu nedenle, iletişimsel yeterlilik bileşenleriyle ilgili literatürün gözden geçirilmesi, iletişimsel niyetin pragmatik bileşenlerinin, varsayımın ve söylemin sosyal örgütlenmesinin tartışılması ile başlamaktadır (Lewis, 1999: 23). Pragmatik dil becerilerinin gelişimi ömür boyu gelişim gösteren bir süreçtir. Pragmatiklerin, söylemlerin ve ergenler arasında okuma ve yazmanın dilsel temellerinin seçilmiş yönleriyle ilgili araştırmalar, bu dönemde dilin nasıl kullanıldığı ve iletişim durumlarında etkili kullanımı hakkında çok şey öğrenilmesi gerektiğini göstermektedir (Nippold, 1993: 21-28).

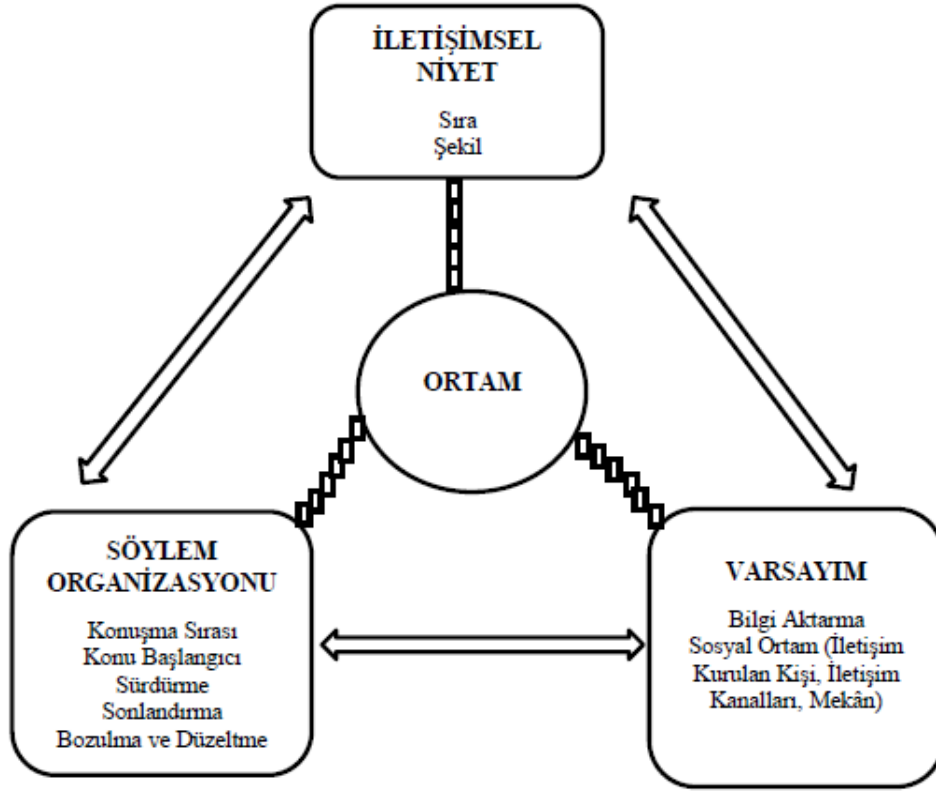
Ortamın, arkadaşların ve anlamın değişiminin bir işlevi olarak dilin nasıl değiştiğini araştırıp iletişimsel yeterliliği karakterize etmeye çalışan pragmatik dil modelleri, pragmatik dil gelişiminin iletişimi nasıl etkilediğini açıklayan ilk araştırmalardan bazılarıdır (Hymes, 1972: 269-293). Anaokuluna giden özel yetenekli çocukların akranlarına nispeten ileri düzeyde dil becerilerine, daha işbirlikçi oyun düzenlerine ve gelişmiş sosyal ilişkiler anlayışına sahip oldukları görülmektedir (Robinson, 2008: 33-51). Akranlarına göre daha ileri düzeyde başarılar sergileyen özel yetenekli çocukların bunu kabullenemeyen sosyal çevre veya sınıf arkadaşları tarafından dışlandıklarını, öğretmen ve kendi raporları ile sosyometrik oranlar göstermektedir (Perham, 2012: 8).

Etkileyici ve fikirlere açık iletişim becerilerinin sosyal becerilerin gelişimini etkilediği ortaya çıkarılmıştır. Dolayısıyla dili pragmatik ekseninde etkili bir biçimde kullanamayan çocukların kolay arkadaş edinemedikleri belirtilmektedir (Gertner, Rice ve Hadley, 1994: 913-923). Fiziksel görünümünden ziyade konuşmaları ile dikkat çeken özel yetenekli çocuklar görece olarak daha fazla arkadaş edinebilmektedir. Konuşmacı ve dinleyici rollerinde iken her iki durumda da karşısındaki kişi ile iyi bir etkileşim kurmak sosyal becerilerin de gelişimine önemli katkılar sunmaktadır. Özel yetenekli çocuklar her ne kadar ileri düzeyde pragmatik dil kullanımına önem verseler de kendi özelliklerinden

dolayı daha seçici davranmakta ve bu sebeple akranları tarafından ötekileştirme süreci kaçınılmaz hale gelmektedir.

Alan yazın incelendiğinde özel yetenekli çocukların dil yapıları ile ilgili olarak erken yaşlarda konuşabildikleri tespit edilmiştir. Ancak özel yetenekli çocuklarda dilin farklı yapısı ile ilgili çalışmalar Lewis (1999) tarafından gerçekleştirilmiştir. Lewis, özel yetenekli çocukların dil yapılarını pragmatik bir perspektif ile ele almış, çeşitli analiz seviyeleri ile bu çocukların dil kullanımına yer vermiştir. Özellikle özgün araştırmaları sayesinde özel yetenekli çocukların dil kullanımı ile ilgili ihtiyaç analizi yaparak program geliştirilebileceğini öngörmektedir.

Lewis (1999:10) kendi çalışmasında *özel yetenekli öğrencilerin pragmatik dil kullanımlarını* üç seviyede analiz etmiştir. Bunun için pragmatik yetenekleri değerlendirme şemasına yer vermiştir:

Şekil 5: Pragmatik Yetenekleri Değerlendirme Şeması

Kaynak: (Roth & Spekman, 1984).

Şekil 5'e bakıldığında zaman *iletişimsel niyet*, *varsayım* ve *söylem organizasyonunda* etkileşim meydana geldiğinde buldukları *ortama* göre bunların şekillendiği görülmektedir. Etkileşim; yapısı gereği fiziksel çevre, iletişim kurulan kişinin özelliği, iletişim kanalları ve geri dönüte göre değişiklik gösterebilmektedir.

Pragmatik dil kullanımında *iletişimsel niyet*, konuşmacının iletmek istediği iletişimsel niyetlerin çeşitliliği ve biçimlerinin incelenmesini içermektedir. İletişim işlevler veya niyet herhangi bir etkileşimde amaca yöneliktir. Örneğin, başkalarının davranışlarını yorumlamak, tepki vermek, talep etmek veya yönlendirmek için buyruğa dayalı bir söz söylenebilir (Searle, 1969'dan aktaran: Lewis, 1999: 11). Bu analiz düzeyinin odak noktası konuşmacının iletişimsel niyetleri ve bu niyetlerin bir dinleyici üzerindeki etkileridir.

Pragmatik dil kullanımının ikinci analiz seviyesini oluşturan *varsayım* basamağında etkileşimdeki bakış açısı ön plana çıkmaktadır. Konuşmacılar; insanlar, nesnelere ve faaliyetler ya da tartışma konusu hakkında varsayımlarda bulunur. Varsayım, bir

konuşmacının paylaşılan bilgiye yol açacak bir mesajın şeklini belirlemek için bir etkileşim ortağı (iletişim kurulan kişi) ve ortamı hakkında çıkarması gereken bilgileri ifade etmektedir. Aynı şekilde dinleyici de söylenenlerin gerçek anlamıyla yorumlanmasına dayanmak yerine, bir konuşmacının niyetinin ne olduğunu ortaya çıkarmalıdır (Roth ve Spekman, 1984).

Varsayım analizi, konuşmacıların ve dinleyicilerin anlam iletişimindeki eski ve yeni bilgileri nasıl ilişkilendirdiğini de incelemeyi gerektirir. Bir konuşmacının kastettiği anlam ile bir dinleyicinin kastettiği anlam, genellikle yüzeysel bir ifadeye yer alan bilgiden daha fazlasına bağlıdır. Bir konuşmacı, kendisinin ve dinleyicinin arasında hangi bilgilerin paylaşıldığı ve paylaşılmadığı hakkında sürekli olarak varsayımlarda bulunmaktadır. Varsayım becerileri, bireyin hem konuşmacı hem de dinleyici rolündeki değerlendirmesini içermektedir (Gallagher ve Prutting, 1983).

Pragmatik dil kullanımının üçüncü analiz seviyesini oluşturan *söylem organizasyonu*, çeşitli metinler arasında art arda gelen konuşmanın organize biçimlerinin ve sistematik özelliklerinin araştırılmasını içermektedir. Buradaki asıl önemli nokta etkileşimi gerçekleştiren kişiler arasında *kişisel değerlendirmeler* ile ilgilidir. Bu değerlendirme hem konuşmacı hem de dinleyici rollerinde izleme işlevini ve her birinde konuşma sorumluluklarını üstlenme yeteneğini içermektedir. Söylem analizi, iletişimin daha geniş bir boyutunda önceki söylenen ifadeler ile daha sonra söylenen ifadelerin yapısı ve anlamını incelemektedir (Spinelli ve Ripich, 1985: 7). Bu değerlendirme düzeyindeki özel beceriler arasında, iletişim kuran kişilerin birbirleriyle nasıl ilgilendiği, bir konuyla aynı fikirde olup olmadığı ve bir konuşma konusu geliştirme ve sürdürme çabalarını kapsamaktadır (Sacks, Schegloff ve Jefferson, 1974: 696-735).

1.3. İlgili Yayın ve Araştırmalar

Bu bölümde kişiler arası iletişimi çeşitli boyutlarıyla ele alan Türkiye’de ve yurt dışında yapılan araştırmalardan araştırmacı tarafından ulaşılabilenlere yer verilmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri ekseninde kişiler arası iletişim çalışmaları özetlenmiştir.

1.3.1. Kişiler Arası İletişim ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar

İletişim ile ilgili çok fazla araştırmaların yanı sıra kişiler arası iletişim ile ilgili daha çok etkili iletişim kurabilme adına kişiler arası iletişim becerileri üzerine çalışmalara ağırlık verildiği göze çarpmaktadır. Aşağıda çoğunlukla özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri ekseninde başta olmak üzere yapılan kişiler arası iletişim çalışmalarından bazıları kronolojik sıralamaya göre özetlenmiştir.

Diezmann ve Watters (1995) yapmış oldukları çalışmada, kişiler arası ilişkilerde akranlarına göre daha duyarlı davranan özel yetenekli öğrencilerin bu duyarlılığı sadece beşerî ilişkilerde değil, çevrelerinde meydana gelen sorunları da irdeleyerek çözüm önerileri üretmeye çalıştıklarını tespit etmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin çözüm üretme süreçleri bir avantaj gibi gözükse de mükemmeliyetçi ve duyarlı olmaları onların motivasyonlarını kaybetmelerine, hatta agresif tavırlar sergileyebilmelerine neden olabilmektedir (Diezmann ve Watters, 1995).

Barkman ve Machtmes (2002) yaşları 12 ile 18 arasında olan ergenlerin iletişim becerileri üzerine bir araştırma yapmıştır. Yapmış oldukları araştırmaya göre altı iletişim becerisi belirlenmiştir. Bunlar; kişinin kendi iletişim tarzı bilinci, farklı iletişim tarzlarını anlama ve değerlendirme, empati kurabilme, başkalarının tarzlarıyla eşleşecek şekilde kendi iletişim tarzlarını ayarlama (iletişimsel uyarlanabilirlik), temel bilgilerin iletilmesi ve etkileşim yönetimidir.

Kesner (2005) özel yetenekli öğrencilerin öğretmenleri ile olan iletişimi üzerine bir çalışma yapmıştır. 1. sınıftan 5. sınıfa kadar eğitim gören özel yetenekli öğrenciler ve özel yetenekli olmayan öğrenciler ile, özel yetenekli öğrencilere eğitim veren 95 öğretmen ve özel yetenekli öğrencilere eğitim vermeyen 162 öğretmen örneklem grubunu oluşturmuştur. Her iki gruptaki öğretmenlerin yaklaşık 11 yıllık tecrübeye sahip oldukları belirtilmiştir. Araştırma hipotezine göre özel yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin, özel yetenekli olmayan öğrencilerin öğretmenlerine göre kişiler arası iletişim beceri düzeyleri daha düşüktür. Araştırma bulguları hipotezin aksini göstermiştir. Özel yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin kişiler arası iletişimde öğrencileri ile daha az çatışma yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Her iki grubun öğretmenlerinin öğrencileri ile açık iletişim kurabildikleri tespit edilmiştir. Ancak özel yetenekli öğrencilerin öğretmenlerine görece olarak daha çok bağlandıkları gözlemlenmiştir.

Perham (2012) özel yetenekli öğrencilerin kişiler arası iletişimine yönelik yapmış olduğu çalışmada iletişim becerilerinin cinsiyet, kimlik alanı ve zekâ ile ilgili olup olmadığını araştırmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin kişiler arası iletişim becerilerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olduğunu göstermiştir. Perham ayrıca, karşılıklı anlam üretme süreci olarak ele alındığında kişiler arası iletişimin cinsiyet, kimlik alanı ve zekâ seviyesi ile bağlantılı olduğunu ortaya çıkarmıştır. Zekânın kişiler arası iletişimde olan rolü incelendiğinde, IQ seviyesi arttıkça iletişimde yaşanan zorlukların da arttığı tespit edilmiştir (Perham, 2012: 20).

Perham (2012) ayrıca elde ettiği bulgulara göre, özel yetenekli öğrencilerin kişiler arası iletişim becerilerine bakıldığında akranlarına göre daha iyi bir konumda olmaları beklenirken aksine kişiler arası ilişkilerde özel bir desteğe ihtiyaçları olduğunu ortaya çıkarmıştır. Akranlarına göre daha ileri düzeyde başarılar sergileyen özel yetenekli çocukların bunu kabullenemeyen sosyal çevreleri veya sınıf arkadaşları tarafından dışlandıklarını, öğretmen ve kendi raporları ile sosyometrik oranlar da göstermiştir. İletişim sorunlarının neler olduğunu iyi bir tespiti yapıldıktan sonra öğrencilere etkinliklerle iletişim becerilerinin kazandırılmasının gerekli olduğunu ve geliştirilecek olan kişiler arası bir iletişim modeli sayesinde özel yetenekli öğrencilerin akademik başarılarının ve iletişim becerilerinin iyi seviyelere taşınabileceği tespit edilmiştir (Perham, 2012: 48).

Lee, Kubiilius ve Thomson (2012) 1526 özel yetenekli öğrenciler üzerinde kişiler arası yeterlilik ve akran ilişki algıları ile ilgili bir çalışma yapmıştır. Elde edilen bulgulara göre özel yetenekli öğrencilerin, özel yetenekli olmayan akranları ile bir ilişkiyi başlatma, yorumlama ve sürdürme konusunda pozitif algılara sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Özel yetenekli öğrenciler, sahip oldukları üstün zekâ seviyelerini akranları üzerinde bir baskı olarak kurmamıştır. Ancak akademik algı düzeyleri sosyal algı düzeylerine göre daha baskın çıkmıştır. Sözel alanda akademik başarı düzeyi fazla olan özel yetenekli öğrencilerin akran ilişkilerinde daha fazla zorlandıkları tespit edilmiştir.

1.3.2. Kişiler Arası İletişim ile İlgili Türkiye’de Yapılan Bazı Araştırmalar

Türkiye’de kişiler arası iletişim ile ilgili araştırmaların çoğu yurt dışında olduğu gibi kişiler arası iletişim becerileri ekseninde ele alınmıştır. Bu çerçevede ulaşılabilen araştırmalardan bazıları kronolojik sıralamaya göre özetlenmiştir.

Karadoğan (2003) kişiler arası iletişimde güven ve ikna olgusunun işlevselliğini incelemeye çalışmıştır. Araştırmada güven ve ikna arasındaki neden sonuç ilişkisi irdelenmiştir. lekle geliştirilen çalışma, kişiler arası iletişimde başat olgu olarak alınan güven ve ikna olgularının salt işlevselliğini ölçmek için gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular güven ve ikna arasındaki neden sonuç ilişkisini açıkça ortaya koymuştur. Daha çok duygu dünyasına hitap eden güven olgusu, bu duyguları değerlendirip yorumlayan ve mantıklı bir sonuca ulaşarak, anlamlı bir sonuca bağlayan bilişsel mekanizmanın işleyişini gözler önüne sermiştir.

Başka bir araştırmada, Eskişehir merkezindeki liselere devam eden öğrencilerin kişiler arası iletişim becerileri ile akılcı olmayan inançları arasındaki ilişki, bazı değerkenler açısından incelenmiştir (Altıntaş, 2006). Araştırmada ele alınan bağımsız değerkenler cinsiyet, annenin eğitim düzeyi ve babanın eğitim düzeyidir. Araştırma 2004-2005 eğitim ğretim döneminde, Eskişehir merkezindeki liselere devam eden öğrencilerinden seçilen 395 ğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırmanın bağımlı değerkeni olan kişiler arası iletişim becerilerinin belirlenmesi için İletişim Becerilerini Değerlendirme leği kullanılmıştır. Bağımsız değerkenler için, akılcı olmayan inançları ölçmek amacıyla Akılcı Olmayan İnançlar leği, diğer bağımsız değerkenler için ise Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre liseli ergenlerin iletişim becerileri ile akılcı olmayan inanç düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır. Cinsiyetleri farklı liseli ergenlerin iletişim becerileri düzeyleri arasında kızların lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Liseli ergenlerin annelerinin eğitim durumları ile iletişim becerileri arasında, anneleri ilkokul ve lise mezunu olanlarla anneleri niversite mezunu olanlar arasında anneleri ilkokul ve lise mezunu olanların lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ayrıca annelerinin eğitim durumu ilkokul, ortaokul ve lise olanlarla niversite olan liseli ergenlerin akılcı olmayan inanç düzeyleri arasında annelerinin eğitim durumu ilkokul, ortaokul ve lise olanların lehine önemli farklılıklar ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bir diğer bulguya göre babalarının eğitim durumu farklı olan liseli ergenlerin iletişim becerileri düzeyleri arasında ve babalarının eğitim durumu farklı olan liseli ergenlerin akılcı olmayan inanç düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır (Altıntaş, 2006: 56).

Farklı bir araştırmada özel yetenekli öğrencilerin çevresi ile etkileşimlerini etkileyen özellikleri (dil becerisi, empati, oyun, arkadaşlık, liderlik, ahlaki yargılama, duygusallık, benlik saygısı, mükemmeliyetçilik, aşırı duyarlılık, hayal kırıklığı ve asilik) araştırılmış ve bu çocuklarla iletişim kurma ipuçları üzerinde durulmuştur. (Oğurlu ve Yaman, 2010). Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların kabul görmediği ortamlarda dünyaya uyum sağlamak için farklı yollar seçebildikleri ve gruptan kendilerini soyutlama, dikkat çekme ve kabul görmek için gösterilerde bulunma veya herkes gibi görünmeye çalışma eğilimi gösterebildikleri belirtilmiştir.

Erdem (2013) yapmış olduğu çalışmada Bilim ve Sanat Merkezine devam eden özel yetenekli çocukların sosyalleşme koşullarını incelemiştir. Çalışmada, zekâ ve sosyalleşme kavramları bağlamında; Antalya, Burdur ve Isparta Bilim ve Sanat Merkezine devam eden özel yetenekli çocukların sosyalleşme koşulları alan verilerinden faydalanılarak açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre “*Bilim ve Sanat Merkezine devam eden özel yetenekli çocukların doğuştan getirdikleri yeteneklerini geliştirebilecekleri aile, arkadaş ve okul çevresi gibi sosyalleşme koşullarına sahip olduğu*” şeklindeki temel varsayım doğrulanmıştır. Araştırma grubunun annelerinin ve babalarının meslekleri değerlendirildiğinde eğitim durumuna uygun olarak çoğunlukla beyaz yakalı diye ifade edilen orta ve üst sınıf mesleklerini icra ettikleri görülmüştür. Dolayısıyla özel yetenekli çocukların, eğitim seviyesi yüksek ebeveynlere sahip olmanın avantajıyla desteklenen bir aile ortamında sosyalleştikleri tespit edilmiştir.

Başka bir araştırmada özel yetenekli öğrencilerin aile içi iletişimleriyle benlik algısı arasındaki ilişki incelenmiştir (Karatay, 2018). Araştırmada karma model kullanılmıştır. Araştırmanın nitel aşamasında durum çalışması deseninden yararlanılmıştır. Araştırmanın nitel kısmında 28 öğrenci ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nicel aşaması ise 46 özel yetenekli öğrenci ile ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nicel aşamasında Bilgi Formu, Çocuklar İçin Aile İlişkileri Ölçeği ve Çocuklar İçin Benlik Algısı Profili (ÇİBAP) kullanılmıştır.

Özel yetenekli öğrencilerin, yaşları ile ÇİBAP ölçeği eğitsel yeterlilik alt boyutları arasında 10 yaş grubu ile 11 yaş grubu arasında 11 yaş grubu lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu durum, 11 yaş grubundaki öğrencilerin 10 yaş grubuna göre daha fazla

eğitsel yeterliliklerinin olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu duruma öğrencilerin özel yetenekli olarak tanılanması sonucunda alınan eğitimin, aile ve çevrenin öğrenciyi yaklaşımının ve oluşturulan olumlu çevresel koşulların yol açtığı saptanmıştır. Buna karşın özel yetenekli öğrencilerin yaşları, sınıf düzeyleri, cinsiyetleri, kardeş sayıları, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, ailenin aylık geliri ile ÇİBAP ölçeği sosyal kabul, atletik yeterlilik, fiziksel görünüm, davranışsal yönetim ve genel öz değerlendirme alt boyutları arasında anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Araştırmanın nitel kısmında özel yetenekli öğrencilerin kendilerine olan güvenlerinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre özel yetenekli öğrencilerin aileleri tarafından değerli görüldükleri ve sağlıklı bir aile yapısı içerisinde bulduklarına inandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca özel yetenekli öğrencilerin aile içi ilişkileri ile benlik algıları arasında karşılıklı ilişkinin olduğu saptanmıştır (Karatay, 2018: 99).

Keleş (2020) çalışmasında Bilim ve Sanat Merkezlerinde eğitim alan özel yetenekli öğrencilerde gözlemlenen davranış problemlerinin neler olduğunu ve bu davranış problemleriyle başa çıkmada danışmanların kullandıkları yöntemleri incelemiştir. Araştırmanın ilk aşamasında BİLSEM’de görev yapan danışmanların davranış problemlerine ilişkin görüşleri tespit edilmiştir. Bu doğrultuda danışmanların davranış problemlerini nasıl tanımladıkları, özel yetenekli öğrencilerde en çok karşılaşılan davranış problemleri ve davranış problemleri sergilemedeki amaçları, sergiledikleri davranış problemlerinin nedenleri, sergiledikleri davranış problemlerinin bu bireylerin hangi özellikleriyle ilişkili olduğu, danışmanların özel yetenekli öğrencilerin davranış problemleri ile başa çıkmada kullandıkları yöntemler ve davranış problemleri karşısında kimlerden destek aldıkları belirlenmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında ise araştırmacı tarafından gözlemlerde bulunularak sıklıkla görülen davranış problemleri ve danışmanların davranış problemleriyle baş etmede kullandıkları yöntem ve teknikler belirlenmiştir. Çalışmanın bu bölümünde; katılımcı görüşlerinden, sınıf gözlemlerinden ve araştırmacı günlüğünden elde edilen bulgulardan yararlanılmıştır (Keleş, 2020: 89).

Görüşme yapılan danışmanların özel yetenekli öğrencilerle çalışma deneyimlerinin 3-13 yıl arasında değiştiği tespit edilmiştir. Bu deneyimleriyle danışmanların özel yetenekli öğrencileri davranış problemleri anlamında değerlendirebilecek yeterli tecrübeye sahip oldukları görülmüştür. Araştırma ilkökul ve ortaokul kademesindeki öğrencilerin

sınıflarında yürütülmüştür. Danışmanların özel yetenekli öğrencilerin davranış problemlerini ilkökul ve ortaokul kademesini birbirinden ayırmadan değerlendirdikleri belirlenmiştir. Danışmanlar, sınıflarında en çok karşılaştıkları davranış problemlerinin; öğrencilerin dinlememe, başkalarının sözünü kesme ve çok soru sorma olduğunu, davranış problemleriyle başa çıkmada en çok rehberlik servisi ve aileyle iş birliği yaptıklarını ifade etmişlerdir. Sınıf gözlemlerinde en çok karşılaşılan davranış problemlerinin sınıfta gürültü yapma ve izinsiz hareket etme olduğu, danışmanların sınıflarda davranış problemleriyle baş ederken en çok doğru davranışa yönlendirme tekniğini kullandıkları saptanmıştır (Keleş, 2020).

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre görüşme ve gözlemler sonucunda Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim alan özel yetenekli öğrencilerin birtakım davranış problemlerinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan danışmanların özel yetenekli öğrencilerde gözlemlenen davranış sorunlarının sebepleri, işlevleri ve bu sorunlarla başa çıkmada kullanılacak teknik ve stratejilere ilişkin bilgilerinin sınırlı olduğu görülmüştür. Bu bağlamda danışmanların geliştirilecek bir program ile desteklenmeleri gerektiği belirtilmiştir (Keleş, 2020: 97).

BÖLÜM 2: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, ADDIE Öğretim Tasarım Modeli, çalışma grubu, araştırmada kullanılan ölçme araçları, iletişim ve sosyal medya yeterlik ölçeklerinin uyarlama çalışmaları, veri toplanması, deney ve kontrol gruplarının oluşturulması, deney grubuna uygulanan deneysel işlemler, veri analizi ve uygulama sürecine yer verilmiştir.

2.1. Araştırma Modeli

Araştırma sorularının cevaplanmasına yönelik veri toplama ve veri analizi süreçlerinde hem nicel hem de nitel yöntemlerin kullanılması söz konusu olup, araştırmanın karma modelde desenlenmesi planlanmıştır. Veri toplamak için anket, gözlem, nitel veri formları, video kayıtları, görüşmeler ve öğrenci günlüklerinden faydalanılmıştır.

Araştırmada nicel ve nitel verilerin birlikte kullanılarak karma yöntem yaklaşımına yer verilmesinin sebebi, araştırmadaki sorunun incelenmesinde sadece nicel veya nitel yöntemlerin yeterli olamayacağı düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Bir araştırmada hem nitel hem de nicel verilerin birlikte kullanılması araştırma probleminin her bir yöntemin tek başına yapacağından daha fazlasını sunarak araştırmanın daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır (Creswell ve Clark, 2007). Araştırmadaki sorunun daha iyi anlaşılabilmesi amacı ile karma model araştırmaları, nitel ve nicel yaklaşımların birlikte kullanıldığı araştırma sürecinde hem nitel hem de nicel verilerin toplandığı ve analiz edildiği çalışmaları kapsamaktadır (Johnson ve Christensen, 2008; Creswell, 2008).

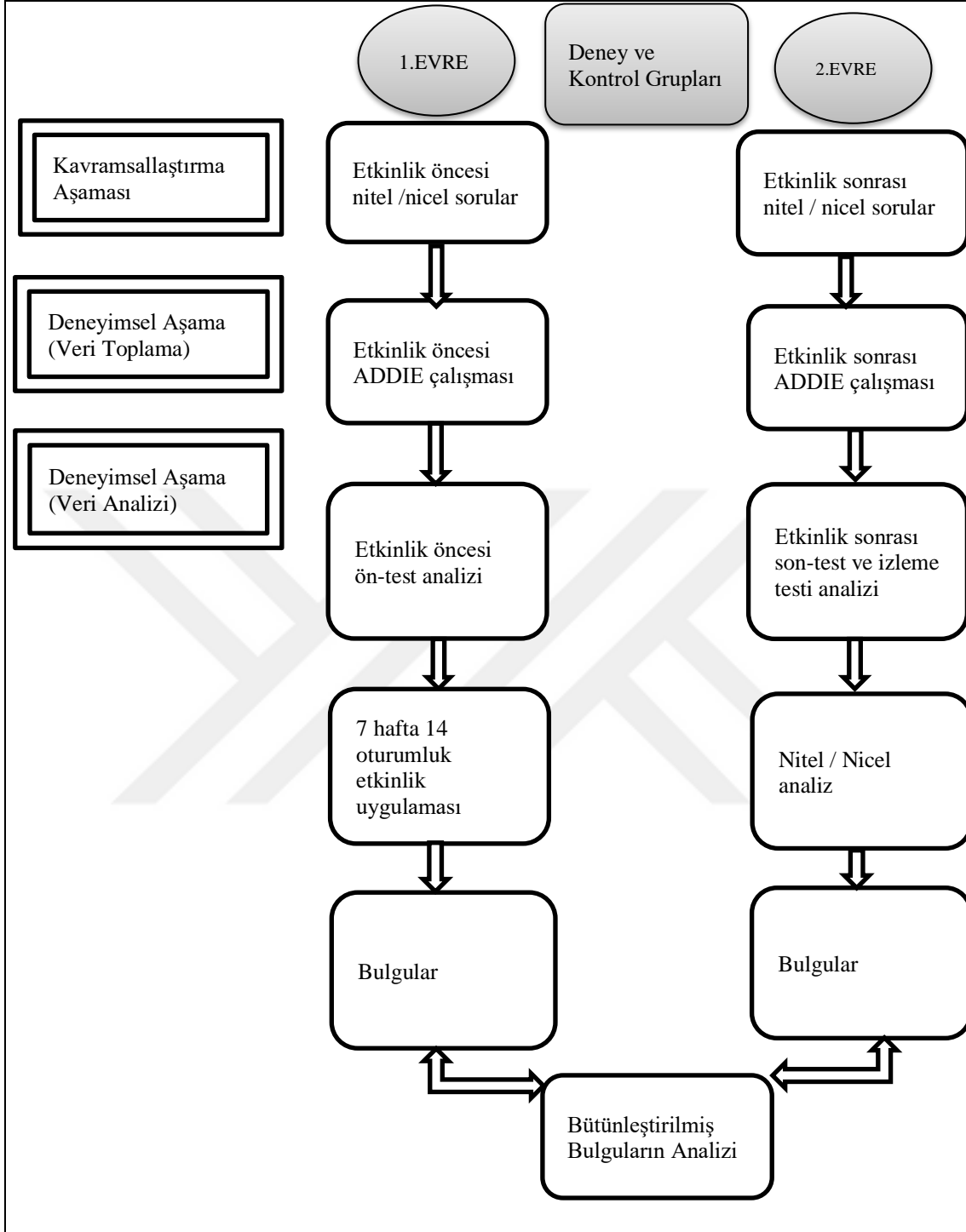
Karma araştırmalarda çok sayıda sınıflandırmalara yer verilmiştir (Teddlie ve Tashakkori, 2009; Creswell ve Plano Clark, 2007). Yaklaşık kırk kadar karma araştırma modelinden bahsedilmekte ve bu modellerin gelişme sürecinde olduğu belirtilmektedir (Tashakkori ve Teddlie, 2003).

Araştırmada karma yöntem çerçevesinde Teddlie ve Tashakkori'nin (2009) en az iki evre içeren *tek yöntemin kullanıldığı çok evreli ardışık model* (sequential monomethod multistrand design) sınıflandırması kullanılmıştır. Araştırmada iki evre kullanılarak her bir evrede üç aşamaya yer verilmiştir. Birinci evre etkinlik öncesi nitel ve nicel çalışmaları, ikinci evre ise etkinlik sonrası nitel ve nicel çalışmaları içermektedir. Her bir evrede hem nitel hem de nicel çalışmalar yapılmıştır. Her iki evrede (1. Etkinlik Öncesi, 2. Etkinlik Sonrası) üç aşama kullanılmıştır. 1. aşama; *kavramsallaştırma* aşamasından

oluşmaktadır. Bu aşamada araştırmanın amacı, sorunu belirlenmiş ve kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. 2. aşama; *deneyimsel (metodolojik/analitik)* aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamada veriler toplanmış ve analiz edilmiştir. 3. aşama; *yorumlama* aşamasından oluşmaktadır. Bu aşamada elde edilen verilere göre yorum ve çıkarımlar yapılmıştır. Araştırma deseni Şekil 6'da zet halinde verilmiştir:

Şekil 6: Araştırma Deseni

Karma yöntemin kullanıldığı iki evreli ardışık modelde desenlenen bu araştırmada her iki evrede de hem nitel hem nicel çalışmalar yapılmıştır. Araştırmanın *birinci evresinde* iletişim etkinliği öncesinde özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri ön-test puanları SPSS 22 ile analiz edilmiştir. Değerlendirme sonucunda iletişim becerileri düşük çıkan on altı gönüllü özel yetenekli öğrenci ile ikinci evrede iletişim etkinliğine geçilmiştir.

Hem deney grubunda hem de kontrol grubunda sosyal medya yeterlik ve iletişim becerileri düşük çıkan 16'şar kişilik katılımcılar ile çalışmalar yürütülmüştür.

İkinci evrede deney ve kontrol grupları ön-test, son-test ve izleme testleri ile karşılaştırılmıştır. Araştırmacı etkinliklere kendisi katılmıştır. Gözlemler yaparak notlar almıştır. ADDIE program modelinin özel yetenekli öğrenciler için uyarlama çalışmaları devam etmiştir. Reiser ve Dempsey (2007) ADDIE modelindeki uygulama süreçlerindeki aşamaları dikkate alınmıştır:

- Analiz (Analyze)
- Tasarım (Design)
- Geliştirme (Develop)
- Uygulama (Implementation)
- Değerlendirme (Evaluation)

Araştırmacı tarafından birinci evrede elde edilen sonuçlar ikinci evrenin tasarım bileşenlerinin oluşturulmasında kullanılmıştır. İkinci evrede birinci evrenin çıkarımlarına göre daha ayrıntılı analiz ve sonuçlara ulaşılmıştır. Son çıkarımlarda her iki evrenin verileri kullanılarak sonuca ulaşılmıştır. Elde edilen nitel ve nicel veriler (kontrol ve deney gruplarından elde edilen, gözlem, araştırma sorularına verilen yanıtlar, ön-test, son-test ve izleme testi) ölçme ve değerlendirme alanında üç uzmanın görüşü alınarak karma yöntem yaklaşımından oluşan araştırma desenine göre değerlendirilmiştir.

Nicel veri elde etmek için iki ölçek uyarlaması yapılmıştır. Bunlardan birincisi Susan Barkman ve Krisanna Machtmes tarafından 2002 yılında geliştirilen *İletişim Ölçeğidir*. İkincisi ise Zhu, Hao Yang, Xu ve MacLeod tarafından 2018 yılında geliştirilen *Sosyal Medya Yeterlik Ölçeğidir*. Nicel çalışmada, araştırmadan elde edilen veriler SPSS 22 (Statistical Package for Social Sciences) programında analiz edilmiştir. Deney, kontrol ve izleme gruplarına dâhil olan katılımcılara ön-test ve son-test uygulanmıştır. İletişim becerileri ve sosyal medya kullanım yeterliği düşük çıkan bireyler ile nitel çalışmaya geçilmiştir. Elde edilen bulgular içerik analizi ile nitel çalışma çerçevesinde yorumlanmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerilerini ve sosyal medya kullanım farkındalığını arttırmak için yedi haftalık on dört oturumdan oluşan etkinlikler uygulanmış ve bu uygulamalar video kamera ile kayıt altına alınmıştır. Nitel veri elde

etmek için üçgenlemeye (triangulation) dayalı gözlem ve video kayıtları, görüşme ve kişisel bilgi formları ile doküman incelemelere yer verilmiştir.

Sosyal medya yeterlik ve İletişim ölçekleri için geçerlik ve güvenilirlik testleri yapıldıktan sonra İzmit Bilim ve Sanat Merkezinde deney ve kontrol gruplarında iletişim ve sosyal medya yeterlik ölçekleri uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerden yola çıkılarak bir program modeli hazırlanmaya çalışılmıştır. Yöntem olarak karma desen planlanmıştır. ADDIE özel yetenekli öğrenciler için öğretim tasarım modeli olarak kullanılmıştır.

2.2. ADDIE Öğretim Tasarım Modeli

Araştırmada özel yetenekli öğrencilerin iletişim ve sosyal medya yeterliklerini arttırmak için destekleyici program modeli geliştirilmeye çalışılmıştır. Tasarım ve Geliştirme Araştırma modelinin aşamalarından olan öğretim tasarım modeli olarak ADDIE programında öğrenciler için iletişim düzeylerini geliştirmelerine yönelik öğrenme ortamları hazırlanmıştır. 7 haftalık 14 oturum için gerekli olan malzemeler, disiplinler arası çalışmalar Arge ekibi tarafından yapılmıştır. ADDIE; Analysis (Analiz), Design (Tasarım), Development (Geliştirme), Implementation (Uygulama) ve Evaluation (Değerlendirme) sürecin hangi aşamalardan oluştuğunu açık bir biçimde göstermektedir (Özerbaş ve Kaya, 2017: 28).

Araştırmada yeni bir program modeli geliştirileceği için Tasarım ve Geliştirme Araştırma Modeline yer verilmiştir. Richey ve Klein'a (2007) göre Tasarım ve Geliştirme Araştırmaları yapısal özelliklerine göre iki gruba ayrılmaktadır. Bunlardan birincisi "Ürün ve Araç Araştırması", ikincisi ise "Model Araştırması" olarak adlandırılır. Bu çalışmada "Model Araştırması" uygulanacaktır. "Model Araştırmasında" temel amaç ürün geliştirmekten ziyade yeni bir modelin üretimi, genel ilkelerinin belirlenmesi ve ortaya çıkarılması veya hal-i hazırda var olan bir modelin test edilmesidir.

Bu çalışmada Tasarım ve Geliştirme Araştırma modelinin aşamalarından olan öğretim tasarım modeli olarak ADDIE öğrenciler için kişiselleştirilmiş ve anlamlı öğrenme ortamları hazırlayabilmek için tercih edilmiştir. ADDIE; Analysis (Analiz), Design (Tasarım), Development (Geliştirme), Implementation (Uygulama) ve Evaluation (Değerlendirme) sözcüklerinin birleştirilmesinden oluşmaktadır (Özerbaş ve Kaya, 2017: 28).

Reiser ve Dempsey (2007) ADDIE modelinin uygulama süreç aşamalarını şu şekilde belirtmektedir:

- Analiz (Analyze)
- Tasarım (Design)
- Geliştirme (Develop)
- Uygulama (Implementation)
- Değerlendirme (Evaluation)

Bu çalışma “Tasarım ve Geliştirme Araştırma” deseni basamaklarına göre şekillendirilmiştir:

Tablo 4: Araştırmanın Genel Çerçevesi

Keşif Aşaması	Problem Belirlenmesi	MEB Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesinin İncelenmesi Bilim ve Sanat Merkezlerinin Karşılaştırılması Durum Tespiti Amaçlı Bilim ve Sanat Merkezi Öğretmenleri ile Görüşmeler Yapılması Problem Durumunun Raporlaştırılması	
	Tasarım Süreci (ADDIE Öğretim Tasarım Modeli)	Analiz	İhtiyaç analizi Öğrenen Analizi İçerik Analizi Ortam Analizi
		Tasarım	Özel Yetenekli Öğrenciler için Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Program Tasarımının Yapılması
		Geliştirme	Uzman görüşlerinin alınması Alınan Uzman Görüşleri Çerçevesinde Program Modelinin son halini alması
		Uygulama	Uygulama Ön Hazırlıkları Uygulamanın Gerçekleştirilmesi
		Değerlendirme	Araştırmacı değerlendirme Uygulayıcı değerlendirme Öğrenen değerlendirme
Doğrulama Aşaması	Değerlendirme aşamaları dikkate alınarak hazırlanan taslağın amaca uygun olup olmadığının belirlenmesi Değerlendirme sonuçları doğrultusunda taslağın tekrar gözden geçirilerek düzenlenmesi		

2.2.1. Tasarım Aşaması

- Öğretim Tasarımı Temalarının ve Bu Temalara Uygun Kazanımların Belirlenmesi
- Uzman Görüşü Alınarak Belirlenen Temalar ve Kazanımların Değerlendirilmesi, Uzman Görüşlerine Göre Düzenlenmesi
- Belirlenen Kazanımlar Doğrultusunda Etkinlik Havuzunun Oluşturulması
- Uzman Görüşleri Alınarak Etkinlik Havuzundan Etkinlik Seçimi
- Öğretim Tasarım Taslağının Son Şeklini Alması

2.2.2. Geliştirme Aşaması

Oluşturulan öğretim tasarımı taslağı Araştırma ve Geliştirme (Arge) ekibi ile; bir özel yetenekliler Arge sorumlusu, iki uzman psikolojik danışman, bir BİLSEM yabancı dil öğretmeni, bir iletişim uzmanı, bir BİLSEM sınıf öğretmeni eğitim uzmanı, bir BİLSEM bilişim teknolojileri uzmanı, bir BİLSEM görsel sanatlar uzmanı ile bir BİLSEM dil sanatları uzmanı olmak üzere toplam dokuz uzmandan görüş alınarak altı hafta boyunca haftada bir buçuk saat olmak üzere toplamda dokuz saat bir araya gelinerek etkinlikler hakkında görüşülmüştür.

Etkinlikler için veri havuzu oluşturulmuştur. Arge ve programa katılacak özel yetenekli öğrencilerin görüşleri dikkate alınarak etkinlikler seçilmiştir. Dijital ortamda iletişime geçilerek her bir etkinlik ile ilgili gerekli izinler alınmıştır. İngilizceden Türkçeye ve Türkçeden İngilizceye üç farklı uzman tarafından etkinliklerin çevirisi yapılmıştır. Daha sonra Arge ekibi tarafından tekrar etkinlik uyarlamaları yapılmıştır. Bir sonraki aşamada iletişim uzmanı tarafından etkinlik pilot uygulamaları yapılmıştır. Öğrenciler ve Arge ekibi tarafından yapılan değerlendirmelere göre etkinlikler yeniden şekillendirilmiştir.

Sakarya Üniversitesi'nden iki araştırmacı ve bir koordinatör tarafından etkinlikler tekrar gözden geçirilmiştir. Araştırmacılardan birisi iletişim uzmanı, diğeri ise eğitim bilimlerinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Koordinatör ise iletişim bilimlerinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Pilot etkinlikler video kamera ile kayıt altına alınmıştır. Etkinlikler daha sonra iki araştırmacı ve bir koordinatör tarafından izlenmiş ve etkinliklerin son şekline karar verilmiştir.

2.2.3. Uygulama Aşaması

Oluşturulan program modelinin her bir temasından seçilen etkinlikler alınan izinler sonrasında Kocaeli ilinde bulunan İzmit Bilim ve Sanat Merkezinde yaşları 13-18 arasında olan özel yetenekli öğrencilere uygulanmıştır. Uygulama, İzmit Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan iletişim uzmanı tarafından gerçekleştirilmiş, uygulama sırasında araştırmacı sınıf ortamında bulunarak gözlem ve kayıtlar yapmış, uygulama ile ilgili notlar almıştır.

Pilot uygulama programı aşağıdaki gibidir:

Tablo 5: İletişim ve Sosyal Medya Kullanım Etkinlikleri Haftalık Plan Çizelgesi

İletişim Etkinlikleri	
HAFTALAR	ETKİNLİKLER
1.HAFTA	Tanışma Ön Görüşme Sorularının Sorulması Etkinlik Tanıtımı Etkin Dinleme (Active Listening) (25+25 dakika) Etkinlik no 1. Resmi Tasvir Et Etkinlik no 2. Saklı İfade
2.HAFTA	Açık İletişim (Open Communication) (25+25 dakika) Etkinlik no 1. Anlaşmazlıklara Alternatif Çözümler Etkinlik no 2. Yumruklar Etkinliği
3.HAFTA	Beden Dili (Body Language) (25+25 dakika) Etkinlik no 1. Beden Dili Oyunu Etkinlik no 2. Göz Teması
4.HAFTA	Empatik İletişim (Empathic Communication) (25+25 dakika) Etkinlik no 1. Algı Farklılıklarını Anlama Etkinlik no 2. Empati Haritası
5.HAFTA	Etik İletişim (Ethical Communication) (25+25 dakika) Etkinlik no 1. Etik İkilem Etkinliği Etkinlik no 2. Yaşanan İkilem Etkinliği
6.HAFTA	Ortak İletişim (Collaborative Communication) (25+25 dakika) Etkinlik no 1. Ayrıntılardaki Yakınlık Etkinlik no 2. Son Sözcük
7.HAFTA	Sanal İletişim (Virtual Communication) (25+25 dakika) Etkinlik no 1. Ne Paylaştığımı Bil Etkinliği Etkinlik no 2. İnternetteki Kimliğim Etkinliği Genel değerlendirme
8.HAFTA	Öfke Kontrolü (Anger Management) (25+25 dakika) Etkinlik no 1. Öfke ile Başa Çıkma Becerileri 1 Etkinlik no 2. Öfke ile Başa Çıkma Becerileri 2

Uygulama ortamının özellikleri aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır:

2.2.4. Uygulama Merkezinin Fiziki Şartları

Uygulama Merkezi Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı İzmit Bilim ve Sanat Merkezinde gerçekleştirilmektedir. Merkez ortamı eğitim-öğretim faaliyetleri için elverişlidir. Uygulama birimi yapılan etkinlikler için uygundur. Uygulama esnasında hiçbir olumsuz durum ile karşılaşılmamıştır.

2.2.5. Uygulayıcının Özellikleri

Uygulamayı gerçekleştirecek kişi İzmit Bilim ve Sanat Merkezinde on üç yıldır görev yapmaktadır. Uygulayıcıya ayrıca aynı kurumda görev yapan danışmanların yardımcı olması, Arge ekibi ve Sakarya Üniversitesi öğretim üyelerinin desteği, etkinliklerin planlandığı şekilde tamamlanmasına zemin hazırlamıştır.

2.2.6. Öğrenen Özellikleri

Uygulama birimindeki öğrenciler 13-18 yaş grubundan oluşmaktadır. Öğrencilerin etkinliklere istenilen şekilde aktif olarak katılması süreci olumlu yönde etkilemiştir.

2.2.7. Değerlendirme Aşaması

Uygulamalar sırasında ve sonrasında değerlendirmeler yapılarak program modelinin amaca uygun olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Değerlendirme aşamasında,

- Araştırmacı notları
- Yardımcı danışman gözlem ve notları
- Video kayıtları
- Çok evreli ardışık model çerçevesinde nicel ve nitel çalışmalar
- Öğrenci veri form ve görüşmeleri veri kaynağı olmuştur.

2.2.8. Doğrulama Aşaması

Doğrulama aşamasında hazırlanmış olan öğretim program modelinin amaca uygun olup olmadığı belirlenmektedir. Keşif aşamasında biçimlendirici (formative) değerlendirme kapsamında toplanan veriler daha çok programın etkililiğini artırma, eksiklerini giderme amacıyla toplanırken; doğrulama aşamasında özetleyici (summatif) değerlendirme kapsamında toplanan veriler programın hangi öğrenme ortamlarında ve hangi koşullarda

kullanımının etkili olduğunu ve ne tür öğrenme çıktıları oluşturduğunu belirlemek için toplanmaktadır.

Aşağıda verilen sorulara doğrulama aşamasında cevap aranmıştır:

- Kişiler arası iletişim sorunları yaşayan özel yetenekli öğrenciler, geliştirilen ÖYKİDEP program uygulaması sonrasında iletişim sorunlarına ne ölçüde çözüm bulmuştur?
- Programın etkililiği ne düzeydedir?
- Uygulanan etkinlikler özel yetenekli öğrenciler için uygun mudur?
- Etkinlikler, program modeli için yanlış veya yetersiz ise hangi etkinlikler alternatif olarak uygulanabilir?
- Etkinlikler, özel yetenekli öğrencilerin iletişim ve sosyal medya kullanım yeterlik düzeyi kazanımlarını sağladı mı?
- Fizikî öğrenme ortamı program modelinin uygulanması için yeterli koşulları sağladı mı? Ne tür fizikî donanım değişiklikleri etkinliklerin verimliliğini arttırabilir?
- Etkinlikler uygulayıcıların ve öğrenenlerin farklı özellikleri dikkate alınarak uygulandı mı? Uygulandıysa çeşitli eklemeler yapılabilir mi?
- Etkinliklerin daha verimli olması için ne tür önermeler olabilir?

2.3. Çalışma Grubu

Deney ve kontrol grubuna dâhil edilen on altışar öğrencinin demografik bilgileri tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilere Ait Demografik Bilgiler

		Sayı	%	
Yaş	Deney	13-15	8	50.0
		16-18	8	50.0
		Toplam	16	100.0
	Kontrol	13-15	8	50.0
		16-18	8	50.0
		Toplam	16	100.0
Cinsiyet	Deney	Erkek	9	56.3
		Kız	7	43.8
		Toplam	16	100.0
	Kontrol	Erkek	8	50.0
		Kız	8	50.0
		Toplam	16	100.0
Sınıf	Deney	7-9	8	50.0
		10-12	8	50.0
		Toplam	16	100.0
	Kontrol	7-9	8	50.0
		10-12	8	50.0
		Toplam	16	100.0
Okul türü	Deney	Devlet	6	37.5
		Özel	10	62.5
		Toplam	16	100.0
	Kontrol	Devlet	7	43.8
		Özel	9	56.3
		Toplam	16	100.0

Tablo 6 incelendiğinde deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin %50'si 13-15 yaş aralığında ve %50'si 16-18 yaş aralığında, kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin %50'si 13-15 yaş aralığında ve %50'si 16-18 yaş aralığındadır. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin %56,3'ü erkek ve %43,8'i kız; kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin %50'si erkek ve %50'si kızdır. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin %50'si 7-9. sınıf düzeyinde ve %50'si 10-12. sınıf düzeyinde; kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin %50'si 7-9. sınıf düzeyinde ve %50'si 10-12. sınıf düzeyindedir. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin %37,5'i devlet okulunda ve %62,5'i özel okulda; kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin %43,8'i devlet okulunda ve %56,3'ü özel okulda öğrenim görmektedir.

2.4. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya yeterlik ve iletişim becerilerini ölçmek için ön-test, son-test ve izleme ölçümlerinde, ölçme aracı olarak sosyal medya yeterlik ve iletişim ölçeği kullanılmıştır. Bunun için Zhu, Hao Yang, Xu ve MacLeod tarafından 2018 yılında geliştirilen Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği ile Susan Barkman ve Krisanna Machtmes tarafından 2002 yılında geliştirilen İletişim Ölçeği uyarlanmıştır. Verilerin analizi için SPSS 22 programından faydalanılmıştır. Katılımcıların demografik ve kişisel özelliklerine yönelik gerekli bilgileri elde etmek için uyarlanan ölçeklerin ilk sayfasına kişisel bilgi formu eklenmiştir.

2.4.1. İletişim Ölçeği

Özel yetenekli öğrencilere yönelik iletişim ölçeği, Purdue Üniversitesi'nde Susan Barkman ve Krisanna Machtmes tarafından geliştirilen iletişim ölçeğinden uyarlanmıştır (Barkman ve Machtmes, 2002: 4-7). Çalışmada elde edilen sonuçlardan yararlanılarak Barkman ve Krisanna Machtmes tarafından altı iletişim becerisi tanımlanmıştır. Bunlar; *kişinin kendi iletişim tarzı bilinci, farklı iletişim tarzlarını anlama ve değerlendirme, empati kurabilme, başkalarının tarzlarıyla eşleşecek şekilde kendi iletişim tarzlarını ayarlama (iletişimsel uyarlanabilirlik), temel bilgilerin iletilmesi ve etkileşim yönetimidir.*

Orijinal ölçekte, yaşları 12 ile 18 arasında olan ergenlerin iletişim becerilerini ölçmeye yönelik etkili iletişim uygulamalarına yer verilmiştir. Yirmi üç maddeden oluşan ölçekte puan değerleri 1 ile 115 arasında değişmektedir. Puanların yüksek olması iletişim becerilerinin de yüksek olduğu anlamını taşımaktadır. İletişim becerilerine yönelik alan yazın incelendiğinde *İletişim Ölçeğinin* kullanıldığı araştırmalarda güvenilirlik katsayılarının kabul edilebilir bir düzeyde olduğu ve gençlerin iletişim becerilerini ölçmek için yaş seviyesine göre en uygun ölçme aracı olarak görüldüğü tespit edilmiştir (Duerden, Witt, Boleman, Fernandez, Jolliff ve Theriault, 2010: 8-9). Güvenilirlik katsayısı 0,80 olarak elde edilmiştir. Fakat standartlar 0,50'den 0,90'a aracın kullanım amacı ve içeriğine göre değişmektedir. Ölçeğin ölçmek istediğini elde etme derecesine göre geçerlilik değişmektedir. İç tutarlılık sayısı 0,79 olarak hesaplanmıştır. 102 özel yetenekli öğrenciye uygulanan pilot uygulama çalışmamız sonucunda iletişim ölçeğinin güvenilirliği ise .88 olarak bulunmuştur.

Ölçek pilot çalışması yaşları 13 ile 18 arasında olan toplam 102 özel yetenekli öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Araştırma kapsamında örneklemin 42'si (%41,2) kadın, 60'ı (%58,8) erkek öğrenciden oluşmaktadır. Örnekleme yer alan öğrencilerin 84'ü (%82,4) 13-15; 18'i (%17,6) 16-18 yaşlarındadır. 78 kişi, 7-9. (%76,5) sınıf düzeyinde iken; 24 kişi 10-12. (%23,5) sınıf düzeyindedir.

- Madde Analizi ve Güvenilirlik

Ölçeğin madde ayıricılığını belirlemek için yapılan analiz sonucunda, düzeltilmiş korelasyon katsayılarının .07 ile .60 aralığında değiştiği tespit edilmiştir. Tablo 7'de analiz sonucu verilmiştir.

Tablo 7: Pilot Çalışma İletişim Ölçeği Maddelerinin Korelasyon Puanları

Madde No	r _{ix}	Madde No	r _{ix}	Madde No	r _{ix}
1	.41	9	.44	17	.50
2	.59	10	.49	18	.43
3	.59	11	.44	19	.59
4	.41	12	.58	20	.39
5	.50	13	.57	21	.46
6	.57	14	.87	22	.46
7	.37	15	.60	23	.27
8	.38	16	.07		

Pilot çalışmamız sonucunda güvenilirlik katsayısının .88 olarak bulunması özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerilerini ölçmek için ölçme aracının uygun olduğunu göstermektedir.

2.4.2. İletişim Ölçeğinin Türkçeye Çevirisi

Uyarlama aşamasında Krisanna Machtmes ile dijital ortamda iletişim kurulmuş olup ölçeğin yaşları 13-18 aralığında olan özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerilerini ölçmeye yönelik olan iletişim ölçeğinin Türkçeye uyarlanması konusunda gerekli izinler alınmıştır. Anadili Türkçe olan katılımcılarda kullanılabilmesi için bağımsız çevirmenler tarafından orijinal dili İngilizce olan ölçek Türkçeye çevrilmiştir. Çevirmenler tarafından dört farklı çeviri yapılmıştır. Bunlar, özel eğitim alanında Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan iki uzman ile İletişim Bilimlerinde görev yapan iki öğretim elemanı olarak çalışmaktadır.

Sonraki aşamada ölçeğin Türkçe versiyonu beş İngilizce öğretmeni tarafından İngilizceye çevrilmiştir. Ölçek maddeleri Türkçeden İngilizceye ve İngilizceden Türkçeye çevrilerek

karşılaştırılmıştır. Bir sonraki aşamada ise ölçek maddelerinin anlaşılabilirliğini test etmek amacı ile ölçek Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim alan 102 öğrenciye pilot uygulama şeklinde test edilmiştir. Öğrencilerin anlayamadıkları sorular (9 ve 21. maddeler) dikkate alınarak anlaşılabilir bir biçimde tekrar düzenlenmiştir. En son aşamada ölçeğin güvenilirlik ve geçerlilik çalışması yapılarak ölçek hazır hale getirilmiştir.

2.4.3. İletişim Ölçeğinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Susan Barkman ve Krisanna Machtmes tarafından 2002 yılında geliştirilen İletişim Ölçeği uyarılama çalışması yaşları 13 ile 18 arasında olan toplam 507 özel yetenekli öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Araştırma kapsamında örneklemin 241'i kadın, 266'sı erkek öğrenciden oluşmaktadır. Örnekleme yer alan öğrencilerin 231'i özel okulda, 276'sı devlet okulundadır. 406 kişi 7-9. sınıf düzeyinde iken 101 kişi 10-12. sınıf düzeyindedir. Orijinal ölçekte yapılan çalışmalarda iki faktörün de iç tutarlılığının yüksek olduğu görülmektedir. 507 özel yetenekli öğrenciye uygulanan çalışma sonucunda iletişim ölçeğinin güvenilirliği .90 olarak bulunmuştur.

- Madde Analizi ve Güvenilirlik

Ölçeğin madde ayıricılığını belirlemek için yapılan analiz sonucunda düzeltilmiş korelasyon katsayılarının .37 ile .60 aralığında değiştiği bulunmuştur. Tablo 8'de analiz sonucu verilmiştir.

Tablo 8: İletişim Ölçeği Maddelerinin Korelasyon Puanları

Madde No	r _{ix}	Madde No	r _{ix}	Madde No	r _{ix}
1	.49	9	.40	17	.53
2	.52	10	.49	18	.53
3	.58	11	.51	19	.37
4	.54	12	.60	20	.50
5	.59	13	.58	21	.53
6	.60	14	.59	22	.45
7	.42	15	.54	23	.54
8	.44	16	.41		

Ölçeğin tamamı için Cronbach's (α) katsayısı .90 olarak bulunmuştur.

Tablo 9: Ölçek İstatistiği

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
90,2071	199,993	14,14187	23

Tablo 9'a göre, 23 maddelik iletişim ölçeğinde ortalama 90, varyans 199 ve standart sapma 14 olarak bulunmuştur.

Tablo 10: Normallik Betimleme Tablosu

		Statistic	Std. Error	
	Mean	90,1400	,66196	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	88,8395	
		Upper Bound	91,4406	
	5% Trimmed Mean	90,7467		
	Median	92,0000		
	Variance	222,164		
	Std. Deviation	14,90517		
	Minimum	35,00		
	Maximum	115,00		
	Range	80,00		
	Interquartile Range	21,00		
	Skewness	-,628	,108	
	Kurtosis	,428	,217	

Tablo 11: Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Stop	,065	507	,000	,971	507	,000

a. Lilliefors Significance Correction

Tablo 10 ve tablo 11'e bakıldığında analiz sonucunda verilerin normal dağılım göstermedikleri görülmektedir. Bundan dolayı parametrik olmayan testler kullanılmıştır.

Tablo 12: Cinsiyete Göre Mann-Whitney U Testi

	Cinsiyet	N	Mean Rank	Sum of Ranks
	Kadın	241	273,28	65861,50
	Erkek	266	236,53	62916,50
	Toplam	507		

Tablo 13: Cinsiyete Göre Mann-Whitney U Test İstatistiği

Test Statistics ^a	
Mann-Whitney U	27405,500
Wilcoxon W	62916,500
Z	-2,822
Asymp. Sig. (2-tailed)	,005

a. Grouping Variable: cinsiyet

Tablo 12 ve tablo 13'e bakıldığında Mann-Whitney testi analiz sonuçlarına göre hesaplanan ortalama değer 273,28 > 236,53'ten büyük olduğu için kadınların iletişim becerileri erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 14: Sınıf Düzeyine Göre Mann-Whitney U Testi

	Sınıf	N	Mean Rank	Sum of Ranks
	7-9	406	253,93	103096,50
	10-12	101	254,27	25681,50
	Total	507		

Tablo 15: Sınıf Düzeyine Göre Mann-Whitney U Test İstatistiği

Test Statistics ^a	
Mann-Whitney U	20475,500
Wilcoxon W	103096,500
Z	-,021
Asymp. Sig. (2-tailed)	,983
a. Grouping Variable: sınıf	

Tablo 14 ve tablo 15'e bakıldığında yapılan Mann-Whitney Test sonucuna göre sınıf düzeyinde anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 16: Okul Türüne Göre Mann-Whitney U Testi

	Okul	N	Mean Rank	Sum of Ranks
	Özel	231	230,58	53263,50
	Devlet	276	273,60	75514,50
	Toplam	507		

Tablo 17: Okul Türüne Göre Mann-Whitney Test İstatistiği

Test Statistics ^a	
Mann-Whitney U	26467,500
Wilcoxon W	53263,500
Z	-3,294
Asymp. Sig. (2-tailed)	,001
a. Grouping Variable: okul	

Tablo 16 ve tablo 17'ye bakıldığında okul türüne göre hesaplanan ortalama değer 273,60 > 230,58'den büyük olduğu için devlet okulunda eğitim alan öğrencilerin iletişim becerileri özel okulda öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksektir.

2.4.4. Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği

Zhu, Hao Yang, Xu ve MacLeod tarafından 2018 yılında geliştirilen Sosyal Medya Yeterlik Ölçeğinin pilot çalışması yaşları 13 ile 18 arasında olan toplam 101 özel yetenekli öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Araştırma kapsamında örneklemin 52'si (%51,5) kadın, 49'u (%48,5) erkek öğrenciden oluşmaktadır. Örnekleme yer alan

öğrencilerin 78'i (%77,2) 13-15, 23'ü (%22,8) 16-18 yaşlarındadır. 74 kişi, 7-9. (%73,3) sınıf düzeyinde iken; 27 kişi 10-12. (%26,7) sınıf düzeyindedir.

Yirmi sekiz maddeden ve dört boyuttan oluşan SMYÖ (Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği) (Zhu, Hao Yang, Xu & MacLeod, 2018), derecelendirmesi 5'li likert üzerinden yapılmaktadır. Ölçeğin alt boyutları: “teknik yeterlilik”, “içerik yorumlama”, “içerik üretme” ve “beklentiyi karşılama” olarak nitelenmektedir.

Yirmi sekiz maddeden oluşan ölçekte puan değerleri 28 ile 140 arasında değişmektedir. Puanların yüksek olması sosyal medya kullanım yeterliliğinin de yüksek olduğu anlamını taşımaktadır. Sosyal medya kullanımına yönelik alan yazın incelendiğinde sosyal medya yeterlik ölçeğinin kullanıldığı araştırmalarda güvenilirlik katsayılarının kabul edilebilir bir düzeyde olduğu ve 13-18 yaşları arasındaki öğrencilerin sosyal medya kullanım becerilerini ölçmek için yaş seviyesine göre uygun ölçme aracı olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Orijinal ölçeğin güvenilirlik katsayısı alt boyutlara göre teknik yeterlilik .92, içerik yorumlama 94, içerik üretme 95 ve beklentiyi karşılama 95 olarak elde edilmiştir. Doğrulanmış faktör ölçek toplam korelasyonu .65'ten .77 puanlarına göre değişkenlik göstererek .30 değerinin üzerinde çıkmıştır. Bulgular sosyal medya yeterlik ölçeğinin madde faktörü ve faktör ölçek ilişkisinin anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu durum benzer boyuttaki her bir maddenin o boyuttaki genel amacı karşıladığını göstermektedir. 101 özel yetenekli öğrenciye uygulanan pilot uygulama çalışmamızda ise iletişim ölçeğinin güvenilirliği .93 olarak elde edilmiştir.

Madde Analizi ve Güvenilirlik

Ölçeğin madde ayıricılığını belirlemek için yapılan analiz sonucunda, düzeltilmiş korelasyon katsayılarının .37 ile .73 aralığında değiştiği bulunmuştur. Tablo 18'de analiz sonucu verilmiştir.

Tablo 18: Pilot Çalışma Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği Maddelerinin Korelasyon Puanları

Madde No	r _{ij}	Madde No	r _{ij}	Madde No	r _{ij}
1	.58	11	.65	21	.37
2	.70	12	.67	22	.56
3	.67	13	.68	23	.59
4	.67	14	.56	24	.57
5	.69	15	.57	25	.40
6	.62	16	.62	26	.46
7	.54	17	.61	27	.39
8	.62	18	.62	28	.37
9	.60	19	.57		
10	.73	20	.49		

Tablo 19: Güvenirlilik İstatistiği

Cronbach's Alpha	N of Items
.939	28

Tablo 19'a göre, yirmi sekiz maddelik ölçeğin tamamı için Cronbach's (α) katsayısı .939 olarak bulunmuştur.

Tablo 20: Sosyal Medya Cinsiyete Göre T Testi

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper
Equal variances assumed	.014	.905	-.84099	99	.403	-3,53297	4,20435	-11,87530	4,80937
Equal variances not assumed			-.83997	883	.403	-3,53297	4,21026	-11,88822	4,82229

Tablo 20'ye göre hesaplanan α değeri ($\alpha:0,403 > \alpha:0,05$) 0,05'ten büyük olduğu için özel yetenekli öğrencilerin cinsiyete göre sosyal medya kullanım yeterliliğinde anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 21: Sosyal Medya Sınıf Düzeyine Göre T Testi

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Equal variances assumed		3,048	,084	-1,786	99	,077	-8,37538	4,68985	-17,68105	,93030
Equal variances not assumed				-2,157	70,639	,034	-8,37538	3,88284	-16,11822	-,63253

Tablo 21'e göre hesaplanan α değeri ($\alpha:0,77 > \alpha:0,05$) 0,05'ten büyük olduğu için özel yetenekli öğrencilerin sınıf düzeyine göre sosyal medya kullanım yeterliliğinde anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 22: Sosyal Medya Okul Türüne Göre T Testi

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Equal variances assumed		,001	,973	,217	98	,828	,93182	4,28586	-7,57333	9,43697
Equal variances not assumed				,219	95,146	,827	,93182	4,24914	-7,50362	9,36726

Tablo 22'ye göre hesaplanan α değeri ($\alpha:0,828 > \alpha:0,05$) 0,05'den büyük olduğu için özel yetenekli öğrencilerin okul türüne göre sosyal medya kullanım yeterliliğinde anlamlı bir fark yoktur.

Zhu, Hao Yang, Xu ve MacLeod (2018) yaptıkları çalışmada ergenlerin sosyal medya yeterliklerini ölçmeye çalışmıştır. Güvenilirlik katsayısı her bir alt boyut için teknik yeterlilik .92, içerik yorumlama 94, içerik üretme 95 ve beklentiyi karşılama 95 olarak bulunmuştur. Doğrulanmış faktör ölçek toplam korelasyonu .30 puanın üzerine çıkmıştır. Doğrulanmış faktör ölçek korelasyon sayısı .65'ten .77'ye göre değişmektedir. Elde edilen bulgular sosyal medya yeterlik ölçeğinin madde faktörü ve faktör ölçek ilişkisinin anlamlı olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Başka bir ifadeyle, benzer boyuttaki her bir

maddenin o boyuttaki genel amacı karşıladığını söylemek mümkündür. 101 özel yetenekli öğrenciye uygulanan çalışmamızda SMYÖ (Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği)'ye uyarlaması sonucunda güvenilirlik katsayısının .93 olarak bulunması ise özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya yeterliğini ölçmek için ölçme aracının uygun olduğunu göstermektedir.

2.4.5. Sosyal Medya Yeterlik Ölçeğinin Türkçeye Çevirisi

Zhu, Hao Yang, Xu ve MacLeod tarafından 2018 yılında geliştirilen Sosyal Medya Yeterlik Ölçeğinin Türkçeye çevirisi ile ilgili Harrison Hao Yang ile dijital ortamda iletişim kurulmuştur. Özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım yeterliğini ölçmek için sosyal medya yeterlik ölçeğinin Türkçeye uyarlanması konusunda gerekli izinler alınmıştır.

Anadili Türkçe olan katılımcılarda kullanılabilmesi için bağımsız çevirmenler tarafından orijinal dili İngilizce olan ölçek Türkçeye çevrilmiştir. Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan iki uzman ile İletişim Bilimlerinde görev yapan iki öğretim elemanı tarafından toplam dört farklı çeviri yapılmıştır.

Sonraki aşamada ölçeğin Türkçe versiyonu beş İngilizce öğretmeni tarafından İngilizceye çevrilmiştir. Ölçek maddeleri Türkçeden İngilizceye ve İngilizceden Türkçeye çevrilerek karşılaştırılmıştır. Bir sonraki aşamada ise ölçek maddelerinin anlaşılabilirliğini test etmek amacı ile ölçek Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim alan 101 öğrenciye pilot uygulama şeklinde uygulanıp test edilmiştir. Öğrencilerin anlayamadıkları maddeler dikkate alınarak anlaşılabilir bir biçimde tekrar düzenlenmiştir. En son aşamada ölçeğin güvenilirlik ve geçerlilik çalışması yapılarak ölçek hazır hale getirilmiştir.

2.4.6. Sosyal Medya Yeterlik Ölçeğinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Zhu, Hao Yang, Xu ve MacLeod tarafından 2018 yılında geliştirilen Sosyal Medya Yeterlik Ölçeğinin uyarlama çalışması yaşları 13 ile 18 arasında olan toplam 270 özel yetenekli öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Araştırma kapsamında örneklemin 133'ü (%49,3) kadın, 137'si (%50,7) erkek öğrenciden oluşmaktadır. Örnekleme yer alan öğrencilerin 112'si (%41,5) özel okulda, 157'si (%58,1) devlet okulundadır. 191 (%70,7) öğrenci, 7-9. sınıf düzeyinde iken 79 (%29,3) öğrenci 10-12. sınıf düzeyindedir. 205 (%75,9) öğrenci 13-15 yaş aralığında iken 65 öğrenci (%24,1) 16-18 yaş aralığındadır.

Orijinal ölçekte yapılan çalışmalarda iki faktörün de iç tutarlılığın yüksek olduğu görülmektedir. 270 özel yetenekli öğrenciye uygulanan çalışma sonucunda sosyal medya yeterlik ölçeğinin güvenilirliği .94 olarak bulunmuştur.

- Madde Analizi ve Güvenilirlik

Ölçeğin madde ayırıcılığını belirlemek için yapılan analiz sonucunda, düzeltilmiş korelasyon katsayılarının .46 ile .74 aralığında değiştiği bulunmuştur. Aşağıdaki tabloda analiz sonucu verilmiştir.

Tablo 23: Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği Maddelerinin Korelasyon Puanları

Madde No	Puan	Madde No	Puan	Madde No	Puan
1	.55	11	.63	21	.46
2	.64	12	.61	22	.63
3	.65	13	.68	23	.61
4	.61	14	.62	24	.60
5	.60	15	.61	25	.57
6	.62	16	.65	26	.48
7	.50	17	.64	27	.50
8	.59	18	.63	28	.51
9	.66	19	.64		
10	.74	20	.53		

Tablo 24: Güvenirlik İstatistiği

Cronbach's Alpha	N of Items
.947	28

Tablo 24'e göre ölçeğin tamamı için Cronbach's (α) katsayısı .947 olarak bulunmuştur.

Tablo 25: Ölçek İstatistiği

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
108,4444	443,489	21,05919	28

Tablo 25'e göre, 28 maddelik sosyal medya yeterlik ölçeğinde ortalama .108, varyans .443 ve standart sapma .21 olarak bulunmuştur.

Tablo 26: Cinsiyete Göre T Testi

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper
Equal variances assumed	,016	,898	-,301	268	,764	-,77219	2,56787	-5,82795	4,28358
Equal variances not assumed			-,301	267,970	,764	-,77219	2,56714	-5,82652	4,28214

Tablo 26'ya göre hesaplanan α değeri ($\alpha:0,764 > \alpha:0,05$) 0,05'den büyük olduğu için özel yetenekli öğrencilerin cinsiyetlerine göre sosyal medya kullanım yeterliğinde anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 27: Sınıf Düzeyine Göre T testi

Independent Samples Test									
	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper
Equal variances assumed	2,052	,153	-2,883	268	,004	-8,01445	2,77951	-13,48690	-2,54200
Equal variances not assumed			-3,104	172,733	,002	-8,01445	2,58188	-13,11054	-2,91836

Tablo 27'ye göre hesaplanan α değeri ($\alpha:0,04 < \alpha:0,05$) 0,05'ten küçük olduğu için özel yetenekli öğrencilerin sınıf düzeyine göre sosyal medya kullanım yeterliğinde anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Tablo 28: Sınıf Düzeyine Grup İstatistiği

Group Statistics					
	Sınıf	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
	7-9	191	106,0995	21,75184	1,57391
	10-12	79	114,1139	18,19128	2,04668

Tablo 28'e bakıldığında 10-12. sınıf düzeyindeki özel yetenekli öğrencilerin 7-9. sınıf düzeyi özel yetenekli öğrencilere göre sosyal medya kullanım yeterliği daha fazladır.

Tablo 29: Okul Türüne Göre T Testi

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means					95% Confidence Interval of the Difference	
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	Lower	Upper
Equal variances assumed		,166	,684	-,579	267	,563	-1,51143	2,61180	-6,65378	3,63092
Equal variances not assumed				-,580	241,786	,562	-1,51143	2,60394	-6,64073	3,61786

Tablo 29'a göre hesaplanan α değeri ($\alpha:0,563 > \alpha:0,05$) 0,05'ten büyük olduğu için özel yetenekli öğrencilerin okul türüne (özel okul, devlet okulu) göre sosyal medya kullanım yeterliğinde anlamlı bir fark yoktur.

2.5. Verilerin Toplanması

Bu araştırma 2019-2020 eğitim-öğretim yılında İzmit Bilim ve Sanat Merkezinde kayıtları bulunan 13-18 yaş grubundan oluşan özel yetenekli öğrencileri kapsamaktadır. Araştırmanın deney ve kontrol gruplarında yer alacak katılımcıların belirlenmesi amacıyla, İzmit Bilim ve Sanat Merkezlerinde eğitim alan öğrencilere, gerekli izinler alındıktan sonra iki tane ölçek "Sosyal Medya Yeterlik" ve "İletişim" ölçekleri araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Sosyal Medya Yeterlik ve İletişim Ölçeği düşük çıkan İzmit Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim gören özel yetenekli öğrenciler arasından 16'şar kişilik deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur.

"Sosyal Medya Yeterlik" ve "İletişim" ölçeklerinin uyarlamasına yönelik geçerlik ve güvenirlik çalışmaları ise aşağıda bulunan Bilim ve Sanat Merkezlerine uygulanmıştır:

- İstanbul Fatih İslam Seçen,
- İstanbul Kadıköy,
- Bursa Halil İnalçık,
- Kocaeli İzmit,
- Kocaeli Gebze,
- Edirne Şehit Nefize Çetin Özsoy,
- Kırklareli,

- Bilecik,
- Balıkesir Şehit Prof. Dr. İlhan Varank,
- Balıkesir Bandırma

Ölçeklerin ilk sayfasına öğrencilerin kişisel bilgilerini elde etmek için kişisel bilgi formu eklenmiştir. Ayrıca ölçme araçlarının nasıl yanıtlanacağını anlatan yönerge ölçeklerin üzerine yazılmış ve uygulamaların başlangıcında öğrencilere bu çalışmadan elde edilen sonuçların bilimsel bir araştırmada kullanılacağı ifade edilmiştir. Ölçekler çoğunlukla gruplar halinde uygulanmış ve her bir uygulama yaklaşık yirmi dakikada tamamlanmıştır.

Araştırma, özel yetenekli öğrencilerden oluşturulan iki gruba (deney ve kontrol) yürütülmüştür. Deney grubuna araştırmacı tarafından uyarlanan Sosyal Medya ve İletişim Becerileri etkinlikleri İzmit Bilim ve Sanat Merkezinde uygulanmıştır. Oturumların başlangıcından iki hafta önce, deney ve kontrol gruplarında yer alan öğrencilere Sosyal Medya Yeterlik ve İletişim ölçekleri ön-test olarak uygulanmıştır. Bu uygulamadan sonra deney grubuna araştırmacı tarafından sekiz haftalık on altı oturumdan oluşan etkinliklerin uygulanması planlanmıştır. Ancak son hafta “Koronavirüs (Covid-19)” tedbirleri kapsamında eğitime ara verildiği için yedi haftalık on dört oturumdan oluşan Sosyal Medya ve İletişim Becerileri etkinlikleri 01.02.2020 ve 21.03.2020 tarihleri arasında uygulanmıştır. Analizler yedi haftalık etkinliklere göre yapılmıştır. Kontrol grubuyla farklı konular işlenmiştir. Oturumların tamamlanmasından sonra Sosyal Medya Yeterlik ve İletişim ölçekleri deney ve kontrol gruplarına son-test olarak tekrar uygulanmıştır. Sosyal Medya ve İletişim Becerileri etkinliklerinin öğrencilerin Sosyal Medya Yeterlik ve İletişim düzeyleri üzerindeki etkisinin zaman etkisinden bağımsız ve uzun süreli olup olmadığını test etmek amacıyla son-testlerin uygulanmasından sekiz hafta sonra Sosyal Medya Yeterlik ve İletişim ölçekleri iki gruba da izleme ölçümü olarak son kez uygulanmıştır.

Çalışmanın geçerliliğinin sağlanabilmesi için araştırma konusuna uygun yöntem olarak anket yoluyla veri toplama tekniği kullanılmıştır. Anketin içeriği ve ölçeği araştırmacı tarafından uyarlanmıştır. Ön görüşmeler yapılarak görüşmelerin çerçevelenmesinden elde edilecek noktalar ve kelime bulutları anketin oluşturulmasında rehberlik etmiştir. Daha sonra yapılan ön-testin ardından örnekleme ulaşılarak veriler toplanmaya başlanmıştır. Tüm geçerlik ve güvenilirlik analizleri için SPSS 22 (Statistical Package for

the Social Sciences) istatistik programı ve veri analizinde grup içi karşılaştırmalar için “Friedman Testi” ile “Kruskal Wallis Testi” kullanılırken gruplar arası karşılaştırmalar için ise “Mann Whitney U Testi” kullanılmıştır. Araştırmanın alt problemlerinin ayrı ayrı incelenmesinin faydalı olacağı düşünülmüş, bu yüzden deney ve kontrol gruplarının sosyal medya yeterlik ve iletişim ölçekleri ile ön-test, son-test ve izleme ölçümlerinden elde ettikleri ortalama puanlara bağlı olarak gruplar arası ve ölçümler arası karşılaştırmaları yapılmıştır. Bu araştırmada nitel veri elde edilmesi için kullanılması planlanan veri toplama araçları şunlardır:

- Görüşme
- Gözlem ve video kayıtları
- Kişisel bilgi formu

Değerlendirme sürecinde araştırmada elde edilen datanın geçerliliğini ve güvenilirliğini test etmek üzere araştırmacının dışında alandan farklı uzmanların da verileri değerlendirmesi sağlanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizi içerik analizi tekniği ile yapılmıştır.

Araştırmacı dışında farklı alan uzmanları tarafından, elde edilen verilerden kod ve temalar incelenmiştir. Görüş ayrılıkları olması dikkate alınarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Araştırmadaki fiziki yeterlilikler ve araştırmacının İzmit Bilim ve Sanat Merkezinde çalışıyor olması nedeniyle veri uygulamasının sadece Kocaeli ilinde yapılması planlanmıştır. Etkinlikler İzmit Bilim ve Sanat Merkezinde gerekli izinler alındıktan sonra sekiz hafta boyunca her hafta iki oturum olacak şekilde toplamda on altı oturum olarak uygulanması planlanmıştır. Ancak son hafta “Koronavirüs (Covid-19)” tedbirleri kapsamında eğitime ara verildiği için yedi haftalık on dört oturumdan oluşan Sosyal Medya ve İletişim Becerileri etkinlikleri uygulanmıştır.

Evren: 2019-2020 eğitim-öğretim yılında İzmit Bilim ve Sanat Merkezinde kayıtları bulunan 13-18 yaş grubundan oluşan özel yetenekli öğrencileri kapsamaktadır.

Örnekleme: 2019-2020 eğitim-öğretim yılında İzmit Bilim ve Sanat Merkezinde kayıtları bulunan 13-18 yaş grubundan oluşan deney ve kontrol grupları olmak üzere 16’şar kişilik özel yetenekli öğrencileri kapsamaktadır.

2.6. Deney ve Kontrol Gruplarının Oluşturulması

Deney ve kontrol gruplarının oluşturulması için temel alınan ölçüt, katılımcıların Sosyal Medya Yeterlik ve İletişim ölçeklerinden aldıkları puanlarının düşük olmasıdır. Öğrencilerin Sosyal Medya Yeterlik ve İletişim ölçeklerinden aldıkları ön-test puanları hesaplanmış ve öğrencilerin gruplara atanması işlemi aldıkları puanlara göre gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla sosyal medya ve iletişim ölçeğinden alınan düşük puanlara göre altmış öğrenci sıralanmış ve altmış öğrenci cinsiyet, yaş, okul türü ve sınıf düzeyi değişkenleri açısından birbirine eşit olan ve otuzar kişiden oluşan iki gruba ayrılmıştır. Daha sonra bu öğrencilerle bir ön görüşme yapılarak araştırmaya katılmaları için öğrenciler davet edilmiştir. Ön görüşmeler sonucunda katılmayı kabul eden on sekiz öğrenci deney ve on sekiz öğrenci kontrol grubu olmak üzere toplam otuz altı öğrenci belirlenmiştir. Etkinlik başladıktan bir hafta sonra bir kız ve bir erkek öğrenci olmak üzere iki öğrenci önce deney grubundan, daha sonra iki öğrenci de kontrol grubundan kendi programlarından dolayı programa devam edemeyeceklerini belirtmiştir. Böylelikle deney ve kontrol gruplarının her birinde on altı öğrenci yer almıştır.

Katılımcıların seçilmesinde gönüllülük dikkate alınmış ve listedeki katılımcılar kura yöntemi ile seçkisiz olarak iki gruba atanmıştır. Daha sonra bu iki grup yine kura yöntemi ile seçkisiz şekilde deney grubu ve kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Etkinliklere başlamadan önce, deney grubunda yer alacak katılımcılara bilgilendirme yapılarak pilot etkinlikler uygulanmıştır. Pilot uygulama esnasında katılımcılara uymayan etkinlikler çıkarılmıştır. Daha sonra katılımcılar ile bilgilendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda katılımcılara kısaca çalışmanın içeriği, süresi, zamanı ve grup kuralları hakkında gerekli bilgiler verilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin istatistiksel analizleri on altı deney grubu ve on altı kontrol grubundan oluşan katılımcının ön-test, son-test ve izleme ölçümü puanları üzerinden yapılmıştır.

2.7. Deneysel İşlemler

Bu araştırmada, deney grubunu oluşturan katılımcılarla haftalık iki oturum olacak şekilde 50 dakikadan oluşan 14 oturumluk ve 7 haftalık ÖYKİDEP etkinlikleri gerçekleştirilmiştir. Oturumlar her hafta iki oturum şeklinde organize edilmiş ve 2019-2020 eğitim-öğretim yılında oturumların tamamlanması planlanmıştır. Tüm oturumlar araştırmacının liderliğinde olacak şekilde İzmit Bilim ve Sanat Merkezinde

gerçekleştirilmiştir. Oturumlarda yapılan uygulamaların geniş özeti araştırmanın ekler bölümünde verilmiştir.

2.8. Verilerin Analizi

Verilerin analizi yapılmadan önce analiz yöntemine karar verebilmek için parametrik analiz yöntemlerinin varsayımları test edilmiştir. Parametrik yöntemlerin varsayımlarından biri olan normal dağılım varsayımını test etmek amacıyla “Shapiro Wilk Testi” ve basıklık çarpıklık katsayı değerlerine göre karar verilmiştir. “Shapiro Wilk Testi” sonucunun anlamlı olmaması ya da basıklık ve çarpıklık katsayılarının +1 ile -1 aralığında olması halinde verilerin normal dağılım varsayımını karşıladığı kabul edilmektedir (Can, 2013; Büyüköztürk, 2011). Deney ve kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İ.Ö. (İletişim Ölçeği) ve SMYÖ (Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği) ön, son ve izleme testi puanlarının Shapiro Wilk normallik testi sonuçları ile betimsel istatistikleri tablo 30 ve tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 30: Deney ve Kontrol Grubundaki Özel Yetenekli Öğrencilerin İletişim Becerilerine Ait Betimsel İstatistikler ile Shapiro Wilk Normallik Testi Sonuçları

		Betimsel İstatistikler					Shapiro-Wilk	
		Grup	Ortalama	Mod	Basıklık	Çarpıklık	İstatistik	sd p
İletişim Ölçeği	Ön-Test	Denev	62.125	70.00	-.892	-.304	.840	16 .010
		Kontrol	67.5000	70.00	-2.858	9.106	.634	16 .000
	Son-Test	Denev	88.9375	92.00	-.954	1.358	.920	16 .170
		Kontrol	67.3125	69.00	-2.759	8.566	.654	16 .000
	İzleme Testi	Denev	88.9375	92.00	-.954	1.358	.920	16 .170
		Kontrol	67.5000	70.00	-2.858	9.106	.634	16 .000

Tablo 30 incelendiğinde deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği ön-test puanlarının basıklık katsayısı -0.892 ve çarpıklık katsayısı ise -0.304 ve kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği ön-test puanlarının basıklık katsayısı -2.858 ve çarpıklık katsayısı ise 9.106’dır. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği son-test puanlarının basıklık katsayısı -0.954 ve çarpıklık katsayısı ise 1.358 ve kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği son-test puanlarının basıklık katsayısı -2.759 ve çarpıklık katsayısı ise 8.566’dır. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği izleme testi puanlarının basıklık katsayısı -0.954 ve çarpıklık katsayısı ise 1.358 ve kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği izleme testi puanlarının basıklık katsayısı -2.858 ve çarpıklık katsayısı ise 9.106’dır.

Ayrıca deney ve kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği ön-test puanları, kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği son-test puanları ve kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği izleme test puanları normal dağılıma sahip olmadığı ($p < 0.05$), deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği son-test puanları ve deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği izleme test puanları normal dağılıma sahip olduğu ($p > 0.05$) görülmüştür.

Tablo 31: Deney ve Kontrol Grubundaki Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterliklerine Ait Betimsel İstatistikler ile Shapiro Wilk Normallik Testi Sonuçları

		Betimsel İstatistikler					Shapiro-Wilk	
		Grup	Ortalama	Mod	Basıklık	Çarpıklık	İstatistik	sd p
Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği	Ön-Test	Deney	84.8125	92.00	-1.208	.761	.832	16 .008
		Kontrol	87.1875	91.00	-2.575	6.284	.591	16 .000
	Son-Test	Deney	108.0625	108.00	-.655	.366	.966	16 .768
		Kontrol	87.0625	91.00	-2.648	6.722	.565	16 .000
	İzleme Testi	Deney	108.0625	108.00	-.655	.366	.966	16 .768
		Kontrol	87.1875	91.00	-2.575	6.284	.591	16 .000

Tablo 31 incelendiğinde deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği ön-test puanlarının basıklık katsayısı -1.208 ve çarpıklık katsayısı ise 0.761 ve kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği ön-test puanlarının basıklık katsayısı -2.575 ve çarpıklık katsayısı ise 6.284'tür. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği son-test puanlarının basıklık katsayısı -0.655 ve çarpıklık katsayısı ise 0.366 ve kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği son-test puanlarının basıklık katsayısı -2.648 ve çarpıklık katsayısı ise 6.722'dir. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Ölçeği izleme testi puanlarının basıklık katsayısı -0.655 ve çarpıklık katsayısı ise 0.366 ve kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği izleme testi puanlarının basıklık katsayısı -2.575 ve çarpıklık katsayısı ise 6.284'tür.

Ayrıca deney ve kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği ön-test puanları, kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği son-test puanları ve kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği izleme test puanları normal dağılıma sahip olmadığı ($p < 0.05$),

deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği son-test puanları ve deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği izleme test puanları normal dağılıma sahip olduğu ($p>0.05$) görülmüştür.

Özel yetenekli öğrencilerin deney ve kontrol grubundaki İletişim Ölçeği ile Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği ön-test puanları, kontrol grubundaki İletişim Ölçeği ile Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği son-test puanları ve kontrol grubundaki İletişim Ölçeği ile Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği izleme test puanları normal dağılıma sahip olmadığı için grup içi ve gruplar arası karşılaştırmaların yapılabilmesi için parametrik olmayan analiz yöntemleri kullanılmıştır. Grup içi karşılaştırmalar için parametrik olmayan yöntemlerden “Friedman Testi” ile “Kruskal Wallis” testi kullanılırken gruplar arası karşılaştırmalar için ise parametrik olmayan yöntemlerden “Mann Whitney U” testi kullanılmıştır.

Araştırmada karma yöntem çerçevesinde hem nitel hem de nicel çalışmalara yer verilmiştir. Nitel çalışmalarda içerik analizi uygulanmıştır. Ayrıca özel yetenekli öğrencilerin kişiler arası iletişim becerileri düzeylerini belirlemek için betimsel tarama modeli tercih edilmektedir. Olayların, nesnelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu tasvir etmeye, açıklamaya çalışan araştırmalar betimsel tarama olarak adlandırılmaktadır (Karasar, 2006). Betimsel araştırmalar ile kullanılan teknikler bulunmaktadır. Anket, mülakat ve gözlem çalışmaları bunlar arasındadır. Nicel çalışmalarda geçerlik ve güvenilirlik analizleri için SPSS 22 (Statistical Package for the Social Sciences) istatistik programı kullanılmıştır.

2.9. Uygulama Süreci

1.Hafta / 1. Oturum / Etkin Dinleme: Resim Tasviri

Resim Tasviri etkinliğinde Görsel Sanatlar ve Rehberlik alanları ile disiplinler arası iş birliği sağlanmıştır. Araştırmacı tarafından öğrencilere dinlediklerini resme dönüştürmeleri istendi. İkişerli gruplara ayrılarak öğrencilere grup çalışması yapıldı. İki öğrenci sırt sırta gelecek şekilde sandalyelere oturarak bir öğrencinin eline basit bir resim, diğer öğrencinin eline boş bir kâğıt verildi. Elinde basit resim bulunan öğrenci resmi tasvir etmeye başlarken diğer öğrenci dikkatlice söylenenleri dinleyerek duyduklarının resmini çizdi. Çizim bittiğinde her bir gruptaki öğrencinin rolleri değişti. Resimler eşleştirilerek en yakın çizilen resimler belirlendikten sonra değerlendirilmeye geçildi.

Öğrencilerin bu etkinlik sayesinde arkadaşlarının sözünü kesmeden dikkatlice dinlemenin önemini kavradıkları ve dinlediklerini farkettiler ve etkin dinleme konusunda olumlu geri dönütler sağladıkları gözlemlenmiştir.

1.Hafta / 2. Oturum / Etkin Dinleme: Saklı İfade

Saklı İfade etkinliğinde Edebiyat ve Rehberlik alanları ile iş birliği yapılmıştır. Araştırmacı tarafından öğrenciler gruplara ayrıldı. Öğrencilere nelere dikkat edilmesi gerektiği ile ilgili açıklamalar yapıldı:

Gizli ifade; “kitap okumak güzeldir” veya “okulun bahçesinde yavaş koşan atlara rastladım” gibi cümlelerden oluşabilir. Her bir grubun asıl üzerinde durması gereken nokta gizli ifadenin kurmuş oldukları diyalog içerisinde geçiyor olmasıdır. Bu yüzden diğer gruptaki öğrencilerin dikkatlice diyalogu dinlemeleri gerekmektedir. Her bir grubun bir tahmin hakkı bulunmaktadır. Doğru ifadeyi bulan grup bir puan kazanır. Eğer hiçbir grup doğru ifadeyi bulmazsa diyalogu hazırlayan grup bir puanı kazanır.

Her grup gizli bir ifade kullandı. Gizli ifadeyi kullanarak diyalog oluşturan ilk grup, sınıftaki diğer gruplara gizli ifadeyi bulabilmeleri için bir metin hazırlayıp okudu. Araştırmacı her gruptaki öğrencilerin gizli ifadelerinin aynı olmadığından emin olmak için bütün grupları kontrol etti. Etkinlik sonrasında değerlendirmeye geçildi. Etkinlik sayesinde öğrencilerin saklı ifadeyi bulmaya çalışırken dikkatlerini daha iyi topladıkları ve arkadaşlarını dikkatli bir biçimde dinlemeye çalıştıkları gözlemlenmiştir.

2. Hafta / 3. Oturum / Açık İletişim: Anlaşmazlıklara Alternatif Çözümler

Anlaşmazlıklara Alternatif Çözümler etkinliğinde Rehberlik alanı ile iş birliği sağlanmıştır. Öğrencilerden dört kişi drama için belirlendikten sonra bütün öğrencilere araştırmacı tarafından numara verildi. Tek numaralı öğrenciler bir grupta (1,3), çift numaralı öğrenciler (2,4) diğer grupta yer aldı. Araştırmacı senaryoyu öğrencilere okudu. Senaryo:

1 numaralı öğrenci ile 2 numaralı öğrenci herhangi bir projeyi bitirmek için bir araya gelir. 1 numaralı öğrenci 2 numaralı öğrenciye bitirmesi için projeyi yazma sorumluluğunu vermeye çalışır, fakat 2 numaralı öğrenci bunu kabul etmez. Yazma sorumluluğunu 1 numaralı öğrenci de almak istemez. İkisi de sunum yapma sorumluluğunu almak isterler. Bu yüzden çatışma başlar. Sorunu çözmek yerine 1

numaralı öğrenci 3 numaralı öğrenciye, 2 numaralı öğrenci de 4 numaralı öğrenciye projenin bitirilemeyeceğinden bahseder. 1 ve 2 numaralı öğrenciler direkt iletişim yerine 3 ve 4 numaralı öğrencilerin sorunları çözmelerini ve dolaylı bir biçimde iletişime geçmelerini ister.

Araştırmacı bu aşamada bütün öğrencilere; sorunu dolaylı olarak çözmek yerine (3 ve 4 numaralı arkadaşlarına anlatarak) direkt çözülebilmesi için neler yapılabileceğini sordu. Daha sonra çözüm için öğrencilere 9 maddeden bahsedilmiştir:

1. Tepki vermeden önce düşün.
2. Tam olarak dinle.
3. Adil bir çözüm üret.
4. Problemlerle yüzleş.
5. Sorumluluk al.
6. Direkt iletişim kur.
7. Çatışmada yaşanan gerçek sorunu bul.
8. Çatışmanın sonucunda nelerin yaşanabileceğini tahmin etmeye çalış.
9. Uzlaşma için seçenekler belirle.

Öğrenciler tarafından sorunların çözümüne yönelik bir drama sergilendi. Sergilenen dramada ortaya çıkan sorunla ilgili dokuz madde dikkate alınarak nasıl bir çözüm üretilebileceği ile ilgili tartışıldı. Drama tekrar çözüm odaklı sergilendikten sonra değerlendirmeye geçildi. Öğrencilerin etkinlik sonrasında tepki vermeden önce düşündükleri, arkadaşları ile açık iletişim kurarak adil bir çözüm üretebildikleri, problemlerle yüzleşerek sorumluluk alabildikleri gözlemlenmiştir.

2. Hafta / 4. Oturum / Açık İletişim: Yumruklar Etkinliği

Yumruklar etkinliğinde Rehberlik alanı ile iş birliği sağlanmıştır. Araştırmacı tarafından öğrencilere açık iletişimin ne olduğu ile ilgili soru yöneltilerek, açık iletişim ve kapalı iletişim arasında ne tür farklılıklar olduğu konusu ile ilgili tartışıldı. Daha sonra drama yapmak için gönüllü öğrenciler ikiye ayrıldı. Her bir öğrenciye farklı talimatlar verilmiştir: 2. öğrenci yumruğunu sıkacak. 1. Öğrenci, 2. öğrencinin yumruğunu açmaya çalışacaktır. Öğrencilerin çoğu öncelikle yumruğu kaba kuvvetle açmaya çalıştı. Burada saldırgan iletişimin etkililik düzeyi ve iyi iletişim kurmanın faydalarını bilmenin önemi

tartışıldı. Öğrencilere son aşamada hangi talimatların onların yumruklarını açmasına neden olduğu soruldu. Ayrıca, “Arkadaşınızdan düzgün bir biçimde bir şey istediğinizde neler yaşadınız? Filmler ve medya ne tür iletişim rol modelleri önermektedir ve doğru mudur?” soruları öğrencilere yöneltildi. Değerlendirme sonrasında öğrencilerin kullandıkları ifadelere dikkat ettikleri, iletişim kurarken hangi ifadeleri kullanmaları gerektiğini ve iyi iletişim kurmanın faydalarını öğrendikleri gözlemlenmiştir.

3. Hafta / 5. Oturum / Beden Dili: Beden Dili Oyunu

Beden Dili Oyunu etkinliğinde Rehberlik alanı ile iş birliği sağlanmıştır. Araştırmacı tarafından ekler bölümünde “Beden Dili Oyunu Ek-1”de verilen kareler kesildi. Kesilen her bir kare birer cümle olacak şekilde iki parçaya ayrılarak her bir öğrenciye kesilen kâğıt parçaları dağıtıldı. Öğrenciler kâğıttaki cümleyi beden dili ile ifade etmeye çalıştı. “..... ifade eder” parçasını alan öğrenciler yazıya uyumlu beden dilini kullanan arkadaşını bulmaya çalıştı. Doğru bulanlar araştırmacı tarafından bir tarafa ayrıldı. Yanlış bulanlar yine oyuna devam etti. Araştırmacı en sonunda cevapları açıkladı. Araştırmacı öğrencilere hangi cümleleri aldıklarını sorduktan sonra öğrencilerden beden dili ile bunları nasıl ifade ettiklerini göstermelerini istemiştir. Günlük hayatta konuşurken öğrencilerin kendi ifadelerini desteklemek için beden dillerini kullanıp kullanmadıkları sorulmuştur. Değerlendirme sonrasında öğrencilerin sözsüz iletişim kurabildikleri, iyi gözlem yapabildikleri, jest ve mimiklerini doğru kullanabildikleri, arkadaşları ile iyi iletişim kurabildikleri ve duygularını ifade ederek iletişim kaygılarından kurtuldukları gözlemlenmiştir.

3. Hafta / 6. Oturum / Beden Dili: Göz Teması

Göz teması etkinliğinde Rehberlik alanı ile iş birliği sağlanmıştır. Yüzleri birbirine dönük, daire olacak şekilde öğrenciler ayakta bekledi. Her bir öğrenci kendi adını bir sıfat belirterek söyledi. Öğrenciler yere doğru ortaya bakarak talimat verildiğinde istediği bir arkadaşı ile göz teması kurmuştur. Başka bir arkadaşı ile göz teması kurabilmesi için o arkadaşının önce adını sıfatı ile söyledikten sonra göz göze gelecek şekilde yer değiştirerek göz teması kurmuştur. Öğrenciler ayrıca yer değiştirene kadar tekrar göz teması kurmuştur. Acele etmeden yavaşça ve amaçlı bir biçimde hareket eden öğrenciler başka biri ile göz teması kurana kadar yer değiştirdiği anda tekrar etrafına dikkatlice bakmıştır. Göz teması kuran iki öğrenci aynı anda yer değiştirmiştir. Öğrenciler göz

teması kurarken farklı yüz ifadeleri kullanmıştır (cesaret, güven, sevgi, umut, neşe, hayal kırıklığı vb). Değerlendirme sonrasında öğrencilerin göz teması kurabildikleri ve iyi gözlem yapabildikleri gözlemlenmiştir.

4. Hafta / 7. Oturum / Empati: Algı Farklılıklarının Algılama

Algı Farklılıklarının Algılama etkinliğinde Rehberlik alanı ile iş birliği sağlanmıştır. Araştırmacı tarafından öğrencilerden üç çocuğu ile yürüyen yaşlı bir adamın resmini çizmeleri istenmiştir. Öğrencilerin çizdikleri resme göre, yaşlı adam ve çocuklar arasında nasıl bir ilişkinin olduğu tartışılmıştır. Daha sonra araştırmacı öğrencilere senaryoyu okudu. Senaryo:

Öğrenciler bir otobüstedir. Otobüs trafik ışıklarında durduktan sonra bir limuzinin otobüse doğru yaklaştığını görürler.

Limuzinde kimin olabileceği öğrencilere sorulduktan sonra farklı cevaplar üzerinde tartışılmıştır. Araştırmacı ayrıca tecrübe ve bilgilere dayalı olarak nasıl farklı bakış açılarının olduğu ve öğrencilerin yaşantılarında nelere maruz kaldıkları üzerine öğrencilere sorular yönelmiştir. Daha sonra öğrencilere algı farklılıklarından dolayı daha önce yaşadıkları çatışmaları bir metin halinde yazmıştır. Öğrencilerin çatışmalar yaşamaları halinde bunun nasıl üstesinden gelinebileceği hakkında tartışılmıştır. Değerlendirme sonrasında öğrencilerin empati kurabildikleri, farklı ifadeleri algılayabildikleri ve kendi bakış açılarının evrensel olmadıklarını kavrayabildikleri gözlemlenmiştir.

4. Hafta / 8. Oturum / Empati: Empati Haritası

Empati Haritası etkinliğinde Rehberlik alanı ile iş birliği sağlanmıştır. Araştırmacı tarafından tahta dört bölüme ayrılmıştır. Bunlar: 1. Duygu ve düşünce, 2. Dinleme, 3. Görme, 4. Söyleme ve Yapma.

Her bir öğrenci bu gruplardan bir tanesini seçerek farklı renklerdeki kâğıtlara duygu ve düşüncelerini, dinlediklerini, gördüklerini ve yaptıklarını yazmıştır. Daha sonra yazılan kâğıtlar gruplara ayrılarak tahtadaki bölümlere yapıştırılmıştır. Her bir öğrenci kendi kâğıdı dışında farklı renkteki bir kâğıdı alıp okuyarak diğer arkadaşının duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışmıştır. Mavi kâğıda yazan öğrenci, pembe renkteki kâğıdı seçerek okumuştur. Bir sonraki aşamada öğrenciler “mutlu bölüm” ile “üzüntülü bölüm”

olacak şekilde kâğıtları ayırarak tahtaya yapıştırmıştır. Değerlendirme sonrasında öğrencilerin daha iyi empati kurabildikleri, bütüncül bir yaklaşım sergileyebildikleri, karşıdakinin farklı düşüncesine saygı gösterebildikleri gözlemlenmiştir.

5. Hafta / 9. Oturum / Etik İletişim: Etik İkilem

Etik İkilem etkinliğinde Edebiyat ve Rehberlik alanları ile iş birliği sağlanmıştır. Araştırmacı tarafından birinci aşamada öğrencilere etik ikilem örneği verilmiştir:

Havaalanında hareket etmek üzere olan bir uçağa yetişmeye çalışıyorsunuz. Kalabalık olan koridorda siz koşarken aniden önünüze yaşlı bir kadın çığlık atarak düşer. Uçağı kaçıracağınızı bilseniz dahi, durup yaşlı kadına yardım eder misiniz? Bu durumda ne yaparsınız?

Sorular üzerinde tartışıldıktan sonra ikinci aşamada öğrenciler benzer bir durumu canlandırmıştır. Canlandırmayı yapan öğrenciler ilk izlenimlerini aktarmıştır. Değerlendirme sonrasında öğrencilerin ikilemde kaldıkları zaman etik olanı seçebildikleri, eleştirel düşünebildikleri, olaylara farklı açılardan bakarak arkadaşları ile iyi ilişkiler kurabildikleri gözlemlenmiştir.

5. Hafta / 10. Oturum / Etik İletişim: Yaşanan İkilem

Yaşanan İkilem etkinliğinde Edebiyat ve Rehberlik alanları ile iş birliği sağlanmıştır. Araştırmacı tarafından öğrencilere etik ikilem örneği verilmiştir:

Yasalara uyan bir vatandaşın karısı ciddi bir biçimde hastalanmıştır. Adam karısını hastaneye götürür. Doktor hasta karısına bir reçete yazar. Reçetede ilaçları kullanmaya başladığında hasta iyileşmeye başlar. Birkaç ay sonra ilaçlar bitince adam yenilerini almak zorundadır. Fakat maddi olarak buna gücü yetmez. Karısı da ilaçları kullanmadığı için eskisinden daha kötü bir hale gelir. Adam bir gün eczaneye gittiğinde karsının ihtiyacı olan ilaçları görür. Eczanede kimsenin olmadığını fark eder.

Daha sonra öğrenciler araştırmacının sorularına yanıt vermiştir: Adamın hasta karısını kurtarmak için ilaçları çalması doğru olur mu? Siz bu durumda ne yaparsınız? Öğrenciler ilaçları çalmanın başlangıçta doğru gibi gözükse de sonuç olarak etik ikilemde kaldığında doğru olanı yani çalınmaması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu etkinlikten

sonra öğrencilerin yaşanan ikilemlerde daha dikkatli bir biçimde etik olanı tercih ettikleri gözlemlenmiştir.

6. Hafta / 11. Oturum / Ortak İletişim: Ayrıntılardaki Yakınlık

Ayrıntılardaki Yakınlık etkinliğinde Görsel Sanatlar ve Rehberlik ile iş birliği sağlanmıştır. Öğrenciler bir daire olacak şekilde sıralara oturduktan sonra her bir öğrenciye bir kişinin, yerin veya bir eşyanın vb. resmi araştırmacı tarafından verildi. Birinci öğrenci kendisine verilen resim ile ilgili hikâyeye kurdu. İkinci öğrenci kendisine verilen başka bir resimle alakalı olarak hikâyeye devam etti. Diğer öğrenciler de benzer şekilde hikâyeye devam etmiştir. En son öğrenci hikâyeyi tamamladıktan sonra ortaya çıkan hikâyeye üzerinde tartışılmıştır. Değerlendirme sonrasında öğrencilerin grupla iletişim kurabildikleri, ayrıntılara dikkat edebildikleri, özgün hikâyeler kurabildikleri ve grupla uyumlu bir şekilde hareket edebildikleri gözlemlenmiştir.

6. Hafta / 12. Oturum / Ortak İletişim: Son Sözcük

Son Sözcük etkinliğinde Görsel Sanatlar ve Rehberlik alanları ile iş birliği sağlanmıştır. Araştırmacı tarafından ortak iletişimin ilk etkinliğindeki resimler içerisinden öğrencilere üç tane resim seçmeleri gerektiği anlatılmıştır. Daha sonra öğrenciler üçerli gruplara ayrıldı. 1, 2, 3 şeklinde öğrencilere numaralar verildi. Birinci öğrenci seçmiş olduğu bir resmi göstermiş, ikinci öğrenci resim hakkında yorum yapmış ve üçüncü öğrenci de yapılan yorumu dinlemiştir. Seçilen resmin ne anlama geldiği ve neden önemli olduğu tartışılmıştır. Birkaç dakika sonra 1 numaralı öğrenciler seçmiş oldukları resimlerin arkasına bir sözcük yazmıştır. En sonda öğrenciler bütün resimleri ifade edebilecek bir sözcük bulmuştur Sınıftaki bütün öğrenciler son sözcüğün ne olduğuna birlikte karar vermiştir. Değerlendirme sonrasında öğrencilerin daha iyi ortak iletişim kurabildikleri gözlemlenmiştir.

7. Hafta / 13. Oturum / Sanal İletişim: Ne Paylaştığını Bil

Ne Paylaştığını Bil etkinliğinde Bilişim Teknolojileri ve İletişim Bilimleri alanları ile iş birliği sağlanmıştır. Araştırmacı tarafından öğrencilere öncelikle şu soru yöneltilmiştir: İnternet kullanırken mahremiyetinizi (gizliliğinizi) nasıl koruyabilirsiniz? Daha sonra öğrencilere “Ne Paylaştığını Bil Ek-1” gösterilerek şu soru yöneltilmiştir: Daha önce böyle bir ekran ile karşılaştınız mı? Ekrandaki nedir?

Öğrencilere dijital ortamdaki çerezler hakkında bilgi verilmiştir. Sonraki süreçte öğrencilere web sitesindeki gizlilik ayarları ve bir web sitesinin veya uygulamanın seçilmesi, hangi bilgilerin diğer kullanıcılar ve üçüncü taraflarca görülebileceği hakkında bilgi verilmiştir. Öğrencilere EPÖ (ASK- Accessed, Shared, Known) hakkında bilgi verildikten sonra sanal ortamlarda EPÖ'yü dikkate almaları gerektiği belirtilmiştir.

İkinci aşamada araştırmacı tarafından öğrencilere senaryo okunmuştur: Adam otobüsü sürerken bir yayanın kendisinin en sevdiği ayakkabı markasından giydiğini fark etti. Ayakkabılar güzel gözüküyordu ancak siyah renginin daha iyi olabileceğini düşündü. Eve vardığında hemen internete girdi ve sanal mağazada beğendiği siyah ayakkabılara baktı. Sonraki gün ziyaret etmiş olduğu sanal mağazadaki ayakkabı reklamlarını, internette gezindiği çeşitli sayfalarda görmeye başladı. İnternette en sevdiği haber kanallarını gezerken ve kendi sosyal medya hesaplarını kullanırken de aynı reklamları görmeye devam etti. Önce bunun sadece bir tesadüften kaynaklanabileceğini düşündü. Fakat daha sonra merak etmeye başladı: Neden bu reklamları her yerde görüyorum?

Senaryo okunduktan sonra öğrencilere neden bu tür reklamların sürekli karşısına çıktıkları ile ilgili tartışılmış ve öğrenciler görüşlerini belirtmiştir. Değerlendirme sonrasında öğrencilerin; sosyal medya kullanımında üzerinde durulması gereken noktaları kavrayabildikleri, sanal ortamda kimlerle iletişime geçip rahatlıkla neleri paylaştıklarını fark edebildikleri, sanal mahremiyetin içeriği hakkında bilgi sahibi oldukları, reklamcıların sosyal medya kullanıcılarına hedefledikleri reklamı dijital ortamda farklı yollardan gönderebileceğini fark edebildikleri ve web sitelerinin gizlilik politikalarını veya sanal ortam uygulamalarını analiz etmek gibi özel kullanımlara dikkat edebildikleri gözlemlenmiştir.

7. Hafta / 14. Oturum / Sanal İletişim: İnternetteki Kimliğim

İnternetteki Kimliğim etkinliğinde Bilişim Teknolojileri ve İletişim Bilimleri alanları ile iş birliği sağlanmıştır. Araştırmacı tarafından öğrencilere online üzerinden kendilerini farklı şekillerde tanıtmalarının yarar ve zararlarının neler olduğu ile ilgili soru yöneltildi. Öğrenciler ile hangi sebeplerden dolayı insanların sahte sosyal medya hesapları kurdukları üzerine tartışıldı. Araştırmacı öğrencilere daha sonra birer boş kâğıt verdi. Öğrenciler kâğıda 3 bölüm halinde düşüncelerini yazmıştır:

1. Bölüm / Benim Kontrolüm: Sahte bir sosyal medya hesabı kurmanın iyi veya kötü yönleri
2. Bölüm / Benim Hareketlerim: Kötü veya zararlı mesajlar göndermenin gerekçeleri
3. Bölüm / Benim Etkim: Sahte hesapların başka birisine zarar vermek için kullanılması

Öğrenciler sonuç olarak kendilerine ait değerleri ve sosyal medyada kim olduklarına dair görüşlerini yazmışlardır. Daha sonra öğrencilere doldurmaları için ek bir form verilmiştir. Değerlendirme sonrasında öğrencilerin sahte sosyal medya hesapları kurmalarının nedenleri üzerine düşünebildikleri, sahte sosyal medya hesabı üzerinden bir şeyler paylaşmanın olası sonuçlarını tahmin edebildikleri, sanal medyayı daha dikkatli kullanabildikleri ve çoklu sosyal medya hesaplarının fayda ve zararlarını ayırt edebildikleri gözlemlenmiştir.

BÖLÜM 3: BULGULAR

Bu bölüm, araştırmanın hipotezleri kapsamında yapılan analizlerin detaylı sonuçlarını içermektedir. Araştırmanın temel amacı, Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Program (ÖYKİDEP) modelinin iletişim ve sosyal medya kullanım yeterliği üzerindeki etkisinin incelenmesidir. Araştırmanın temel denencesi doğrultusunda elde edilen bulgular Nicel ve Nitel Analiz Sonuçları şeklinde verilmiştir:

3.1. Nicel Analiz Sonuçları

Nicel analiz sonuçları, “İletişim Ölçeğine İlişkin Bulgular” ve “Sosyal Medya Yeterlik Ölçeğine İlişkin Bulgular” olmak üzere iki alt başlık altında incelenmiştir.

3.1.1. İletişim Ölçeğine İlişkin Bulgular

“Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği ön-test puanları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği ön-test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” alt problemini test etmek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonuçları tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 32: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Özel Yetenekli Öğrencilerin İletişim Ölçeği Ön-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Witney U Testi Sonuçları

	Grup	N	Sıra Ortalamaları	Sıra Toplamı	u	p
İletişim Ölçeği	Ön-Test	Deney Grubu	16 13.91	222.50	86.500	.111
		Kontrol Grubu	16 19.09	305.50		
		Toplam	32			

Tablo 32 incelendiğinde deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği ön-test puanları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği ön-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($u=86.500$; $p>0.05$). Deney ve kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri açısından aynı düzeyde oldukları söylenebilir.

“Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği ön-test puanları, son-test puanları ve izleme testi puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” alt problemini test etmek amacıyla yapılan Friedman testi sonuçları tablo 33’te verilmiştir.

Tablo 33: Deney Grubundaki Özel Yetenekli Öğrencilerin İletişim Ölçeği Ön-Test Puanları, Son-Test Puanları ve İzleme Testi Puanlarının Friedman Testi Sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	Sıra Ort	Ki-kare	sd	p
İletişim Ölçeği	Ön-Test	16	62.1250	8.80057	1.00	32.000	2	.000
	Son-Test	16	88.9375	6.63796	2.50			
	İzleme Testi	16	88.9375	6.63796	2.50			

Tablo 33 incelendiğinde deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği ön-test puanları, son-test puanları ve izleme testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir (Ki-kare=32.00; $p < 0.05$). Farklılığın hangi puanlar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonucunda deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği ön-test puanları ile son-test puanları ve izleme testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuş, İletişim Ölçeği son-test puanları ile izleme testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği son-test puanları ve izleme testi puanları istatistiksel olarak ön-test puanlarından daha yüksektir. Diğer bir ifadeyle Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Program Modeli deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerilerini arttırmada etkili olmuştur.

“Kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği ön-test puanları, son-test puanları ve izleme testi puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” alt problemini test etmek amacıyla yapılan Friedman testi sonuçları tablo 34’te verilmiştir.

Tablo 34: Kontrol Grubundaki Özel Yetenekli Öğrencilerin İletişim Ölçeği Ön-Test Puanları, Son-Test Puanları ve İzleme Testi Puanlarının Friedman Testi Sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	Sıra Ort	Ki-kare	sd	p
İletişim Ölçeği	Ön-Test	16	67.5000	4.61880	2.09	6.000	2	.051
	Son-Test	16	67.3125	4.61474	1.81			
	İzleme Testi	16	67.5000	4.61880	2.09			

Tablo 34 incelendiğinde kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği ön-test puanları, son-test puanları ve izleme testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir (Ki-kare=6.00; $p > 0.05$). Kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği ön-test, son-test ve izleme testlerinde değişim göstermemektedir.

“Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği son-test puanları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği son-test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” alt problemini test etmek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonuçları tablo 35’te verilmiştir.

Tablo 35: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Özel Yetenekli Öğrencilerin İletişim Ölçeği Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Witney U Testi Sonuçları

		Grup	N	Sıra Ortalamaları	Sıra Toplamı	u	p
İletişim Ölçeği	Son-Test	Deney Grubu	16	24.50	392.00	.000	.000
		Kontrol Grubu	16	8.50	136.00		
		Toplam		32			

Tablo 35 incelendiğinde deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği son-test puanları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği son-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($u=0.000$; $p<0.05$). Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği son-test puanları, kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği son-test puanlarından istatistiksel olarak daha yüksektir.

“Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği izleme testi puanları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği izleme testi puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” alt problemini test etmek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonuçları tablo 36’da verilmiştir.

Tablo 36: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Özel Yetenekli Öğrencilerin İletişim Ölçeği İzleme Testi Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Witney U Testi Sonuçları

		Grup	N	Sıra Ortalamaları	Sıra Toplamı	u	p
İletişim Ölçeği	İzleme Test	Deney Grubu	16	24.50	392.00	.000	.000
		Kontrol Grubu	16	8.50	136.00		
		Toplam		32			

Tablo 36 incelendiğinde deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği izleme testi puanları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği izleme testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($u=0.000$; $p<0.05$). Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği izleme testi puanları, istatistiksel olarak kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin İletişim Ölçeği izleme testi puanlarından daha yüksektir.

3.1.2. Sosyal Medya Yeterlik Ölçeğine İlişkin Bulgular

“Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım yeterlik ön-test puanları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım yeterlik ön-test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” alt problemini test etmek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonuçları tablo 37’de verilmiştir.

Tablo 37: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği Ön-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Witney U Testi Sonuçları

	Grup	N	Sıra Ortalamaları	Sıra Toplamı	u	p
Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği	Deney Grubu	16	15.50	248.00	112.000	.544
	Ön-Test Kontrol Grubu	16	17.50	280.00		
	Toplam		32			

Tablo 37 incelendiğinde deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği ön-test puanları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği ön-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($u=112.000$; $p>0.05$). Deney ve kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım yeterlikleri açısından aynı düzeyde oldukları söylenebilir.

“Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım yeterlik ön-test puanları, son-test puanları ve izleme testi puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” alt problemini test etmek amacıyla yapılan Friedman testi sonuçları tablo 38’de verilmiştir.

Tablo 38: Deney Grubundaki Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği Ön-Test Puanları, Son-Test Puanları ve İzleme Testi Puanlarının Friedman Testi Sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	Sıra Ort	Ki-kare	sd	p
Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği	Ön-Test	16	84.8125	7.93489	1.00	32.000	2	.000
	Son-Test	16	108.0625	5.75579	2.50			
	İzleme Testi	16	108.0625	5.75579	2.50			

Tablo 38 incelendiğinde deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği ön-test puanları, son-test puanları ve izleme testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($Ki-kare=32.00$; $p<0.05$). Farklılığın hangi puanlar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan

Wilcoxon İşaretili Sıralar testi sonucunda deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği ön-test puanları ile son-test puanları ve izleme testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuş, Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği son-test puanları ile izleme testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği son-test puanları ve izleme testi puanları, istatistiksel olarak ön-test puanlarından daha yüksektir. Diğer bir ifadeyle, Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Program Modeli deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım yeterliklerini arttırmada etkili olmuştur.

“Kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği ön-test puanları, son-test puanları ve izleme testi puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” alt problemini test etmek amacıyla yapılan Friedman testi sonuçları tablo 39’da verilmiştir.

Tablo 39: Kontrol Grubundaki Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği Ön-Test Puanları, Son-Test Puanları ve İzleme Testi Puanlarının Friedman Testi Sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	Sıra Ort	Ki-kare	sd	p
Sosyal Medya	Ön-Test	16	87.1875	7.23159	2.06	4.000	2	.135
Kullanım Yeterlik	Son-Test	16	87.0625	7.39792	1.88			
Ölçeği	İzleme Testi	16	87.1875	7.23159	2.06			

Tablo 39 incelendiğinde kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği ön-test puanları, son-test puanları ve izleme testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir (Ki-kare=4.00; $p>0.05$). Kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği ön-test, son-test ve izleme testlerinde değişim göstermemektedir.

“Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği son-test puanları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği son-test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” alt problemini test etmek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonuçları tablo 40’ta verilmiştir.

Tablo 40: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Witney U Testi Sonuçları

		Grup	N	Sıra Ortalamaları	Sıra Toplamı	u	p
Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği	Son-Test	Deney Grubu	16	24.50	392.00	.000	.000
		Kontrol Grubu	16	8.50	136.00		
		Toplam	32				

Tablo 40 incelendiğinde deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği son-test puanları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği son-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($u=0.000$; $p<0.05$). Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği son-test puanları, kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği son-test puanlarından istatistiksel olarak daha yüksektir.

“Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği izleme testi puanları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği izleme testi puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” alt problemini test etmek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonuçları tablo 41’de verilmiştir.

Tablo 41: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği İzleme Testi Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Witney U Testi Sonuçları

		Grup	N	Sıra Ortalamaları	Sıra Toplamı	u	p
Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği	İzleme Test	Deney Grubu	16	24.50	392.00	.000	.000
		Kontrol Grubu	16	8.50	136.00		
		Toplam	32				

Tablo 41 incelendiğinde deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği izleme testi puanları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği izleme testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($u=0.000$; $p<0.05$). Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği izleme testi puanları, kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Yeterlik Ölçeği izleme testi puanlarından istatistiksel olarak daha yüksektir.

3.2. Nitel Analiz Sonuçları

Nitel analiz sonuçları, “Etkinlik Öncesi Bulgular” ve “Etkinlik Sonrası Bulgular” olmak üzere iki alt başlık altında incelenmektedir.

3.2.1. Etkinlik Öncesi Bulgular

Etkinlik öncesi öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini tespit edebilmek için şu sorular yöneltilmiştir:

- Etkin dinleme hakkında ne tür bilgilere sahipsiniz?
- Açık iletişim neden önemlidir?
- Beden dili neden önemlidir?
- Empati nedir?
- Etik nedir ve etik iletişim kurmanın ne gibi faydaları vardır?
- Ortak iletişim nedir?
- Öfke kontrolünü nasıl sağlarsınız?
- Sanal iletişim ile kişilerarası iletişim arasındaki farklılıklar nelerdir?

Sosyal medya yeterlik düzeylerini belirlemek için şu sorular yöneltilmiştir:

- Hangi sosyal medya hesaplarını neden kullanıyorsunuz?
- Sosyal medya hesaplarından neleri paylaşıyorsunuz?
- Hangi dijital oyunları ne kadar süre oynuyorsunuz?
- İnternette sanal ortamlarda haftalık ortalama ne kadar vakit geçiriyorsunuz?
- İnternette nasıl vakit geçiriyorsunuz?
- En çok ziyaret ettiğiniz web siteleri hangileridir?
- Sanal ortamda kimlerle ne tür iletişim kurmaktasınız?
- Siber zorbalık ile karşılaşıyorsanız ne tür zorbalıklara ve kimler tarafından maruz kalıyorsunuz?
- Yüz yüze görüştüğünüz kişiler arasında sanal ortamda iletişim kurduklarınız kimlerdir?
- Kendinizi yüz yüze olan iletişimde mi yoksa sanal iletişimde mi daha rahat ifade ediyorsunuz? Neden?
- Sanal ortamda iletişim kurmak ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

Tablo 42: Etkinlik Öncesi İletişim

Tema	Kodlar	Sayı	%
Etkinlik Öncesi İletişim	Beden Dili (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16)	16	100
	Sanal İletişim (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16)	16	100
	Empati (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö14)	13	81
	Etkin Dinleme (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11, Ö12, Ö14)	12	75
	Etik İletişim (Ö1, Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14)	10	62
	Açık İletişim (Ö1, Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12, Ö14)	10	62
	Ortak İletişim (Ö1, Ö2, Ö4, Ö12, Ö14)	5	31

Tablo 42'ye bakıldığında "etkinlik öncesi iletişim" temasına göre beden dili ve sanal iletişim sorularına etkinlik öncesi 16 özel yetenekli öğrencinin hepsi (%100) cevap vermiştir. Empati sorusuna 16 katılımcıdan 13'ü (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö14) (%81) cevap verirken etkin dinleme sorusuna 12 katılımcı (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11, Ö12, Ö14) (%75) cevap vermiştir. Etik iletişim sorusuna 10 katılımcı (Ö1, Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14) (%62) cevap verirken açık iletişim sorusuna yine 10 katılımcı (Ö1, Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö11, Ö12, Ö14) (%56) cevap vermiştir. Özel yetenekli öğrencilerden sadece 5 katılımcı (Ö1, Ö2, Ö4, Ö12, Ö14) (%31) ortak iletişim hakkında bilgi sahibi olduğunu belirtmiştir.

Tablo 43: Sanal İletişim

Tema	Kodlar	Sayı	%
Sanal İletişim	Yüz yüze ve Sanal Ortamda Görüşülen Ortak Kişiler (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16)	16	100
	İnternette Nasıl Vakit Geçirildiği (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14)	12	75
	Sosyal Medya Hesabı (Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö14)	11	69
	İnternet Kullanım Süresi (Ö1, Ö3, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14)	11	69
	Yüz Yüze ve Sanal İletişim Karşılaştırması (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö14)	10	62
	Sanal İletişim Hakkındaki Görüşler (Ö1, Ö4, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14)	10	62
	Sanal Ortamda İletişim Kurulan Kişiler (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö14)	10	62
	En Çok Ziyaret Edilen Web sitesi (Ö1, Ö2, Ö3, Ö7, Ö8, Ö12, Ö13, Ö14)	8	50
	Dijital Oyunlar (Ö2, Ö3, Ö4, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14)	8	50
	Sosyal Medya Paylaşımı (Ö1, Ö6, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö14)	7	44
	Siber Zorbalık (Ö13)	1	6

Tablo 43'e bakıldığında "sanal iletişim" temasına göre özel yetenekli öğrencilerden 16 katılımcının hepsi (%100), yüz yüze ve sanal ortamda görüşülen ortak kişileri

yabancılardan ziyade kendi arkadaşları olarak ifade etmiştir. İnternette nasıl vakit geçirdikleri sorusuna 12 katılımcı (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14) (%75) eğlence amaçlı oyun oynayarak ve video izleyerek vakit geçirdiklerini belirtmiştir. 11 katılımcı (Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö14) (%69) sosyal medya hesabı kullandığını belirtmiştir. İnternet kullanım süresi olarak 11 katılımcı (Ö1, Ö3, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14) (%69) 3 saat ve üzeri internet kullandığını ifade etmiştir. Yüz yüze ve sanal iletişim karşılaştırılması yapıldığında 10 katılımcı (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö14) (%62) yüz yüze iletişimin daha rahat olduğunu belirtmiştir. Sanal iletişim hakkında 10 katılımcı (Ö1, Ö4, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14) (%62) gerektiği zaman dikkatli bir şekilde sanal iletişim kurulduğunda bunun faydalı olacağından bahsetmiştir. 10 katılımcı (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö14) (%62) sanal ortamda arkadaş ve aileleri ile iletişim kurduğunu belirtmiştir. En çok ziyaret edilen web sitesi sorusuna 8 katılımcı (Ö1, Ö2, Ö3, Ö7, Ö8, Ö12, Ö13, Ö14) (%50) YouTube cevabını vermiştir. 8 katılımcı (Ö2, Ö3, Ö4, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14) (%50) dijital oyunlar oynadığını belirtirken 7 katılımcı (Ö1, Ö6, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö14) (%44) sosyal medyada paylaşımda bulunduğunu belirtmiştir. Katılımcılardan sadece 1 kişi (Ö13) (%6) siber zorbalık ile karşılaştığını ifade etmiştir.

3.2.2. Etkinlik Sonrası Bulgular

Tablo 44: Etkinlik Sonrası İletişim

Tema	Kodlar	Sayı	%
Etkinlik Sonrası İletişim	Beden Dili (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16)	16	100
	Ortak İletişim (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16)	16	100
	Empati (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16)	16	100
	Etkin Dinleme (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16)	16	100
	Etik İletişim (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16)	16	100
	Açık İletişim (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16)	16	100
	Sanal İletişim (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16)	16	100

Tablo 44'e göre "etkinlik sonrası iletişim" temasına göre beden dili, sanal iletişim, empati, etkin dinleme, etik iletişim, açık iletişim ve sanal iletişim sorularına etkinlik sonrası 16 özel yetenekli öğrencinin hepsi (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10,

Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16) (%100) cevap vermiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplar dikkate alınarak kodlama konuları dört ana başlık altında toplanmıştır:

1. Açık İletişim
2. Empati
3. Ortak İletişim
4. Sanal Gizlilik

Dört ana başlık altında toplanmasının nedeni etkinlikler sonrasında etkinliklerin öğrenciler üzerinde bıraktığı etkilerin ve öğrencilerin verdikleri yanıtlara göre bu etkinliklerin ön plana çıkmasıdır. Açık iletişim, empati, ortak iletişim ve sanal gizlilik başlıklarına göre öğrenci görüşleri verilmiştir.

Açık İletişim:

Ö.9:

Bugün günlük hayattan bir problemi yaşamışçasına bir skeç oynadık. Tipik, ödev hazırlarken grubu taşıyan bir birey olur ya bir de çalışmayan öğrenciler. İşte böyle bir senaryoyu oynayıp nasıl görevleri eşit dağıtırız tembel kişiyi nasıl ikna ederiz tartıştık. Problem çözdük bir kere. Görev dağılımı yaptık. Herkes rolünü iyi oynadı. Sorunlara olgunca tepki vermeyi insanları ikna etmeyi öğrendim. İkinci etkinlik rüzgâr ile güneş kıssasına örnek gibiydi. O öyküde rüzgâr -asabi kişi- Güneşe demiş ki haydi yarış benle. Adamın ceketini çıkartmayı başaran kazansın. Güneş kabul etmiş. Önce rüzgâr üflemiş kuvvetle. Ancak rüzgâr kaba kuvvet uyguladıkça adam cekete sarılmış. Rüzgâr başaramamış. Güneş'e haydi sen dene demiş. Güneş sıcacık gülümsemiş başlamış adamı ısıtmaya. Güneş gülümsedikçe adam terlemiş ve kendiliğinden çıkartmış ceketini. Bugünkü yumruk oyununda da arkadaşımızın yumruğunu açmaya çalışıyorduk ancak kaba kuvvet uygulayarak kimse kimsenin yumruğunu açamadı. İnsanları kelimelerle ikna etmenin önemini fark ettik. Güzel zaman geçirdim.

Ö.16:

Sorunlara adil bir çözüm üretebilmemiz için öncelikle iyi bir şekilde dinlememiz gerekiyor. Yeri ve zamanı geldiğinde sorumluluk almam gerektiğini öğrendim. Etkili dinlemenin önemini daha iyi kavradım. Etkinlik sıkıcı gibi görünse de biraz düşününce aslında etkinliğin bize çok şey kattığını söyleyebilirim. Bu etkinlik ile insanların zor

kullanarak pek fazla bir şey elde edemeyeceğini daha iyi anlamış oldum. Zorbalığın kısa süreliğine etkili olabileceği düşünülebilir ancak hiç kimse uzun bir süre zorba davranışlara tahammül edemez. O yüzden insan her zaman ağzından çıkan kelimelere dikkat etmelidir.

Etkinliğin ayrıca kendi üzerinde bıraktığı izlenimi şu şekilde ifade etmiştir.

Bu etkinlik anlaşmazlıklar hakkındaki tartışmalardan bir çözüm üretebilmemizi sağlayabilir. Açık iletişim etkinlikleri sonrasında okulda yaşadığım problemlere uzlaşmak için daha da fazla seçenek bulmaya başladım.

Ö.4:

Bir insanın tepki vermeden önce düşünmesi gerekir. Sorunla karşılaştığım zaman iletişim kurarak sorunu halledebileceğimi anladım. Ailemle çatışma yaşayabileceğim sorunu yine onlarla çözmek gerekir. Farkına varabilmek önemlidir. Aslında açık iletişim kavramını bilmiyordum. Bunu etkinlikte öğrendim. Akılda kalıcı olması açısından önemliydi. Arkadaşımın yumruğunu zorla da olsa açmaya çalıştığımda başlangıçta düşünmeden hareket etmenin çok da iyi bir şey olmadığını anladım. Adil düşünerek, daha fazla empati kurarak ve kavga etmeden sorunları çözeceğim.

Ö.2:

İnsanların bir araya gelip ortak bir çözüm bulmasının kişisel çıkar gözetmekten daha önemli olduğunu öğrendim. Bu şekilde her çözüm daha etkili oluyor. Bir Arkadaşımın elini açmayı başardım, ama bazı arkadaşlarım benden daha güçlüydü. Ama öğretmenin söylediği gibi ellerini açmalarını rica ettiğimde kabul ettiler. Bazen kaba kuvvetin sorunları çözmeye yardımcı olamayacağını, sözlerin ise gücü olduğunu öğrendim. Daha barışçıl çözüm yolları buldum.

Ö.8:

Sorunlara farklı çözüm önerileri sunmak için farklı bakış açıları kullanmam gerektiğini fark ettim. Sorumluluktan kaçmamam gerektiğini gördüm. Uzlaşmak için seçenekler belirledim. Sonunda ortak bir sonuca varabildik. İkimizin de istediği olmuş oldu. En başta bu etkinliğin saçma olduğunu düşünmüştüm çünkü kibarlıkla bir işin halledilebileceğine

inanmıyordum. Ancak etkinlikten sonra fikrim değişti. Artık başkalarından bir řey isterken daha dūřünceli yaklaşıyorum. Bu etkinlik benim üzerimde olumlu bir etki bıraktı.

Sorumluluk almanın önemine vurgu yaparak ayrıca şunları ifade etti:

Konuřmadan önce dūřünmemiz gerektiđini ve sorumluluk alıp sorunlara öyle çözümler üretmemiz gerektiđini anladım.

Ö.11:

Anlaşmazlıklara alternatif çözümler: Tartışmalara çözümler bulmak için kullanışlı oldu. Bence okul, iş yeri gibi yerlerde yapılması gerekli. Ben öğrendiklerimi kullanacağım. Tabii umarım tartışma içine girmem. Yumruklar Etkinliği: Bu etkinlik sayesinde sinirlerime hâkim olmayı öğrendim. Yumruk sıkmak agresif bir görüntü veriyor. Bu da tartışmayı kızıştırabilir. Ben karşımdaki için yumruk sıkmayacağım bundan sonra. Daha sağlıklı bir iletişim olacaktır. Artık anlaşmazlıklara daha hızlı çözümler buluyorum.

Ö.5:

Bu etkinlikte ortak yol bulmanın kendi çıkarlarını gözlemekten daha etkili olabileceğini öğrendim. Eğer karşı tarafında görüş ve isteklerine değer verilirse sonuca daha hızlı ulaşılabiliyor. Bu etkinlikte arkadaşlarımı izlemek ve rol yapmak eğlenceliydi. Bu etkinlikte arkadaşlarımın elini açmaya çalıştım. Çoğu benden daha güçlü olduğu için açamadım. Ama rica edince ellerini açtılar. Diğer arkadaşlarımdan bazıları güçle elleri açmayı başardı ama rica eden herkes kolayca açtı. Başkalarının özgürlüklerini ve haklarını kısıtlamadan alternatif çözümler üretme alanında önemli etkileri olmaktadır.

Ö.7:

Bu etkinlik sayesinde artık açık iletişim kurmaktan çekinmiyorum. Bu etkinlik bana tepki vermeden önce dūřünmeyi gösterdi. Etkili dinlememe katkı sağladı ve problemlerle yüzleşmem de bana yol gösterdi. Açık iletişim ile kapalı iletişimin arasındaki farkları öğrendim. Yumruk açma aşamasında iyi iletişim kurmanın önemini kavradım. En başta kaba kuvvetle deneyip başarısız olunca daha sonra kibarca rica ettim. Sonunda yumruğu açma konusunda başarılı oldum. İkna edebilme kabiliyetimin geliştiğine inanıyorum. Adil bir çözümler bulurum. Uzlařmaya çalışırım ve karşımdakinin ne ifade ettiğini düşünürüm.

Ö.15:

Tepki vermeden önce düşünmem gerektiğini bu etkinlikte daha iyi anladım. Bazen arkadaşlarıma ani tepkiler verebiliyorum. Etkinlik sonrası biraz daha fazla dikkat etmem gerektiğini anladım. Büyük olarak gördüğümüz sorunlar aslında hiç de düşündüğümüz veya hayal ettiğimiz kadar büyük değildir. Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır sözünün bir çeşit uygulamasını yaptık aslında. Gayet keyifliydi. Aynı arkadaşlarla etkinliği yapmak yerine bence herkesle yapılmalıydı. Çünkü farklı duyguları öğreniyor insan. Yine de keyif aldım ben.

Ö.1:

Anlaşmazlıklara alternatif çözümler etkinliği: Bu etkinlikte insanlarla aramdaki anlaşmazlıklarımı çözmeye odaklı ve ben zaten çok da anlaşmazlık yaşayan biri olmadığım için bu konuda arkadaşlarıma da görmüş oldum. Yumruklar etkinliği: Günlük hayatta tatlı dille konuşan biriyim. Zaten sürekli uyguladığım bu davranış biçiminin birçok soruna çözüm olabileceğini görmüş oldum. Sonuçta tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır. Zaten kullandığım açık iletişimin ne gibi durumlarda da kullanılabileceğini görmüş oldum.

Ö.14:

Daha önce yakın bir arkadaşım ile benzer sorunlar yaşamıştım. Kaçamak cevaplar vermek yerine arkadaşım ile konuşup halledebilirdim. Bu etkinlikte zaten bunu öğrenmiş oldum. İnsanlar çevresinde yaşadıkları problemi çözmek için net ve anlaşılır bir biçimde konuşması ve bir çözüme bağlaması gerekir. Aksi halde sorunlar büyüyerek artar. Konuşmalarına daha fazla dikkat etmem gerektiğini bu etkinlik sayesinde öğrendim. Özellikle iletişim kurarken kibar ifadelerin işe yaradığını daha iyi anladım. İyi iletişim kurmanın insana güç kattığını bu etkinlikte öğrendim.

Ö.12:

Bu etkinlik bana kapsamlı düşünmeyi öğretti. Çözüm odaklı ve yapıcı olmak problemi ortadan kaldırmanın anahtarıymış. İnsanlara daha anlayışla yaklaşmaya başladım. Yumruklar etkinliğinde sinirlendiğim zaman elimi yumruk yapıp bekledim. Beklemek ve hiçbir şey yapmamak kilit noktası. 10'a kadar içimden saydım. Sonra yumruğumu açtım ve kan dolaşımım stabilize olmuş, kendimi daha iyi hissetmiştim.

Ö.6:

Etkinlik sonucunda kendi bildiğim çözüm yollarının daha objektif ve adil olmaya başladığının farkına vardım. Etkinliğin amacının açık iletişim kurmak olduğunu bildiğim halde arkadaşımın neredeyse hiç konuşmuyor olmasından dolayı bunu gerçekleştiremedik. Arkadaşımın daha özenli bir şekilde aramızdaki iletişimi geliştirmeye yardımcı olması gerektiğini ve sorumlulukları yerine getirmesi gerektiğini ona anlatmaya çalışırken kullandığım ifadelere dikkat edebilecek bir fırsat yakaladım. Tartışmak yerine empati yaparak iletişim kurarım. Açık iletişimin dokuz maddesine uymaya çalışırım.

Empati:

Empati etkinliği sonrasında katılımcılardan Ö.4, Ö.6, Ö.10, Ö.7, Ö.16, Ö.14, Ö.9 ve Ö.13 empati kurma sayesinde karşıdakinin duygu ve düşüncelerini daha iyi anlayarak duyarlı olunması gerektiği konusunda ortak görüşe sahiptir.

Ö.4:

Empatinin ne olduğunu daha iyi anladım. Empati kurmanın bu kadar işe yarayabileceğini tahmin edemezdim. Ancak duyguların insan iletişiminde ne kadar önemli olduğunu şimdi daha iyi anlıyorum. Değişik renklerdeki kâğıtlara kendi duygularımızı yazdık. Çok eğlenceliydi. İnsan gerçekten de kendini karşıdakine anlatmak istiyor. Nasıl anlatılabileceğinin eğlenceli yolunu etkinlik sayesinde öğrendim. Empati kurduğumuzda karşımızdaki kişilerin duygularını daha iyi anlıyoruz ve bundan dolayı tek taraflı değil de çift taraflı yorumluyoruz.

Ö.6:

Empati kurmada zorluk yaşadığının farkına vardım. Etkinlik süresinde karşımdaki arkadaşımın da empati kurmakta zorlandığını anladığımda birbirimize yardımcı olamayacağımızı anlayarak hocama bir partner değişikliği talebinde buldum fakat hocam yanaşmadı. Etkinlik sonunda hocamın partnerimi değiştirmemesini daha iyi anladım. Çünkü etkinlik sayesinde partnerime karşı ön yargımdan kurtuldum. Etkinlikte bütün olarak incelemem gereken kısımları gayet iyi bir şekilde kavradım. Geçen etkinlikteki durumun tersine partnerim bana her durumda yardımcı olmak için biçilmiş kaftandı, harika bir ortam içerisinde bana tek tek adımları göstererek yardımcı oldu. Ben

de etkinlikten sonra gündelik iletişimimde empati yeteneğindeki bütüncül yaklaşımımın geliştiğinin farkına vardım.

Ö.10:

Empati kurma etkinliği yaptık. Farklı bakış açıları kazanmamı sağladı. Tek kişiyi değil Bütünü düşünen bir yaklaşım geliştirmeyi öğrendim. En yakın arkadaşarımdan biri bana eski kötü günlerinden bahsederken bu yeteneğim bana fayda sundu. Arkadaşımdın farklı düşüncesine, duygusuna, gördüğüne, duyduğuna ve hissetiklerine önem vermeyi öğrendim.

Ö.7:

Bu etkinlik sayesinde farklı kişilerin bakış açılarımdın da farklı olduğunu görmüş oldum. Arkadaşımdın her biri farklı bir tahminde bulundular. Farklı ifadeleri daha rahat anlayabildiğimi fark ettim. Geri dönüt sağlayabildim. Empati haritası etkinliğinde başka insanların yaptıkları, söyledikleri ve düşüncelerine bakarak o insanların neler hissettiğini anlamaya çalıştım. Ben bu etkinlikte pek başarılı olmasam da ilerleme gösterdiğimi düşünüyorum. Arkadaşımdın düşüncelerini okumak çok zevkliydi. Onları daha yakından tanıdığımı hissediyorum.

Ö.16:

Empati kurmanın en güzel yanı zor durumda olan insanları anlayabilmektir. Hiç farkına varmadan çok zor durumda olan insanları kırabiliriz. Onlara yardım etmek yerine kalplerini kırmak gerçekten çok üzücü bir durum. Empati farklılıklarını anlama etkinliğinde bunu bir kez daha ayrıntılı olarak anladım. Empati haritası etkinliği sayesinde arkadaşlarımızı daha iyi tanımış olduk. Okuldaki derslerden zaten yeterince bunalmıştım. Böyle eğlenceli aktivitelerin olması insanı dinlendiriyor. Kitap okumayı çok severim. Bugün kitap okumak yerine arkadaşarımdın duygularını okumak farklı bir deneyimdi benim için. İnsanları gerçekten anlamak istiyorsak onların bizden farklı düşünebildiğini iyi anlamamız gerekir.

Ö.14:

Yaşadığım çatışmaları yazıya aktarmam önemliydi benim için. İnsan bazen ne olduğunu tam olarak anlayamadığı sorunları yazıya döktüğünde rahatlıyor. Ben de bunları yaşadım.

Dersler dışında böyle etkinliklerin olması çok güzel. Yeni şeyler öğreniyoruz. İletişimin empati kurma ile nasıl ilişkili olduğunu daha iyi anladım. Eğer yeterince vakit olsaydı dört bölümden oluşan duygu ifadelerinin hepsini etkinlikte anlatmak isterdim. Ancak arkadaşlarım da söz hakkı alarak kendi duygularını ifade etti. Etkinlik gayet eğlenceli geçti. Eğlenirken öğrendim.

Ö.9:

Olimpiyat konuşmam çok iyi geçti. Herkes tamamen bana odaklanmıştı. Beden dilini çok iyi kullandığım için anlatacağım şeyi bilen insanlar dahi beni pür dikkat dinliyordu. 50 kişi bana odaklanmıştı çok gururlandım. Ayrıca okuldaki Edebiyat hocası Melihat Hoca göz temasında geliştiğimi söyledi. İlerleme kaydetmişim. Bu hafta empati çalıştık. Etkinlikte limuzindeki insan vb. kişiler hakkında yorum yapmamız istendi ve hiçbir şeyin uzaktan görüldüğü kadar iyi veya kötü olmadığını öğrendim. Bu sayede yeni bakış açıları kazandım. Akşam evde uluslararası olimpiyat madalyası olan arkadaşım Hasan'la mesajlaşırken bu etkinliğin bana çok şey kattığını fark ettim. Hasan çok az çalışmayla nativeelerin 3 ay çalıştığı SAT sınavından 1560 puan almış birisi üstelik çoğu kişiden çok az çaba harcayarak olimpiyat milli takımına birincilikle girmiş. Ben de olimpiyat kamplarının onun için harika geçtiğini düşünüyordum. Ancak öyle değilmiş. Mesela kamplarda arkadaşı olmadığı için çok üzgün ve yalnız hissediyormuş. Bu etkinlik Hasan'a empati kurmama yardımcı oldu. Bu etkinlik olmasa Hasan'ı içten içe kıskanırdım.

Ö.13:

Empatinin daha önce benim bildiğim manada olmadığını anladım. Daha doğrusu empati kurmanın bu kadar işe yarayabileceğini tahmin etmemiştim. Fakat duyguların insan iletişiminde ne kadar önemli olduğunu anladım. Farklı renklerdeki kâğıtlara kendi duygularımızı yazmak ve bunları anlatabilmek önemliydi. Bazen kendimizi karşımızdakine anlatmak isteriz. Nasıl anlatılabileceğini bu etkinlik sayesinde daha iyi öğrendim.

Etkinlik sonrası Ö.1, Ö.8, Ö.15, Ö.12, Ö.2 ve Ö.11 kendi bakış açıları ile empatiyi anlamlandırmıştır:

Ö.11. Bencilce davranmamış oluruz ancak kişileri yanlış anlamamıza da sebep olabilir.

Ö.1. Empati kurmak aslında kendi deneyimlerini karşıdakinin psikolojisi ile birleştirmektir ve psikolojik bağ, insan ilişkilerini geliştirmede çok önemli bir unsurdur.

Ö.8. Empati kurunca insanların ne düşündüğünü ve neden davranışlarını o şekilde gösterdiğini anlamamı ve insanlara sıcak yaklaşmamı sağladı.

Ö.15. Artık başkalarının nasıl hissettiğini düşünüp öyle hareket ediyorum.

Ö.12. Karşı tarafı üzmeyecek şeyler yapmaya dikkat ediyorum. Bence herkes empati kurmalı.

Ö.2. Empati kurduyum. Kişinin daha hoşnut olacağı çözümler ortaya çıkartırım.

Ortak İletişim:

Ortak iletişim etkinliği sonrasında katılımcılardan Ö.4, Ö.3, Ö.2, Ö.12, Ö.8, Ö.11, Ö.9 ve Ö.16 ortak iletişimin bireyler üzerindeki farklılıklarından bahsetmiştir. Bu bireysel farklılıkların bütünleştirici etkileri olduğu gözlemlenmiştir. Etkinlikte katılımcılara bir resim gösterilerek hikâye oluşturulması ve o hikâye ile düşüncenin devam ettirilmesi istenmiştir. Farklı görüşlerden ortak bir fikir ortaya çıkmıştır.

Ö.4:

Genellikle herkesin fikir ve düşüncesinin farklı olduğunu gözlemledim. Ayrıntılardaki Yakınlık: Farklı fikirlere saygı duyulması gerekir her zaman. Etkinlikte bunu daha iyi kavradık. Birlikte kararlar alabilmemiz çok keyifliydi. Grupla uyumlu hareket ettiğimize inanıyorum. Son sözcük aslında hepimize aitti fakat son sözü nedense hep insanlar öncelikli tercih etmeye çalışır.

Ö.3:

Herkes hikâyeyi kendine göre devam ettirdi. Çok fazla farklılıklar vardı. Ayrıntılara dikkat etmek konusunda dikkat eksikliğim olduğunun kanısına varmamı sağlayan bu çalışma ile dikkat eksikliğimi grup çalışmasıyla giderebildiğimin farkına vararak iletişimin ortak olduğunda çok daha kolay olduğunu gözlemledim ve etkinlikten sonraki iletişim durumlarında ayrıntıları ortak iletişim açısından düşünerek ardından da yorumlayarak dikkat eksikliğimi giderdim. Bu etkinlik gerçekten güzel hazırlanmış ve emek verilmiş bir etkinlikti en faydalılardan bir tanesiydi diyebilirim benim için lakin bu

durumun tüm herkes için geçerli olup olmadığını bilemem. Çünkü ben bu etkinlikten herkesten fazla üst düzey bir verim aldığımı düşünüyorum gerek gurup olsun gerekçe özgün çalışma olsun kendimi bir hayli geliştirdim.

Ö.2:

Her katılımcı farklı görüşlere sahip olabiliyor. Resimleri konuşurken yeni şeyler öğrendiğimi düşünüyorum. Herkes resmi farklı algıladı. Bazı arkadaşlarım çok yaratıcıydı. Bu etkinlikten sonra yorum yaparken daha açık olacağımı düşünüyorum. Bugün hep beraber bir hikaye oluşturduk. Bence harika bir hikayeydi. Hep beraber oluşturduğumuz için de çok yaratıcıydı. En ilginç ben yazmamış olsam da yeni şeyler öğrendiğimi düşünüyorum.

Ö.12:

Herkesin hayal gücü farklı. Küçük ortak detaylar bizi birbirimize bağladı. İnsanlar empati kurduğunda her şey kolaylaşıyor. Ayrıntıyı görmek içinse gerçekten bakmak gerekirmiş. Bana güzel şeyler kattı. Son Sözcük: Kafamdaki bir soruya değindik. Neden son sözü söylemek gurur belirtisidir? Ben bunlara takılan biri değildim zaten. Ama bazı insanlar öyleydi. Onların iç dünyasını anlamış oldum böylece.

Ö.8:

Herkesin hayal gücü sınırsız ve kimse aynı düşünmek zorunda değil. Bu etkinlikte beraber bir hikaye oluşturduk. En eğlenceli kısım ise hikayeyi en baştan okumaktı. Herkesin katkılarından doğan bu hikaye bazı kısımlarda birbiri ile alakalı olmasa ile çoğunlukla mantıklıydı. Arkadaşlarımın benim kurduğum hikaye üzerinden ilerlemelerini görmek çok eğlenceliydi. Bu etkinlikte başkaları ile aynı resme bakmama rağmen herkes farklı fikirler edindi. Herkesin düşüncelerinin farklılıkları ilgimi çekti. Birçok yönden faydalı bir etkinlik olduğunu söyleyebilirim. Bu etkinlikte çok eğlendim.

Ö.11:

Herkes farklı düşünür. Ayrıntılardaki Yakınlık: Bu etkinlik sayesinde insanların iletişim kurma şeklinin aslında ne kadar birbirine benzer olduğunu öğrendim. Yani mimikler, üslup... Hepimizin içinde aynı öz varmış gibi hissettim. Son sözcük: bu etkinlik bana sosyal medyadaki görüldü atma olayını anımsattı. Görüldü yemeye katlanamayan

insanların gurur yaptıklarını öğrendim. Bence çok yakın olduğumuz biriyle böyle bir yarışa girmeyiz. Ben zaten hiç girmemiştim.

Ö.9:

Genellikle farklılıklar olduğu için herkesin farklı yollara gittiğini gördüm. Bugün resimlerden hikâye yarattık. İlk günkü etkinlik gibi bu da detayları yakalama etkinliğiydi. Oldukça eğlendirici ve günlük hayatın içinde kazanımları olan bir etkinlikti. Aslında kendim script yazıyor ve bu metodu uyguluyorum ancak grup olarak yaptığımızda çok daha ilginç oluyormuş.

Ö.16:

Herkes kendi hayal gücünü kullanarak karmaşık bir hikâye yazdı. Arkadaşlarım ile ortak iletişimde çok fark var. Herkes eşsizdir. Ayrıntılardaki yakınlık etkinliği biraz sıkıcı geldi bana. Ben biraz da hikâyeyi tamamlamakta zorlandığım için olabilir. Fakat ilginç fikirlerin olması güzeldi. Arkadaşların fikirlerini dinledikten sonra son sözcüğü yazmaya karar verdim. Onlar fikirlerini paylaşarak bana yardım ettiler. Fikirsiz olarak yardım etmenin doğru iletişim kurmamızdaki önemini bir kez daha anladım.

Sanal Gizlilik:

Sanal iletişim etkinliği sanal gizlilik ve internetteki kimlik içeriği öğrencilere aktarıldı. Ö.3, Ö.6, Ö.8, Ö.11, Ö.13, Ö.14 ve Ö.15 sanal ortamlarda gezinirken etkinlikte öğrendiklerinin uygulanması ile ilgili sanal gizlilik çerçevesinde şu ifadeleri kullandılar:

Ö.3:

Etkinlik süresinde mahremiyet kavramını iyice kavradım ve güzel bir şekilde zemin hazırladım bu duruma yönelik. Fakat sırf iletişimdeki mahremiyeti koruyabilmek herkesin kendi tercihi diye bu etkinliği gerçekleştirmemek olmazdı. Herkes herkesle ne paylaştığını bilmeli diye düşünüyorum. İnternet ortamı günümüzde çok tehlikeli aynı zamanda kullanışlı bir hal aldı. Bunu nasıl kullanmamız gerektiği bizlere kalmamalı. Bizi yönlendiren insanlar olmalı. Bu açıdan çok faydalı bir etkinlik olduğunu düşünüyorum. İnternet ve sanal ortam üzerinde birçok sahte hesap ve dolandırıcı şahıslar bulunuyor bunların temel sebebi üzerine düşünme yetimizi geliştiren bir etkinlik olduğunu kavramakta zorlanmadım. Diğer arkadaşlarımla bu etkinlikte gerçekten de kayda değer

gözlemler yaparak sanal ortamdaki durumu tartıştık. Benim için önceki etkinlik kadar yararlıydı. Etkinlikten sonra sanki bir Black Mirror dizisini izlemiş edası ile bilgisayarımın kamerasını kapattım. İnternet ortamındaki medyada birçok yeni gelişme olduğunu bu etkinlik sayesinde fark ederek yeni medya okuryazarlık üzerinde konuşmalar gerçekleştirdik. Çoklu sosyal medya hesapları konusunda fikir birliğine varma çalışmaları yaptık. Benim için gerçekten başarılı bir etkinlik oldu.

Ö.6:

Bu etkinlikte internet kullanımındaki iletişim sırasında dikkat edilmesi gereken etkenlerden ve özel haklarımızı nasıl koruyabileceğimizden tutun da nasıl internet üzerinden iletişime geçebileceğimize dair her şeyi değerlendirdik. Benim açımdan faydalıydı ve bu gibi etkinlikler oldukça herkesin iletişim konusunda kolay bir şekilde uzmanlaşabileceği gerçeği beni mutlu ediyor. Bu gibi durumlar herkes için hayati önem taşıyor. İnternet ve sanal iletişim artık hayatımızın bir parçası ve herkes bunu daha güvenli ve düzgün şekilde kullanabilmeli. İnternet ortamı güzel ve insanı içine çeken bir ortam olsa da bir o kadar tehlikeli. Medya üzerinde gerçekten önemli olaylar gerçekleşerek insanların başları belaya girebiliyor. Bu durum herkesin açısından hayati değer taşımaktadır eminim ki. Yalnızca tehlikelerle kalmıyor. Bir sürü yeni gelişmeye olanak sunuyor internet ortamı. Yeni medyada gelişen okuryazarlık bunun en büyük kanıtı. Çoklu hesap kullanmak da epey üzerinde durduğumuz bir konuydu bu etkinlikte. Etkinlikten sonra daha fazla bilinçlendiğimi ve internet kullanırken daha dikkatli olduğumu fark ettim.

Ö.8:

Giderek hayatımızın daha fazlasını kontrol eden sosyal medyanın ne kadar tehlikeli olduğunu fark ettim. İnternetteki güvenliğimi nasıl sağlayabileceğimi öğrendim. Etkinlikler arasında ilgimi en çok çeken etkinlik bu oldu. Çünkü internet benim hayatımda da çok etkin bir rol oynuyor. Sahte sosyal medya hesaplarının neler olduğunu ve ne için kullanıldığını öğrendim. Bence insanların sırf başkalarını kandırmak için sahte hesaplar oluşturması çok saçma. Daha önce bu tarz kişilerin var olduğunu bilmiyordum. Korkutucu da olsa bu etkinlik sayesinde artık internette daha dikkatli olacağım.

Ö.11:

Ne paylaştığını bil: Bu etkinlik bana sosyal medyadaki veri paylaşımını hatırlattı. Daha önce bununla ilgili bir problem yaşamadım ama bilgilenmem iyi oldu. Belki bazı insanlara faydam dokunur ileride. Bence günümüz için gayet yararlıydı. İnternetteki kimliğim: Kimliğimle ilgili paylaşmamam gereken bazı bilgileri öğrendim. Dikkat edeceğim buna. İnternette kendimden pek bir şey göstermediğim için “ördek sendromu” gibi bir durumum yok. O kısımdan yeni bir şey öğrenmedim yani.

Ö.13:

Sosyal medya kullanıyordum ancak sosyal medya kullanım yeterliliğinin ne olduğunu bu etkinlik ile öğrendim. EPÖ (Erişim, Paylaşım, Öğrenme) ile nereye erişim sağlayacağım, insanlarla neler paylaşacağım ve paylaşmam durumunda benim hakkımda neler öğrenilebilir gibi konularda daha dikkatli davranmayı öğrendim. Web sitelerinin gizlilik politikalarını bilmek aslında kendimizi koruma altına almaktır. Sosyal medyada öncelikle kendimizi korumamız gerekiyor. Her sanal ortamda bilgi paylaşımının insanların başına ne gibi felaketler getirebileceğinin önceden farkına varmakta fayda var. Sahte sosyal medya hesabı daha önce kullanmadım. Bir ara kullanmayı düşündüm ama bundan sonra özellikle etkinlik sonrasında hiç kullanmayı düşünmüyorum. Başka birisine zarar vermek için olmasa bile sahte sosyal medya hesabı kurmak aslında insanın kendi kimliğinin dışına çıkması demektir. Bu durum insanın kendine ait değerlerini hiçe sayması anlamını taşır. Dolayısıyla kendim ile yabancılaşmaya hiç niyetim yok.

Ö.14:

Sanal ortamda bu kadar çok reklamın neden sürekli karşıma çıktığını ve dikkatli olmam gerektiğini şimdi daha iyi anlıyorum. Sosyal medyada bilgi paylaşırken çok dikkatli olmam gerekiyor. Sosyal medyada veya sanal ortamda karşıma çıkan veya bana gönderilen olumsuz mesajlara karşı nasıl tepki vermem gerektiğini bu etkinlik sayesinde öğrendim. Olumlu gibi görünen mesajlara bile aslında çok dikkat etmem gerektiğini de öğrendim. Sosyal medyada olumlu gibi gözükten mesajlar daha sonra bizim felaketimiz olabilir. Bence bu konuyu gerçekten ciddiye almak lazım. Çünkü insanın başına ne gelirse ya hiç umursamadığı için veya çok fazla kafaya taktığı için gelir. Ama bunun bilincinde

olmak tedbirimizi almak demektir. Sosyal medya kullanım yeterliliği de bu bilinci kazanmak ile olur.

Ö.15:

Aslında çok fazla sosyal medya hesabı kullanmıyorum. Az bile kullansam benim hakkında kimlerin neler öğrenebileceğini iyi düşünmem gerekir. Bu etkinlik sayesinde çok az kullandığım sosyal medya hesaplarına yine de dikkat etmem gerektiğini öğrendim. Çok fazla sosyal medya hesabının olmasının risklerini daha iyi öğrendim. Kendimizi ispatlamak veya ifade etmek istiyorsak birilerinin beğenisine ihtiyacımız yok. İhtiyacımız olan tek şey öncelikle kendi içimizde olan gerçekliği keşfetmektedir. Sanal ortam zaten gerçek ortamda olmayı yansıtır. Bu yüzden çok fazla sahte hesaplar kullanılmaktadır. Kendimiz olup az sayıda sosyal medya hesabımızın olması yeterlidir.

Katılımcılardan Ö.13, Ö.7, Ö.16, Ö.11 ve Ö.4 etkinlik sonrasında EPÖ'ye (Erişim: Nereye erişim sağlanacak? Paylaşım: Diğer kişiler veya şirketlerle ne paylaşılacak? Öğrenme: Eğer bunu kullanırsam benim hakkımda ne öğrenilebilir?) dikkat edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Ö.13:

Gizliliğimizi sanal ortamda koruyabilmemiz için EPÖ formülüne dikkat etmeliyiz. Yani nereye erişimi gerçekleştireceğimiz, diğer insanlarla neleri paylaşacağımız ve kullandığımız portal ile insanlar benim hakkımda neler öğrenebilir konusunda dikkat etmek çok önemlidir.

Ö.7:

EPÖ (Erişim, Paylaşım ve Öğrenme) ile internette gezinirken çok dikkat etmeliyiz. Uygulamaların gizlilik ayarlarını gözden geçirmeliyiz. Özellikle rahat olmadığımız tüm paylaşım seçeneklerinden çıkmamız gerekiyor.

Ö.16:

Etkinlikte erişim, paylaşım ve öğrenme konusunda detaylı bilgi sahibi oldum. Sanal ortamda nelere dikkat etmem gerektiği bence çok önemli. Çünkü bütün bilgilerimiz paylaşılabilir. Mahremiyetimiz kötü yönde kullanılabilir. Hakkımızda bilgi toplayan ve paylaşan uygulamaları ve web sitelerini kullanmak sorun olabilir. Özellikle bizim

hakkımızda özel bilgi toplamaları durumunda daha dikkatli davranmam gerekiyor. Arkadaşlarımın da fikirlerini dikkate aldığımda insanların kendilerini başkalarına ispat etme veya birilerine zarar verme çabaları yüzünden sahte sosyal medya hesapları kullandıklarını öğrendim. Mutluluğun sanal ortamda aranması zaten başlı başına bir sorundur. Ayrıca sanal ortamda mahremiyete dikkat etmemiz gerektiğini düşünüyorum. Bence bu etkinliğin en önemli kazanımı farkındalık olmuştur benim için.

Ö.11:

Hakkımızda bilgi toplayan ve paylaşan web sitelerine dikkat etmemiz gerekiyor. Erişim, Paylaşım ve Öğrenme ile daha dikkatli davranmam gerektiğini öğrendim.

Ö.4:

Eğer internette sürekli takip edilmek istemiyorsak Erişim, Paylaşım ve Öğrenmeye çok dikkat etmeliyiz. Sosyal medyada EPÖ (Erişim, Paylaşım, Öğrenme) ne olduğunu bu etkinlikte öğrendim. Kesinlikle web sitelerinde daha dikkatli gezinmeliyiz. Başımıza gelebilecek kötü şeyleri önceden fark edebilmek adına bence bu etkinlik gayet öğreticiydi. Sahte sosyal medya hesabı daha önce kullanmadım. İnsan neden başkalarına zarar verebilmek için veya kendisini kandırmak için sahte hesaplar kullanır hiç anlamış değilim. Evet, bir insan aslında sahte hesap kullanarak önce kendisini aldatır.

BÖLÜM 4: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Bu araştırmada özel yetenekli öğrencilere yönelik kişiler arası iletişim becerilerini destekleyici bir program geliştirilerek 7 haftalık program şeklinde 13-18 yaşlarındaki katılımcılardan oluşan deney grubuna uygulanmış ve bu uygulama sonucunda özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri düzeyleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bulgulardan da anlaşıldığı gibi Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Programının (ÖYKİDEP); etkin dinleme, açık iletişim, beden dili, empati, etik iletişim, ortak iletişim ve sanal iletişim alanlarında sorun yaşayan özel yetenekli öğrencilerin iletişim beceri düzeylerini artırma yönünde olumlu etki ettiği görülmüştür. İzleme testi sonucunda elde edilen bulgulardan anlaşıldığı gibi bu olumlu etkinin son-test ve izleme testi uygulamaları boyunca devam ettiği anlaşılmıştır. Ayrıca aşağıda verilen araştırmanın nicel ve nitel boyutuna ilişkin sonuçlar ÖYKİDEP modelinin özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri düzeylerini arttırmada ve bu etkiyi devam ettirmede etkili bir program olduğunu ortaya koymuştur.

4.1.1. Araştırmanın Nicel Boyutuna İlişkin Sonuçlar

İletişim Becerileri Boyutu:

1. “Özel Yetenekli Öğrencilerin Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Programına uygulanan deney grubu ile kontrol grubunun iletişim becerileri düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna göre aşağıdaki alt boyut sonuçlarına ulaşılmıştır.

1a. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri ön-test puan ortalamaları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri ön-test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

1b. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri ön-test puan ortalamaları, son-test puan ortalamaları ve izleme testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var bulunmuştur. Bu sonuç araştırmada özel yetenekli öğrenciler için uygulanan ÖYKİDEP modelinin etkili olduğunu göstermektedir.

1c. Kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri ön-test puan ortalamaları, son-test puan ortalamaları ve izleme testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç, araştırmada özel yetenekli öğrenciler için uygulanan program modelinin etkili olduğunu göstermektedir.

1d. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri son-test puan ortalamaları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri son-test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu fark, araştırmada özel yetenekli öğrenciler için uygulanan program modelinin etkili olduğunu göstermektedir.

1e. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri izleme testi puan ortalamaları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri izleme testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu fark, araştırmada özel yetenekli öğrenciler için uygulanan program modelinin etkili olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak deney grubu ile kontrol grubunun iletişim becerileri düzeyleri arasında anlamlı bir farkın bulunması araştırmada özel yetenekli öğrenciler için uygulanan ÖYKİDEP modelinin etkili olduğunu göstermektedir.

Sosyal Medya Kullanım Yeterliği Boyutu

2. “Özel Yetenekli Öğrencilerin Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Programına uygulanan deney grubu ile kontrol grubunun sosyal medya kullanım yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna göre aşağıdaki alt boyut sonuçlarına ulaşılmıştır.

2a. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım yeterlik ön-test puan ortalamaları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım yeterlik ön-test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

2b. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım yeterlik ön-test puan ortalamaları, son-test puan ortalamaları ve izleme testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu sonuç, araştırmada özel yetenekli öğrenciler için uygulanan ÖYKİDEP modelinin özel yetenekli öğrencilerin çevrim içi iletişim becerilerinin artırılmasında etkili olduğunu göstermektedir.

2c. Kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım yeterlik ön-test puan ortalamaları, son-test puan ortalamaları ve izleme testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç, araştırmada özel yetenekli öğrenciler için uygulanan program modelinin etkili olduğunu göstermektedir.

2d. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım yeterlik son-test puan ortalamaları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım yeterlik son-test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu fark, araştırmada özel yetenekli öğrenciler için uygulanan program modelinin etkili olduğunu göstermektedir.

2e. Deney grubundaki özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım yeterlik izleme testi puan ortalamaları ile kontrol grubundaki özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanım yeterlik izleme testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu fark, araştırmada özel yetenekli öğrenciler için uygulanan program modelinin etkili olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak deney grubu ile kontrol grubunun sosyal medya kullanım yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farkın bulunması, araştırmada özel yetenekli öğrenciler için uygulanan ÖYKİDEP modelinin etkili olduğunu göstermektedir.

4.1.2. Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin araştırma sorularına verdikleri yanıtlar, video kayıtları, gözlem ve öğrenci günlüklerine göre şu sonuçlara ulaşılmıştır (Etkinlik detayları ekler kısmında verilmiştir):

1. Birinci hafta birinci ve ikinci oturum sonrasında “resmi tasvir et” ve “saklı ifade” etkinliklikleri ile “etkin dinleme” sorunu yaşayan özel yetenekli öğrencilerin etkin dinleme becerilerilerinin etkinlik öncesine göre arttığı tespit edilmiştir.

2. İkinci hafta üçüncü ve dördüncü oturum sonrasında “anlaşmazlıklara alternatif çözümler” ve “yumruklar etkinliği” adlı etkinlikler ile özel yetenekli öğrencilerin “açık iletişim” sorunlarına çözüm olarak açık iletişim becerilerinin etkinlik öncesine göre arttığı ortaya çıkmıştır.

3. Üçüncü hafta beşinci ve altıncı oturum sonrasında “beden dili oyunu” ve “göz teması” etkinlikleri ile “beden dilini kullanma” sorunu yaşayan özel yetenekli öğrencilerin beden dilini kullanma becerilerinin etkinlik öncesine göre arttığı ortaya çıkmıştır.
4. Dördüncü hafta yedinci ve sekizinci oturum sonrasında “algı farklılıklarını anlama” ve “empati haritası” etkinlikleri ile özel yetenekli öğrencilerin “empati kurma” becerilerinin etkinlik öncesine göre arttığı tespit edilmiştir.
5. Beşinci hafta dokuzuncu ve onuncu oturum sonrasında “etik ikilem etkinliği” ve “yaşanan ikilem etkinliği” etkinlikleri ile özel yetenekli öğrencilerin “etik iletişim” becerilerinin etkinlik öncesine göre arttığı ortaya çıkmıştır.
6. Altıncı hafta on bir ve on ikinci oturum sonrasında “ayrıntılardaki yakınlık” ve “son sözcük” etkinlikleri ile özel yetenekli öğrencilerin “ortak iletişim” becerilerinin etkinlik öncesine göre arttığı görülmüştür.
7. Yedinci hafta on üç ve on dördüncü oturum sonrasında “ne paylaştığımı bil” ve “internetdeki kimliğim” etkinlikleri sonrasında özel yetenekli öğrencilerin “sanal iletişim” becerilerinin etkinlik öncesine göre arttığı tespit edilmiştir.

4.2. Tartışma

Araştırmanın başlama nedeni; etkin dinleme, beden dili, empatik iletişim, etik iletişim, açık iletişim, ortak iletişim ve sanal iletişim alanlarında sorun yaşayan özel yetenekli öğrencilerin bu sorunlarını çözmeye yönelik bir program modeli geliştirmek ve geliştirilen program modelinin etkisini incelemektir. Buna göre araştırmanın temel problemi “Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Program (ÖYKİDEP) modeli, özel yetenekli öğrencilerin çevrim içi ve çevrim dışı iletişim becerilerinin geliştirilmesinde etkili midir?” şeklindedir.

Araştırmanın bulgularına yönelik genel bir çıkarsama yapmak gerekirse, daha önce 8 haftalık 16 oturum olarak planlanan etkinlikler “Koronavirüs (Covid-19)” tedbirleri kapsamında eğitime ara verildiği için son hafta etkinliği uygulanmayarak 7 haftalık 14 oturumdan oluşan etkinlikler uygulanmış, bu uygulamalar sonucunda özel yetenekli öğrencilerin iletişim ve sosyal medya yeterlik düzeylerinde artış olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Programının özel yetenekli öğrencilerin çevrim içi ve çevrim dışı iletişim

becerilerinin geliştirilmesinde etkili olduğu söylenebilir. Dolayısıyla ÖYKİDEP modelinin, özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri ve sosyal medya yeterlik düzeylerini arttırmada etkili olduğu görülmüştür.

Ön test, son test ve son testin yapılmasından 8 hafta sonra etkinliklerin kalıcılığını test etmek için yapılan izleme testi, 7 haftalık video çekimleri, öğrencilerin iletişim günlükleri, nitel araştırma sorularına verilen yanıtlar, gözlem ve görüşmeler de programın amaçlarına ulaşmada etkili olduğunu göstermektedir. Özel yetenekli öğrenciler arasında aslında iletişim alanında bir potansiyel olduğu görülmüş ve uygulanan programın öğrencilerin potansiyellerini açığa çıkarmada yardımcı olabileceği tespit edilmiştir. Program modelinin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları ayrıca İzmit Bilim ve Sanat Merkezinde oluşturulan 9 kişilik Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) ekibi tarafından incelenmiş, uzman bir Türkçe öğretmeni tarafından ön inceleme ve son inceleme ile tashih edilmiştir. İnceleme ve tashih sonucunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Araştırma ile kişiler arası iletişim bağlamında benzer bir konu Perham (2012) tarafından ele alınmıştır. Perham (2012) özel yetenekli öğrencilerin kişiler arası iletişim çalışmasında kişiler arası becerilerin cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermiştir. Bu çalışmada ortaya çıkan sonuç da ilgili araştırmanın bulguları ile benzer niteliktedir. Perham ayrıca, karşılıklı anlam üretme süreci olarak ele alındığında kişiler arası iletişimin cinsiyet, kimlik alanı ve zekâ seviyesi ile bağlantılı olduğunu ifade etmektedir. Zekânın kişiler arası iletişimde olan rolü incelendiğinde, IQ seviyesi arttıkça iletişimde yaşanan zorlukların da arttığı tespit edilmiştir (Perham, 2012: 20).

Perham (2012) elde ettiği bulgulara göre, özel yetenekli öğrencilerin kişiler arası iletişim becerilerine bakıldığında akranlarına göre daha iyi bir konumda olmaları beklenirken aksine kişiler arası ilişkilerde özel bir desteğe ihtiyaçları olduğunu göstermiştir. Akranlarına göre daha ileri düzeyde başarılar sergileyen özel yetenekli çocukların bunu kabullenemeyen sosyal çevreleri veya sınıf arkadaşları tarafından dışlandıklarını, öğretmen ve kendi raporları ile sosyometrik oranlarda göstermiştir. İletişim sorunlarının neler olduğunun iyi bir tespiti yapıldıktan sonra öğrencilere etkinliklerle iletişim becerilerinin kazandırılmasının gerekli olduğunu ve geliştirilecek olan kişiler arası bir iletişim modeli sayesinde özel yetenekli öğrencilerin akademik başarılarının ve iletişim

becerilerinin iyi seviyelere taşınabileceğini belirtmiştir. Elde edilen bulguların araştırma sonuçlarını destekler nitelikte olduğunu göstermektedir.

Benzer şekilde Kitano (1990: 5-10) kendi çalışmasında entelektüel kapasiteleri yüksek olan özel yetenekli çocukların ebeveynleri, onların sabırsız olduklarını ve akranlarına göre değişik tavırlar sergilediklerini, tek başlarına hareket etmek istediklerini ve kafalarının soyut düşüncelerle dolu olduğunu ifade ederek, özel yetenekli çocukların iletişim bağlamında desteğe ihtiyacı olduğunu belirtmektedir. Bu çalışmada da özel yetenekli öğrencilerin entelektüel zekâlarının yüksek olmasına karşın iletişimde sorun yaşadıkları, nicel çalışmadaki ön-testler ve nitel çalışmalarla ortaya çıkarılmış ve iletişim bağlamında ihtiyaçları olan program geliştirilerek iletişim becerileri arttırılmıştır.

Araştırmada program modelinin deney ve kontrol grubu üzerindeki etkileri incelenmiştir. Benzer bir araştırma Çitemel (2014) tarafından yapılmıştır. Çözüm odaklı kısa süreli grupla psikolojik danışmanın, lise öğrencilerinin akran zorbalığına etkisi incelenmiştir. Deney ve kontrol gruplarında yer alan katılımcıların; akran zorbalığı ön-test, son-test ve izleme testi puanlarına uygulanan istatistiksel analizlerden elde edilen bulgular, araştırmanın temel ve alt denenceleri doğrultusunda tartışılmış ve elde edilen sonuçlara göre yorumlar yapılmıştır. Çitemel'in (2014) bulgularına göre deney ve kontrol gruplarının ön-test, son-test ve izleme ölçümleri arasında Akran Zorbalığı Belirleme Ölçeğinden elde ettikleri puanların ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir fark bulunmuştur.

Ayrıca katılımcıların ön-test, son-test ve izleme ölçümlerinden elde ettikleri puanların ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmüştür. Buna göre grup ayrımı yapılmadığında, katılımcıların akran zorbalığı düzeyleri deneysel işleme bağlı olarak farklılık göstermiştir. Deney ve kontrol gruplarındaki katılımcıların ön-test, son-test ve izleme ölçümlerinde Akran Zorbalığı Belirleme Ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanları farklılık göstermiştir. Araştırmada da deney ve kontrol gruplarındaki katılımcıların ön test, son test ve izleme testleri arasındaki sonuçlar benzer niteliktedir. Çitemel'in (2014) çalışmasında uygulanan Çözüm Odaklı Kısa Süreli Psikolojik Danışmanın etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde çalışmada Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Programının (ÖYKİDEP) etkili olduğu görülmüştür.

Araştırmada geliştirilen program örneğine benzer bir çalışma psiko-eğitim programı ile ergenler üzerinde incelenmiştir. Erol (2019) bilişsel-davranışçı yaklaşıma göre psiko-eğitim programının ergenlerin problemlili internet kullanım düzeylerine etkisini incelemiştir. Uygulanan program araştırma bulguları ile program işlevselliği bakımından benzerlikler göstermiştir. Bir katılımcı “*Eskiye oranla problemlili internet kullanımımı karşılaştırdığımda çok ilerleme kaydettim. En azından ders çalışmam gerektiğinde ders çalışıyorum.*” ifadelerini kullanırken başka bir katılımcı “*Hedefime tam olarak ulaşamama rağmen internet kullanımımı sınırlandırabiliyorum*” ifadesini kullanmıştır.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar ile daha önce yapılan bazı araştırma bulguları da benzer sonuçları göstermiştir. Han, Kim, Lee ve Renshaw’ın (2012) yaptığı çalışmada ko-morbid majör depresif rahatsızlığınsa sahip bireylerdeki problemlili internet oyunu oynama üzerindeki etkinliğini test etmek amacı ile bilişsel-davranışçı terapi kullanılmıştır. Atmış beş bireyden otuz ikisi tedavi grubuna dâhil edilirken otuz üç tanesi kontrol grubuna dâhil edilmiştir. Çalışmada bireylerin internet kullanım yoğunluğu, yaşam memnuniyeti, okul uyumu, depresif belirtiler, anksiyete belirtileri gibi yönleri ele alınmıştır. Programda uygulanan sekiz haftalık müdahale programı sonrasında dört haftalık takip ile izleme testi yapılmıştır.

Kontrol grubundakilerin kaygı puanları artarken, deney grubundaki ortalama kaygı puanları aynı kalmıştır. Deney grubunda yaşam doyumu puanları artarken kontrol grubunda değişmemiştir. Araştırmacılar sonuç olarak bilişsel-davranışçı yaklaşımın internet bağımlılığı, internet oyun bağımlılığını ve anksiyeteyi azaltma ve yaşam doyumunu iyileştirmede etkili olduğunu tespit etmişlerdir. Bu çalışmada da özel yetenekli öğrencilere uygulanan programda yer alan sanal iletişim etkinliği sayesinde ergenlerin sorunlu internet kullanımını azaltmış ve sosyal medya yeterlik düzeyini arttırmıştır. Dolayısıyla araştırma Han, Kim, Lee ve Renshaw’ın (2012) elde ettikleri sonuçlar ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmada kişiler arası iletişim becerileri; etkin dinleme, açık iletişim, beden dili, empatik iletişim, etik iletişim, ortak iletişim ve sanal iletişim boyutları ile incelenirken, Kokkonen ve Almonkari (2015) ise kişiler arası iletişim becerilerini zihinsel ve davranışsal boyutlarda incelemiştir. Spitzberg (2000), zihinsel boyutun bilgiye ve üstbilişsel becerilere dayandığını belirterek üstbilişsel becerilerde planlama, algılama,

değerlendirme, kontrol etme ve iletişimi analiz etme sonuçlarına ulaşmıştır. Ersanlı ve Balcı (1998) iletişim becerilerini zihinsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere üç boyutta ele almışlardır. Joakimides (1994), kişiler arası iletişimi sözel, sözel olmayan ve diyalektik şeklinde ayırmıştır. Purhonen (2008) ise temel kişiler arası iletişim becerilerini şu şekilde sıralamıştır:

1. Bilgi paylaşımı,
2. Bütünleştirici müzakere,
3. Seviyeli diyalog,
4. Başkalarına ilgi gösterme,
5. Başkaları ile muhakeme,
6. Güven ifadeleri,
7. Ayrıntılara dikkat etme,
8. Net ifade edebilme,
9. Karşılıklı ödünler,
10. Başkalarına destek olma

Main (1976), iletişime yönelik danışmanların belirtilen yaş grupları ile başarılı bir biçimde öğrencilere iletişim becerileri kazandırdığını belirterek çeşitli programlar ile kazandırılan iletişim becerilerini şu şekilde sıralamıştır:

1. Dinleme becerisi
2. Kendini ifade edebilme becerisi
3. Kişiler arası problem çözme becerisi
4. Karşılıklı konuşabilme becerisi

Bu araştırmada ise özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerileri ile ilgili yedi boyuta ulaşılmıştır. Bunlar:

1. Etkin Dinleme
2. Açık İletişim
3. Beden Dili
4. Empatik İletişim
5. Etik İletişim
6. Ortak İletişim
7. Sanal İletişim

Diezmann ve Watters (1995) kişiler arası ilişkilerde akranlarına göre daha duyarlı davranan özel yetenekli öğrencilerin bu duyarlılığı sadece beşerî ilişkilerde değil, etraflarında meydana gelen sorunları da irdeleyerek çözüm önerileri üretmeye çalıştıklarını belirtmiştir. Çözüm üretme süreçleri bir avantaj gibi gözükse de mükemmeliyetçi ve duyarlı olmaları onların motivasyonlarını kaybetmelerine ve hatta agresif tavırlar sergileyebilmelerine neden olabilmektedir. Bu yüzden doğru bir program ile sahip oldukları bu duyarlılıkları kontrol altında tutularak ve doğru yönlendirme yapılarak potansiyellerini çok daha üst seviyelere çıkarmaları sağlanabilir. Bunun için doğru program modelleri özel yetenekli çocuklar için uygulanabilir. Bu araştırma, Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Programın (ÖYKİDEP) araştırma sonuçlarını destekler nitelikte olduğunu göstermektedir.

Kontrol grubunda yer alan katılımcıların sosyal medya yeterlik ve iletişim becerileri ön-test, son-test ve izleme testlerinin ortalama puanlarında artış olmadığı gözlemlenmiştir. Araştırma sonucunda kontrol grubundaki katılımcıların üç ölçüm puanları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Deney grubunda yer alan katılımcıların sosyal medya yeterlik ve iletişim becerileri son-test ve 8 hafta sonrasında izleme testleri puanlarının ön-teste göre yüksek olması program modelinin etkililiğini destekler niteliktedir.

İstatistiksel analizler dışında nitel çalışma sonucunda ÖYKİDEP süresince katılımcıların yaptıkları değerlendirmelere göre (Ek-15: Etkinlikler ve Öğrenci Görüşleri) geliştirilen programın amacına ulaşmakta etkili olduğu söylenebilir. Programın sadece okul çevresi değil aynı zamanda aile ortamına da yansması önem taşımaktadır. Örneğin katılımcılardan birisinin ifadesi şu şekildedir: *“Bu etkinlikten kardeşime de bahsettim. Hatta birlikte resim tasviri yaptık. İletişimin aile içine yansması bence güzel. Dolayısıyla iletişimin hayatımda nelere yansıyabileceğini fark ettim. Kardeşimle aramda olan sorunların birbirimizi iyi dinlemediğimizden kaynaklandığını daha iyi anladım. Daha iyi dinlemem gerektiğini anladım.”* Bir diğer katılımcı şu ifadelerle yer vermiştir: *“Bir insanın tepki vermeden önce düşünmesi gerekir. Sorunla karşılaştığım zaman iletişim kurarak sorunu halledebileceğimi anladım. Ailemle çatışma yaşayabileceğim sorunu yine onlarla çözmem gerekir. Farkına varabilmek önemlidir. Aslında açık iletişim kavramını bilmiyordum. Bunu etkinlikte öğrendim. Akılda kalıcı olması açısından önemliydi.”* Açık

iletişim ile katılımcılar farklı kazanımlar elde etmiştir. Örneğin katılımcılardan birisi şu ifadelere yer vermiştir:

“Bugün günlük hayattan bir problemi yaşamışçasına bir skeç oynadık. Tipik, ödev hazırlarken grubu taşıyan bir birey olur ya bir de çalışmayan öğrenciler. İşte böyle bir senaryoyu oynayıp nasıl görevleri eşit dağıtırız tembel kişiyi nasıl ikna ederiz tartıştık. Problem çözdük bir kere. Görev dağılımı yaptık. Herkes rolünü iyi oynadı. Sorunlara olgunca tepki vermeyi insanları ikna etmeyi empati kurmayı öğrendim. İkinci etkinlik rüzgâr ile güneş kıssasına örnek gibiydi. O öyküde rüzgâr -asabi kişi- Güneşe demiş ki haydi yarış benle. Adamın ceketini çıkartmayı başaran kazansın. Güneş kabul etmiş. Önce rüzgâr üflemiş kuvvetle. Ancak rüzgâr kaba kuvvet uyguladıkça adam cekete sarılmış. Rüzgâr başaramamış. Güneş’e haydi sen dene demiş. Güneş sıcacık gülümsemiş başlamış adamı ısıtmaya. Güneş gülümsedikçe adam terlemiş ve kendiliğinden çıkartmış ceketini. Bugünkü yumruk oyununda da arkadaşımızın yumruğunu açmaya çalışıyorduk ancak kaba kuvvet uygulayarak kimse kimsenin yumruğunu açamadı. İnsanları kelimelerle ikna etmenin önemini fark ettik. Güzel zaman geçirdim.”

Sanal iletişim boyutu ele alındığında katılımcıların memnuniyeti program modelinin işlevselliğini göstermektedir. Katılımcılardan birisi şunları ifade etmiştir: “*Giderek hayatımızın daha fazlasını kontrol eden sosyal medyanın ne kadar tehlikeli olduğunu fark ettim. İnternetteki güvenliğimi nasıl sağlayabileceğimi öğrendim. Etkinlikler arasında ilgimi en çok çeken etkinlik bu oldu. Çünkü internet benim hayatımda da çok etkin bir rol oynuyor. Sahte sosyal medya hesaplarının neler olduğunu ve ne için kullanıldığını öğrendim. Bence insanların sırf başkalarını kandırmak için sahte hesaplar oluşturması çok saçma. Daha önce bu tarz kişilerin var olduğunu bilmiyordum. Korkutucu da olsa bu etkinlik sayesinde artık internette daha dikkatli olacağım.*” Başka bir katılımcı ise şu ifadelere yer vermiştir:

“Bu etkinlikte internet kullanımındaki iletişim sırasında dikkat edilmesi gereken etkenlerden ve özel haklarımızı nasıl koruyabileceğimizden tutun da nasıl internet üzerinden iletişime geçebileceğimize dair her şeyi değerlendirdik. Benim açımdan faydalıydı ve bu gibi etkinlikler oldukça herkesin iletişim konusunda kolay bir şekilde uzmanlaşabileceği gerçeği beni mutlu ediyor. Bu gibi durumlar herkes için hayati önem taşıyor. İnternet ve sanal iletişim artık hayatımızın bir parçası ve herkes bunu daha

güvenli ve düzgün şekilde kullanabilmeli. İnternet ortamı güzel ve insanı içine çeken bir ortam olsa da bir o kadar tehlikeli. Medya üzerinde gerçekten önemli olaylar gerçekleşerek insanların başları belaya girebiliyor. Bu durum herkesin açısından hayati değer taşımaktadır eminim ki. Yalnızca tehlikelerle kalmıyor. Bir sürü yeni gelişmeye olanak sunuyor internet ortamı. Yeni medyada gelişen okuryazarlık bunun en büyük kanıtı. Çoklu hesap kullanmak da epey üzerinde durduğumuz bir konuydu bu etkinlikte. Etkinlikten sonra daha fazla bilinçlendiğimi ve internet kullanırken daha dikkatli olduğumu fark ettim.” Sanal iletişim ile ilgili bir katılımcının görüşü ise programın önemini arttırmaktadır:

“Bu etkinlik sayesinde sanal ortamda kendimi korumamın önemi öğrendim. Kendimi bilgi hırsızlarından nasıl koruyacağımı öğrendim. İnternetteki gizliliğin ne kadar önemli olduğunu etkinlikte vurguladık. İnternetteki kimliğim sayesinde neden internette gördüğüm her şeye inanmamam gerektiğini keşfettim. Sahte sosyal medya hesaplarının varlığı konusunda bilgilendirildim. İnternette paylaşım yapmanın nelere yol açabileceğini öğrendim.“

Güzel ve Kara'nın (2017) özel yetenekli öğrencilerin yeni medya kullanımlarının akademik başarılarına olan etkilerini incelemek için yaptıkları çalışma bulguları ile geliştirilen programın sanal iletişim bağlamında araştırma bulguları benzerlik göstermektedir. Güzel ve Kara (2017) Bilim ve Sanat Merkezlerinde eğitim alan özel yetenekli öğrencilerin, yeni medya araçlarını kullanımları ve bunun akademik başarılarına etkisinin nitel araştırma yaklaşımı ekseninde sorguladıkları çalışmada, yaşları 15-18 yaş arası olan 28 proje grubu öğrencisinden gönüllü olarak 10 özel yetenekli öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirmiştir. Yapmış oldukları çalışma sonucunda özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya ortam ve araçlarına karşı pragmatik bir bakış açısına sahip oldukları görülmüştür. İnternet ve sosyal medyayı proje, ödev ve araştırma yapmak için kullanan özel yetenekli öğrenciler için Youtube ders videolarının ve Google arama motorunun temel başvuru kaynakları arasında yer alması, özel yetenekli öğrencilerin akranlarına göre sosyal medya kullanımında fark yaratabilecek potansiyel taşıdıklarını ortaya çıkarmaktadır. Benzer şekilde bu araştırmaya katılan üyelerden birisi “*Cookilerden, virüslerden, DMcilerden linklerden korktuğum için Youtube ve Whatsapp dışındaki sosyal mecraları aylar önce terk ettim. Instagram hesabım duruyor ancak ayda yılda iki kez falan giriyorum.*” ve başka bir üyenin “*İnternette kendimden pek bir şey*

göstermediğim için ördek sendromu gibi bir durumum yok.” ifadeleri ve Ek 15’te verilen öğrenci görüşleri özel yetenekli öğrencilerin sanal ortamları pragmatik bir bakış açısı ile ele aldıklarını göstermektedir.

“Yeni Medya Okuryazarlığı Perspektifinden Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları: Özel Yetenekli Öğrenciler Örneği”nde Kara, Geçer ve Şahin (2020) özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanımlarını inceleyerek Bilim ve Sanat Merkezlerinde yeni medya okuryazarlığını başlatmaya ışık tutacak bir çalışma yapmışlardır. 6-17 yaşları arasında 101 özel yetenekli öğrenciye uygulanan çalışmada bu öğrencilere yönelik yeni medya okuryazarlığı etkinliklerinin başlatılabileceği yönünde bir sonuç ortaya çıkmıştır. Araştırmada yapılan Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği sonucunda benzer şekilde özel yetenekli öğrencilerin doğru etkinliklerle sosyal medyayı yeni medya okuryazarlığı perspektifinden kullanabilecekleri sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada özel yetenekli öğrencilerin iletişim ve sosyal medya yeterlik düzeylerini tespit etmek için İletişim ve Sosyal Medya Yeterlik ölçekleri kullanılmıştır. Program modelinin işlevselliği dikkate alınarak bu iki ölçek tercih edilmiştir. Dolayısıyla, etkinlik öncesi ve sonrasında deney ve kontrol grup üyelerinin puanları her iki ölçek kullanılarak tespit edilmiştir. Bunlardan birincisi İletişim Ölçeğidir. Özel yetenekli öğrencilere yönelik İletişim Ölçeği, Purdue Üniversitesi’nde Susan Barkman ve Krisanna Machtmes tarafından geliştirilen iletişim ölçeğinden uyarlanmıştır (Barkman & Machtmes, 2002). Çalışmada elde edilen sonuçlardan faydalanılarak Susan Barkman ve Krisanna Machtmes tarafından altı iletişim becerisi tanımlanmıştır. Bunlar; kişinin kendi iletişim tarzı bilinci, farklı iletişim tarzlarını anlama ve değerlendirme, empati kurabilme, başkalarının tarzlarıyla eşleşecek şekilde kendi iletişim tarzlarını ayarlama (iletişimsel uyarlanabilirlik), temel bilgilerin iletilmesi ve etkileşim yönetimidir.

Orijinal ölçekte, yaşları 12 ile 18 arasında olan ergenlerin iletişim becerilerini ölçmeye yönelik etkili iletişim uygulamalarına yer verilmiştir. Yirmi üç maddeden oluşan ölçekte puan değerleri 1 ile 115 arasında değişmektedir. Puanların yüksek olması iletişim becerilerinin de yüksek olduğu anlamını taşımaktadır. İletişim becerilerine yönelik alan yazın incelendiğinde *İletişim Ölçeğinin* kullanıldığı araştırmalarda güvenilirlik katsayılarının kabul edilebilir bir düzeyde olduğu ve gençlerin iletişim becerilerini ölçmek için yaş seviyesine göre en uygun ölçme aracı olarak görüldüğü tespit edilmiştir

(Duerden ve diğeri, 2010). Güvenilirlik katsayısı 0,80 olarak elde edilmiştir. Fakat standartlar 0,50'den 0,90'a aracın kullanım amacı ve içeriğine göre değişmektedir. Ölçeğin ölçmek istediğini elde etme derecesine göre geçerlilik değişmektedir. İç tutarlılık sayısı 0,79 olarak hesaplanmıştır. Özel yetenekli öğrenciye uygulanan pilot uygulama çalışmamız sonucunda iletişim ölçeğinin güvenilirliği ise .88 olarak bulunmuştur.

İkincisi ise sosyal medya yeterlik ölçeğidir. Zhu, Hao Yang, Xu ve MacLeod tarafından 2018 yılında geliştirilen Sosyal Medya Yeterlik Ölçeğinin pilot çalışması yaşları 13 ile 18 arasında olan toplam 101 özel yetenekli öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Yirmi sekiz maddeden ve dört boyuttan oluşan SMYÖ (Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği) (Zhu ve diğeri, 2018), derecelendirmesi 5'li likert üzerinden yapılmaktadır. Ölçeğin alt boyutları: "teknik yeterlilik", "içerik yorumlama", "içerik üretme" ve "beklentiyi karşılama" olarak nitelenmektedir.

Yirmi sekiz maddeden oluşan ölçekte puan değerleri 28 ile 140 arasında değişmektedir. Puanların yüksek olması sosyal medya kullanım yeterliliğinin de yüksek olduğu anlamını taşımaktadır. Sosyal medya kullanımına yönelik alan yazın incelendiğinde sosyal medya yeterlik ölçeğinin kullanıldığı araştırmalarda güvenilirlik katsayılarının kabul edilebilir bir düzeyde olduğu ve 13-18 yaşları arasındaki öğrencilerin sosyal medya kullanım becerilerini ölçmek için yaş seviyesine göre uygun ölçme aracı olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Orijinal ölçeğin güvenilirlik katsayısı alt boyutlara göre teknik yeterlilik .92, içerik yorumlama 94, içerik üretme 95 ve beklentiyi karşılama 95 olarak elde edilmiştir. Doğrulanmış faktör ölçek toplam korelasyonu .65'ten .77 puanlarına göre değişkenlik göstererek .30 değerinin üzerinde çıkmıştır. Bulgular sosyal medya yeterlik ölçeğinin madde faktörü ve faktör ölçek ilişkisinin anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu durum benzer boyuttaki her bir maddenin o boyuttaki genel amacı karşıladığını göstermektedir. Özel yetenekli öğrenciye uygulanan pilot uygulama çalışmamızda ise iletişim ölçeğinin güvenilirliği .93 olarak elde edilmiştir.

Araştırmada ergenler için kullanılan ölçeğin orijinal ölçeklerden farkı, her iki ölçeğin de özel yetenekli öğrencilere uygulanabilecek şekilde uyarılma çalışmalarının yapılmasıdır. Uyarılma çalışmaları sonucunda araştırmada her iki ölçeğin özel yetenekli öğrencilere yönelik uygunluğu ADDIE Öğretim Tasarım Modeli Araştırma ve Geliştirme ekibinde yer alan uzmanlar tarafından ayrıca değerlendirilmiştir. Sakarya Üniversitesi'nde iki

uzmanın da görüşleri alınmıştır. Yaşları 13-18 olan özel yetenekli öğrencilere her iki ölçeğin de uygulanabileceği tespit edilmiştir.

Araştırma sonunda ÖYKİDEP'in özel yetenekli öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmek için uygulanabilir bir program modeli olduğu görülmektedir. Değerlendirmeler, araştırmacının hem araştırma yöntemi hem de özel yetenekli öğrencilerin yaşına, öğrenme seviye ve tarzına, içeriğe uygun etkinlik planı ve materyal hazırlama ve uygulama konularında gelişmeler gösterdiğini yansıtmaktadır.

4.3. Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak, ileride yapılacak çalışmalara ışık tutabilecek ve özel yeteneklilerin eğitiminde çalışan danışmanlara ve diğer uzmanlara yardımcı olabilecek öneriler şu şekilde sıralanabilir:

1. Araştırmada kullanılan ÖYKİDEP modelinin, özel yetenekli öğrencilerin çevrim içi ve çevrim dışı iletişim beceri düzeyleri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Benzer çalışma, örgün eğitim kurumları, Anadolu liseleri ile Fen liselerinde bulunan öğrenciler ve üniversite gibi farklı yaş ve örneklem grupları üzerinde de yapılarak programın etkililiği değerlendirilebilir.
2. ÖYKİDEP modelinde yer alan etkinlikler Bilim ve Sanat Merkezlerinin müfredatlarına uyarlanarak bu merkezlerdeki öğrencilere uygulanabilir. İlgili kurumlarda bunun için ayrıca iletişim becerileri atölyeleri de açılabilir.
3. İletişim Fakültesi'nde "Kişiler Arası İletişim" alanında öğrenim gören öğrencilere yönelik etkinlik çalışmaları olarak ve okullardaki kapsamlı iletişimsel rehberlik programlarına entegre edilerek ergenleri ciddi derecede etkileyen iletişim problemleri ile başa çıkmada yardımcı bir araç olarak bu program modeli kullanılabilir.
4. Sadece iletişim becerileri düşük çıkan öğrencilerin ailelerine değil, bütün özel yetenekli öğrencilerin aileleri ile iletişime geçilerek kendi çocukları ile daha etkili bir iletişim kurmaları sağlanabilir. Bunun için Bilim ve Sanat Merkezlerinde program modeli hakkında bilgilendirmeler yapılarak etkinlikler uygulanabilir.
5. Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan danışman ve idarecilerin özel yetenekli öğrenciler ile daha etkili bir iletişim kurabilmeleri için eğitimsel çalışmalar yapılabilir.

6. Uyarlanan iki ölçek (iletişim ölçeği ve sosyal medya yeterlik ölçeği) benzer özellikteki bireyler (örneğin sosyal medya kullanımı düşük bireyler) seçildikten sonra bunlara yönelik gruplar oluşturularak kullanılabilir.
7. Akademik başarı düzeyi yüksek olan özel yetenekli öğrencilerin program modeline göre iletişim becerileri geliştirildikten sonra okul, aile ve çevrelerindeki başarı düzeyleri araştırılabilir. Sürdürülebilirlik açısından üniversitede öğrenimlerine devam eden bu öğrencilerin takipleri sağlanabilir.
8. Özel yetenekli öğrencilerin sosyal medya kullanımı konusunda daha bilinçli hareket edebilmeleri açısından alan uzmanları tarafından özel eğitimde yer alan öğretmenler, yöneticiler ve aileler bilinçlendirilebilir.
9. ÖYKİDEP modeli farklı sosyo-ekonomik özelliğe sahip okullarda uygulanarak geliştirilebilir.
10. Programda uygulanan etkinliklerin etkisinin uzun süreli olarak kalıcılığının sağlanması yönünde çalışmalar yapılabilir. Buna yönelik izleme çalışmaları da 3-6 ay sonra gerçekleştirilebilir.
11. Program modelinin özel yetenekli öğrencilerin çevrim içi ve çevrim dışı iletişim beceri düzeyleri üzerindeki etkileri incelenirken alternatif bir yaklaşımla karşılaştırma yapılmamıştır. Yapılacak yeni araştırmalarda, hazırlanan programın etkileri alternatif iletişim boyutlarıyla (sosyal, zihinsel ve davranışsal) veya farklı sağaltım unsurları ile oluşturulmuş programlarla (benlik geliştirme, psikolojik eğitim, vb.) karşılaştırılarak etkileri incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Alber, J. M., Bernhardt, J. M., Stollefson, M., Weiler, R. M., Anderson-Lewis, C., Miller, M. D., ve MacInnes, J. (2014). Designing and testing an inventory for measuring social media competency of certified health education specialists. *Journal of Medical Internet Research*, 17(9).
- Altıntaş, G. (2006). Liseli ergenlerin kişiler arası iletişim becerileri ile akılcı olmayan inançları arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Anderson M. (2006). *Intelligence*. MS Encarta Online Encyclopedia.
- Bakioğlu, A. ve Levent, F. (2013). Üstün yeteneklilerin eğitiminde Türkiye için öneriler. *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 1(1), 31-44.
- Barkman, S., ve Machtmes, K. (2002). Four-fold: A research model for designing and evaluating the impact of youth development programs. *News and Views*, 4(4), 4-6.
- Barkman, S., ve Machtmes, K. (2002). Solving problems, *Youth Life Skills Evaluation Project*, Penn State. Cyfar Life Skills Project, Texas A&M University.
- Barrington, I.G. (2014). Teacher perceptions and responses to the implementation of the gifted and talented initiative in Gloucestershire and Wiltshire Primary Schools, A Thesis of University of Gloucestershire in accordance with the requirements of the degree of Master of Research in the Faculty of Business, Education and Professional Studies.
- Baxter, L. A. (1988). A dialectical perspective on communication strategies in relationship development. In S. Duck (Ed.), *Handbook of personal relationships*. New York: Wiley.
- Baxter, L. A., ve Simon, E. P. (1993). Relationship maintenance strategies and dialectical contradictions in personal relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 10, 225-242.

- Berger, C.R., ve Chaffee, S.H. (1987). Handbook of communication science. Beverly Hills, CA: Sage.
- Berry, G. R. (2011) Enhancing effectiveness on virtual teams: Understanding Why Traditional Team Skills Are Insufficient. *Journal of Business Communication*, 48(2), 186-206. doi: 10.1177/0021943610397270
- Bilim ve Sanat Merkezleri Öğrenci Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzu (2018). Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 6-23.
- Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi (2016). *Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*, Cilt: 79, Sayı: 2710, 449-473.
- Binet, A. ve Simon, T. (1905). Methodes nouvelles por le diagnostic du niveai intellectuel des anormaux. *L'Ann'ee Psychologique*.
- Bippus, A. M. (2003). Humor motives, qualities, and reactions in recalled conflict episodes. *Western Journal of Communication*, (67), 13–27.
- Buescher, T. M. (1985). A framework for understanding the social and emotional development of gifted adolescents. *Roeper Review*, 8. 10-15.
- Burgoon, J. ve Saine, T. (1978). The unspoken dialogue: An introduction to nonverbal communication. Boston, MA: Houghton Mifflin Company.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı- İstatistik, Araştırma Deseni, Spss Uygulamaları ve Yorum (15. Baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Campell, L. (1997). Variations on a theme: how teachers interpret *IM Theory*, (55), 4-13.
- Campbell, M. J. ve Akdemir, Ö. A. (2016). Kişiler Arası İletişim Ölçeğinin Geliştirilmesi: Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması, *Turkish Studies*, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 11/19 Fall 2016, 859-872. doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11272> ISSN: 1308-2140, Ankara.
- Can, A. (2013). SPSS ile Bilimsel Araştırma Süresince Nicel Veri Analizi. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık.

- Carkhuff, R. (1969). *Helping and human relations. Vol. II: Practice and Research.* New York: Holt.
- Carloyn, M. C. & Holly, L. H. (2013). *Fundamentals of gifted education considering multiple services.* Routledge: New York.
- Carr, C. T., & Hayes, R. A. (2015). Social media: Defining, developing, and divining. *Atlantic Journal of Communication, 23,* 46–65.
- CCEA Report (2006). *Gifted and talented children in (and out) of the classroom. World Wide Web for Gifed and Talented Student, A Report for the Council of Curriculum, Examinations and Assessment.*
- Chuska, K. R. (1989). *Gifted learners K–12: A practical guide to effective curriculum and teaching.* Bloomington, IN: National Educational Service.
- Clark, B. (1997). *Growing up gifted (5. Ed.).* Upper Saddle River, New Jersey, Columbus, Ohio: Merrill.
- Clark, B. (2002). *Growing up gifted: Developing the potential of children at home and at school, 6th ed.* Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Coleman, L. J. ve Cross, T. L. (1988). Is being gifted a social handicap? *Journal for the Education of the Gifted, 11,* 41-56.
- Coleman, L. J., ve Cross, T. L. (2000). Social-emotional development and the personal experience of giftedness. In K. A. Heller, F. J. Monks, R. J. Sternberg, & R. F. Subotnik (Eds.), *International handbook of giftedness and talent* (pp. 203-212). New York, NY: Elsevier Applied Science Publishers.
- Cohen, L. ve Manion, L. (1986). *Research Methods in Education,* London: Croom Helm.
- Converse, P. E. (1994). Theodore Mead Newcomb, *Biographical Memoir, National Academy of Sciences:* Washington D.C.
- Covey, S. (1989). *7 habits o f highly effective people.* New York: Simon & Schuster.
- Creswell, J., ve Plano Clark, V. L. (2007). Understanding mixed methods research. In J. Creswell (Ed.), *Designing and conducting mixed methods research* (pp. 1-19). Thousand Oaks, CA: Sage.

- Creswell, J. W. (2008). *Educational research: planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research* (third edition). New Jersey: Pearson Education, Inc. Upper Saddle River.
- Çitemel, N. (2014). *Çözüm odaklı kısa süreli grupla psikolojik danışmanın lise öğrencilerinin akran zorbalığına etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Sakarya.
- Daniels, R.R ve Petelle, J.J. (2001). *Education*, 109, 1, 68-75.
- Dauber, S. L., ve Benbow, C. P. (1990). Aspects of personality and peer relations of extremely talented adolescents. *Gifted Child Quarterly*, 34, 10-15.
- Del Vecchio, T., ve O'Leary, K. D. (2004). Effectiveness of anger treatments for specific anger problems: A meta-analytic review, *Clinical psychology review*, 24(1), 15-34.
- Demirel, Ö., Başbay, A. ve Erdem, E. (2006). *Eğitimde Çoklu Zekâ*, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- DeVito, J. A. (1986). *The communication handbook: A dictionary*. New York: Harper & Row.
- DeVito, J.A. (2013). *The interpersonal communication book*, 13th edition, Hunter College of the City University of New York: Pearson.
- Diezmann, C.M. ve Watters, J.J. (1995). *Off with the fairies or gifted? The problems of the exceptionally gifted child*, Center for Mathematics and Science Education, Queensland University of Technology, Brisbane, Australia.
- Doebert, S.L. (2004). *A correlation of self-assessed leadership skills and interpersonal communication competencies of public-school superintendents in Illinois*, PhD Dissertation, Northern Illinois University, Dekalb, Illinois.
- Downey, G. ve Feldman, S. (1996). Implications of rejection sensitivity for intimate relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 1327-1343.
- Dökmen, Ü. (2006). *İletişim Çalışmaları ve Empati*, Ankara Sistem Yayıncılık.

- Duerden, M., Witt, P.A., Boleman, C., Fernandez, M., Jolliff, M. ve Theriault, D. (2010). Cyfar life skills measurement study, *Sequor Youth Development Initiative*, Texas A & M University.
- Egan, G. (1994). Psikolojik danışmaya giriş. Akkoyun F. (Çev), Ankara: Form Ofset.
- Erol, B. (2019). Bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı psiko-eğitim programının ergenlerin problemleri internet kullanım düzeylerine etkisi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdem, B. (2013). Bilim ve sanat merkezine devam eden üstün zekalı ve özel yetenekli çocukların sosyalleşme koşulları (batı Akdeniz bölgesi örneği). (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Erdoğan, İ. (1995). İletişimi anlamak. 2. Baskı, Ankara: Pozitif Matbaacılık.
- Erdoğan, İ. ve Alemdar, K. (2005). Öteki kuram, kitle iletişim kuram ve araştırmalarının tarihsel ve eleştirel bir değerlendirmesi, Geliştirilmiş 2. Baskı, ERK: Ankara.
- Ersanlı, K. ve Balcı, S. (1998). İletişim becerileri envanterinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 10(2), 7-12.
- Egan, G. (1994). Psikolojik danışmaya giriş. Akkoyun F. (Çev), Ankara: Form Ofset.
- Evans, F.B. (2005). Interpersonal theory and psychotherapy, Taylor & Francis e-Library, Routledge, British Library.
- Freeman, J. (1979). *Gifted Children*. Baltimore, MD: University Park Press.
- Freeman, J. (2001) Out-of-school educational provision for the gifted and talented around the world. A report for the DfES.
- Freeman, J. (2003). Scientific thinking in gifted children. In P. Csermely & L. Lederman. (Eds.) *Science education: Talent recruitment and public understanding*, 17–30. Amsterdam, TheNetherlands: IOS Press.
- Freud, S. (1911). Psychoanalytic notes upon an autobiographical account of a case of paranoia. *SE (12)*, 9–82.

- Gagné, F. (1991) Toward a differential model of giftedness and talent. In N. Colangelo and G.A. Davis (Eds.) *Handbook of gifted education*. Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Gagne, F. (1995). From giftedness to talent: A developmental model and its impact on the language of the field. *Roeper Review 18*(2): 103–111.
- Gallagher, T. ve Prutting, C. (1983). Pragmatic assessment and intervention issues in language. San Diego, CA: College-Hill Press.
- Gama, M. C. S. S. (2006). Educação de superdotados: teoria e prática (Gifted education: theory and practice), São Paulo: EPU.
- Gardner, H. (1993). *Multiple Intelligences: The Theory in Practise*, New York: Basic Books, New York.
- Gertner, B. L., Rice, M. L., ve Hadley, P. A. (1994). Influence of communicative competence on peer preferences in a preschool classroom, *Journal of Speech & Hearing Research*, (37), 913-923.
- Gillin, P. (2009). *The new influencers: A marketer's guide to the new social media*. Fresno, CA: Linden Publishing.
- Gross, M. U. M. (1993). Nurturing the talents of exceptionally gifted individuals. In Heller K. A., Mönks F. J. and Passow A. H. (Eds.), *International handbook of research and development of giftedness and talent*. Elmsford, NY: Pergamon Press.
- Gross, M.U.M. (2000). Issues in the cognitive development of exceptionally and profoundly gifted individuals. In K.A. Heller, F.J. Monks, R.J. Sternberg and R.F. Subotnik (Eds.) *International Handbook of Giftedness and Talent (2nd Edition)*, 179-192. Oxford: Pergamon.
- Güzel, M. ve Kara, N. (2017). Özel yetenekli öğrencilerin yeni medya kullanımları ve akademik başarıların etkisi, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 5(12), 115-123.
- Han, D. H., Kim, S. M., Lee, Y. S., ve Renshaw, P. F. (2012). The effect of family therapy on the changes in the severity of on-line game play and brain activity in

- adolescents with on-line game addiction. *Psychiatry Research: Neuroimaging*, 202(2), 126–131.
- Hayes, M. L. ve Sloat, R. S. (1989). Gifted students at risk for suicide. *Roeper Review: A Journal on Gifted Education*, 12, 102-107.
- Hebert, T. P., ve S. M. Reis. (1999). Culturally diverse high-achieving students in an urban high school. *Urban Education* 34(4), 428–457.
- Heider, F. (1958). *The psychology of interpersonal relations*. New York: Wiley.
- Hewitt, P.L. ve Flett, G. (1991). Dimensions of Perfectionism in unipolar depression. *Journal of Abnormal Psychology*, 109, 98-101.
- Hunter, L.R. (2003). *The relationship between interpersonal communication skills, teaching effectiveness, and conducting effectiveness of music education students*, PhD Dissertation of the Faculty of the School of Music and Dance, The University of Arizona.
- Hymes, D. (1972). On communicative competence, In J. Pride & J. Holmes (Eds), *Sociolinguistics*, 269-293. England: Penguin.
- İplikçi, H.G. (2015). *İletişimde Temel Modeller ve Kitle İletişim Modelleri*, Sosyal ve Beşeri İlimler Dergisi, 7(2).
- Janos, P. M., Fung, H., ve Robinson, N. M. (1985). Self-concept, self-esteem, and peer relations among gifted children who feel “different.” *Gifted Child Quarterly*, 29, 78–82.
- Johnson, B. ve Christensen, L. (2008). *Educational research: quantitative, qualitative and mixed approaches* (3. baskı). California: SAGE.
- Joakimides, L.E. (1994). *A critical analysis of relational communication in interpersonal communication literature: the theory of logical types*, Thesis of The Faculty of the Department of Communication Studies, San Jose State University.
- Kara, N. (2019). Impact of digital media on gifted students’ career choices. *Journal for the Education of Gifted Young Scientists*, 7(2), 99-112. Doi: <http://dx.doi.org/10.17478/jegys.555339>

- Kara, N., Geçer, E. ve Şahin, Ç. (2020). Social media habits through a new media literacy perspective: A case of gifted students. *Athens Journal of Mass Media and Communications*, 6(3), 191-208. Doi: <https://doi.org/10.30958/ajmmc.6-3-4>
- Karadoğan, S.E. (2003). *Kişiler arası iletişim sürecinde güven unsuru, güven ve ikna ölçüğü örneği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar N. (2006). Bilimsel araştırma yöntemi. (16. Baskı). Ankara. Nobel Yayın Dağıtım.
- Karatay, İ. (2018). *Özel yetenekli öğrencilerin aile içi ilişkileri ile benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kaufman, S. B. ve Sternberg R.J. (2008). Conception of giftedness, S. I. Pfeiffer (Ed.), *Handbook of Giftedness in Children*, 71-92, N.Y. Springer Science Business Media.
- Kaya, F., Kanik, P. ve Akin, S. (2016). *Üstün Zekalı ve Yetenekli Öğrencilerin Duyusal Zeka ve İletişim Becerileri Düzeylerinin Karşılaştırılması*, International Online Journal of Educational Sciences, 8(1), 229-244.
- Keleş, A.B. (2020). Özel yetenekli öğrencilerin davranış problemlerinin ve öğretmenlerin bu davranışlarla baş etme yöntemlerinin belirlenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kennedy, J. H. (1988). Issues in the education of socially incompetent children. *School Psychology Review*. 17. 276-288.
- Kesner, J.E. (2005). Gifted children's relationships with teachers. *International Education Journal*, 6(2), 218-223.
- Keyton, J. (2011). *Communication and organizational culture: A key to understanding work experience*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Kitano, M. (1990). Intellectual abilities and psychological intensities in young children: Implications for the gifted. *Roepers Review*, 13(1), 5-10.

- Kitano, M. K., ve Lewis, R. B. (2005). Resilience and coping: Implications for gifted children and youth at risk. *Roepers Review: A Journal on Gifted Education*, 27, 200-205.
- Knapp, M. (1978). *Nonverbal communication in human interaction*. New York: Holt, Rinehart, and Winston.
- Knechtelsdorfer, E. (2018). Promoting giftedness through english as a lingua franca informed language teaching, *Teaching Gifted and Talented Children in a New Educational Era*, University of Primorska Press: Koper, 7-16, doi: <https://doi.org/10.26493/978-961-7055-22-1>
- Knutson, J. (2019). How to teach your students to think before they post; who are you online? Common Sense Education, <https://www.commonsense.org/education/articles/how-to-teach-your-students-to-think-before-they-post>.
- Koç, İ. (2015). Bilim ve Sanat Merkezine Devam Eden Özel Yetenekli Öğrencilerin İletişim Becerileriyle İlgili Görüşleri, *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 39-53.
- Kokkonen, L., ve Almonkari, M. (2015). Teaching networking: an interpersonal communication competence perspective. In J. Jalkanen, E. Jokinen, & P. Taalas (Eds), *Voices of pedagogical development - Expanding, enhancing and exploring higher education language learning* (pp. 31-56). Dublin: Research-publishing.net. doi:10.14705/rpnet.2015.000286.
- Korkut, F. ve Bugay, A. (2014). İletişim Becerileri Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 51-64.
- Kouzes, J. M., ve Posner, B. Z. (1995). *The leadership challenge*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Kraepelin, E. (1918) *Dementia praecox*. London: Livingstone.
- Kulik J.A. ve Kulik C.L.C. (1997). Ability Grouping, In N. Colangelo and G.A. Davis *Handbook of gifted education (2nd Ed)*, Boston, MA: Allyn & Bacon.

- Lang, J. D., Cruse, S., McVey, F. D. ve McMasters, J. (1999). Industry expectations of new engineers: A survey to assist curriculum designers. *Journal of Engineering Education*, 88 (1), 43–51. doi:10.1002/j.2168-9830.1999.tb00410x.
- Layng, J.M. (2016). The virtual communication aspect: Critical review of virtual studies over the last 15 years. *Journal of Literacy and Technology*, 17(3).
- LeBuffe, P. A., Shapiro, V. B., ve Naglieri, J. A. (2009). *The Devereux Student Strengths Assessment*. Lewisville, NC: Kaplan.
- Lee, S.Y., Kubilius, P.O., ve Thomson, D. (2012). Academically gifted students' perceived interpersonal competence and peer relationships. *Gifted Child Quarterly*, 56(2): 90-104. doi: 10.1177/0016986212442568.
- Leithwood, K. A. ve Riehl, C. (2003). *What we know about successful school leadership*. Philadelphia, PA: Temple University, Laboratory for Student Success.
- Levent, F. (2014): *Üstün yetenekli çocukları anlamak üstün yetenekli çocuklar sarmalında aile, eğitim sistemi ve toplum*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Lewis, S. A. (1999). *Selected aspects of communicative competence among gifted adolescents* (Order No. 9963716). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (304511064). Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/304511064?accountid=13654>
- Longoria, A. Q. ve Page, M. C. & Hubbs-Tait, L. & Kennison, S. M. (2009). Relationship between kindergarten children's language ability and social competence. *Early Child Development and Care*, 179, 919-929.
- Losee, R.M. (1999). Communication defined as complementary informative processes, *Journal of Information, Communication and Library Science*, 5(3), 1-15.
- Liu, J. (2019). A counseling case on problems of college students' interpersonal communication, *International Education Studies*, 12 (5), 28-34. doi:10.5539/ies.v12n5p28
- Lunenburg, F.C. (2010). Communication: the process, barriers, and improving effectiveness, Sam Houston State University *Schooling*, 1(1).

- Main, C.D. (1976). Modifying teacher and student expectancies: effects of training problem high school students in communication skills, PhD Dissertation in Education, The University of New Mexico.
- Male, R.A. (1979). Talent category explanation sheet, Madison, University of Wisconsin.
- Manning, S. (2006). Recognizing gifted students: A practical guide for teachers, *Kappa Delta Pi Record*, 64-68.
- Manusov, V. ve Spitzberg, B. (2008). Attribution theory finding good cause in the search for theory, *Individually Centered Theories of Interpersonal Communication*, 37-49.
- McGarity, L. T., (2002). Classroom Activities on Perspective Taking, Manuel Empathy Training, *Increasing Empathy*, The Center for Building a Culture of Empathy and Compassion.
- McQuail, D. ve Windahl, S. (2004). Models of communication for the study of mass communication, SNSPA.
- Merrell, K. W. (1993). School Social Behavior Scales. Austin, TX: Pro-Ed.
- Morgan, H. (1996). An analysis of Gardner's theory of multiple intelligence, *Roeper Review* 18(4): 263-69.
- Morelock, M. J. 1996. On the nature of giftedness and talent: Imposing order on chaos. *Roeper Review* 19 (1), 4-12.
- Morgan, J.H. (2014). The interpersonal psychotherapy of Harry Stack Sullivan: remembering the legacy, *J Psychol Psychother*, (4), 6-162. doi:10.4172/2161-0487.1000162
- Morreale, S. P., ve Osbon, M. M. & Pearson, J. D. (2000). Why communication is important: a rationale for the centrality of the study of communication. *Journal of the Association for Communication Administration*, 29, 1-25.
- Motley, M. T. (1990). On whether one can(not) not communicate: An examination via traditional communication postulates. *Western Journal of Speech Communication*, 54:1-20, Winter.

- Mönks, F.S. (1992). Ein interaktionalistisches modell der hochbegabung [An interactionist model of giftedness]. In E. A. Hany & H. Nickel (Eds.), *Giftedness and giftedness: Theoretical concepts, empirical findings and practical consequences*, 17–22, Bern, Germany: Huber.
- Neisser, U. (1979). The concept of intelligence. (Eds. Sternberg, R. J. and Detterman D.K.), *Human Intelligence*, Norwood, NJ: Ablex.
- Newcomb, T.M. (1953). An approach to the study of communicative acts. *Psychol. Rev.* (60), 393- 404.
- Nippold, M. (1993). Developmental markers in adolescent language: Syntax semantics, and pragmatics. *Language, Speech, and Hearing in the Schools*, (24), 21-28.
- Nolte, M. (2018). Fostering mathematically gifted students with complex fields of problems, *Teaching Gifted and Talented Children in a New Educational Era*, University of Primorska Press: Koper, 147-156.
- Nugent, S. A. (2000). Perfectionism: Its manifestations and classroom-based interventions, *Journal of Secondary Gifted Education*, 11, 215-221.
- Oğurlu, Ü. ve Yaman, Y. (2010). Üstün zekalı/yetenekli çocuklar ve iletişim. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 213-223.
- Öpengin, E. ve Sak, U. (2012). Üstün zekâlı öğrencilerin bakış açısıyla üstün zekâ etiketinin öğrencilerin çeşitli algıları üzerindeki etkileri, *Türk Üstün Zekâ ve Eğitim Dergisi*, (2), 1, 37-59.
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2018). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, Resmî Gazete, 30471.
- Özel Eğitim Konseyi Ön Raporu (1991). Özel eğitim konseyi ön raporu, birinci özel eğitim konseyi, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2017). Beni anlayın özel yetenekli çocuğum var, *Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü*: Ankara.

- Özel Yetenekli Bireylerin Eğitimi Strateji ve Uygulama Kılavuzu (2013). Millî Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Özerbaş, M.A. ve Kaya, A.B. (2017). Öğretim tasarım çalışmalarının içerik analizi: ADDIE Modeli Örnekleme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(1), 26-42.
- Perham, H.J. (2012). *Interpersonal Skills of Gifted Students: Risk versus Resilience*, PhD Dissertation, Arizona State University.
- Persico, D., Chiorri, C., Ferraris, M., ve Pozzi, F. (2016). Effects of social networking on learning: The opinions of Italian university students. In T. Issa, Isaias P. & Kommers P. (Eds), *Social networking and education*.
- Piske, F.H.R., Stoltz, Tania ve Machado, J. (2014). Creative education for gifted children, Scientific Research, *Creative Education*, 5, 347-352, Federal University of Parana, Curitiba, Brazil, doi: <http://dx.doi.org/10.4236/ce.2014.55044>
- Place, K. S. ve Becker, J. A. (1991). The influence of pragmatic competence on the likeability of grade-school children. *Discourse Processes*, 14, 227-241.
- Popescu, D.M., Pargaru, I., Popescu, C. ve Mihai, D. (2015). A multidisciplinary approach of communication, *Theoretical and Applied Economics*, (22), 65-76.
- Purhonen, P. (2008). SME internationalization as a challenge to interpersonal communication competence: an analysis of interpersonal communication competence in networking and collaboration. *Journal of Intercultural Communication*, 18. Retrieved from <http://www.immi.se/intercultural/nr18/purhonen.htm>
- Reiser, R. A., ve Dempsey, J. V. (2007). Trends and issues in instructional design and technology (4th ed.). Columbus, OH: Pearson
- Renzulli, J. S. (1986). The three-ring conception of giftedness: A developmental model for creative productivity. In R. J. Sternberg and J. E. Davidson (Eds.). *Conceptions of giftedness*. New York: Cambridge University Press, 53-92.
- Renzulli, J. S. (1990). A practical system for identifying gifted and talented students, *Early Child Development and Care*, 63(1), 9–18.

- Renzulli, J.S. ve Reis, S.M. (1997). The school wide enrichment model: A how to guide for educational excellence, *Mansfield, CT: Creative Learning Press.*
- Rice, J.J. (1970). *The gifted: developing total talent*, Charles Thomas: Springfield.
- Richey, R. C., ve Klein, J. (2007). *Design and Development Research: Methods, Strategies, and Issues*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Ritchie, A. C. (1981). *A Comparison of Interpersonal Sensitivity Between Gifted Children and Normal Children* (Order No. 8200716). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (303030007). Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/303030007?accountid=13654>
- Robinson, N. M. (2008). The social world of gifted children and youth. In Pfeiffer, S. I. (Ed.), *Handbook of giftedness in children: psychoeducational theory, research, and best practices*, New York: Springer Science + Business Media.
- Roedell, W.C. (1984) Vulnerabilities of highly gifted children. *Roeper Review*, 6 (3), 127-130.
- Rogers, L. E., ve Farace, R. V. (1980). Analysis of relational communication in dyads: New measurement procedures. In B. W. Morse, & L. A. Phelps (Eds.), *Interpersonal communication: A relational perspective*, Minneapolis, MN: Burgess Publishing Company. (Reprinted from *Human Communication Research*, 1975, 1, 222-239).
- Roth, F. ve Spekman, N. (1984). Assessing the pragmatic abilities of children: Part I. Organizational framework and assessment parameters, *Journal of Speech and Hearing Disorders*, (49), 2-11.
- Russell, D. W., ve D. G. Hayes, & Dockery, L. B. (1988). *My child is gifted! Now what do I do?* 2nd ed. Winston-Salem: North Carolina Association for the Gifted and Talented.
- Sacks, H., ve Schegloff, E., & Jefferson, G. (1974). A simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation, *Language*, (50), 696-735.

- Sak, U. (2014). Üstün zekâlılar, özellikleri, tanılanmaları, eğitimleri. (4. Baskı). Ankara: Vize Yayınevi.
- Schwartz, W. (1997). *Strategies for identifying the talents of diverse students*. New York: Eric Clearinghouse on Urban Education.
- Silverman, L.K. (1993). *Counseling the gifted and talented*. Denver, CO: Love Publishing Co.
- Silverman, L. K. (1998). Developmental stages of giftedness: Infancy through adulthood. In J. VanTassel-Baska (Ed.), *Excellence in educating gifted and talented learners* (3rd, ed.); CO: Love, 145-166.
- Silverman, L. (2000). *Characteristics of giftedness scale*. Denver, CO: Gifted Development Center.
- Singer, F. M., Sheffield, L. J., Freiman, V. ve Brandl, M. (2016). *Research on and activities for mathematically gifted students*. Cham, Switzerland: Springer.
- Sonntag, J. H. (1973). *Communication Skills: Curriculum Guide for Teaching Gifted Students Communication Skills in Grades Four through Twelve*. California State Dept. of Education, Sacramento Div. of Special Education.
- Spinelli, F. M., ve Ripich, D. N. (1985). Discourse and education. In D. N. Ripich & F. M. Spinelli (Eds.) *School discourse problems*, San Diego, CA: College-Hill Press.
- Spitzberg, B. H. (2000). What is good communication? *Journal of the Association for Communication Administration*, 29, 103–119.
- Spitzberg, B. H. (2003). Methods of skill assessment. In J. O. Greene & B. R. Burlison (eds.), *Handbook of communication and social interaction skills*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 93–134.
- Sternberg, R. J. (2003). Giftedness according to the theory of successful intelligence, In *Handbook of gifted education*, 3rd ed., ed. N. Colangelo and G. A. Davis, 55–60. Boston: Allyn & Bacon.

- Suiçmez, T. U. (2017). Sınırdurum Kişilik Organizasyonunun ve Depresif Semptomların Sullivan'ın Kişiler Arası Teori'si Açısından Yorumlanması: Terapistin Katılımcı Gözlemci Rolü. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Sullivan, H. S. (1953). *The Interpersonal Theory of Psychiatry*. Perry, H. S., Gawel, M. L. & Cohen, M. B. (Ed.). New York: The William Alanson White Psychiatric Foundation, W.W. Norton & Company Inc.
- Sullivan, H.S. (1955). *The interpersonal theory of psychiatry*. W. W. Norton & Co., NewYork.
- Swanson, G.E., Newcomb, T.E. ve Hartley, E.L. (1952). Attitude development as a function of reference groups: The Benning study, *Reading in Social Psychology*: New York.
- Tanık Önal, N. (2019). Üstün zekâlı çocukların tanılanmaları, *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (2), 1591-1602 . Doi: 10.33206/mjss.476773
- Tarhan, N. ve Nurmedov, S. (2011). *Bağımlılık: Sanal veya gerçek*. İstanbul: Timaş.
- Tannenbaum, A. J. (2003). Nature and nurture of giftedness. In *Handbook of gifted education*, 3rd ed., ed. N. Colangelo and G. A. Davis, 45–59. Boston: Allyn & Bacon.
- Tashakkori, A. ve Teddlie, C. (2003). *Handbook of mixed methods in social and behavioral research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Teddlie, C. ve Tashakkori, A. (2009). Foundations of mixed methods research: integrating quantitative and qualitative approaches in the social and behavioral sciences. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Terman, L.M. (1926). *Genetic studies of genius: mental and physical traits of a thousand gifted children*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Thompson, M. P. (1993). The skills of inquiry and advocacy. *Management Communication Quarterly*, 7, 95.

- Tomer, M. (1981). Human relations in education a rationale for a curriculum in interpersonal communication skills for gifted students grade K-12, *The Gifted Child Quarterly*, 25(2), 95-97.
- Truax, C.B. ve Mitchell, K. M. (1971). Research on certain therapist interpersonal skills in relation to process and outcome. In A. E. Bergin & S. L. Garfield (eds.), *Handbook of psychotherapy and behavior change*. New York: Wiley.
- Turner, P. ve Turner, S. (2009). *Triangulation in Practice*, Centre for Interaction Design, School of Computing, Edinburgh Napier University, Edinburgh.
- Tuttle, F.B. ve Becker, L.A. (1980). Characteristics and identification of gifted and talented students, *National Education Association*: Washington D.C.
- Velentzas, M.B. (2010). *Communication, Public Relations & Advertisement*.
- Velentzas, J. (2010). Communication cycle: definition, process, models and examples, Technological Institute of Western Macedonia, *Recent Advances in Financial Planning and Product Development*, 117-131.
- Watts, L. K., Wagner, J., Velasquez, B., ve Behrens, P. I. (2017). Cyberbullying in higher education: A literature review. *Computers in Human Behavior*, 69, 268–274.
- Webb, J. T. (2000). Mis-Diagnosis and Dual Diagnosis of Gifted Children: Gifted and LD, ADHD, OCD, Oppositional Defiant Disorder. Paper presented at the American Psychological Association Annual Convention, Washington, DC.
- Webber, H., ed. (1984). *Webster's II new Riverside dictionary*. Boston: Houghton Mifflin.
- Weigand, G. (2016). Modul I evocation, unpublished teaching materials, Vienna University, Vienna, Austria.
- Weiner, B. (2010). Attribution theory, *International Encyclopedia of Education*, Elsevier, (6), 558-563.
- Widdowson, H. (2003). *Defining issues in English language teaching*, Oxford, England: Oxford University Press.

- Wilkins, M. M., Wilkins, J. L. M., ve Oliver, T. (2006). Differentiating the curriculum for elementary gifted mathematics students. *Teaching Children Mathematics*, 13(1), 6-13.
- Williamson, G.R. (2005). Illustrating triangulation in mixed-methods nursing research. *Nurse Res*, 12, 7-18.
- Wyant, S. H., Reinhard, D. L., ve Arends, R. I. (1980). *Of principals and projects*. Reston, VA: Association of Teacher Education.
- Yıldız, D., Kılıç, M.Y. ve Yavuz, M. (2017). Öğretmenlerin iletişim becerilerini değerlendirme ölçeği geliştirme çalışması, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(1), 48-67.
- Zhu, S., Hao Yang, H., Xu, S., ve MacLeod, J. (2018). Understanding Social Media Competence in Higher Education: Development and Validation of an Instrument. *Journal of Educational Computing Research*, 0735633118820631.
- Ziegler, A., ve Phillipson, S. N. (2012). Towards a systemic theory of giftedness, *High Ability Studies*, 23(1), 3–30.

İnternet Kaynakları

- Bloom, S.L. (t.y.). Open Communication. Erişim adresi <http://sanctuaryweb.com/TheSanctuaryModel/THESANCTUARYMODELFOURPILLARS/Pillar2SharedValues/CommitmenttoOpenCommunication.aspx> (Erişim tarihi: 04.11.2019)
- Claire, P. (2017). Emphaty Map. Erişim adresi <https://collaborate.teachersguild.org//challenge/empathy/ideate/empathy-map-co-creation> (Erişim tarihi: 11.11.2019)
- Cox, J. (t.y.). Describe the Photo. The State University of New York College. Erişim adresi <https://www.teachhub.com/5-classroom-activities-improve-listening-skills> (Erişim tarihi: 21.10.2019)
- Cox, J. (t.y.). Hidden Phrase. The State University of New York College. Erişim adresi <https://www.teachhub.com/5-classroom-activities-improve-listening-skills> (Erişim tarihi: 23.10.2019)

- Cuizon, N. (2015). Harry stack sullivan's interpersonal theory, <https://prezi.com/fnoaqtkx-bgg/copy-of-sullivans-theory/> (Erişim tarihi: 24.09.2019)
- DfES (2005) Gifted and Talented Unit. Erişim adresi www.standards.dfes.gov.uk/giftedandtalented/ (Erişim tarihi: 26.09.2019)
- Haire, H. (t.y.). Body Language. Erişim adresi <https://en.islcollective.com/english-esl-worksheets/vocabulary/body-parts/body-language/34129> (Erişim tarihi: 07.11.2019)
- Knutson, J. (2019). Be aware of What You Share. Erişim adresi <https://www.common sense.org/education/digital-citizenship/lesson/being-aware-of-what-you-share> (Erişim tarihi: 03.12.2019)
- Knutson, J. (2019). Who Are You Online. Erişim adresi <https://www.common sense.org/education/articles/how-to-teach-your-students-to-think-before-they-post> (Erişim tarihi: 05.12.2019)
- Lee, R. (2004). Classic Ethical Dilemmas. Erişim adresi <https://www.nwabr.org/sites/default/files/Lifeboat.pdf> (Erişim tarihi: 13.11.2019)
- Lee, R. (2004). Ethical Dilemmas. Erişim adresi <https://www.nwabr.org/sites/default/files/Lifeboat.pdf> (Erişim tarihi: 15.11.2019)
- Miller, K. (t.y.). Fists. Erişim adresi <https://positivepsychology.com/communication-activities-adults-students/> (Erişim tarihi: 06.11.2019)
- Mulhavill, E. (t.y.). Zoom in on the Details. Erişim adresi <https://www.weareteachers.com/8-fun-ways-to-help-your-students-collaborate-in-the-classroom/> (Erişim tarihi: 16.11.2019)
- Mulhavill, E. (t.y.). Save the Last Word. Erişim adresi <https://www.weareteachers.com/8-fun-ways-to-help-your-students-collaborate-in-the-classroom/> (Erişim tarihi: 17.11.2019)

Sapp, K. (2007). Eye Contact. Erişim adresi <https://www.creativeyouthideas.com/resources/icebreakers/eye-contact/> (Erişim tarihi: 09.11.2019)

Statista (2020). Most popular social networks worldwide as of April 2020, ranked by number of active users. Erişim adresi <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/> (Erişim tarihi: 25.07.2020).

The Newcomb's Model, (t.y.). Erişim adresi <https://www.communicationtheory.org/the-newcomb%E2%80%99s-model/> (Erişim tarihi: 12.09.2019).

Therapist Aid LLC (2018). Coping Skills Anger 1. Erişim adresi <https://www.therapistaid.com/therapy-worksheet/coping-skills-anger> (Erişim tarihi: 18.11.2019)

Therapist Aid LLC (2018). Coping Skills Anger 2. Erişim adresi <https://www.therapistaid.com/therapy-worksheet/coping-skills-anger> (Erişim tarihi: 20.11.2019)

EKLER

Ek-1: Etik Kurulu Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 13/09/2019-E.11442

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu

Sayı :61923333/050.99/
Konu :15/03 Naif KARA

Sayın Naif KARA

İlgi : Naif KARA 18/07/2019 tarihli ve 0 sayılı yazı

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığının 11.09.2019 tarihli ve 15 sayılı toplantısında alınan "03" nolu karar örneği ekte sunulmuştur.
Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Arif BİLGİN
Etik Kurulu Başkanı

3. Naif KARA'nın "Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Kişilerarası İletişim Becerilerini Destekleyici Program Modeli " başlıklı çalışması görüşmeye açıldı.
Yapılan görüşmeler sonunda; Naif KARA'nın "Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Kişilerarası İletişim Becerilerini Destekleyici Program Modeli " başlıklı çalışmasının Etik açısından **uygun** olduğuna oy birliği ile karar verildi.

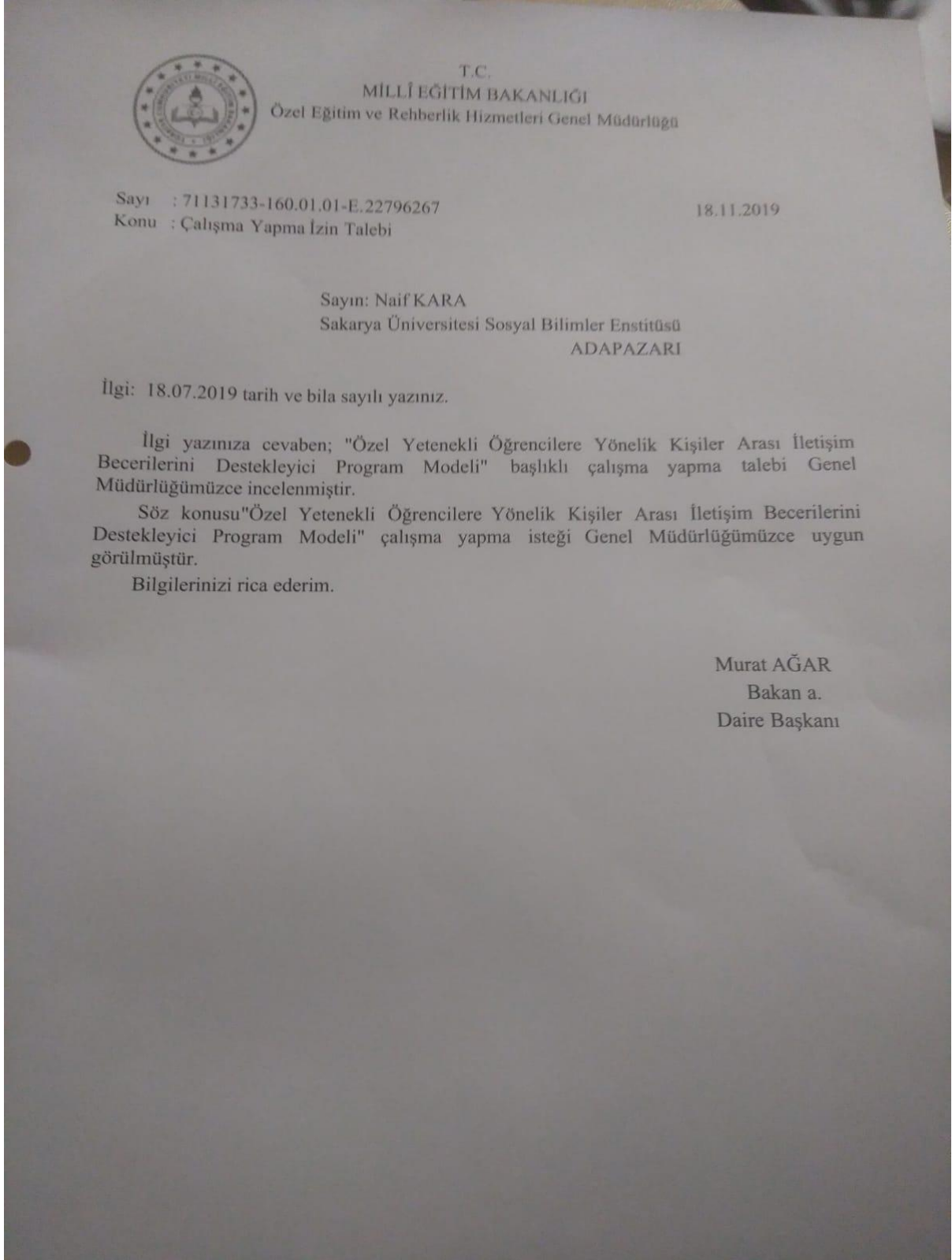
Evrakı Doğrulamak İçin : <http://193.140.253.232/envision.Sorgula/BelgeDogrulama.aspx?V=BE84BB0L6>

Etik Kurulu Esentepe Kampüsü 54187 Serdivan SAKARYA / KEP Adresi:
sakaryauniversitesi@hs01.kep.tr
Tel:0264 295 50 00 Faks:0264 295 50 31
E-Posta :ozelkalem@sakarya.edu.tr Elektronik Ağ :www.sakarya.edu.tr

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek-2: Bakanlık Onayı

Ek-3: Valilik Onayı

**T.C.
KOCAELİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 99332089/605.01/22077458
Konu:Naif KARA

08/11/2019

VALİLİK MAKAMINA

İlgi:Sakarya Üniversitesinin 16/10/2019 tarih ve 13033 sayılı yazısı

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı Doktora Programı öğrencisi Naif KARA' nın “Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Program Modeli” konulu araştırma çalışmasını İlimiz Bilim Sanat Merkezlerinde uygulama talebi, Üniversitenin ilgi yazıları ile bildirilmektedir.

Adı geçenin söz konusu çalışmasına esas olmak üzere, ekte sunulan çalışmayı İlimiz Bilim Sanat Merkezlerinde uygulama talebi komisyonumuzca uygun görülmüş olup, İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri ve okul müdürlüklerinin denetim ve gözetiminde gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmayı yapmaları Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Fehmi Rasim ÇELİK
Millî Eğitim Müdürü

OLUR

<...>

Osman EKŞİ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek-4: Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği İzin Yazısı (Email: 14.11.2019)

Understanding Social Media Competence in Higher Education: Development and Validation of an Instrument

 social media...e scale.pdf

 Harrison Yang 14 Kas
Alıcılar: ben ▾

Yes, Naif, you have our permission to use this scale and put the citation with it:

“Zhu, S., Hao Yang, H., Xu, S., & MacLeod, J. (2018). Understanding Social Media Competence in Higher Education: Development and Validation of an Instrument. Journal of Educational Computing Research, 0735633118820631.”

Best of luck with your study!

Harrison
--
Dr. Harrison Hao Yang, Professor
Department of Curriculum & Instruction
State University of New York at Oswego
<https://sites.google.com/a/oswego.edu/harrisonyang/>

Ek-5: İletişim Ölçeği İzin Yazısı (ResearchGate: 23.09.2019)

Dear Krisanna Machtmes,

I would like to use your scale added in my PhD thesis with your permission.

Naif Kara

 Communication Scale (ages 12-18).pdf

Krisanna Machtmes to you

29 days ago

Naif Kara,

Thank you for your interest in my scale. Yes you may add the Communication scale to your phd thesis. I would be very interested in receiving a copy of your completed study if you would be willing to share. Best of luck with your study and please reach out if there is anything else I can assist you with during your work. Take care!!

Kris

Ek-6: Açık İletişim Etkinliği İzin Yazısı (E mail: 04.12.2019)

Dear Naif,

Aleksandra here from the Positive Psychology team, nice to hear from you!

You are allowed to translate our tools as long as you refer to the original. Obviously, we would not be responsible for any mistakes in the translated version.

Please be aware that you are not allowed to sell or publish these tools publicly.

We wish you all the best of luck with your dissertation :)

Kind regards,
Aleksandra

Customer Satisfaction Manager
PositivePsychology.com
info@positivepsychology.com

Ek-7: Etkin Dinleme Etkinliği İzin Yazısı (E mail: 23.11.2019)

Dear Janelle Cox,

I am the teacher of English in a gifted center and PhD candidate in Sakarya University. I would like to use and adapt into Turkish your classroom listening activities with your permission for my Phd dissertation. The link is below:

<https://www.teachhub.com/5-classroom-activities-improve-listening-skills>

If you have other activities I can evaluate them as well.

Regards
Naif Kara

Janelle Cox 23 Kas

Alicılar: ben v

Yes I give you permission but I do not have the year as I am only a contributing writer for TeachHUB.

Janelle Cox

Writer

M: 716-417-7864

Ek-8: Kişisel Bilgi Formu

Bilimsel bir araştırmada kullanılmak üzere hazırlanan bu formda çeşitli sorular bulunmaktadır. Formda yer alan tüm soruları doğru ve samimi bir şekilde cevaplamanız rica olunur.

Katkılarınız dolayı teşekkür ederim.

Naif ARA

1. Cinsiyetiniz nedir?

Kız Erkek

2. Yaşınız?

13-15 16-18

3. Sınıf düzeyiniz?

7-9 10-12

4. Kardeş sayınız?

0 1-3 4-6 7-9

5. Okul türünüz nedir?

Özel Devlet

Her sorunun karşısında bulunan 1-Kesinlikle katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Kesinlikle katılıyorum anlamına gelmektedir.

Ek-9: İletişim Ölçeği*

1	Herhangi bir kişi ile konuşurken göz teması kurmaya çalışırım.	1	2	3	4	5
2	Söylemeye çalıştığım şeyi beden dilim ile ifade ederim.	1	2	3	4	5
3	Söylemek istediğim şeyi pekiştirmek için beden dilimi kullanırım.	1	2	3	4	5
4	Söylemeye çalıştıkları şeyi pekiştirmek için insanların ellerini kullandıklarını fark ederim.	1	2	3	4	5
5	Ne söylemeye çalıştığımı göstermek için ellerimi kullanırım.	1	2	3	4	5
6	Ne söylemeye çalıştıklarını anlamama yardımcı olması için insanların vücut dilini izlemeye çalışırım.	1	2	3	4	5
7	Kendi söyleyeceğimi düşünmeye başlamadan önce karşımdakinin sözünü bitirmesini beklerim.	1	2	3	4	5
8	Diğer insanların sözlerini kesmeden onları dinlerim.	1	2	3	4	5
9	Bir insanın beni sadece dinlediği fakat söylediklerimi anlamak için kulak vermediği zamanı bilirim.	1	2	3	4	5
10	Cevap vermeden önce kişinin ne söylediğini anladığımdan emin olurum.	1	2	3	4	5
11	Başkalarının ne söylediğini anladığımdan emin olmak için onların söylediklerini yeniden ifade ederim.	1	2	3	4	5
12	Arkadaşlarımla neler yaşadıklarını anladığımı bilmeleri için kendi tecrübelerimi kullanırım.	1	2	3	4	5
13	Birini dinlerken ne hissettiğini anlamaya çalışırım.	1	2	3	4	5
14	Başkalarının bakış açısını anlamaya çalışırım.	1	2	3	4	5
15	İki kişi aynı şeyi farklı şekillerde söylemeye çalıştıkları zaman bunu fark ederim.	1	2	3	4	5
16	Konuşma tarzımı iletişim kurduğum kişiye göre ayarlarım (arkadaş, ebeveyn, öğretmen vb.)	1	2	3	4	5
17	Beni anlamasına yardımcı olmak için karşımdakinin benimle nasıl konuştuğuna bağlı olarak konuşma biçimimi değiştiririm.	1	2	3	4	5
18	Söylemeye çalıştığım şeyi pekiştirmek için ses tonumu kullanırım.	1	2	3	4	5
19	Derdimi anlatmak benim için kolaydır.	1	2	3	4	5
20	İnsanlar hiç durmadan konuştuklarında sohbeti yeniden yönlendirmenin yollarını bulurum.	1	2	3	4	5
21	Sadece ses tonuna tepki vermek yerine karşımdakinin söylediklerine cevap vermeye çalışırım.	1	2	3	4	5
22	Konuşmadan önce kafamda birtakım düşünceler kurarım.	1	2	3	4	5
23	Birisi sinirlendiğinde sakinleşmesine yardımcı olmak için ses tonumu değiştiririm.	1	2	3	4	5

* İletişim Ölçeği kullanım izni için: naifkara80@gmail.com

Ek-10: Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği**

1	Sosyal medya ortamlarında kişisel profilimi oluşturabilir ve yönetebilirim.	1	2	3	4	5
2	Sosyal medya içeriği oluşturmak için gerekli cihazları kullanabilirim.	1	2	3	4	5
3	Sosyal medya içeriği oluşturmak için gerekli programı kullanabilirim.	1	2	3	4	5
4	Temel sosyal medya işletim araçlarını kullanabilirim.	1	2	3	4	5
5	Bilgi toplamak için hangi sosyal medya aracını nasıl kullanacağımı bilirim.	1	2	3	4	5
6	Sosyal medyadaki potansiyel bilginin farkındayım.	1	2	3	4	5
7	Sosyal medyada uygunsuz içeriklerin neler olduğunu fark edebilirim.	1	2	3	4	5
8	Sosyal medya içeriklerini siyasi, ekonomik ve sosyal açıdan anlayabilir ve yorumlayabilirim.	1	2	3	4	5
9	Sosyal medya içeriğinin bireyler üzerindeki potansiyel etkilerini analiz edebilirim.	1	2	3	4	5
10	Farklı sosyal medya ortamlarında bulunan haber ve bilgileri karşılaştırabilirim.	1	2	3	4	5
11	Sosyal medya mesajlarının doğruluğunu ve geçerliliğini değerlendirebilirim.	1	2	3	4	5
12	Sosyal medyanın yasal ve etik ilkelerini (telif hakkı, insan hakları, mahremiyet vb.) dikkate alıp değerlendirebilirim.	1	2	3	4	5
13	Orijinal, görsel ve metinsel sosyal medya içeriği hazırlayabilirim.	1	2	3	4	5
14	Sosyal medya aktivitelerine katıldığımda başkalarının düşüncelerini etkileyebilirim.	1	2	3	4	5
15	Güncel olayları farklı açılardan inceleyerek sosyal medyaya katkıda bulunabilirim.	1	2	3	4	5
16	Farklı sosyal medya kullanıcılarıyla iş birliği yapabilir ve iletişim kurabilirim.	1	2	3	4	5
17	Gerçek kişisel özelliklerime uygun bir sosyal ağ kimliği oluşturabilirim.	1	2	3	4	5
18	Sosyal medya ortamındaki insanları bilgilendirmek veya yönlendirmek için fikir alışverişinde bulunarak yorumlar yapabilirim.	1	2	3	4	5
19	Belirli konularda eleştirel düşünmeyi yansıtan sosyal medya içerikleri tasarlayabilir ve sunabilirim.	1	2	3	4	5
20	Sosyal medyada yorum yaparken veya bilgi aktarıırken başkalarına saldırmam.	1	2	3	4	5
21	Sosyal medyada yazdığımı vurgulamak için hakaret içeren sözcükleri kullanmam.	1	2	3	4	5
22	Konu hakkında bilgim varsa ancak o zaman sosyal medyadaki bir tartışmaya katılırım.	1	2	3	4	5
23	Savunduğum fikirlerin doğru olduğuna kanaat getirirsem ancak o zaman sosyal medya tartışmalarında farklı fikirler ortaya atarım.	1	2	3	4	5
24	Görüşlerimin doğru olduğuna kanaat getirirsem ancak o zaman sosyal medyada yorum yaparım.	1	2	3	4	5
25	Sosyal medyada bir şeyler yazmadan önce olası sonuçlara dikkat ederim.	1	2	3	4	5
26	Yorumlarımın başkalarının duygu ve düşüncelerini etkileyip etkilemeyeceğine dikkat ederim.	1	2	3	4	5
27	Başkalarının sosyal medyadaki katkı ve yorumlarını takdir edip etmeyeceklerini düşünürüm.	1	2	3	4	5
28	Sosyal medyada bir şey yazmadan önce başkalarının konuya dâhil olmamı nasıl karşılayabileceklerini dikkate alırım.	1	2	3	4	5

** Sosyal Medya Yeterlik Ölçeği kullanım izni için: naifkara80@gmail.com

Ek-11: Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Program Uygulamasına Katılım Sözleşmesi

İletişim uzmanı Naif KARA tarafından yürütülecek olan bu çalışmaya kendi isteğimle katılıyorum. Ayrıca, çalışma sürecindeki tüm ödevlerimi yapacağıma, gizliliğe uygun davranacağıma, etkinliklere zamanında katılacağıma ve tüm sorumluluklarımı yerine getireceğime söz veriyorum.

Telefon: .....

Adı-Soyadı: .....

Adres: .....

İmza: .....

Ek-12: ADDIE Program Modeli

Analysis (Analiz), Desing (Tasarım), Development (Geliştirme), Implementation (Uygulama) ve Evaluation (Değerlendirme)

Keşif Aşaması	Problemin Belirlenmesi	<ul style="list-style-type: none"> - MEB Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesinin İncelenmesi - Bilim ve Sanat Merkezlerinin Karşılaştırılması - Durum Tespiti Amaçlı Bilim ve Sanat Merkezi Öğretmenleri ile Görüşmeler Yapılması - Problem Durumunun Raporlaştırılması	
	Tasarım Süreci (ADDIE Öğretim Tasarım Modeli)	Analiz	<ul style="list-style-type: none"> - İhtiyaç analizi - Öğrenen Analizi - İçerik Analizi - Ortam Analizi
		Tasarım	<ul style="list-style-type: none"> - Özel Yetenekli Öğrenciler için Kişiler Arası İletişim Becerilerini Destekleyici Program Tasarımının Yapılması
		Geliştirme	<ul style="list-style-type: none"> - Uzman görüşlerinin alınması - Alınan Uzman Görüşleri Çerçevesinde Program Modelinin son halini alması
		Uygulama	<ul style="list-style-type: none"> - Uygulama Ön Hazırlıkları - Uygulamanın Gerçekleştirilmesi
		Değerlendirme	<ul style="list-style-type: none"> - Araştırmacı değerlendirme - Uygulayıcı değerlendirme - Öğrenen değerlendirme

Doğrulama Aşaması	<ul style="list-style-type: none"> - Değerlendirme aşamaları dikkate alınarak hazırlanan taslağın amaca uygun olup olmadığının belirlenmesi - Değerlendirme sonuçları doğrultusunda taslağın tekrar gözden geçirilerek düzenlenmesi
----------------------	--

Ek-13: Nitel Araştırma Soruları (Etkinlik Öncesi ve Sonrası)

Etkinlik Öncesi Sorular:

1. Etkin dinleme hakkında ne tür bilgilere sahipsiniz?
2. Açık iletişim neden önemlidir?
3. Beden dili neden önemlidir?
4. Empati nedir?
5. Etik nedir ve etik iletişim kurmanın ne gibi faydaları vardır?
6. Ortak iletişim nedir?
7. Öfke kontrolünü nasıl sağlarsınız?
8. Sanal iletişim ile kişiler arası iletişim arasındaki farklılıklar nelerdir?

Sanal İletişim Soruları

1. Hangi sosyal medya hesaplarını neden kullanıyorsunuz?
2. Sosyal medya hesaplarından neleri paylaşıyorsunuz?
3. Hangi dijital oyunları ne kadar süre oynuyorsunuz?
4. İnternette sanal ortamlarda haftalık ortalama ne kadar vakit geçiriyorsunuz?
5. İnternette nasıl vakit geçiriyorsunuz?
6. En çok ziyaret ettiğiniz web siteleri hangileridir?
7. Sanal ortamda kimlerle ne tür iletişim kurmaktasınız?
8. Siber zorbalık ile karşılaşıyorsanız ne tür zorbalıklara ve kimler tarafından maruz kalıyorsunuz?
9. Yüz yüze görüştüğünüz kişiler arasında sanal ortamda iletişim kurduklarınız kimlerdir?
10. Kendinizi yüz yüze olan iletişimde mi yoksa sanal iletişimde mi daha rahat ifade ediyorsunuz? Neden?
11. Sanal ortamda iletişim kurmak ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

Etkinlik Sonrası Sorular:

1. Etkin dinleme etkinlikleri sonrasında arkadaşlarınızla olan ilişkilerinizde ne gibi değişiklikler gözlemlediniz?
2. Açık iletişim etkinlikleri sonrasında öğrendiğiniz yeni ifadelerin aile, okul ve çevrenizde yaşadığınız anlaşmazlıklara ne tür alternatif çözümler ürettiğini düşünüyorsunuz?

3. Kişiler arası iletişiminizde beden dilinizi nasıl kullanırsınız?
4. Empati kurmanın davranışlarınızda ne gibi değişikliklere yol açtığını düşünüyorsunuz?
5. Etik ikilem etkinlikleri sonrasında etkinliğe katılan arkadaşlarınız ile olan iletişiminizde neler gözlemlediniz?
6. Ortak iletişiminizde arkadaşlarınız arasında ne tür benzerlikler veya farklılıklar olduğunu gözlemlediniz?
7. İlişkilerinizde bir çatışma yaşadığınızda öfke anında nelere dikkat etmeniz gerekmektedir?
8. Sanal iletişim etkinlikleri sonrasında sanal gizlilik ve internetteki kimliğiniz konusunda nelere dikkat etmeniz gerektiği ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

Ek-14: İletişim Etkinlikleri***

İletişim Etkinlikleri	
HAFTALAR	ETKİNLİKLER
1.HAFTA	Tanışma Ön Görüşme Sorularının Sorulması Etkinlik Tanıtımı Etkin Dinleme (Active Listening) (25+25 dakika) Etkinlik no 1. Resmi Tasvir Et Etkinlik no 2. Saklı İfade
2.HAFTA	Açık İletişim (Open Communication) (25+25 dakika) Etkinlik no 1. Anlaşmazlıklara Alternatif Çözümler Etkinlik no 2. Yumruklar Etkinliği
3.HAFTA	Beden Dili (Body Language) (25+25 dakika) Etkinlik no 1. Beden Dili Oyunu Etkinlik no 2. Göz Teması
4.HAFTA	Empatik İletişim (Empathic Communication) (25+25 dakika) Etkinlik no 1. Algı Farklılıklarını Anlama Etkinlik no 2. Empati Haritası
5.HAFTA	Etik İletişim (Ethical Communication) (25+25 dakika) Etkinlik no 1. Etik İkilem Etkinliği Etkinlik no 2. Yaşanan İkilem Etkinliği
6.HAFTA	Ortak İletişim (Collaborative Communication) (25+25 dakika) Etkinlik no 1. Ayrıntılardaki Yakınlık Etkinlik no 2. Son Sözcük
7.HAFTA	Sanal İletişim (Virtual Communication) (25+25 dakika) Etkinlik no 1. Ne Paylaştığımı Bil Etkinliği Etkinlik no 2. İnternetteki Kimliğim Etkinliği Genel değerlendirme
8.HAFTA	Öfke Kontrolü (Anger Management) (25+25 dakika) Etkinlik no 1. Öfke ile Başa Çıkma Becerileri 1 Etkinlik no 2. Öfke ile Başa Çıkma Becerileri 2

*** İletişim etkinlikleri kullanım izni için: naifkara80@gmail.com

Ek-15: Etkinlikler ve 7 Haftalık Öğrenci Görüşleri

1.Hafta 1. Etkinik

Dinlemeyi severim. İnsanları dikkatle dinleyerek çok şey öğrendim. Çoğu insan karşısındakini hiç dinlemez.

Ernest Hemingway

Bu etkinlik Janelle Cox'un "Resim Tasviri" adlı çalışmasından uyarlanmıştır (Cox, t.y.).

(<https://www.teachhub.com/5-classroom-activities-improve-listening-skills>.)

Etkinlik Tarihi	...../...../.....
Etkinlik No	1
Etkinlik Adı	Etkin Dinleme: Resim Tasviri.
Süresi	25 dakika
Kazanımları	Dikkatini toplayabilir. Arkadaşının söylediklerini iyi dinleyebilir. Dinlediğini fark ettirebilir. Geri dönüt sağlayabilir. Konuşan kişinin sözünü kesmeden dinleyebilir.
İş birliği Alanı	Görsel Sanatlar, Rehberlik
Yöntem ve Teknikler	Drama, Soru-cevap, Anlatım
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynaklar	Basit Resimler, A4 kağıdı
Öğrenme Öğretme Süreci	
Konu İçeriği Etkin dinleme ve dinlediğini resmetme	
Etkinlik Uygulaması Öğrenciler ikiye bölünür. Daha sonra iki öğrenciyi sırt sırta gelecek şekilde sandalyelere oturtur. Bir öğrencinin eline basit bir resim, diğer öğrencinin eline boş bir kâğıt verir. Elinde basit resim bulunan öğrenci resmi tasvir etmeye başlar. Diğer öğrenci dikkatlice söylenenleri dinler. Duyduklarının resmini çizmeye çalışır. Resim bittiğinde grubundaki arkadaşına resim gösterilir. Grup arkadaşına resme onay vermezse resmi çizen öğrenci resmi çizmeye devam eder. Çizim bittiğinde her bir gruptaki öğrencinin rolleri değiştirilir. Resimler eşleştirilir. En yakın çizilen resimler belirlenerek değerlendirilmeye geçilir.	

1.Hafta 2.Etkinlik

Bu etkinlik Janelle Cox'un "Saklı İfade" adlı çalışmasından uyarlanmıştır (Cox, t.y.).

(<https://www.teachhub.com/5-classroom-activities-improve-listening-skills>.)

Etkinlik Tarihi	...../...../.....
Etkinlik No	2
Etkinlik Adı	Etkin Dinleme: Saklı İfade
Süresi	25 dakika
Kazanımları	Dikkatini toplayabilir. Dinlediğini fark ettirebilir. Geri dönüt sağlayabilir. Konuşan kişinin sözünü kesmeden dinleyebilir.
İş birliği Alanı	Edebiyat, Rehberlik
Yöntem ve Teknikler	Diyalog, Soru-cevap, Anlatım
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynaklar	Kalem, kâğıt
Öğrenme Öğretme Süreci	
Konu İçeriği Etkileşime dayalı etkin dinleme	
Etkinlik Uygulaması Öğrenciler gruplara ayrılırlar. Etkinlik süresince gruptaki her bir öğrenci arkadaşı ile gizli bir ifade bulmaya çalışır. Gizli ifadeyi kullanarak diyalog oluşturan ilk grup, sınıftaki diğer gruplara gizli ifadeyi bulabilmeleri için konuşmaya başlar. Öğretmen her gruptaki öğrencilerin gizli ifadelerinin aynı olmadığından emin olmak için bütün grupları kontrol eder. Aynı ifade varsa öğretmen ifadeyi değiştirmeleri gerektiğini söyler. Gruplar değiştirmek istemezlerse kura çekilir. Kurada kaybeden grup farklı bir tane hazırlar. Gizli ifade; "kitap okumak güzeldir" veya "okulun bahçesinde yavaş koşan atlara rastladım" gibi cümlelerden oluşabilir. Her bir grubun asıl üzerinde durması gereken nokta gizli ifadenin kurmuş oldukları diyalog içerisinde geçiyor olmasıdır. Bu yüzden diğer gruptaki öğrencilerin dikkatlice diyalogu dinlemeleri gerekmektedir. Her bir grubun bir tahmin hakkı bulunmaktadır. Doğru ifadeyi bulan grup bir puan kazanır. Eğer hiçbir grup doğru ifadeyi bulamazlarsa diyalogu hazırlayan grup bir puanı kazanır. Etkinlik sonrasında değerlendirmeye geçilir.	

1.Hafta Öğrenci Görüşleri:

1.Öğrenci

"Bu etkinlikte yaptığım aktivite resim çizmek olduğu için hem çizerken eğlendim hem de arkadaşım ile düzgünce anlaşabildim. Sonrasında rolleri değiştirerek de anlaşabildik. Saklı ifade: Bu etkinlik biraz rakipleşme ve takımlaşmaya yönelten, biraz rekabetçi bir etkinlikti. Karşımızdakileri cümlelerimizle şaşırtmaya çalıştığımız oldu. Bence güzel bir etkinlik."

2. Öğrenci

“Bazı insanlara daha etkili iletişime geçmek için onlara özel yollarla konuşmak gerekiyor. Ama yeterince özenle her insanla iyi anlaşılabilir. Bu etkinlik bana ne olursa olsun her insanla doğru anlaşmaya çalışmayı öğretti. Garip bir etkinlik yaptık. Neredeyse kimse doğru cevabı tahmin edemedi bence cümleyi bulmak zor ama imkansız değil. Bu etkinliği tekrar yaparsak tahmin edebileceğimi düşünüyorum.”

3. Öğrenci

“Bu etkinlik arkadaşımı daha iyi anlayabilmemi sağladı. Gerçekten harika bir iletişim içerisinde resimleri birbirimize tasvir ettik. Bu süreçte birçok grubun aynı ortamda olmasından dolayı onu anlamakta zorlandım. Fakat yine de kendini anlatabilmekte çok başarılı olmasındandır ki başarılı bir şekilde iletişim kurduk. Söz kesmeden dinleyebilmeme de katkı sağladı ve bu alanda kendimi geliştirdim. Bu etkinlikte saklı ifadenin anlaşılması için güzel bir iletişim gerekiyor. Biz arkadaşım ile bu iletişimdeki rolleri güzel paylaştık. Mükemmel derecesinde fevkalade bir ortam oluşturarak birbirimizin mimiklerinden olayı kavradık. Bir etkinlik daha ne kadar yararlı olabilirdi bilmiyorum.”

4. Öğrenci

“Etkin dinlemenin faydalı olabileceğini düşünebilirim çünkü bu etkinlik sayesinde insanları daha dikkatli dinliyorum. Resim tasviri etkinliğinde arkadaşlarımla aramda iyi ilişkilerin yaşandığını fark ettim. Şimdi dikkatimi daha çok toplamaya çalışıyorum. Saklı ifade: Bu etkinlik bence gayet güzeldi. Saklı ifadeyi bulmaya çalışırken arkadaşımın faydalanmaya çalıştım. İyi bir ekip oluşturduk. Etkinlik sırasında arkadaşlarımızı çok iyi dinlememiz gerekiyordu.”

5. Öğrenci

“Bu etkinlikte bir insanın kendi konuşma stilinden daha iyi anladığını fark ettim. Bu etkinşiik ayrıca dikkat edersen insanların söylediği şeylerden daha fazla çıkarımlar yapabileceğini anladım. İnsanların yapabileceği yorumlar bazen kaba olmak için değil de sadece yardımcı olmak istedikleri için. Etkinliğin yorum yapma kısmı en eğlenceliydi. bu etkinlikte bayağı zorlandık , ama konuşmacıların yüz ifadelerine bakarak hangi cümlenin seçilmiş ifade olduğunu anlamak mümkündür. Bu etkinlikte mimiklerin

insanların düşüncelerini nasıl aktarabildiğini öğrendim. Yaptığımız en eğlenceli etkinliklerden biriydi, zor olsa da eğlendim. ”

6.Öğrenci

“Arkadaşımınla aramızdaki iletişim bağı zaten en üst seviyede idi yani daha da gelişemedi. Bu olayın en önemli özelliği iletişim bağı zayıf olan kişilerin iletişimini güçlendirmesi. Biz böyle bir şeye ihtiyaç duymadığımızdan bize katkı sağlamadı. Yine de geri dönüt sağlamada ufak bir gelişme kaydettim. Etkinlikte arkadaşımın ne yapmak istediğini pek kavrayamadım. Sanki tek başınaymış gibi davranıyordu ve beni görmezden geliyordu. Bu etkinlikte partner seçiminin çok önemli olduğunu anlamış bulundum. Bir dahaki seferde daha dikkatli olacağım. Bana beni dinlediğini hissettiremedi.”

7.Öğrenci

“Bu etkinlik dinlediklerimi anlamamda bana yardımcı oldu. Resim tasviri sırasında çok eğlendim. Etkin dinlememe yardımcı olduğunu hissettim. Artık dikkatimi daha rahat toparlayabiliyorum. Saklı ifade: Bu etkinliğin dinleme yetime katkısı olduğunu düşünüyorum. Etkinlik sırasında etkin dinleme becerimde bir gelişim olduğunu fark ettim. Etkin dinleme becerim geliştiği için ise sorun çözme yeteneğim de gelişmiş oldu. Bence bu çok faydalı bir etkinlik.“

8.Öğrenci

“Bu etkinlik sayesinde artık dikkatimi daha rahat toparlayabiliyorum. Karşımdaki kişiye onu dinlediğimi belirtiyorum. Başkalarının sözünü kesmemem gerektiğini kavradım. İyi dinleme becerilerim gelişti. Dinlediklerime dair geri dönütte bulunabiliyorum. Arkadaşlarımın kurduğu cümlelerde belirledikleri saklı ifadeleri bulmak düşündüğümünden çok daha zor oldu. Ne kadar iyi dinlemeye çalışsam da çoğunlukla yanlış tahminde bulundum. Ama bu normal bir şey. Önemli olan gelişim gösteriyor olmam. Bu etkinliğin bana faydası olduğundan eminim.”

9.Öğrenci

Bu hafta iki etkinlik yaptık, etkinliklerin ilkinde arkadaşlar sırt sırta oturuyordu ve bir kişinin eline resim, diğerine boş bir kâğıt veriliyordu. Boş kâğıt olan kişi resim olan kişiyi dinleyip onun anlattıklarını çiziyordu. Dinleme yeteneklerimizi geliştirmenin yanı sıra

hayal gücü ve gözlem yeteneğini de artırıyor bu etkinlik. Betimlemek için çabalarken normalde gözümüzden kaçacak detayları yakalıyoruz. Diğer etkinlikte gizli ifade seçip onu diyalog içinde kullanıyorduk. Orada da etkin dinleme yeteneklerimizin gelişmesi hedeflense de cümlelerimde çok fazla konu dışı ifade kullandığımı farkına vardım. Bundan sonra daha akıllıca gözlemler yapan ve cümlelerini daha mantıklı tasarlayan bir birey olacağıma inanıyorum.”

10.Öğrenci

“Etkin dinlememizi geliştiren bir resim tasvir etme etkinliği yaptık. Bu sayede resimlerde detayları yakalamayı öğrendim. Ayrıca evet, anlıyorum, çizdim vs diyerek dinlediğimi hissettirdim. Diğer etkinlik bi cümledeki saklı ifadeyi bulmak içindi. Orada da aynı kazanımları elde ettik. Ayrıca çok cümle dışı ifade kullandığımı fark ettim baya boş yapıyorum konuşurken.”

11.Öğrenci

“Resim Tasviri: Bu etkinlik bana sanat eserlerini daha iyi anlama yetisi verdi. Kendimi daha sanat yatkını biri gibi hissettim. Bir de özgüvenim gelişti. Çünkü ifade pratiği yaptık çok kez. İşime yaradığını düşünüyorum. Saklı ifade: Bu etkinlik bana saklambaç oynar gibi geldi. Eğlendim. Saklı ifadeleri bulmak beni mutlu etti. Bence beyni çalıştıran bir bulmaca gibi.”

12.Öğrenci

“Resim Tasviri: Bu etkinlik sayesinde betimleme yeteneğim gelişti. Böylece görsel ve sözel olguları daha iyi birleştirip etrafıma aktarabildim. Bana güzel şeyler kattı. Artık daha kendini ifade edebiliyorum. Beynimin sağ lobunun gelişmiş olduğunu düşünüyorum. Bana güzel şeyler kattı. Artık daha rahat kendimi ifade edebiliyorum. Saklı ifade: Bu etkinlikte çoklu düşünmeyi öğrendim. Aslında gözükenin ardında birçok ifade saklıymış. Bana ne kadar öğrenirsem öğreneyim, hep cahil kalacağımı fark ettirdi. Çünkü evren bizim kavrayabileceğimizden daha büyük. Ufkum açıldı diyebilirim.”

13.Öğrenci

“Bu etkinliğin etkin dinlememde faydalı olabileceğini düşünüyorum çünkü bu etkinlik sayesinde insanları daha dikkatli dinlemeye başladım. Resim tasviri etkinliği sonrasında

arkadaşlarımla aramda pozitif ilişkilerin yaşandığını fark ettim. Resim tasviri etkinliği sonrasında şimdi dikkatimi daha çok toplamaya çalışıyorum. Etkinlik sırasında arkadaşlarımla bana geri dönüt sağlaması beni çok sevindirdi. Ancak herkesten geri dönüt alamadım. Yine de keyifli bir iletişim etkinliği yaptık. Etkinlik gayet güzeldi. Özellikle saklı ifadeyi bulmaya çalışırken arkadaşlarımdan faydalanmam iyi oldu. Güzel bir grup oluşturduk. Oyun oynarken arkadaşlarımızı çok iyi dinlememiz gerekiyordu. Demek ki isteyince insan her şeyi anlayabilir.”

14.Öğrenci

“Resim çizerken arkadaşımı çok iyi dinlemem gerektiğini fark ettim. Zaten çok iyi dinlemeseydim istenilen resmi çizemezdim. Dinlemenin ne kadar önemli olduğunu gerçekten anladım. Aslında çizdiğim resim hiç fena değildi. Arkadaşımın çizdiği resim de çok hoşuma gitti. Dinleyerek çizmek eğlenceliydi. Arkadaşlarımla sözünü kesmeden dinlemenin hatta daha iyi anlayabilmek için sorular sormanın önemini anladım. İlk başta bu etkinlik sıkıcı gibi geldi ancak sonlara doğru eğlendim. Önce kelime bulunacak zannettim ama cümle bulunması gerekiyormuş. Daha sonra bunu arkadaşlarımla da oynamayı düşünüyorum.”

15.Öğrenci

“Etkinlik sırasında sözüm bazen kesiliyordu. Bundan biraz rahatsız oldum ancak daha sonra faydasını gördüm. Çünkü bir insanın sözünün kesilmesi gerçekten rahatsız edici bir durum olduğu için insanları dinlerken sözlerini kesmemeye özen gösteriyorum. Farklı bir etkinlik olduğunu düşünüyorum. Farklı olması bence dikkatlerin daha fazla toplanmasına yol açtı. Kendim de bildiğim etkinliklerin yapılmasından her zaman sıkılmışımdır. Ancak istenilen ifadeyi bulmaya çalışmak için iyi bir motivasyon gerekiyordu. Bu da etkinliği eğlenceli hale getirdi.”

16.Öğrenci

“Bu etkinlikten kardeşime de bahsettim. Hatta birlikte resim tasviri yaptık. İletişimin aile içine yansması bence güzel. Dolayısıyla iletişimin hayatımda nelere yansıyabileceğini fark ettim. Kardeşimle aramda olan sorunların birbirimizi iyi dinlemediğimizden kaynaklandığını daha iyi anladım. Daha iyi dinlemem gerektiğini anladım. Dikkatler

dağıldığında gruptaki arkadaşımızın bize sorduğu saklı ifadeyi bulmak zor olacaktı. O yüzden bütün gruplar soruyu soran grubun cümlelerini çok iyi dinlediler.”

2.Hafta 3.Etkinlik

Bu etkinlik Dr. Sandra L. Bloom’un “Anlaşmazlıklara Alternatif Çözümler” adlı açık iletişim çalışmasından uyarlanmıştır (Bloom, t.y.).
(<http://sanctuaryweb.com/TheSanctuaryModel/THESANCTUARYMODELFOURPILLARS/Pillar2SharedValues/CommitmenttoOpenCommunication.aspx>)

Etkinlik Tarihi	...../...../.....
Etkinlik No	3
Etkinlik Adı	Açık İletişim: Anlaşmazlıklara Alternatif Çözümler
Süresi	25 dakika
Kazanımları	Açık iletişim kurabilir. Tepki vermeden önce düşünebilir. Etkili dinleyebilir. Adil bir çözüm üretebilir. Problemlerle yüzleşebilir. Sorumluluk alabilir. Direkt iletişim kurabilir. Çatışmada yaşanan gerçek sorunu bulabilir. Çatışmanın sonucunda nelerin yaşanabileceğini tahmin edebilir. Uzlaşma için seçenekler belirleyebilir.
İş birliği Alanı	Rehberlik
Yöntem ve Teknikler	Drama, tartışma, soru-cevap
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynaklar	Kâğıt, kalem
Öğrenme Öğretme Süreci	
Konu İçeriği	Yaşanan herhangi bir çatışmanın açık iletişim ile üstesinden gelebilme
Etkinlik Uygulaması	Öğrencilerden dört kişi drama için belirlenir. Hepsine numara verilir. Tek numaralı öğrenciler bir grupta (1,3), çift numaralı öğrenciler (2,4) diğer grupta yer alırlar. Senaryo okunur: 1 numaralı öğrenci ile 2 numaralı öğrenci herhangi bir projeyi bitirmek için bir araya gelmiştir. 1 numaralı öğrenci 2 numaralı öğrenciye bitirmesi için projeyi yazma sorumluluğunu vermeye çalışır, fakat 2 numaralı öğrenci bunu kabul etmez. Yazma sorumluluğunu 1 numaralı öğrenci de almak istemez. İkisi de sunum yapma sorumluluğunu almak isterler. Bu yüzden çatışma başlar. Sorunu çözmek yerine 1 numaralı öğrenci 3 numaralı öğrenciye, 2 numaralı öğrenci de 4 numaralı öğrenciye projenin bitirilemeyeceğinden bahseder. 1 ve 2 numaralı öğrenciler direkt iletişim kurmak yerine 3 ve 4 numaralı öğrencilerin sorunları çözmelerini ve dolaylı bir biçimde iletişime geçmelerini ister. Öğretmen bu aşamada bütün öğrencilere; sorunu dolaylı olarak çözmek yerine (3 ve 4 numaralı arkadaşlarına anlatarak) direkt çözülebilmesi için neler yapılabileceğini sorar. Daha sonra çözüm için öğrencilere 9 maddeden bahsedilir: 1. Tepki vermeden önce düşün. 2. İyice dinle. 3. Adil bir çözüm üret. 4. Problemlerle yüzleş. 5. Sorumluluk al. 6. Direkt iletişim kur. 7. Çatışmada yaşanan gerçek sorunu bul.

8. Çatışmanın sonucunda nelerin yaşanabileceğini tahmin etmeye çalış.
9. Uzlaşma için seçenekler belirle.
Öğrenciler tarafından sergilenen dramada ortaya çıkan sorunla ilgili dokuz madde dikkate alınarak nasıl bir çözüm üretilebileceği ile ilgili tartışılır. Drama tekrar çözüm odaklı sergilenir.
Değerlendirmeye geçilir.

2.Hafta 4.Etkinlik

Bu etkinlik Kelly Miller'in "Yumruklar Etkinliği" adlı çalışmasından uyarlanmıştır (Miller, t.y.).

([https://positivepsychology.com/communication-activities-adults-students/.](https://positivepsychology.com/communication-activities-adults-students/))

Etkinlik Tarihi	...../...../.....
Etkinlik No	4
Etkinlik Adı	Açık İletişim: Yumruklar Etkinliği
Süresi	25 dakika
Kazanımları	Açık iletişim kurabilir. Kullandığı ifadelere dikkat edebilir. İletişimde hangi ifadeleri kullanması gerektiğini bilir. İyi iletişim kurmanın faydalarını öğrenir.
İşbirliği Alanı	Rehberlik
Yöntem ve Teknikler	Tartışma, Soru-cevap, Anlatım
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynaklar	Kâğıt, kalem
Öğrenme Öğretme Süreci	
Konu İçeriği	
Kullandığı ifadelere dikkat edebilme	
Etkinlik Uygulaması	
Öğrencilere açık iletişimin ne olduğu ile ilgili soru yöneltilir. Açık iletişim ve kapalı iletişim arasında ne tür farklılıklar olduğu ile ilgili tartışılır. Daha sonra drama yapmak için gönüllü öğrenciler ikişerli gruplara ayrılır. Her bir öğrenciye farklı talimatlar verilir. 2. öğrenci yumruğunu sıkacak. 1. Öğrenci, 2. öğrencinin yumruğunu açmaya çalışacak.	
Çoğu öğrenci öncelikle yumruğu kaba kuvvetle açmaya çalışacaktır. Burada saldırgan iletişimin etkililik düzeyi ve iyi iletişim kurmanın faydalarını bilmenin önemi tartışılır.	
Öğrencilere son aşamada hangi talimatların onların yumruklarını açmasına neden olduğu sorulur.	
Ayrıca, "Arkadaşınızdan düzgün bir biçimde bir şey istediğinizde neler yaşadınız? Filmler ve medya ne tür iletişim rol modelleri önermektedir ve doğru mudur?" soruları öğrencilere yöneltilir.	

2.Hafta Öğrenci Görüşleri:

1.Öğrenci

"Anlaşmazlıklara alternatif çözümler etkinliği: Bu etkinlikte insanlarla aramdaki anlaşmazlıklarımı çözmeye odaklı ve ben zaten çok da anlaşmazlık yaşayan biri olmadığım için bu konuda arkadaşlarımı da görmüş oldum. Yumruklar etkinliği: Günlük

hayatta tatlı dille konuşan biriyim. Zaten sürekli uyguladığım bu davranış biçiminin birçok soruna çözüm olabileceğini görmüş oldum. Sonuçta tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.”

2.Öğrenci

“İnsanların bir araya gelip ortak bir çözüm bulmasının kişisel çıkar gözetmekten daha önemli olduğunu öğrendim. Bu şekilde her çözüm daha etkili oluyor. Bir Arkadaşımın elini açmayı başardım, ama bazı arkadaşlarım benden daha güçlüydü. Ama öğretmenin söylediği gibi ellerini açmalarını rica ettiğimde kabul ettiler. Bazen kaba kuvvetin sorunları çözmede yardımcı olamayacağını, sözlerin ise gücü olduğunu öğrendim.”

3.Öğrenci

“Etkinlik içerisinde üretilen alternatif çözümler beni bir hayli şaşırtmış idi. Bu çözümlerin günlük hayatta kullanılabilir olduğu farkına varma sürecimde değerli hocamın da katkısı çok yüksekti. Çözümleri üretirken tüm duyu organlarından yardım alarak kıvrak bir solucan gibi işin içerisinde sızıldım. Bu etkinlikten sonra tepki vermeden önce düşünmeye bile başladım diyebilirim. Bu etkinlikte iletişimin açık olması gerektiğini kavramayı başardım. Arkadaşımın yumrukları kaya gibi sertti. Bence kendisini bu etkinlikte bana karşı denemek yerine bir boks makinesinde rekor kırmayı denemeliydi. Yine de zevk aldığım ve kullandığım ifadelerle dikkat etmem gerektiğini kavrayarak bir kazanım haline gelmesini sağladığım bir etkinlik oldu.”

4.Öğrenci

“Bir insanın tepki vermeden önce düşünmesi gerekir. Sorunla karşılaştığım zaman iletişim kurarak sorunu halledebileceğimi anladım. Ailemle çatışma yaşayabileceğim sorunu yine onlarla çözmem gerekir. Farkına varabilmek önemlidir. Aslında açık iletişim kavramını bilmiyordum. Bunu etkinlikte öğrendim. Akılda kalıcı olması açısından önemliydi. Arkadaşımın yumruğunu zorla da olsa açmaya çalıştığımda başlangıçta düşünmeden hareket etmenin çok da iyi bir şey olmadığını anladım.”

5.Öğrenci

“Bu etkinlikte ortak yol bulmanın kendi çıkarlarını gözetmekten daha etkili olabileceğini öğrendim. Eğer karşı tarafında görüş ve isteklerine değer verilirse sonuca daha hızlı

ulaşılabiliyor. Bu etkinlikte arkadaşlarımı izlemek ve rol yapmak eğlenceliydi. bu etkinlikte arkadaşlarımın elini açmaya çalıştım. Çoğu benden daha güçlü olduğu için açamadım. Ama rica edince ellerini açtılar. Diğer arkadaşlarımdan bazıları güçle elleri açmayı başardı ama rica eden herkes kolayca açtı. ”

6.Öğrenci

“Bu etkinlik alternatif çözüm üretmemde çok başarılı olmadığımı anlamama yardım etti. Etkinlik sonunda alternatif çözümleri üretmeye yönelmek yerine kendi bildiğim yollarla çözümlenmeyi seçmiş bulundum. Yani bana pek katkı sağladığını düşünemeyecek olduğumu fark etmiş bulunduğum bir etkinlikti. Fakat etkinlik sonucunda kendi bildiğim çözüm yollarının daha objektif ve adil olmaya başladığının farkına vardım. Etkinliğin amacının açık iletişim kurmak olduğunu bildiğim halde arkadaşımın neredeyse hiç konuşmuyor olmasından dolayı bunu gerçekleştiremedik. Arkadaşımın daha özenli bir şekilde aramızdaki iletişimi geliştirmeye yardımcı olması gerektiğini ve sorumlulukları yerine getirmesi gerektiğini ona anlatmaya çalışırken kullandığım ifadelere dikkat edebilecek bir fırsat yakaladım.”

7.Öğrenci

“Bu etkinlik sayesinde artık açık iletişim kurmaktan çekinmiyorum. Bu etkinlik bana tepki vermeden önce düşünmeyi gösterdi. Etkili dinlememe katkı sağladı ve problemlerle yüzleşmem de bana yol gösterdi. Açık iletişim ile kapalı iletişimin arasındaki farkları öğrendim. Yumruk açma aşamasında iyi iletişim kurmanın önemini kavradım. En başta kaba kuvvetle deneyip başarısız olunca daha sonra kibarca rica ettim. Sonunda yumruğu açma konusunda başarılı oldum. İkna edebilme kabiliyitemin geliştiğine inanıyorum.“

8.Öğrenci

“Sorunlara farklı çözüm önerileri sunmak için farklı bakış açıları kullanmam gerektiğini fark ettim. Sorumluluktan kaçmamam gerektiğini gördüm. Uzlaşmak için seçenekler belirledim. Sonunda ortak bir sonuca varabildik. İkimizin de istediği olmuş oldu. En başta bu etkinliğin saçma olduğunu düşünmüştüm çünkü kibarlıkla bir işin halledilebileceğine inanmıyordum. Ancak etkinlikten sonra fikrim değişti. Artık başkalarından bir şey isterken daha düşünceli yaklaşıyorum. Bu etkinlik benim üzerimde olumlu bir etki bıraktı.”

9.Öğrenci

“Bugün günlük hayattan bir problemi yaşamışçasına bir skeç oynadık. Tipik, ödev hazırlarken grubu taşıyan bir birey olur ya bir de çalışmayan öğrenciler. İşte böyle bir senaryoyu oynayıp nasıl görevleri eşit dağıtırız tembel kişiyi nasıl ikna ederiz tartıştık. Problem çözdük bir kere. Görev dağılımı yaptık. Herkes rolünü iyi oynadı. Sorunlara olgunca tepki vermeyi insanları ikna etmeyi empati kurmayı öğrendim. İkinci etkinlik rüzgâr ile güneş kıssasına örnek gibiydi. O öyküde rüzgâr -asabi kişi- Güneşe demiş ki haydi yarış benle. Adamın ceketini çıkartmayı başaran kazansın. Güneş kabul etmiş. Önce rüzgâr üflemiş kuvvetle. Ancak rüzgar kaba kuvvet uyguladıkça adam cekete sarılmış. Rüzgâr başaramamış. Güneş’e haydi sen dene demiş. Güneş sıcacık gülümsemiş başlamış adamı ısıtmaya. Güneş gülümsedikçe adam terlemiş ve kendiliğinden çıkartmış ceketini. Bugünkü yumruk oyununda da arkadaşımızın yumruğunu açmaya çalışıyorduk ancak kaba kuvvet uygulayarak kimse kimsenin yumruğunu açamadı. İnsanları kelimelerle ikna etmenin önemini fark ettik. Güzel zaman geçirdim.”

10.Öğrenci

“Beden dili etkinliği yaptık. Jest ve mimiklerle sözsüz iletişim kurma yeteneği kazandık. Ayrıca göz teması etkinliği de yaptık. Ben göz iletişiminde özellikle zorlanıyorum. Mimiklerimi de çok abartı ve yersiz kullanıyorum. Bu etkinlik kendimi geliştirmeme faydalı oldu. Empati kurma etkinliği yaptık. Farklı bakış açıları kazanmamı sağladı. Tek kişiyi değil Bütünü düşünen bir yaklaşım geliştirmeyi öğrendim. En yakın arkadaşlarımdan biri bana eski kötü günlerinden bahsederken bu yeteneğim bana fayda sundu. Arkadaşımın farklı düşüncesine, duygusuna, gördüğüne, duyduğuna ve hissettiklerine önem vermeyi öğrendim.”

11.Öğrenci

Anlaşmazlıklara alternatif çözümler: Tartışmalara çözüm bulmak için kullanışlı oldu. Bence okul, iş yeri gibi yerlerde yapılması gerekli. Ben öğrendiklerimi kullanacağım. Tabii umarım tartışma içine girmem. Yumruklar Etkinliği: Bu etkinlik sayesinde sınırlarıma hâkim olmayı öğrendim. Yumruk sıkılmak agresif bir görüntü veriyor. Bu da tartışmayı kızıştırabilir. Ben karşımdaki için yumruk sıkmayacağım bundan sonra. Daha sağlıklı bir iletişim olacaktır.”

12.Öğrenci

“Bu etkinlik bana kapsamlı düşünmeyi öğretti. Çözüm odaklı ve yapıcı olmak problemi ortadan kaldırmanın anahtarıymış. İnsanlara daha anlayışla yaklaşmaya başladım. Yumruklar etkinliğinde sinirlendiğim zaman elimi yumruk yapıp bekledim. Beklemek ve hiçbir şey yapmamak kilit noktası. 10’a kadar içimden saydım. Sonra yumruğumu açtım ve kan dolaşımım stabilize olmuş, kendimi daha iyi hissetmişim.”

13.Öğrenci

“Tepki vermeden önce düşünmem gerektiğini öğrendim. Problemlerle karşılaştığım zaman direkt iletişim kurarak sorunu halledebileceğimi fark ettim. Arkadaşımın çatışma yaşayabileceği sorunu yine kendisi ile çözmem gerekir. Evet, aslında bunu daha önceden bilesek bile farkında olmak önemlidir. Bu etkinlik benim farkındalık düzeyimi arttırdı. Açık iletişimin ne anlama geldiğini tam olarak bilmiyordum. Yapararak yaşayarak ne olduğunu öğrendim. Akılda daha kalıcı olması açısından önemliydi. Arkadaşımın yumruğunu açmaya çalıştığımda başlangıçta düşünmeden hareket etmenin çok da iyi olmadığını anladım. Reflekslerimiz bazen işe yarayabilir ancak iletişim kurarken öncelikle düşünmek daha önemlidir.”

14.Öğrenci

“Daha önce yakın bir arkadaşım ile benzer sorunlar yaşamıştım. Kaçamak cevaplar vermek yerine arkadaşım ile konuşup halledebilirdim. Bu etkinlikte zaten bunu öğrenmiş oldum. İnsanlar çevresinde yaşadıkları problemi çözmek için net ve anlaşılır bir biçimde konuşması ve bir çözüme bağlaması gerekir. Aksi halde sorunlar büyüyerek artar. Konuşmalarına daha fazla dikkat etmem gerektiğini bu etkinlik sayesinde öğrendim. Özellikle iletişim kurarken kibar ifadelerin işe yaradığını daha iyi anladım. İyi iletişim kurmanın insana güç kattığını bu etkinlikte öğrendim.”

15.Öğrenci

“Tepki vermeden önce düşünmem gerektiğini bu etkinlikte daha iyi anladım. Bazen arkadaşlarıma ani tepkiler verebiliyorum. Etkinlik sonrası biraz daha fazla dikkat etmem gerektiğini anladım. Büyük olarak gördüğümüz sorunlar aslında hiç de düşündüğümüz veya hayal ettiğimiz kadar büyük değildir. Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır sözünün bir çeşit uygulamasını yaptık aslında. Gayet keyifliydi. Aynı arkadaşlarla etkinliği yapmak

yerine bence herkesle yapılmalıydı. Çünkü farklı duyguları öğreniyor insan. Yine de keyif aldım ben.”

16.Öğrenci

“Sorunlara adil bir çözüm üretebilmemiz için öncelikle iyi bir şekilde dinlememiz gerekiyor. Yeri ve zamanı geldiğinde sorumluluk almam gerektiğini öğrendim. Etkili dinlemenin önemini daha iyi kavradım. Etkinlik sıkıcı gibi görünse de biraz düşününce aslında etkinliğin bize çok şey kattığını söyleyebilirim. Bu etkinlik ile insanların zor kullanarak pek fazla bir şey elde edemeyeceğini daha iyi anlamış oldum. Zorbalığın kısa süreliğine etkili olabileceği düşünülebilir ancak hiç kimse uzun bir süre zorba davranışlara tahammül edemez. O yüzden insan her zaman ağzından çıkan kelimelere dikkat etmelidir.”

3.Hafta 5.Etkinlik

Bu etkinlik Hal Haire'nin “Beden Dili Oyunu” adlı çalışmasından uyarlanmıştır (Haire, t.y.).

(<https://en.islcollective.com/english-esl-worksheets/vocabulary/body-parts/body-language/34129>)

Etkinlik Tarihi	...../...../.....
Etkinlik No	5
Etkinlik Adı	Beden Dili: Beden Dili Oyunu
Süresi	25 dakika
Kazanımları	Sözsüz iletişim kurabilir. İyi gözlemleyebilir. Jest ve mimiklerini doğru kullanabilir. İyi ilişkiler kurabilir. Kendisi ve akranlarını daha iyi tanıyabilir. Duygularını ifade edebilir. İletişim kaygılarından kurtulabilir.
İşbirliği Alanı	Rehberlik
Yöntem ve Teknikler	Oyun, Sözsüz İletişim
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynaklar	Kâğıt, makas
Öğrenme Öğretme Süreci	
Konu İçeriği Jest ve mimiklerle sözsüz iletişim kurma	
Etkinlik Uygulaması Ek-1’de verilen kareler kesilir. Kesilen her bir kare birer cümle kalacak şekilde iki parçaya ayrılır. Her bir öğrenciye kesilen kâğıt parçaları dağıtılır. Öğrenciler kâğıttaki cümleyi beden dili ile ifade etmeye çalışır. “..... ifade eder” parçasını alan öğrenciler yazıya uyumlu beden dilini kullanan arkadaşını	

bulmaya çalışır. Doğru bulanlar bir tarafa ayrılır. Yanlış bulanlar oyuna devam eder. Öğretmen en sonunda cevapları açıklar. Öğrencilere hangi cümleleri aldıklarını sorar ve beden dili ile nasıl ifade ettiklerini göstermelerini ister. Günlük hayatta konuşurken ifadelerini desteklemek için beden dillerini kullanıp kullanmadıkları sorulur.

Ek-1:

İki eli de kalçaların üstüne doğru yerleştirmek öfkeyi ifade eder.	Öpmek şefkati veya sevgiyi ifade eder.	Alkışlamak coşkuyu ifade eder.	Eli kulağın arkasına götürmek duymamayı ifade eder.	Kolları bağlamak birisine ne söylerse söylesin iletişime kapalı olduğunu ifade eder.
Burnunu tutmak kötü kokuların geldiğini ifade eder.	Bir şey konuşurken parmaklarını arkada bağlamak yalan konuşmayı ifade eder.	Gömleğin veya kıyafetin yakasını tutup çekmek sabırsızlanmayı veya sıkılmayı ifade eder.	İşaret parmağını dudağın üstüne koymak sessiz ol anlamını ifade eder.	Elini veya işaret parmağını kendine doğru (aşağı-yukarı) hareket ettirmek buraya gel anlamını ifade eder.
Surat asmak mutsuzluğu ifade eder.	Baş parmağı göstermek tamam anlamını ifade eder.	Dişleri sıkarak göstermek kızmayı ifade eder.	Ellerle başını eğmek yorgunluğu ifade eder.	Eli ile ağız kapatmak unutmayı ifade eder.

3.Hafta 6.Etkinlik

Bu etkinlik Ken Sapp'ın "Göz Teması" adlı çalışmasından uyarlanmıştır (Sapp, 2007).

([https://www.creativeyouthideas.com/resources/icebreakers/eye-contact/.](https://www.creativeyouthideas.com/resources/icebreakers/eye-contact/))

Etkinlik Tarihi	...../...../.....
Etkinlik No	6
Etkinlik Adı	Beden Dili: Göz Teması
Süresi	25 dakika
Kazanımları	Göz teması kurabilir. Sözsüz iletişim kurabilir. İyi gözlemleyebilir. İyi ilişkiler kurabilir. Kendisi ve akranlarını daha iyi tanıyabilir. Duygularını ifade edebilir. İletişim kaygılarından kurtulabilir.
İşbirliği Alanı	Rehberlik
Yöntem ve Teknikler	Oyun, Sözsüz İletişim
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynaklar	Not almak için kâğıt, kalem
Öğrenme Öğretme Süreci	
Konu İçeriği	

<p>Göz teması kurabilme</p> <p>Etkinlik Uygulaması</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Herkesin yüzü birbirine dönük olacak daire şeklinde öğrenciler ayakta bekler.
2. Her bir öğrenci kendi adını bir sıfat belirterek söyler. Sıfat yerine her öğrenciye “En sevdiğin film hangisidir?” sorusu da sorulabilir. Böylelikle öğrenci önce kendi adını sonra filmin adını söyleyecektir.
3. Öğrenciler yere doğru ortaya bakarlar. Daha sonra talimat verildiğinde istediği bir arkadaşı ile göz teması kurmaya başlar. Başka bir arkadaşı ile göz teması kurabilmesi için o arkadaşının önce adını sıfatı ile söyler daha sonra göz göze gelecek şekilde yer değiştirerek göz teması kurar. Öğrenciler yer değiştirene kadar bütün zaman göz teması kurmak zorundadır. Acele etmeden yavaşça ve amaçlı bir biçimde hareket etmelidir.
4. Öğrenci başka biri ile göz teması kurana kadar yer değiştirdiği anda tekrar etrafına bakmalıdır. Aynı kişi ile ikinci kez yer değiştiremez.
5. Göz teması kuran iki öğrenci aynı anda yer değiştirebilir. Öğrenciler göz teması kurarken farklı yüz ifadeleri kullanabilir (cesaret, güven, sevgi, umut, neşe, hayal kırıklığı vb.). <p>Sonraki aşamada öğrencilere şu sorular yöneltilir:</p> <p>İnsan ilişkilerinde göz teması önemli midir? Neden?</p> <p>İnsan ilişkilerinde göz temasının nasıl etkileri olabilir?</p> <p>Bütün zaman göz teması kurduğunuzda kendinizi rahatsız hissettiniz mi? Neden?</p> <p>Birisinin bütün dikkati sizdeyken kendinizi nasıl hissedersiniz?</p> <p>Arkadaş değişiminde göz teması kopukluğu kimler yaşadı? Değişime nasıl etki etti?</p>

3.Hafta Öğrenci Görüşleri:

1.Öğrenci

“Günlük konuşmalarda beden dili çok önemlidir, bazen kelimeleşimi pekiştirir, bazen anlatamadığım şeyleri anlatabilir. Bu etkinlik beden dilinin de önemine vurgu yaptı. Göz teması: Bu etkinlik biraz tuhaftı. Göz teması kurabilen biriyim fakat bu etkinlik nedense ben zorladı. Ama eğlenceliydi.”

2.Öğrenci

“Konuşmadan da anlaşabilme yeteneğimin geliştiğini düşünüyorum. Bu etkinlikte insanların yüz ifadelerinden düşündüklerini anlayabileceğimi keşfettim. kendi düşüncelerimi bu etkinlikten sonra daha iyi ifade ediyorum. Empati gibi yeteneklerimin de geliştiğini düşünüyorum.

3.Öğrenci

“Bu etkinlikte sözcükleri kullanmadan sakın bir şekilde anlaşmaya çalıştık. Sözcüksüz bir iletişim ne kadar başarılı olur zaten emin değildim. Bence iletişim beden dili ve söz dilinin bir araya gelerek harmanlanmış bir şekilde kavranmasıdır. Biri olmadan diğeri olmaz diye düşünüyordum. Fakat yine de beden dili konusunda kendimi geliştirmemi sağladı. Etkinlik süresinde arkadaşım ile göz teması kurarken kendimi gülmek için zor

tuttum. Gerçekten hoşuma gitmişti ve ben herhangi bir iletişimde göz teması kurmaktan kaçınan bir bireydim. Bu etkinlikten sonra göz teması kurmada başarılı bir yol kat ederek iyi bir iletişim sağlama konusunda katkı sağlayan bu etkinliği gerçekleşmesinden ötürü hocama teşekkür ettim.”

4.Öğrenci

“Bize yöneltilen beden dili nedir sorusuna tam olarak cevap veremedim. Ancak etkinlik sırasında beden dilinin ne olduğunu daha iyi anladım. Beden dilimi iyi kullandığımı sanıyordum. Fakat çok farklı beden dili ifadeleri varmış. Öncelikle şunu düşündüm: Benim sadece göz teması kurmam ne işe yarar? Ama göz teması kurmaya başladığımda farklı duyguların olabileceğini öğrendim.”

5.Öğrenci

“Bu etkinlikte söz kullanmadan iletişime geçme becerimi geliştirdim. Göz kontağı kurmada da daha iyileştim. Arkadaşlarımda davranışlarına daha dikkat edeceğim. Bu etkinliğin empati yeteneğimin geliştirdiğini düşünüyorum. Bakış açımı daha iyi ifade edebiliyorum. Sözsüz iletişim kurma becerim de gelişti. ”

6.Öğrenci

“Bu etkinlik sözcükler olmadan iletişimimizi nasıl sağladığımız konusunda gelişme kaydetmemize olanak sağlamak üzerine kuruluydu. Ben bu olanaktan yararlanmakta kararlıyım ve gerçekten de yararlanmayı başardım. Bu etkinlikten sonra arkadaş ortamımda herkes kendimi açıklamadaki eksikliklerim olan beden dilini zayıf bir şekilde kullanmamı giderdiğimi fark etmiş ve beni tebrik etmişti. Göz teması kurabilmek benim için en önemli etkenlerden biriydi iletişimde. Partnerim ise göz teması kuramıyordu. Bu etkinlikte onun bu durumu düzeltmesi için ona yardımcı oldum. Benim faydalanacak bir durumum yoktu bu etkinlikten fakat onu gerçekten geliştirmesine yardımcı oldum. Etkinlikten sonra konuştuğumuzda kendisi de bana ayrıca teşekkür etti.”

7.Öğrenci

“Bu etkinlikte bana, çoşkuyu ifade eder" kartı çıktı. En başta neyi aradığımı bilmediğim için zorlansam bile en sonunda alkışlamakta olan arkadaşımı gördüm. Beden dilini okuma konusunda faydalı bir etkinlik. Artık etrafımdaki insanların beden diline daha fazla dikkat

ediyorum. Göz Teması: Bu etkinlikte arkadaşlarımın gözlerine bakarak yer değiştirmemiz söylenince biraz duraksadım. Çünkü ben göz teması kurmakta pek iyi değildim. Ancak bu etkinlik sayesinde göz teması kurmanın çok normal bir şey olduğunu fark ettim.“

8.Öğrenci

“Bu etkinlikte bana bir kart verildi. Bu kartta yazanı sergileyen arkadaşımı bulmam gerekiyordu. En başta anlayamadım ancak birkaç kişi başarılı bir şekilde eşini bulunca ben de kendi eşimi gördüm. Başarılı olduğumda çok sevindim. Bu etkinlik sayesinde artık beden dilini anlama konusunda daha başarılıyım. Göz temasında bulunmaktan çekinmeme rağmen bu etkinliğin bana faydası oldu. Eskiden hiç göz teması kurmadığımı ve bunun sorunlara yol açtığını fark ettim. Artık göz temasını günlük hayatımda çok daha etkili kullanıyorum. Bu etkinlik birçok yönden bana etki etmiş oldu.“

9.Öğrenci

“Bugün beden hareketlerinin ne kadar çok şey anlattığını öğrendim. Mesela elimizi kulağın arkasına götürmemiz duymadığımız kişiyi duymamızı sağlıyor ancak karşıdaki onu duymadığımızı anlıyor bu hareketle ve sesini yükseltiyor. Bu tarz hareketlerin talimatları olan kartlarla beden dilini etkin kullanmayı öğreten bir etkinlik yaptık. Haftaya olimpiyat kampında etüt saatinde küçük bir sunum yapacağım ve jest mimiklerimi kullanma becerimi geliştirmem için bu etkinlik çok faydalı oldu. Eve gittiğimde aynada biraz konuşmama çalışacağım ve jest mimikleri de prova yapacağım. Diğer etkinlik de göz teması ile ilgiliydi. Ben göz teması kurmak konusunda zorlanıyorum hatta Merve hocaya gittim bu konu için kaç kere. Göz teması etkinliği de bu sorunumu aşmamda yardımcı olabilir.”

10.Öğrenci

“Beden dili etkinliği yaptık. Jest ve mimiklerle sözsüz iletişim kurma yeteneği kazandık. Ayrıca Göz teması etkinliği de yaptık. Ben göz iletişimde özellikle zorlanıyorum. Mimiklerimi de çok abartı ve yersiz kullanıyorum. Bu etkinlik kendimi geliştirmeme faydalı oldu.”

11.Öğrenci

“Burada beden dilini hem nasıl kullanacağımı hem de nasıl algılayacağımı anladım. Hayatımın her yerinde işime yarayacak. Kendimi daha iyi ifade edebileceğim. iyi bir konuşmacı ve dinleyici olacağım. Göz Teması etkinliği bir fobimi yenmemi sağladı diyebilirim. Çünkü konuşurken göz temasından kaçınırdım. Bu etkinlik sayesinde çekinmeden göz teması kurabiliyorum. İletişim problemlerimin önüne geçer umarım.”

12.Öğrenci

“Keyifli ve öğreticiydi. İfade sanatlarının önemini kavradım. Anlaşılma düzeyini artırıyor ve kişiyi daha özgüvenli kılıyor. Göz Teması: Pek çok insan bundan kaçır. Ama pratik yapınca kolaylaşıyor. Dürüstlüğü de artırıyor. İşime yaradı.”

13.Öğrenci

“Beden dili nedir sorusuna ilk önce istediğim gibi bir cevap veremedim. Fakat etkinlik sırasında beden dilinin ne olduğunu daha iyi anladım. Daha önce beden dilimi iyi kullandığımı sanıyordum. Ama çok farklı beden dili ifadeleri de varmış. Bunları iyi kullanabilirsem iletişimimin çok daha iyi olacağına inanıyorum. Etkinlik başlangıçta biraz tuhaf geldi. Bir insanın sadece bakmasından veya göz teması kurmasından ne çıkabilir ki? Fakat göz teması kurmaya başladığımda farklı duyguların olabileceğini anladım. Daha doğrusu daha önce göz teması kurmadığımı anladım. Bakmak ile göz teması kurmak gerçekten farklı şeylermiş.”

14.Öğrenci

“İyi bir iletişim kurabilmek için jest ve mimiklerimize dikkat etmemiz gerekir. Bazen karşımızdaki beden dilimize göre bizi yanlış anlayabilir. Arkadaşımın beden dilini nasıl kullandığını bu etkinlikte çözdüm. Duygularımızı ifade ederken beden dilimizi iyi kullanmalıyız. İyi ilişkiler kurabilmenin bir yolu da göz temasından geçer. Daha önce bunun önemine dair biraz araştırma yapmıştım. Fakat etkinlik içerisinde sürekli bir kişinin gözüne bakmam daha farklıymış. Arkadaşlarımın etkinlik sırasında çok fazla gülmesi beni rahatsız etti. Belki de etkinlik onlara eğlenceli gelmiştir. Ancak benim için önemli olan eğlenceden ziyade göz teması ile duyguların anlatılmasıdır.”

15.Öğrenci

“Çektiğim kâğıttaki cümleyi daha iyi bir şekilde ifade edebilirdim. Etkinlik sayesinde jest ve mimiklerimi kaygı duymadan rahatlıkla kullanmam gerektiğini öğrendim. Aslında kısa sürede çok şey öğrendim. İyi ki Bilsem'deyim. Etkinlikten başlangıçta hiçbir şey anlamadım. Fakat uygulama sırasında keyifliydi. Göz teması kurmadan önce kendime ait olan bir sıfatı söylemem de önemliydi benim için çünkü kişinin kendisini ifade edebilmesi bence çok önemlidir.”

16.Öğrenci

“En iyi gözlemlerden birisi aynı zamanda beden dilini gözlemleyebilmektir. Yüz ifademiz bile karşımızdakine çok şey anlatabilir. Hatta hiç konuşmadan karşındakine çok şey anlattığımı bu etkinlikte fark ettim. Etkinlik sırasında yer değiştirmelerde arkadaşlarım biraz daha dikkatli olmalıydı. Aynı anda iki kişi bir kişi ile göz teması kurmaya çalışıyordu. Fakat her defasında farklı kişiler ile göz teması kurulması gerekiyordu. Ben buna dikkat etmeme rağmen dikkat etmeyenler oldu. Bir kişinin bütün dikkati bendeysen bir ara kendimi tuhaf hissettim. O yüzden de çok güldüm.”

4.Hafta 7.Etkinlik

Bu etkinlik Lauren McGarity'nin “Algı Farklılıklarını Anlama” adlı çalışmasından uyarlanmıştır (McGarity, 2002).

Etkinlik Tarihi	...../...../.....
Etkinlik No	7
Etkinlik Adı	Empati: Algı Farklılıklarını Anlama
Süresi	25 dakika
Kazanımları	Empati kurabilir. Her bireyin kendi bakış açısının olduğunu fark edebilir. Farklı ifadeleri algılayabilir. Kendi bakış açısının evrensel olmadığını algılayabilir. Geri dönüt sağlayabilir.
İş birliği Alanı	Rehberlik
Yöntem ve Teknikler	Tartışma, Soru-cevap, Anlatım
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynaklar	Resim, kalem, kâğıt
Öğrenme Öğretme Süreci	
Konu İçeriği	Farklı bakış açılarını anlamlandırabilme
Etkinlik Uygulaması	1.Öğrencilere üç çocuğu ile yürüyen yaşlı bir adamın resmini çizmeleri istenir. Öğrencilerin çizdikleri resme göre, yaşlı adam ve çocuklar arasında nasıl bir ilişkinin olduğunu öğretmen sorar. Farklı cevaplar üzerinde tartışılır.

<p>2. Öğrencilere aşağıdaki senaryo okunur: Öğrenciler bir otobüstedir. Otobüs trafik ışıklarında durduktan sonra bir limuzinin otobüse doğru yaklaştığını görürler. Limuzinde kimin olabileceği öğrencilere sorulur. Farklı cevaplar üzerinde tartışılır.</p> <p>3. Hangi öğrencilerin cevaplarının farklı olduğu üzerine tartışılır. Kendi tecrübe ve bilgilerimize dayanarak nasıl farklı bakış açılarından olduğu ve yaşantılarımızda nelere maruz kaldıklarımız üzerine öğrencilere sorular yöneltilir.</p> <p>4. Öğrencilere algı farklılıklarından dolayı daha önce yaşadıkları çatışmaları bir metin halinde yazmaları istenir.</p> <p>5. Öğrencilere yazdıklarını paylaşmak isteyen varsa anlatabilecekleri söylenir. Bunun neden farklı bakış açılarından kaynaklanabileceği üzerinde konuşulur. Benzer çatışmalar yaşamaları halinde bunun nasıl üstesinden gelinebileceği hakkında tartışılır.</p>
--

4. Hafta 8. Etkinlik

Bu etkinlik Claire Partlow'un "Empati Haritası" adlı çalışmasından uyarlanmıştır (Claire, 2017).

(<https://collaborate.teachersguild.org//challenge/empathy/ideate/empathy-map-co-creation>).

Etkinlik Tarihi	...../...../.....
Etkinlik No	8
Etkinlik Adı	Empati: Empati Haritası
Süresi	25 dakika
Kazanımları	Empati kurabilir. Bütüncül bir yaklaşım sergileyebilir. Karşısındaki farklı düşüncesine, duygusuna, gördüğüne, duyduğuna ve yaptığına dikkat edebilir. Geri dönüt sağlayabilir.
İş birliği Alanı	Rehberlik
Yöntem ve Teknikler	Diyalog, Soru-cevap, Anlatım
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynaklar	Yapışkan kâğıtlar
Öğrenme Öğretme Süreci	
Konu İçeriği Empatiye dayalı bütüncül yaklaşım	
Etkinlik Uygulaması Tahta dört bölüme ayrılır. Bunlar: 1. Duygu ve düşünce, 2. Dinleme, 3. Görme, 4. Söyleme ve yapma. Her bir öğrenciye bu gruplardan bir tanesini seçerek farklı renklerdeki kâğıtlara duygu ve düşüncelerini, dinlediklerini, gördüklerini ve yaptıklarını yazmaları istenir. Daha sonra yazılan kâğıtlar gruplara ayrılarak tahtadaki bölümlere yapıştırılır. Her bir öğrenci kendi kâğıdı dışında farklı renkteki bir kâğıdı alıp okuyarak diğer arkadaşının duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışır. Örneğin mavi kâğıda yazmışsa, pembe renkteki kâğıdı seçer ve okur. Bir sonraki aşamada öğrencilerden "mutlu bölüm" ile "üzüntülü bölüm" olacak şekilde kâğıtları ayırarak tahtaya yapıştırmaları istenir. Daha sonra değerlendirilmeye geçilir.	

4.Hafta Öğrenci Görüşleri:

1.Öğrenci

“Algı farklılıklarını algılama: Gruptaki insanları bu etkinlik süresince gözden geçirdim ve fark ettim ki herkesin bir konuda algı farklılığı olabilir. Bu konuda zaten anlayışlı biriyim. Etkinlik de bunu bana fark ettirdi. Empati haritası: Düzgün bir iletişim için empatinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Herkes empati yapmalı ve bu etkinlik empatinin önemini vurguluyor. Empati kurmayı da çok seviyorum.”

2.Öğrenci

“Başarılı bir empati etkinliği oldu benim için. Farklı bir şekilde bakabilmek başarının da anahtarıdır. Her ne kadar zorlansam da veya ön yargılı olmama rağmen karşımdaki insanın bakış açısı ile de bakabilmeyi öğrendim. Empati kurabilmek karşımdakini iyi anlayabilmek demektir. Etkinliğin bana çok şey kazandırdığına inanıyorum.“

3.Öğrenci

“Empati kurabilmenin bir iletişimin anahtarı olduğu kanaatindeyim. Bu anahtarı elinde tutan kişi başarılı iletişim yolunda en büyük adımı atmış olan kişidir. Benim empati kurabilme yeteneğimi geliştiren bu etkinlik tamamı ile doğru ve dolaylı yoldan bir katkı sağlayarak iletişimimi geliştirdi. Eskiden olsa direkt yargılayacağım durumları karşımdaki insanın perspektifinden yorumlayarak ona hak vermeyi öğrendim. Algı farklılıklarındaki farklı ifadeleri anlamayı başardım. Olayı parça parça incelemekten ziyade bir bütün olarak inceleme yaklaşımında bulunmak için bu etkinliği gerçekleştirmemiz gerektiğinin farkına vardığımda çok geçti. Zaten biz arkadaşım ile empati konusunda kendimizi çoktan geliştirmiş ve her türlü durumu her şekilde ele alabilecek seviyeye gelmiştik. Yani bana pek bir katkısı olmadı. Sonuç olarak zaten bütüncül bir yaklaşım sergileyebiliyordum.”

4.Öğrenci

“Empatinin ne olduğunu daha iyi anladım. Empati kurmanın bu kadar işe yarayabileceğini tahmin edemezdim. Ancak duyguların insan iletişiminde ne kadar önemli olduğunu şimdi daha iyi anlıyorum. Değişik renklerdeki kâğıtlara kendi

duygularımızı yazdık. Çok eğlenceliydi. İnsan gerçekten de kendini karşıdakine anlatmak istiyor. Nasıl anlatılabileceğinin eğlenceli yolunu etkinlik sayesinde öğrendim.”

5.Öğrenci

“Resim çizmek hoşuma gittiği için bu etkinliğin başı eğlenceliydi. Ayrıca olasılıkların hepsini tartışmamız arkadaşlarımı daha iyi tanımamı sağladı ve onlarla daha iyi empati kurabilmeye başladığımı düşünüyorum. İnsanların duygularını ifade etme biçimleri çok değişebiliyor. Ben arkadaşlarımı bu etkinlikten sonra daha iyi tanıdığımı düşünüyorum.“

6.Öğrenci

“Empati kurmada zorluk yaşadığımın farkına vardım. Etkinlik süresinde karşımdaki arkadaşımın da empati kurmakta zorlandığını anladığımda birbirimize yardımcı olamayacağımızı anlayarak hocama bir partner değişikliği talebinde bulundum fakat hocam yanaşmadı. Etkinlik sonunda hocamın partnerimi değiştirmemesini daha iyi anladım. Çünkü etkinlik sayesinde partnerime karşı ön yargımdan kurtuldum. Etkinlikte bütün olarak incelemem gereken kısımları gayet iyi bir şekilde kavradım. Geçen etkinlikteki durumun tersine partnerim bana her durumda yardımcı olmak için biçilmiş kaftandı, harika bir ortam içerisinde bana tek tek adımları göstererek yardımcı oldu. Ben de etkinlikten sonra gündelik iletişimimde empati yeteneğindeki bütüncül yaklaşımımın geliştiğinin farkına vardım.”

7.Öğrenci

“Bu etkinlik sayesinde farklı kişilerin bakış açılarının da farklı olduğunu görmüş oldum. Arkadaşlarımın her biri farklı bir tahminde bulundular. Farklı ifadeleri daha rahat anlayabildiğimi fark ettim. Geri dönüt sağlayabildim. Empati haritası etkinliğinde başka insanların yaptıkları, söyledikleri ve düşüncelerine bakarak o insanların neler hissettiğini anlamaya çalıştım. Ben bu etkinlikte pek başarılı olmasam da ilerleme gösterdiğimi düşünüyorum. Arkadaşlarımın düşüncelerini okumak çok zevkliydi. Onları daha yakından tanıdığımı hissediyorum.“

8.Öğrenci

“Bu etkinlik sayesinde farklı kişilerin düşüncelerinin ve tecrübelerinin farklı olduğunu öğrendim. Artık bir sorunla karşılaşıncı sinirlenmek yerine karşı tarafın bakış açısından

bakmaya çalışıyorum. Sorun çözme yeteneğimde artış gözlemledim. Bu etkinliğin bana faydası olduğunu söyleyebilirim. Empati Haritası: Bu etkinlik çok ilgimi çekti. Arkadaşlarımdan düşüncelerini öğrenmek ve yaptıkları şeyleri görmek beni çok etkiledi. Artık onlarla daha iyi empati kurabiliyorum. Üstelik empati kurmanın önemini öğrendim.“

9.Öğrenci

“Olimpiyat konuşmam çok iyi geçti. Herkes tamamen bana odaklanmıştı. Beden dilini çok iyi kullandığım için anlatacağım şeyi bilen insanlar dahi beni pür dikkat dinliyordu. 50 kişi bana odaklanmıştı çok gururlandım. Ayrıca okuldaki Edebiyat hocası Melihat Hoca göz temasında geliştiğimi söyledi. İlerleme kaydetmişim. Bu hafta empati çalıştık. Etkinlikte limuzindeki insan vb. kişiler hakkında yorum yapmamız istendi ve hiçbir şeyin uzaktan görüldüğü kadar iyi veya kötü olmadığını öğrendim. Bu sayede yeni bakış açıları kazandım. Akşam evde uluslararası olimpiyat madalyası olan arkadaşım Hasan’la mesajlaşırken bu etkinliğin bana çok şey kattığını fark ettim. Hasan çok az çalışmayla nativeelerin 3 ay çalıştığı SAT sınavından 1560 puan almış birisi üstelik çoğu kişiden çok az çaba harcayarak olimpiyat milli takımına birincilikle girmiş. Ben de olimpiyat kamplarının onun için harika geçtiğini düşünüyordum. Ancak öyle değilmiş. Mesela kamplarda arkadaşı olmadığı için çok üzgün ve yalnız hissediyormuş. Bu etkinlik Hasan’a empati kurmama yardımcı oldu. Bu etkinlik olmasa Hasan’ı içten içe kıskanırdım.”

10.Öğrenci

“Empati kurma etkinliği yaptık. Farklı bakış açıları kazanmamı sağladı. Tek kişiyi değil Bütünü düşünen bir yaklaşım geliştirmeyi öğrendim. En yakın arkadaşlarımdan biri bana eski kötü günlerinden bahsederken bu yeteneğim bana fayda sundu. Arkadaşımdan farklı düşüncesine, duygusuna, gördüğüne, duyduğuna ve hissetiklerine önem vermeyi öğrendim.”

11.Öğrenci

“Algı Farklılıklarını Anlamak: Bu etkinlikte insan sarrafı olmaya yaklaştım. Artık algı farklılıklarının nereden doğduğunu biliyorum. Ayrıca anlayışlı olmayı da öğrendim. Farklılıklar bizi biz yapar bence. Empati Haritası: Bu etkinlik akıl şeması yoluyla bana

empati kurmayı öğretti. Bence bize kötü davrananlara bile iyi davranmak için güzel bir uygulamaydı. Bu etkinlik sayesinde kendimi insan ırkına yakın hissettim. Sanki hepsiyle kardeşmişim gibi.”

12.Öğrenci

“İnsanların farklı düşünebildiğini gördüm. Bu normalmiş. Herkes aynı tipte olamaz. Akıl akıldan üstündür. Empati Haritası: Bu harita bizi birbirimize bağladı. Ortak noktalarımızı keşfettik. Birini anlamak için aynı yerde sınanmak lazımmiş.”

13.Öğrenci

“Empatinin daha önce benim bildiğim manada olmadığını anladım. Daha doğrusu empati kurmanın bu kadar işe yarayabileceğini tahmin etmemiştim. Fakat duyguların insan iletişiminde ne kadar önemli olduğunu anladım. Farklı renklerdeki kâğıtlara kendi duygularımızı yazmak ve bunları anlatabilmek önemliydi. Bazen kendimizi karşımızdakine anlatmak isteriz. Nasıl anlatılabileceğini bu etkinlik sayesinde daha iyi öğrendim.”

14.Öğrenci

“Yaşadığım çatışmaları yazıya aktarmam önemliydi benim için. İnsan bazen ne olduğunu tam olarak anlayamadığı sorunları yazıya döktüğünde rahatlıyor. Ben de bunları yaşadım. Dersler dışında böyle etkinliklerin olması çok güzel. Yeni şeyler öğreniyoruz. İletişimin empati kurma ile nasıl ilişkili olduğunu daha iyi anladım. Eğer yeterince vakit olsaydı dört bölümden oluşan duygu ifadelerinin hepsini etkinlikte anlatmak isterdim. Ancak arkadaşlarım da söz hakkı alarak kendi duygularını ifade etti. Etkinlik gayet eğlenceli geçti. Eğlenirken öğrendim.”

15.Öğrenci

“Farklı bakış açılarının kişileri sorunlara değil birleştirmeye yönlendirdiğini anladım. Farklı bakış açıları ile hem fikir hem de duygu açısından daha fazla şeyler öğrenebiliriz. Kâğıtlarımın tahtaya yapıştırıldıktan sonra düşmeleri komik oldu. Sanki kendi duygularım yere düşmüştü. Arkadaşım ile birlikte çok eğlendik. Farklı duyguları içeren ifadeleri okumak arkadaşlarımızı daha iyi anlayabilmemiz açısından önemliydi.”

16.Öğrenci

“Empati kurmanın en güzel yanı zor durumda olan insanları anlayabilmektir. Hiç farkına varmadan çok zor durumda olan insanları kırabiliriz. Onlara yardım etmek yerine kalplerini kırmak gerçekten çok üzücü bir durum. Empati farklılıklarını anlama etkinliğinde bunu bir kez daha ayrıntılı olarak anladım. Empati haritası etkinliği sayesinde arkadaşlarımızı daha iyi tanımış olduk. Okuldaki derslerden zaten yeterince bunalmıştım. Böyle eğlenceli aktivitelerin olması insanı dinlendiriyor. Kitap okumayı çok severim. Bugün kitap okumak yerine arkadaşlarımdan duygularını okumak farklı bir deneyimdi benim için. İnsanları gerçekten anlamak istiyorsak onların bizden farklı düşünebildiğini iyi anlamamız gerekir.”

5.Hafta 9.Etkinlik

Bu etkinlik Rosetta Lee'nin “Etik İkilem” adlı çalışmasından uyarlanmıştır (Lee, 2004). (<https://www.nwabr.org/sites/default/files/Lifeboat.pdf>).

Etkinlik Tarihi	...../...../.....
Etkinlik No	9
Etkinlik Adı	Etik İletişim: Etik İkilem
Süresi	25 dakika
Kazanımları	İkilemde kaldığında etik olanı seçebilir. Eleştirel düşünebilir. Olaylara farklı açılardan bakabilir. İyi ilişkiler kurabilir.
İş birliği Alanı	Edebiyat, Rehberlik
Yöntem ve Teknikler	Drama, Soru-cevap, Anlatım
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynaklar	Kalem, kâğıt
Öğrenme Öğretme Süreci	
Konu İçeriği İkilemde kalındığında etik olanı seçebilme	
Etkinlik Uygulaması Aşama: Öğrencilere etik ikilem örneği verilir: Havaalanında hareket etmek üzere olan bir uçağa yetişmeye çalışıyorsunuz. Kalabalık olan koridorda siz koşarken aniden önünüze yaşlı bir kadın çılgın atarak düşer. Uçağı kaçıracağımızı bilseniz dahi, durup yaşlı kadına yardım eder misiniz? Bu durumda ne yaparsınız? Bu konu hakkında tartışılır. Aşama: Daha sonra öğrencilerden benzer bir durumu canlandırmaları istenir. Canlandırmayı yapan öğrencilerden ilk izlenimlerini aktarmaları istenir.	

5.Hafta 10.Etkinlik

Bu etkinlik Rosetta Lee'nin "Yaşanan İkilem" adlı çalışmasından uyarlanmıştır (Lee, 2004). (<https://www.nwabr.org/sites/default/files/Lifeboat.pdf>).

Etkinlik Tarihi	...../...../.....
Etkinlik No	10
Etkinlik Adı	Etik İletişim: Yaşanan İkilem
Süresi	25 dakika
Kazanımları	İkilemde kaldığında etik olanı seçebilir. Eleştirel düşünebilir. Olaylara farklı açılardan bakabilir. İyi ilişkiler kurabilir.
İş birliği Alanı	Edebiyat, Rehberlik
Yöntem ve Teknikler	Tartışma, Soru-cevap, Anlatım
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynaklar	Not almak için kalem, kâğıt
Öğrenme Öğretme Süreci	
Konu İçeriği	İkilemde kalındığında etik olanı seçebilme
Etkinlik Uygulaması	Öğrencilere etik ikilem örneği verilir: Yasalara uyan bir vatandaşın karısı ciddi bir biçimde hastalanmıştır. Adam karısını hastaneye götürür. Doktor karısına bir reçete yazar. Reçetede ilaçları kullanmaya başladığında karısı iyileşmeye başlar. Birkaç ay sonra ilaçlar bitince yenilerini almak zorundadır. Fakat maddi olarak adamın buna gücü yetmez. Karısı da ilaçları kullanmadığı için eskisinden daha kötü bir hale gelir. Adam bir gün eczaneye gittiğinde karsının ihtiyacı olan ilaçları görür. Eczanede kimsenin olmadığını fark eder. Buna göre: Adamın hasta karısını kurtarmak için ilaçları çalması doğru olur mu? Siz bu durumda ne yaparsınız? Konu hakkında tartışılır.

5.Hafta Öğrenci Görüşleri:

1.Öğrenci

"Etik konusunda bazı durumlar bizi gerçekten ikileme düşürüyor. Bu etkinlik bizi bu konuda bir düşünce ortamı hazırlamaya itiyor, bu yüzden eğlenceli de oldu. Yaşanan ikilem: İkilemleri düşünmek biraz kolay iken gerçek hayatta nasıl davranılacağını bilmek bizi gerçekten zorlayabilir. Bazen ben de etik olmayabiliyorum."

2.Öğrenci

"Tartışmalı konular hoşuma gittiği için bu etkinlikte eğlendim. Bence daha fazla insan bu konuları konuşmalı. Konuşmadan sonra arkadaşlarımı daha iyi tanıdığımı düşünüyorum. Bu etkinlik gibi bir etkinliği tekrar yapmak isterim. Tam da istediğim gibi bir etkinlikti. Tartışma eğlenceli geçti. Her tartışma gibi tartıştığım insanları daha iyi tanıdım. Tartışma

konusu da çok ilginçti. Farklı görüşler taşıyan insanlarla anlaşabilmenin zor olmadığını anladım. ”

3.Öğrenci

“Toplumdaki etik yaklaşımın gelişmesi ve bunu iletişimimize yansıtmak adına yaptığımızı kavrayabildiğim bu etkinlikte harika sonuçlar doğduğunu diyebilirim. İki şık arasında kaldığımda etik olanı bulmakta zorlanmadım ve zaten zorlanmadığım bir konuda yeteneğime yetenek katarak güzel bir yol kat ettim. Farklı perspektiften bakma durumu söz konusu olduğunda çekinmeden kendimi ortaya koyarak başarılı bir ele alma durumunda bulundum. İkilemlerde etik olanı seçmek konusunda başarılı olduğumu ben dâhil herkes fark etmişti geçen etkinlikte. Fakat bu etkinlikteyse konsantre mi olamadım ne oldu bilmiyorum başaramadım başarmam gereken şeyleri. Sanırım kafam biraz meşguldü ve bu etkinliğin kazanımlarını da elde edemediğimin bilincindeyim. Eksikliğini arkadaşlarımdan geri kalmamak adına en kısa sürede tamamlayacağım.”

4.Öğrenci

“Bir insan zor durumda kaldığı zaman ona yardım etmemiz iyi bir iletişim kurmanın temelini oluşturmaktadır. Düzgün bir iletişim kurabilmem için insanlara yardım etmem gerektiğini bu etkinlikte daha iyi kavradım. Karar verme aşamasında zorlandığımda veya ikilemde kaldığımda doğru olanı seçmem gerekiyor. Sabretmenin aslında bir güç olduğunu öğrendim.”

5.Öğrenci

“Arkadaşlarımdan her konuda düşüncelerini öğrenmek onları daha iyi tanımamı sağladı. Bu konularda düşünme becerimi de geliştirdiğini düşünüyorum. Tartışmak insanı geliştiriyor. İlginç konuları arkadaşlarımla konuşmak onları daha iyi tanımamı sağladı. Böyle konuları konuşmak garip gelse de insanların bunu düşünmesi gerekiyor. Bazı arkadaşlarımla görüşlerim farklı olsa ad konuşup anlaşabiliyoruz. ”

6.Öğrenci

“Etik dediğimiz şeyin neden ibaret olduğunu kavramakta güçlük çekerken bir de bu etkinliği gerçekleştirmek durumunda kalmam beni gerçekten zorladı. Fakat zaman ilerledikçe taşlar yerine oturmaya başladı. Etik iletişimin insan ilişkilerinde etkin rol

oynayabileceğine şaşırırdım doğrusu. Etik olan kısmında hiçbir türlü tartışma içerisine girecek vaziyette olmadığımı fark etmiş bulunmuştum ki bir etiksel etkinlik daha yaptık. Bu haftaki performansım hiç hoşuma gitmedi ve etiksel açıdan kendimi geliştirmem durumunda karar kıldım. Hemen çalışmalara başlayarak etik felsefesi kitapları okuyacağım ve ikilemler yaşanan iletişimde etik olanı bulmaktan çekinmeyeceğim.”

7.Öğrenci

“Bu etkinlik eleştirel düşünmeme yardımcı oldu. Bu etkinlik sayesinde ikilemde kaldığım zaman etik olan davranışı seçebiliyorum. Olaylara başkalarının bakış açısından bakmama yardımcı oldu. Bu etkinliğin bana günlük hayatımda çok yardımcı olacağını düşünüyorum. Bence bu etkinlikte bahsedilen adamın ilaçları çalması doğru olan davranıştır. Kapitalizm’in etkisi ile ilaç şirketlerinin hayat kurtaran ve çok ucuza üretilen ilaçları fahiş fiyatlar ile satmaları saçmalıklardan ibarettir. Benim düşünceme göre kimse ilaçlara para vermemelidir. Bu etkinlikte bahsedilen durumda kötü birisi varsa bu ilaç şirketleridir. ”

8.Öğrenci

“Ben bu etkinlikte uçağı kaçırmamak için yola devam etmeyi tercih ettim. Ama yine de öbür arkadaşlarımdan yapacaklarını dinlemek eğlenceliydi. Birbirimizden farklı etik anlayışlarımız olduğunu fark ettim. Bu etkinlik başka bakış açıları görmem açısından önemliydi. Bu etkinlikte çoğunlukla hemfikirdik. Birçoğumuz adamın ilaçları çalmasını etik olduğunu düşünüyordu. Ben de onlara katıldım. Bu etkinlik kendi etik anlayışımı anlamam açısından faydalıydı. ”

9.Öğrenci

“Etik ikilem: Son paramı aç birine verir miyim? Eğer zor durumda kalmayacaksam evet veririm. Eğer o kişi gerçekten açsa evet veririm. Havaalanında yardım isteyen birine yardım etmek için uçağı kaçırmam mıyım? Hayır. Bu cevap zalimce gelebilir ancak mantıklı düşünmeliyiz. Havaalanında her türlü güvenlik ve acil tıp hizmeti sunulmakta ve ben tıbbi eğitimi olmayan zayıf bir birey olarak orda kalabalık yaparsam daha çok zarar veririm. Üstelik uçak tercih ettiğime göre muhtemelen acil bir işim vardır veya uzak bir mesafeye gidiyorumdur ve bu da riske atacağım bir durum değil. Etik kararlar içinde bulunduğumuz duruma göre değişir. Mesela bir anımı anlatayım: Bir gün arkadaşımınla parka gitmiştik. Bisikletimi bağlamış, çimenlere oturmuştum. Yakınlarda bir ağacın

altında Z2lerden bir kız ve sevgilisi likör içiyorlardı. Biz ise parkta ağaçlara bakarak manzara resmi yapıyorduk -akrilik boyalar ve tuvallerimiz vardı. Resim bitince Lavaboya gidip fırçalarda kalan boyanın kendini suya feda edişini izledik, çimenlerde resim yapmak rüya gibi bir etkinlikti. Benim bisikletimi almak için parka geri döndüğümüzde bir kâbusla uyanmıştım. Parka geri döndüğümüzde kız yerde uzanıyordu, etrafına bir grup genç erkek ve yetişkin kadın toplanmıştı. Arkadaşım ne olduğunu anlamak için meraklı gözlerle inceleyene kadar sıra dışı durumu fark etmemiştim. Kız sırt üstü yatıyor ve bacaklarını hareket ettiriyordu. Bir sorun olduğunu dahi algılayamamıştım. Arkadaşım kızın bayıldığını düşünerek kolonya götürelim dedi. O tarafa ilerlediğimizde konuşmaların ambulansı aramakla ilgili olduğunu seçebildim. Arkadaşım gruba “Kolonyaya ihtiyacımız var mı?” diye sorduğunda genç erkeklerden biri “Yok kolonya olmaz alkol yüzünden bu halde.” Dedi. Yetişkin kadınlar kızın sevgilisini ambulansı aramaya ikna etmeye çalışıyordu. Ancak kızın ailesinden gizlediği bir ilişkisi olduğu ve alkol tüketmesine izin verilmediği için sevgilisi kızın hastaneye gitmesine izin vermiyordu. “Bak gözleri kayıyor, kız kötü durumda. Kızın hastaneye gitmesi, midesinin yıkanması gerek. Ara acili” dedi yetişkin kadın. “O zaman ailesi öğrenir.” Yanıtı ergenlerin ebeveynlerinden sakladıklarının en az ebeveynlerin yasakları kadar mide bulandırıcı olduğunu kavramamı sağladı. Yaşımız onlara göre çok küçük olduğundan bu konuşmada herhangi bir yetkimiz yoktu. Kıza baktım. Sadece ayaklarını rastgele impulslarla hareket ettiriyor. Bilinci yerinde değil. Gözleri açık, ancak sürekli kayıyor, kız hiçbir şey görmüyor. Bariz şekilde zor durumdaydı ve acilen hastaneye gitmesi gerekti. Sırt üstü yatıyordu. Alkol zehirlenmesi olsa yan yatırılırdı diye düşündüm. Bariz şekilde kimse eğitilmiş değildi ve uyardıya utandım. “Madem ailesi izin vermiyor neden o kadar içmiş.” Dedi yetişkin kadın. Devamında çocuğun eğer acili aramazsa hayatı boyunca pişman olacağını söyleyerek düşüncelerime tercüman oldu. Ne yapacağım konusunda hiçbir fikrim yoktu ancak mantığım telefonu açıp aramalara girmek yönündeydi. Yerde yatan kızın aptal, bencil erkek arkadaşı yüzünden kaybedecek bir dakikası daha yoktu. Kızı yan çevirin diyecek cesareti toplayamamış, tartışmayı sadece kısmen dinlemiş ve tek kelime etmemiş 16 yaşındaki ben acil servisi arayacaktım. Orada konuşmaya katılmamalıydım çünkü erkek arkadaşı başıma bela olacak gibiydi. Ama tuşladım 112’yi ve bir başkası acil servisle konuşup yardım çağırırdı. Baygın kız erkek arkadaşından kurtardık. Etik kararı vermiştim. Kendimle gurur duyuyorum.”

10.Öğrenci

“Etik ikilem diye bir etkinlik yaptık. İki önemli durum arasında kalıyoruz biri bize zarar verecek ama etik. Diğeri bizim faydamıza. Bunları oynadık. Etik olanı seçebilir miyiz baktık. Eleştirel düşünmeyi ve farklı açılardan bakabilmeyi öğrendik.”

11.Öğrenci

“Etik İkilem Etkinliği: Bu etkinlik bana kendimi sorgulattı. Böyle bir ikilemde kalmamak için dua ettim. Bence çoğu kişi de istemez. Vicdan en büyük yargıçtır. Yaşanan İkilem Etkinliği: İkilem esnasında ne yapmamız gerektiğini işledik. Ben kendimi soğukkanlı düşünmeye davet edeceğim. Ne kadar özen göstersem de objektif yaklaşamayabilirim ben de herkes gibi. Duygusal varlıklarız.”

12.Öğrenci

“Tren ikilemini uyguladık, çoğunluk az kişi olan raydan geçeceğini söyledi. Ben de öyle dedim. Tabii işin içine menfaat, duygu girince hep değişiyor. Etik ucu açık bir bilim. Yaşanan ikilem Etkinliği: Burada da işin içine nasıl menfaat katılmayacağını tartıştık. Ya da çözümü. İnsan içinden geleni yapıyormuş. Herkesin etik anlayışı farklı. En etik kim diye bir şey yok.”

13.Öğrenci

“İnsanlar zor durumda kaldıklarında onlara yardım etmemiz iyi bir iletişim kurmanın özünü oluşturur. İyi bir ilişki kurabilmem için insanlara yardım etmem gerektiğini bu etkinlikte daha iyi anladım. Fakat bazen insanlar acele karar verip yanlış olanı da seçebilir. Önemli olan yanlış karar verdikten sonra o karardan vazgeçebilmektir. İkilemde kaldığımda doğru olanı seçmem gerektiğini öğrendim. Bir insan ne kadar zor bir durumda kalsa da öncelikle sabretmeli ve iyi düşündükten sonra karar vermelidir. Aldığımız doğru kararlar doğru bir iletişimin de habercisi olmaktadır.”

14.Öğrenci

“Etkinlik sırasında arkadaşlarımda da fikirlerini dinleyerek olaylara farklı bakış açıları ile bakabilmeyi öğrendim. Kendi içimizde çatışmalar yaşadığımızda olayın üstesinden gelebilmek için arkadaşlarımızdan yardım alabiliriz. İnsanlarla doğru bir iletişim kurabilmek için öncelikle doğru kararlar almamız gerektiğini bu etkinlik sayesinde

öğrendim. Her ne kadar bana zor gibi gelse de kendi çıkarımı düşünmeden karşımdakine değer verdiğimde işte o zaman düzgün bir iletişim kurabilirim.”

15.Öğrenci

“Dramayı canlandırdığımızda arkadaşımın bana teşekkür etmeden uzaklaşması beni biraz üzdü. Bunu drama yaparken öğrenmek önemli bir deneyimdi benim için. Teşekkür etmenin ne kadar önemli olduğunu anladım. Bizim gerçek sandığımız aslında hakikat olmayabilir. Kendi düşüncemin her zaman doğru olamayabileceğini anladım. Hatta insanların fikirlerinin zaman geçtikçe değişmesi normaldir.”

16.Öğrenci

“İkilemde kaldığım zaman genellikle kendime göre kararlar veririm. Hangisi benim için faydalı olursa ona göre hareket ederim. Benim tercihim bu yöndeydi. Fakat çok zor durumda kalan arkadaşım veya birisi varsa yardım da ederim. İnsanların öncelikleri zamana göre de değişebilir. Etik ikilem etkinliği bana farklı düşünebilmeyi öğretti. Olaylara farklı açıklardan bakmayı öğrendim. Biz bu toplumda tek başımıza yaşamadığımızıza göre başkalarının da fikirlerine saygı göstermek zorundayız.”

6.Hafta 11.Etkinlik

Bu etkinlik Elizabeth Mulhavill’in “Ayrıntılardaki Yakınlık” adlı çalışmasından uyarlanmıştır (Mulhavill, t.y.). (<https://www.weareteachers.com/8-fun-ways-to-help-your-students-collaborate-in-the-classroom/>.)

Etkinlik Tarihi	.../.../.....
Etkinlik No	11
Etkinlik Adı	Ortak İletişim: Ayrıntılardaki Yakınlık
Süresi	25 dakika
Kazanımları	Grupla iletişim kurabilir. Ayrıntılara dikkat edebilir. Özgün çalışma çıkarabilir. Grupla uyumlu hareket edebilir. Geri dönüt elde edebilir.
İş birliği Alanı	Görsel Sanatlar, Rehberlik
Yöntem ve Teknikler	Drama, Soru-cevap, Anlatım
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynaklar	Resimler
Öğrenme Öğretme Süreci	
Konu İçeriği	Ayrıntılara dikkat edebilme

<p>Etkinlik Uygulaması Öğrenciler bir daire olacak şekilde sıralara oturtulur. Her bir öğrenciye bir kişinin, yerin veya bir eşyanın vb. resmi verilir. Birinci öğrenci kendisine verilen resim ile ilgili hikâye kurmaya başlar. İkinci öğrenci kendisine verilen başka bir resimle alakalı olarak hikâyeye devam eder. Diğer öğrenciler de benzer şekilde hikâyeye devam ederler. En son öğrenci hikâyeyi tamamlar. Ortaya çıkan hikâyeye ilgili tartışılır. Değerlendirmeye geçilir.</p>

6.Hafta 12.Etkinlik

Bu etkinlik Elizabeth Mulhavill'in "Son Sözcük" adlı çalışmasından uyarlanmıştır (Mulhavill, t.y.). ([https://www.weareteachers.com/8-fun-ways-to-help-your-students-collaborate-in-the-classroom/.](https://www.weareteachers.com/8-fun-ways-to-help-your-students-collaborate-in-the-classroom/))

Etkinlik Tarihi	...../...../.....
Etkinlik No	12
Etkinlik Adı	Ortak İletişim: Son Sözcük
Süresi	25 dakika
Kazanımları	Grupla iletişim kurabilir. Ortak karar alabilir. Özgün çalışma çıkarabilir. Grupla uyumlu hareket edebilir. Geri dönüt elde edebilir.
İş birliği Alanı	Görsel Sanatlar, Rehberlik
Yöntem ve Teknikler	Drama, Soru-cevap, Anlatım
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynaklar	Resimler
Öğrenme Öğretme Süreci	
Konu İçeriği Ortak iletişim kurabilme	
<p>Etkinlik Uygulaması Ortak iletişimin ilk etkinliğindeki resimler içerisinde öğrencilere üç tane resim seçmeleri gerektiği anlatılır. Öğrencilere neden bu resimleri seçtikleri sorulur. Resimlerin önemi, öğrenci üzerinde bıraktığı etki üzerinde konuşulur. Öğrenciler üçerli gruplara ayrılır. 1, 2, 3 şeklinde öğrencilere numaralar verilir. Birinci öğrenciye seçmiş olduğu bir resmi göstermesi, ikinci öğrenciye resim hakkında yorum yapması ve üçüncü öğrenciye yapılan yorumu dikkatlice dinlemesi istenir. Bu resmin ne anlama geldiği ve neden önemli olduğu tartışılır. Birkaç dakika sonra 1 numaralı öğrencilerden seçmiş oldukları resimlerin arkasına bir sözcük yazmaları istenir. Neden bu sözcüğü yazdığı ile ilgili tartışılır. En sonda bütün resimleri ifade edebilecek bir sözcük bulmaları öğrencilerden istenir. Sınıftaki bütün öğrenciler son sözcüğün ne olduğuna birlikte karar verirler.</p>	

6.Hafta Öğrenci Görüşleri:

1.Öğrenci

"İletişim kurarken verdiğim ayrıntılar bazen karşı tarafı çokça düşünmeye itiyor ve bazen açıklayıcı oluyor. Ayrıntılar bence çok önemlidir. Çok da dikkat ederim. Son sözcük:

Bu etkinliğin tam olarak ne kazandırmaya çalıştığını düşünmedim ama iletişim sırasında her sözcük iletişimi farklı yerlere çekebilir.”

2.Öğrenci

“Resimleri konuşurken yeni şeyler öğrendiğimi düşünüyorum. Herkes resmi farklı algıladı. Bazı arkadaşlarım çok yaratıcıydı. Bu etkinlikten sonra yorum yaparken daha açık olacağımı düşünüyorum. Bugün hep beraber bir hikaye oluşturduk. Bence harika bir hikayeydi. Hep beraber oluşturduğumuz için de çok yaratıcıydı. En ilginç ben yazmamış olsam da yeni şeyler öğrendiğimi düşünüyorum. ”

3.Öğrenci

“Ayrıntılara dikkat etmek konusunda dikkat eksikliğim olduğunun kanısına varmamı sağlayan bu çalışma ile dikkat eksikliğimi grup çalışmasıyla giderebildiğimin farkına vararak iletişimin ortak olduğunda çok daha kolay olduğunu gözlemledim ve etkinlikten sonraki iletişim durumlarında ayrıntıları ortak iletişim açısından düşünerek ardından da yorumlayarak dikkat eksikliğimi giderdim. Bu etkinlik gerçekten güzel hazırlanmış ve emek verilmiş bir etkinlikti en faydalılardan bir tanesiydi diyebilirim benim için lakin bu durumun tüm herkes için geçerli olup olmadığını bilemem. Çünkü ben bu etkinlikten herkesten fazla üst düzey bir verim aldığımı düşünüyorum gerek gurup olsun gerekçe özgün çalışma olsun kendimi bir hayli geliştirdim.”

4.Öğrenci

“Ayrıntılardaki Yakınlık: Farklı fikirlere saygı duyulması gerekir her zaman. Etkinlikte bunu daha iyi kavradık. Birlikte kararlar alabilmemiz çok keyifliydi. Grupla uyumlu hareket ettiğimize inanıyorum. Son sözcük aslında hepimize aitti fakat son sözü nedense hep insanlar öncelikli tercih etmeye çalışır.”

5.Öğrenci

“Hikaye oluşturmada iyi olmadığım için bu etkinlikte biraz zorlandım. Ama hikayenin kendisi çok ilginç oldu. Hikayeyi oluşturmaya yardım ettiğim için mutlu oldum. hem tartışmak hem resim hakkında yorum yapmak eğlenceliydi resmin herkes için farklı anlamlara gelebileceğini öğrendim. ”

6.Öğrenci

“Ayrıntılar hayatımızda hiç rol oynamıyor gibi görünse de iletişimdeki ve hayatımızdaki rolü çok büyük bunu nerden mi anladım? Tabii ki de bu etkinlikten. Hocama teşekkür ediyorum. Bu etkinlikteki grubumda ortak iletişimin başarı ile gerçekleştirilmesinden dolayı da gayet memnun olduğum bir ortam oluştu. Özgün çalışmalar konusunda kendimi ortaya koydum ve grubumla başarılı bir iletişim gerçekleştirdim. Bu etkinlikte yaptığımız şeyi tam olarak kavramakta güçlük çektim ve grubumdan da pek bir yardım alamadım. Nasıl olduysa her şey bir anda sona erdi ben ne olduğunu anlayamadan. İletişimsel olarak biraz katkılı olduğumu tabii ki sezdim fakat bu kadarı bizim seviyemizdekiler için kâfi mi bilemiyorum doğrusu.”

7.Öğrenci

“Ayrıntılardaki yakınlık etkinliğinde arkadaşlarımızın hikâyelerini devam ettirdik. Bence bu etkinlik sayesinde ayrıntılara dikkat etmekte gelişim gösterdim. Bu etkinlikte hikaye oluşturmak çok eğlenceliydi. Sıra bana geldiği zaman biraz zorlansam bile sonunda hikayeyi devam ettirebildim. Son sözcük: Bu etkinlik sayesinde grupla iletişim kurmada kolaylık yaşadım. Artık birden fazla kişiyle beraber uyumlu hareket edebiliyorum. Özgün bir çalışma çıkarma konusunda da bana yardımcı oldu. Son sözcüğü bulmaya çalışmak çok eğlenceliydi. ”

8.Öğrenci

“Bu etkinlikte beraber bir hikâye oluşturduk. En eğlenceli kısım ise hikâyeyi en baştan okumaktı. Herkesin katkılarından doğan bu hikâye bazı kısımlarda birbiri ile alakalı olmasa ile çoğunlukla mantıklıydı. Arkadaşlarımla benim kurduğum hikâye üzerinden ilerlemelerini görmek çok eğlenceliydi. Bu etkinlikte başkaları ile aynı resme bakmama rağmen herkes farklı fikirler edindi. Herkesin düşüncelerinin farklılıkları ilgimi çekti. Birçok yönden faydalı bir etkinlik olduğunu söyleyebilirim. Bu etkinlikte çok eğlendim.”

9.Öğrenci

“Bugün resimlerden hikâye yarattık. İlk günkü etkinlik gibi bu da detayları yakalama etkinliğiydi. Oldukça eğlendirici ve günlük hayatın içinde kazanımları olan bir etkinlikti. Aslında kendim script yazıyor ve bu metodu uyguluyorum ancak grup olarak yaptığımızda çok daha ilginç oluyormuş.”

10.Öğrenci

“Son Sözcük diye bir oyun oynadık. İlk etkinlikteki resimlerden seçip onlar hakkında hissettiklerimizi konuştuk. Bir kişi resmi gösterdi, biri dinledi ve üçüncü öğrenci bu konu hakkında yorum yaptı. Resmin anlamı hakkında tartıştık. Bakış açımızı ve sanat anlayışımızı güçlendirdiğine inanıyorum. Grupla iletişim kurabilme becerilerimiz ve arkadaşlarımızla birlik olarak düşünmemizi sağladığına inanıyorum. Yaratıcılığımızı da geliştirdi sanat anlayışsal bakış açısı.”

11 Öğrenci

“Ayrıntılardaki Yakınlık: Bu etkinlik sayesinde insanların iletişim kurma şeklinin aslında ne kadar birbirine benzer olduğunu öğrendim. Yani mimikler, üslup... Hepimizin içinde aynı öz varmış gibi hissettim. Son sözcük: Bu etkinlik bana sosyal medyadaki görüldü atma olayını anımsattı. Görüldü yemeye katlanamayan insanların gurur yaptıklarını öğrendim. Bence çok yakın olduğumuz biriyle böyle bir yarışa girmeyiz. Ben zaten hiç girmemiştim.”

12.Öğrenci

“Küçük ortak detaylar bizi birbirimize bağladı. İnsanlar empati kurduğunda her şey kolaylaşıyor. Ayrıntıyı görmek içinse gerçekten bakmak gerekirmiş. Bana güzel şeyler kattı. Son Sözcük: Kafamdaki bir soruya değindik. Neden son sözü söylemek gurur belirtisidir? Ben bunlara takılan biri değilim zaten. Ama bazı insanlar öyleydi. Onların iç dünyasını anlamış oldum böylece.”

13.Öğrenci

“Arkadaşımın resme göre hikâye kurduktan sonra hikâyenin devamını getirmem eğlenceliydi. Hayal gücüm gelişti. Sadece bana ait olmayan fikirleri paylaşmak önemliydi. Ortak kararlar alabilmemiz adına güzel bir etkinlikti. Grupla uyumlu hareket ettiğime inanıyorum. Seçilen resimle ilgili ortaya çıkan sözcük hepimize aitti. Daha doğrusu hepimizin duygusunu yansıttı.”

14.Öğrenci

“Etkinliğin sonunda özgün bir hikâye ortaya çıktı. Hikâye kurarken arkadaşlarım ile eğlendim. Etkinlik sırasında güzel diyaloglar kuruldu. Resimlerin benim üzerimde

bıraktığı etkiyi anlatabilmem kendimi ifade edebildiğimi gösterdi. Benim için verimli bir etkinlik olarak geçti.”

15.Öğrenci

“Bu etkinlikte hepimiz tek bir grubun parçasıydık. Fikirlerimiz ve duygularımızın tek bir hikâyede bir araya gelmesi bence çok güzeldi. Bu etkinlik birbirimizi daha iyi anlamamıza ve dinlememize neden oldu. Arkadaşlarım ile birlikte ortak karar alabilmemiz doğru bir iletişim içerisinde olduğumuzu gösterdi. Her ne kadar farklı fikirler olsa da son sözcüğe birlikte karar verdik.”

16.Öğrenci

“Ayrıntılardaki yakınlık etkinliği biraz sıkıcı geldi bana. Ben biraz da hikâyeyi tamamlamakta zorlandığım için olabilir. Fakat ilginç fikirlerin olması güzeldi. Arkadaşların fikirlerini dinledikten sonra son sözcüğü yazmaya karar verdim. Onlar fikirlerini paylaşarak bana yardım ettiler. Fikirselsel olarak yardım etmenin doğru iletişim kurmamızdaki önemini bir kez daha anladım.”

7.Hafta 13.Etkinlik

Bu etkinlik Jeff Knutson’un “Ne Paylaştığımı Bil” adlı çalışmasından uyarlanmıştır (Knutson, 2019). (<https://www.common sense.org/education/digital-citizenship/lesson/being-aware-of-what-you-share.>).

Etkinlik Tarihi	...../...../.....
Etkinlik No	13
Etkinlik Adı	Sanal İletişim: Ne Paylaştığımı Bil
Süresi	25 dakika
Kazanımları	Sosyal medya kullanım farkındalığı oluşturabilir. Sanal ortamda kimlerle iletişime geçip rahatlıkla neleri paylaştığını fark edebilir. Sanal mahremiyetin ne olduğunu kavrayabilir. Reklamcılarının sosyal medya kullanıcılarına hedefledikleri reklamı dijital ortamda farklı yollardan gönderebileceğini fark edebilir. Web sitelerinin gizlilik politikalarını veya sanal ortam uygulamalarını analiz etmek gibi özel kullanımlara dikkat edebilir.
İş birliği Alanı	Bilişim Teknolojileri, İletişim Bilimleri
Yöntem ve Teknikler	Tartışma, Soru-cevap, Anlatım
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynaklar	Soru kâğıtları, kalem
Öğrenme Öğretme Süreci	
Konu İçeriği	Dijital platformlarda nelerin paylaşıldığının bilincinde olma

Etkinlik Uygulaması

1. Aşama

Öğrencilere öncelikle şu soru yöneltilir:

İnternet kullanırken mahremiyetinizi (gizliliğinizi) nasıl koruyabilirsiniz?

Öğrencilere ek-1 gösterilerek şu soru yöneltilir: Daha önce böyle bir ekran ile karşılaştınız mı? Ekrandaki nedir?

Daha sonra öğrencilere çerezler hakkında bilgi verilir:

Çerezler, ziyaret ettiğiniz web siteleri tarafından oluşturulan dosyalardır. Çerezler ile siteler oturumunuzu açık tutabilir, site tercihlerinizi hatırlayabilirsiniz. Çerezler size yerel olarak alakalı içerik sunabilir.

İki tür çerez vardır:

Birinci taraf çerezleri ziyaret ettiğiniz site tarafından oluşturulur. Site, adres çubuğunda gösterilir.

Üçüncü taraf çerezleri diğer siteler tarafından oluşturulur. Bu siteler, ziyaret ettiğiniz web sayfasında gördüğünüz reklam veya resim gibi içeriğin bir kısmına sahiptir

(<https://support.google.com/chrome/answer/95647?co=GENIE.Platform%3DDesktop&hl=tr>)

Sonraki süreçte öğrencilere şu bilgiler aktarılır:

Gizlilik Ayarları: Bir web sitesinin veya uygulamanın seçilmesi, hangi bilgilerin diğer kullanıcılar ve üçüncü taraflarca görülebileceği hakkında size bilgi verebilir.

Vazgeçme (opt out): Bir şeye katılmamayı seçmek

Gizliliğinizi (mahremiyet) korumak için ipuçları:

Tarayıcı ayarlarınızdan çerezleri kapatınız.

Uygulamanın gizlilik ayarlarını gözden geçirin ve rahat olmadığınız tüm paylaşım seçeneklerinden çıkın.

Öğrencilere gizlilik politikası ve kullanım şartları hakkında bilgi verilir:

Gizlilik Politikası: Bir uygulamanın veya web sitesinin sağlaması gereken ve hangi kullanıcı bilgilerini topladıklarını ve nasıl kullandıklarını açıklayan yasal bir belgedir.

Kullanım Şartları: Bir uygulamanın veya web sitesinin sağlaması gereken ve şirketin ve kullanıcıların uygulamayı veya web sitesini kullanırken uymaları gereken kuralları tanımlayan yasal bir belgedir.

Öğrencilere EPÖ (ASK- Accessed, Shared, Known) hakkında bilgi verildikten sonra sanal ortamlarda EPÖ'yü dikkate almaları gerektiği belirtilir.

Erişim: Nereye erişim sağlanacak?

Paylaşım: Diğer kişiler veya şirketlerle ne paylaşılacak?

Öğrenme: Eğer bunu kullanırsam benim hakkımda ne öğrenilebilir?

Gizliliğinizi (mahremiyet) korumak için ipuçları:

Tarayıcı ayarlarınızdan çerezleri kapatınız.

Uygulamanın gizlilik ayarlarını gözden geçirin ve rahat olmadığınız tüm paylaşım seçeneklerinden çıkın.

Gizlilik politikasını ve hizmet şartlarını inceleyin ve uygulamanın gizliliğinizi nasıl etkileyeceğini analiz etmek için EPÖ kullanın.

2. Aşama

Öğrencilere aşağıdaki senaryo okunur ve soruların yanıtlanması istenir:

Adam otobüsü sürerken bir yayanın kendisinin en sevdiği ayakkabı markasından giydiğini fark etti.

Ayakkabılar güzel gözüküyordu ancak siyah renginin daha iyi olabileceğini düşündü. Eve vardığında hemen internete girdi ve sanal mağazada beğendiği siyah ayakkabılara baktı. Sonraki gün ziyaret etmiş olduğu sanal mağazadaki ayakkabı reklamlarını, internette gezindiği çeşitli sayfalarda görmeye başladı. İnternette en sevdiği haber kanallarını gezerken ve kendi sosyal medya hesaplarını kullanırken de aynı reklamları görmeye devam etti. Önce bunun sadece bir tesadüften kaynaklanabileceğini düşündü. Fakat daha sonra merak etmeye başladı: Neden bu reklamları her yerde görüyorum?

Ek-1:

Reklam şirketi bu ayakkabılarla veya o mağaza ile ilgilendiğini nereden biliyordu?

Adam reklam şirketi tarafından takip edilmek istemiyorsa farklı şekilde ne yapabilirdi?

Hakkınızda bilgi toplayan ve paylaşan uygulamaları veya web sitelerini kullanmak sorun teşkil eder mi? Hangi bilgileri topladıkları veya kimlerle paylaştıkları önemli mi? Neden?

7.Hafta 14.Etkinlik

Bu etkinlik Jeff Knutson'un "İnternetteki Kimliğim" adlı çalışmasından uyarlanmıştır (Knutson, 2019). (<https://www.common sense.org/education/articles/how-to-teach-your-students-to-think-before-they-post>.)

Etkinlik Tarihi	...../...../.....
Etkinlik No	14
Etkinlik Adı	Sanal İletişim: İnternetteki Kimliğim
Süresi	25 dakika
Kazanımları	İnsanların sahte sosyal medya hesapları kurmalarının nedenleri üzerine düşünebilir. Sahte sosyal medya hesabı üzerinden bir şeyler paylaşmanın olası sonuçlarını tahmin edebilir. Sanal medyayı daha dikkatli kullanabilir. Çoklu sosyal medya hesaplarının fayda ve zararlarını ayırt edebilir. Yeni medya okuryazarlığı bilincini kazanabilir.
İş birliği Alanı	Bilişim Teknolojileri, İletişim Bilimleri
Yöntem ve Teknikler	Tartışma, Soru-cevap, Anlatım
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynaklar	Soru kâğıtları, kalem
Öğrenme Öğretme Süreci	
Konu İçeriği	Sosyal medya üzerindeki sahte ve gerçek hesaplar
Etkinlik Uygulaması	Öğrencilere online üzerinden kendilerini farklı şekillerde tanıtmalarının yarar ve zararlarının neler olduğu ile ilgili soru yöneltilir. Hangi sebeplerden dolayı insanların sahte sosyal medya hesapları kurdukları üzerine tartışılır. Öğrencilere ayrıca şu sorular yöneltilir: Bu hesaplara sahip olmanın ve kullanmanın sonuçları nelerdir? Sahte sosyal medya hesabına sahip olmaya ve bunu kullanmaya değer mi? Neden? Öğrencilere boş bir kâğıt verilir. Kâğıda 3 bölüm halinde düşüncelerini yazmaları istenir. 1. Bölüm / Benim Kontrolüm: Sahte bir sosyal medya hesabı kurmak iyi mi yoksa kötü mü hissetmeme neden olur? 2. Bölüm / Benim Hareketlerim: Kötü veya zararlı mesajlar göndermek için mi bu hesabı kullanıyorum? 3. Bölüm / Benim Etkim: Başka birine zarar vermek için mi bu hesabı kullanıyorum? Dolayısıyla kendime ait değerlerim ve kim olduğuma dair doğru bir yerde miyim? Daha sonra öğrencilere doldurmaları için ek-1 formu verilir.

Ek 1

Sahte sosyal medya profili oluşturmanın:

Sebepleri	Sonuçları

Sahte sosyal medya hesapları kurmaya değer mi?
Cevaplarımızı sebepler ve spesifik örnekler ile destekleyiniz.

7.Hafta Öğrenci Görüşleri:

1.Öğrenci

“Yaptığımız paylaşımlar bizim kim olduğumuzu karşıya açıkça yansıtabilir. Bu sebeple bu etkinli bana ne konuda dikkatli olmam gerektiğini vurguladı. İnternetteki kimliğim: Bu etkinliği sevdim çünkü internete değiniyor olması güzel. İletişim yalnızca yüz yüze olarak değil de bu şekilde de yapılabiliyor. Bu yanını arkadaşlarım da çok seviyor.”

2.Öğrenci

“İnternet çok önemli olduğu için hocanın anlattıklarını dikkatle dinledim. Arkadaşlarımla tartışmak da bana önemli şeyler kattı, eğlenceli bir etkinlikti.”

3.Öğrenci

“Etkinlik süresinde mahremiyet kavramını iyice kavradım ve güzel bir şekilde zemin hazırladım bu duruma yönelik. Fakat sırf iletişimdeki mahremiyeti koruyabilmek herkesin kendi tercihi diye bu etkinliği gerçekleştirmemem olmazdı. Herkes herkesle ne paylaştığını bilmeli diye düşünüyorum. İnternet ortamı günümüzde çok tehlikeli aynı zamanda kullanışlı bir hal aldı. Bunu nasıl kullanmamız gerektiği bizlere kalmamalı. Bizi yönlendiren insanlar olmalı. Bu açıdan çok faydalı bir etkinlik olduğunu düşünüyorum. İnternet ve sanal ortam üzerinde birçok sahte hesap ve dolandırıcı şahıslar bulunuyor bunların temel sebebi üzerine düşünme yetimizi geliştiren bir etkinlik olduğunu kavramakta zorlanmadım. Diğer arkadaşlarımla bu etkinlikte gerçekten de kayda değer gözlemler yaparak sanal ortamdaki durumu tartıştık. Benim için önceki etkinlik kadar yararlıydı. Etkinlikten sonra sanki bir Black Mirror dizisini izlemiş edası ile bilgisayarımın kamerasını kapattım. İnternet ortamındaki medyada birçok yeni gelişme olduğunu bu etkinlik sayesinde fark ederek yeni medya okuryazarlık üzerinde konuşmalar gerçekleştirdik. Çoklu sosyal medya hesapları konusunda fikir birliğine varma çalışmaları yaptık. Benim için gerçekten başarılı bir etkinlik oldu.”

4.Öğrenci

“Sosyal medyada EPÖ (Erişim, Paylaşım, Öğrenme) ne olduğunu bu etkinlikte öğrendim. Kesinlikle web sitelerinde daha dikkatli gezinmeliyiz. Başımıza gelebilecek kötü şeyleri önceden fark edebilmek adına bence bu etkinlik gayet öğreticiydi. Sahte sosyal medya

hesabı daha önce kullanmadım. İnsan neden başkalarına zarar verebilmek için veya kendisini kandırmak için sahte hesaplar kullanır hiç anlamış değilim. Evet, bir insan aslında sahte hesap kullanarak önce kendisini aldatır.”

5.Öğrenci

“İnterneti nasıl kullanacağımı bildiğimi düşünsemde bu konuları hem öğretmenimden dinlemek hem de arkadaşlarımla tartışmak daha fazla öğrenmemi sağladı.”

6.Öğrenci

“Bu etkinlikte internet kullanımındaki iletişim sırasında dikkat edilmesi gereken etkenlerden ve özel haklarımızı nasıl koruyabileceğimizden tutun da nasıl internet üzerinden iletişime geçebileceğimize dair her şeyi değerlendirdik. Benim açımdan faydalıydı ve bu gibi etkinlikler oldukça herkesin iletişim konusunda kolay bir şekilde uzmanlaşabileceği gerçeği beni mutlu ediyor. Bu gibi durumlar herkes için hayati önem taşıyor. İnternet ve sanal iletişim artık hayatımızın bir parçası ve herkes bunu daha güvenli ve düzgün şekilde kullanabilmeli. İnternet ortamı güzel ve insanı içine çeken bir ortam olsa da bir o kadar tehlikeli. Medya üzerinde gerçekten önemli olaylar gerçekleşerek insanların başları belaya girebiliyor. Bu durum herkesin açısından hayati değer taşımaktadır eminim ki. Yalnızca tehlikelerle kalmıyor. Bir sürü yeni gelişmeye olanak sunuyor internet ortamı. Yeni medyada gelişen okuryazarlık bunun en büyük kanıtı. Çoklu hesap kullanmak da epey üzerinde durduğumuz bir konuydu bu etkinlikte. Etkinlikten sonra daha fazla bilinçlendiğimi ve internet kullanırken daha dikkatli olduğumu fark ettim.”

7.Öğrenci

“Bu etkinlik sayesinde sanal ortamda kendimi korumamın önemi öğrendim. Kendimi bilgi hırsızlarından nasıl koruyacağımı öğrendim. İnternetteki gizliliğin ne kadar önemli olduğunu etkinlikte vurguladık. İnternetteki kimliğim sayesinde neden internette gördüğüm her şeye inanmamam gerektiğini keşfettim. Sahte sosyal medya hesaplarının varlığı konusunda bilgilendirildim. İnternette paylaşım yapmanın nelere yol açabileceğini öğrendim.”

8.Öğrenci

“Giderek hayatımızın daha fazlasını kontrol eden sosyal medyanın ne kadar tehlikeli olduğunu fark ettim. İnternetteki güvenliğimi nasıl sağlayabileceğimi öğrendim. Etkinlikler arasında ilgimi en çok çeken etkinlik bu oldu. Çünkü internet benim hayatımda da çok etkin bir rol oynuyor. Sahte sosyal medya hesaplarının neler olduğunu ve ne için kullanıldığını öğrendim. Bence insanların sırf başkalarını kandırmak için sahte hesaplar oluşturması çok saçma. Daha önce bu tarz kişilerin var olduğunu bilmiyordum. Korkutucu da olsa bu etkinlik sayesinde artık internette daha dikkatli olacağım.”

9.Öğrenci

“Sosyal medya mahremiyeti hakkında eğitim aldık. Cookilerden, virüslerden, DMcilerden linklerden korktuğum için youtube ve whatsapp dışındaki sosyal mecraları aylar önce terk ettim. Instagram hesabım duruyor ancak ayda yılda iki kez falan giriyorum. Redditi ve Ekşi sözlüğü hesapsız kullanıyorum. Sadece postları okuyup gülüyorum paylaşım yapmadan. Twittera iki yıldır girmedim. Sosyal medyada uygunsuz paylaşım / yorum yapmadığım için bana etkisi olmadı pek. Ancak bence Türkiye’deki bütün liselerdeki tüm öğrencilere öğretilmeli.”

10.Öğrenci

“Sosyal medya kullanımını hakkında eğitim aldık. Çerezleri kapatmayı, gizlilik politikası ve kullanım şartlarının ne olduğunu öğrendik. Oldukça faydalı oldu. Keşke herkese bu eğitim verilse.”

11.Öğrenci

“Ne paylaştığımı bil: Bu etkinlik bana sosyal medyadaki veri paylaşımını hatırlattı. Daha önce bununla ilgili bir problem yaşamadım ama bilgilenmem iyi oldu. Belki bazı insanlara faydam dokunur ileride. Bence günümüz için gayet yararlıydı. İnternetteki kimliğim: Kimliğimle ilgili paylaşmamam gereken bazı bilgileri öğrendim. Dikkat edeceğim buna. İnternette kendimden pek bir şey göstermediğim için ördek sendromu gibi bir durumum yok. O kısımdan yeni bir şey öğrenmedim yani.”

12.Öğrenci

“Süzgeçten geçirmeden sarf ettiğim sözler, çabuk güvenerek paylaştığım özel bilgiler... Bunlar beni hep huzursuz etmiştir. Bu konuda bir çalışma yaptık. Artık daha dikkatli olacağım. Gerçekten de herkes sosyal medyada farklı bir imaj veriyor. Kendimizi tatmin ediyormuşuz. Bu sahteliklere kanmamam gerektiğini öğrendim. Yararlı bir çalışmaydı.”

13.Öğrenci

“Sosyal medya kullanıyordum ancak sosyal medya kullanım yeterliliğinin ne olduğunu bu etkinlik ile öğrendim. EPÖ (Erişim, Paylaşım, Öğrenme) ile nereye erişim sağlayacağım, insanlarla neler paylaşacağım ve paylaşmam durumunda benim hakkımda neler öğrenilebilir gibi konularda daha dikkatli davranmayı öğrendim. Web sitelerinin gizlilik politikalarını bilmek aslında kendimizi koruma altına almaktır. Sosyal medyada öncelikle kendimizi korumamız gerekiyor. Her sanal ortamda bilgi paylaşımının insanların başına ne gibi felaketler getirebileceğinin önceden farkına varmakta fayda var. Sahte sosyal medya hesabı daha önce kullanmadım. Bir ara kullanmayı düşündüm ama bundan sonra özellikle etkinlik sonrasında hiç kullanmayı düşünmüyorum. Başka birisine zarar vermek için olmasa bile sahte sosyal medya hesabı kurmak aslında insanın kendi kimliğinin dışına çıkması demektir. Bu durum insanın kendine ait değerlerini hiç sayması anlamını taşır. Dolayısıyla kendim ile yabancılaşmaya hiç niyetim yok.”

14.Öğrenci

“Sanal ortamda bu kadar çok reklamın neden sürekli karşıma çıktığını şimdi daha iyi anlıyorum. Ayrıca gezindiğim web sitelerinde ve sosyal medyada çok daha dikkatli olmam gerektiğini anladım. Sosyal medyada bilgi paylaşırken çok dikkatli olmam gerekiyor. Sosyal medyada veya sanal ortamda karşıma çıkan veya bana gönderilen olumsuz mesajlara karşı nasıl tepki vermem gerektiğini bu etkinlik sayesinde öğrendim. Olumlu gibi görünen mesajlara bile aslında çok dikkat etmem gerektiğini de öğrendim. Sosyal medyada olumlu gibi gözükten mesajlar daha sonra bizim felaketimiz olabilir. Bence bu konuyu gerçekten ciddiye almak lazım. Çünkü insanın başına ne gelirse ya hiç umursamadığı için veya çok fazla kafaya taktığı için gelir. Ama bunun bilincinde olmak tedbirimizi almak demektir. Sosyal medya kullanım yeterliliği de bu bilinci kazanmak ile olur.”

15.Öğrenci

“Aslında çok fazla sosyal medya kullanmıyorum. Az bile kullansam benim hakkında kimlerin neler öğrenebileceğini iyi düşünmem gerekir. Bu etkinlik sayesinde çok az kullandığım sosyal medya hesaplarına yine de dikkat etmem gerektiğini öğrendim. Çok fazla sosyal medya hesabının olmasının risklerini daha iyi öğrendim. Kendimizi ispatlamak veya ifade etmek istiyorsak birilerinin beğenisine ihtiyacımız yok. İhtiyacımız olan tek şey öncelikle kendi içimizde olan gerçekliği keşfetmektedir. Sanal ortam zaten gerçek ortamda olmayı yansıtır. Bu yüzden çok fazla sahte hesaplar kullanılmaktadır. Kendimiz olup az sayıda sosyal medya hesabımızın olması yeterlidir.”

16.Öğrenci

“Hakkımızda bilgi toplayan ve paylaşan uygulamaları ve web sitelerini kullanmak sorun olabilir. Özellikle bizim hakkımızda özel bilgi toplamaları durumunda daha dikkatli davranmam gerekiyor. EPÖ (Erişim, Paylaşım, Öğrenme) ile daha fazla dikkatli olmalıyım. Arkadaşlarımın da fikirlerini dikkate aldığım da insanların kendilerini başkalarına ispat etme veya birilerine zarar verme çabaları yüzünden sahte sosyal medya hesapları kullandıklarını öğrendim. Mutluluğun sanal ortamda aranması zaten başlı başına bir sorundur. Ayrıca sanal ortamda mahremiyete dikkat etmemiz gerektiğini düşünüyorum. Bence bu etkinliğin en önemli kazanımı farkındalık olmuştur benim için.”

8.Hafta 15.Etkinlik

Bu etkinlik Therapist Aid LLC'nin “Öfke ile Başa Çıkma Becerileri” adlı çalışmasından uyarlanmıştır (Therapist Aid LLC, 2018). (<https://www.therapistaid.com/therapy-worksheet/coping-skills-anger>.)

Etkinlik Tarihi	...../...../.....
Etkinlik No	15
Etkinlik Adı	Öfke Kontrolü: Öfke ile Başa Çıkma Becerileri 1
Süresi	25 dakika
Kazanımları	Doğru iletişime engel olan öfkeyi önleyebilir veya en aza indirebilir. Öfkeye yol açan sebeplerin ne olduğunu anlayabilir. Öfkelendiği zaman öfkesini kontrol edebilir.
İş birliği Alanı	Rehberlik
Yöntem ve Teknikler	Drama, Soru-cevap, Anlatım
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynaklar	Günlük
Öğrenme Öğretme Süreci	

<p>Konu İçeriği Öfkeyi kontrol edebilme</p>
<p>Etkinlik Uygulaması Öğrencilere öfkeyi tetikleyen sebeplerin neler olabileceği ile ilgili soru yöneltilir. Daha sonra öfke kontrolü etkinlikleri ile ilgili <i>bilinmesi gereken bazı teknikler hakkında bilgi verilir:</i></p> <p>Tetikleyicilerden Haberdar Olun Öfke tetikleyicileri sizi öfkelen diren sebeplerdir. Tetikleyicilerinizi bilmek ve çevrenize karşı temkinli olmak, öfkenizin kontrolden çıkma olasılığını azaltacaktır. Öfkeye neden olan tetikleyicileri avantaja çevirmek için: Tetikleyicilerinizin bir listesini oluşturun ve günlük olarak inceleyin. Tetikleyicileri incelemek, onları zihninizde taze tutacak, sorun olmadan önce onları fark etme olasılığınızı artıracaktır. Çoğu zaman, bir tetikleyici ile baş etmenin en iyi yolu bundan kaçınmaktır. Bu, yaşam tarzınızda, ilişkilerde veya günlük rutinde değişiklik yapmanız anlamına gelebilir. Tetikleyicilerden kaçınmak her zaman mümkün olmadığından, bunlarla yüzleşmeniz gerektiğinde bir plan yapın. Örneğin; yorgun, aç veya üzgün olduğunuzda dokunaklı konuşmalardan kaçının.</p> <p>Derin Nefes Alıştırmaları Yapın Derin nefes alma, duyguları yönetmek için mükemmel olan basit bir tekniktir. Sadece derin nefes almak etkili olmakla kalmaz, aynı zamanda her yerde ve her zaman kullanılacak bir tekniktir.</p> <p>Alıştırma: Rahatça arkanıza yaslanın ve bir elinizi karnınıza koyun. Karnınızın üzerindeki el yükselene kadar burnunuzdan derin nefes alın. Havayı ciğerlerinizde tutun ve ardından ağzınızdan yavaşça sanki bir pipete üflüyormuş gibi nefes verin. Buradaki asıl mesele yavaş ve sakin bir biçimde egzersiz yapmak: Nefes alma (4 s), duraklama (4 s) ve nefes verme (6s). Bu egzersizi 3 ila 5 dakika çalışın.</p> <div data-bbox="263 974 1284 1153" style="text-align: center;"> </div> <p>Öfke Günlüğü Tutun Bir öfke olayının ardından, deneyiminizi kaydetmek için birkaç dakikanızı ayırın. Bu uygulama; olayları, dikkat etmeniz gereken uyarıları ve tetikleyicileri fark etmenize ve aynı zamanda düşüncelerinizi düzenlemenize ve problemlerle başa çıkmanıza yardımcı olur. Öfke anından <i>önce</i> ne yapıyordunuz? Nasıl hissettiğinizi ve aklınızdakileri tanımlayın. Acıktınız mı, yorgun muydunuz ya da stresli miydiniz? Öfke anından <i>sonra</i> neler yaptınız? Hangi olaylar öfkenizi tetikledi? Nasıl tepki gösterdiniz ve olay büyümeye devam ettikçe tepkileriniz değişti mi? Öfke <i>anında</i> düşünceleriniz ve duygularınız nelerdi? Geriye dönüp baktığımızda, öfke anında yaşadığımız olayın sıcaklığının dışında farklı bir şeyler görebiliyor musunuz? Öğrencilere daha önce yaşadıkları öfke ile ilgili bir yazı yazmaları veya drama sergilemeleri istenir. Drama için gruptaki öğrenci sayılarını, yaşadıkları olaya bağlı olarak öğrenciler kendileri belirler. Uygulamaya ve ardından değerlendirmeye geçilir.</p>

8.Hafta 16.Etkinlik

Bu etkinlik Therapist Aid LLC'nin "Öfke ile Başa Çıkma Becerileri" adlı çalışmasından uyarlanmıştır (Therapist Aid LLC, 2018). (<https://www.therapistaid.com/therapy-worksheet/coping-skills-anger>.)

Etkinlik Tarihi	...../...../.....
Etkinlik No	16
Etkinlik Adı	Öfke Kontrolü: Öfke ile Başa Çıkma Becerileri 2
Süresi	25 dakika
Kazanımları	Doğru iletişime engel olan öfkeyi önleyebilir veya en aza indirebilir. Öfkeye yol açan sebeplerin ne olduğunu anlayabilir. Öfkeli olduğu zaman öfkesini kontrol edebilir.
İş birliği Alanı	Rehberlik
Yöntem ve Teknikler	Drama, Soru-cevap, Anlatım
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynaklar	Kalem, kâğıt
Öğrenme Öğretme Süreci	
Konu İçeriği	Öfkeyi kontrol edebilme
Etkinlik Uygulaması	<div style="border: 2px solid black; border-radius: 15px; padding: 10px; text-align: center;"><p>MEŞGULİYET LİSTESİ</p><p>Yürüyüşe çıkmak Film izlemek Bahçe işi ile uğraşmak Oyun oynamak Enstrüman çalmak Doğa yürüyüşü yapmak Kitap okumak Bir hobi ile uğraşmak Resim çizmek Bisiklet sürmek Arkadaşını aramak Fotoğraf çekmek Spor yapmak Koşmak Bir iş ile meşgul olmak Günlük tutmak Ağırlık kaldırmak Evcil bir hayvan ile oynamak Müzik dinlemek Temizlik yapmak Yemek pişirmek veya tatlı hazırlamak Banyo yapmak Yüzmek Odayı düzenlemek</p></div>

Farklı Uğraşlar Edinin

Farklı uğraşların amacı kendinize zaman kazandırmaktır. Sadece 30 dakika için dikkatinizi dağıtırsanız, öfkenizle sağlıklı bir şekilde başa çıkma şansınız artar. Unutmayın, daha sonra her zaman öfkenizin kaynağına dönebilirsiniz; sorunu şu anda bir kenara bırakıyorsunuz. Öğrencilere meşguliyet listesi dağıtılır. Sözcüklerden kendilerine uyanları işaretlemeleri istenir.

Zamana Bırakın

Zamana bırakmak, öfke kaynaklı anlaşmazlıkların sorunlara neden olduğu ilişkiler için güçlü bir araçtır. Partnerlerden birisi anlaşmazlıkların çözümünü zamana bıraktığında, her iki birey de problemden uzaklaşmayı kabul eder ve her birey sakinleşme fırsatı bulduktan sonra problemin çözümü için tekrar bir araya gelir.

Öğrenciler gruplara ayrılarak kendilerinin yaşadıkları bir problem hakkında konuşmaları istenir.

Aşağıdaki talimatları dikkate alarak isteyen gruplardan drama şeklinde gösteri yapmaları istenir:

Arkadaşınızla, zamana bırakmanın tam olarak nasıl ayarlanacağını planlayın. Her öğrenci zamana bırakmanın ardındaki mantığı anlamalıdır (sorundan kaçmak için değil, sakinleşme fırsatı yakalamak için).

Molalar sırasında ikiniz de ne yapacaksınız? Problemin yaşandığı yerin dışında farklı bir yerde etkinlik planlayın. Yukarıda verilen farklı uğraşı listesi zamana bırakmak için güzel bir fırsattır.

Soruna 30 dakika ila bir saatte geri dönmeyi planlayın. (Öğrenciler drama sergileyecekleri için bunu daha kısa süreli tutacaktır). Önemli sorunlar sonsuza dek göz ardı edilmemelidir. Büyük sıkıntılara neden olacak öfkeli tartışmalar çözüm değildir.

Öfke Uyarı Belirtilerini Dikkate Alın

Öfke uyarı belirtileri, vücudunuzun size öfkenizin büyümeye başladığını gösterdiği ipuçlarıdır. Uyarı belirtilerini tespit etmeyi öğrendiğinizde, öfkeniz büyümeden onunla başa çıkabilmeyi öğrenebilirsiniz.

Bunlar:

Terleme

Baş ağrısı

Hareketlerin hızlanması

Sorundan kurtulamamak

Tartışmacı bir hale bürünmek

Saldırgan vücut dili

Sıcak hissetme / kızarma

Sesin yükselmesi

Mide ağrısı

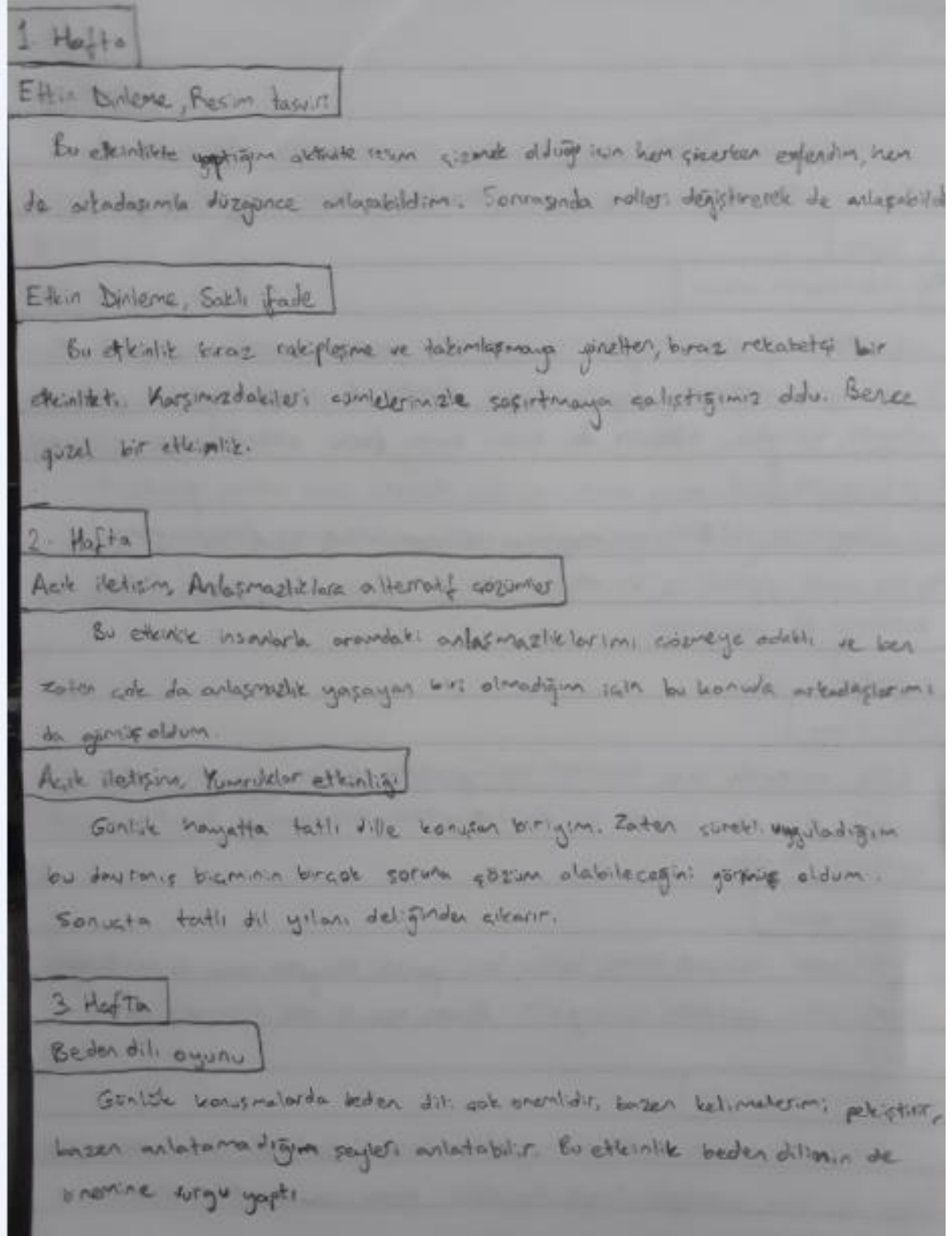
Yumrukların sıkılması

Sözlü hakaret

Hiç ses çıkarmama / Kendini iletişime kapatma

Ek-15: Öğrenci Günlükleri

1. Öğrenci

3. Hafta

Göz teması

Bu etkinlik beklemediğim kadar tuhaftı. Göz teması kurulabilen biriyim fakat bu etkinlik nedense beni zorladı. Ama eğlenceliydi.

4. Hafta

Algı farklılıklarını anlama

Gruptaki insanları bu etkinlik süresince gözden geçirdim ve fark etti ki herkesin bir konuda algı farklılığı olabilir. Bu konuda zaten yeterince anlayışlı biriyim. Etkinlik de bunu bana fark ettirdi.

Empati kurması

Düzenli bir iletişim için empatinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Herkes empati yapmalı ve bu etkinlik empatinin önemini vurguluyor. Empati kurmayı da seviyorum.

5. hafta

Etik ikilem

Etik konusunda bazı durumlar bizi gerçekten ikileme düşürüyor. Bu etkinlik bizi bu konuda bir düşünce ortamı hazırlamaya itiyor, bu yüzden eğlenceli de oldu.

Yasanan ikilem

İkilemleri düşünmek biraz kolayken gerçek hayatta nasıl davranabileceğimizi bilmek bizi gerçekten zorlayabilir. Bazen her de etik olmayabiliyoruz.

6. H

Ayrıntılardaki yakınlık

İletişim kurarken verdiğimiz ayrıntılar bazen karşı tarafı sadece düşünmeye itiyor ve bazen acıktığı oluyor. Ayrıntılar her ne kadar önemlidir. Çok da dikkat ederim.

6. H

Son sözler

Bu etkinliğin tam olarak ne kazandırmaya çalıştığını düşünmedim ama iletişim sürecinde her sözün etkisini farkli yarlere gelebilir.

7. H

Ne paylaştığını ki

Yaptığımız paylaşımlar bizim için bir öğrenim süreci olarak da işlev görüyor. Bu süreçte bu etkinlik bizim ne konuda tartışmalı olmam gerektiğini vurguladı.

İnternetteki katkıların

Bu etkinliği çevrim dışı internete taşıyıp olması güzel. Hatta yalnızca yüz yüze olarak değil de bu şekilde de yapılabilir. Bu yarıyı arkadaşlarımız da çok seviyor.

2.Öğrenci

İnsanların bir araya gelip ortak bir çözüm bulmasının kişisel etki göstermekten daha önemli olduğunu öğrendim. Bu şekilde üretimi her zaman daha etkili oluyor.

Çok bir etkinlik yaptık. Neredeyse kimse doğru cumleyi tahmin edemedi. Bence cumleyi bulmak zor ama imkansız değil. Bu etkinliği tekrar yaparsak tahmin edebileceğimi düşünüyorum.

Bazı insanlarla daha etkili iletişime geçmek için onlara özel yollarla konuşmak gerekiyor. Ama yeterince önce her insanla iyi anlaşılabiliriz. Bu etkinlik bana ne olursa olsun her insanla doğru anlaşmaya çalışmayı öğretti.

Arkadaşımın elini ayağına basardım, ama bazı arkadaşlarım benden daha güçlüydü. Ama öğretmen söylediği gibi ellerini ayaklarına rica ettiğimde kabul ettiler. Bazen kabız kuvvetin sorunları çözmek yardımcı olamayacağını, sözlerin de güç olduğunu öğrendim.

Konuşmadan da anlaşılma yeteneğimin geliştiğini düşünüyorum bu etkinlikte, insanların yüz ifadelerinden düşüncelerini anlayabildiğimi keşfettim

Kendi düşüncelerimi bu etkinlikler sonra daha iyi ifade ediyorum, Empati gibi yeteneklerim de geliştiğini düşünüyorum

Tam da istediğim gibi bir etkinlikti bu da. Tartışma eğlenceliydi. Her tartışma gibi tartıştığım insanları daha iyi tanıdım. Tartışma konusu da çok ilginçti. Farklı görüşler taşıyan insanlarla anlaşılmanın zor olmadığını öğrendim

Tartışma kısmı eğlenceli olsa da resim çizmek iyi olmadığını tekrar kanıtlanmış oldum. Ama çizimle birlikte insanların düşüncelerini daha iyi anlıyorum

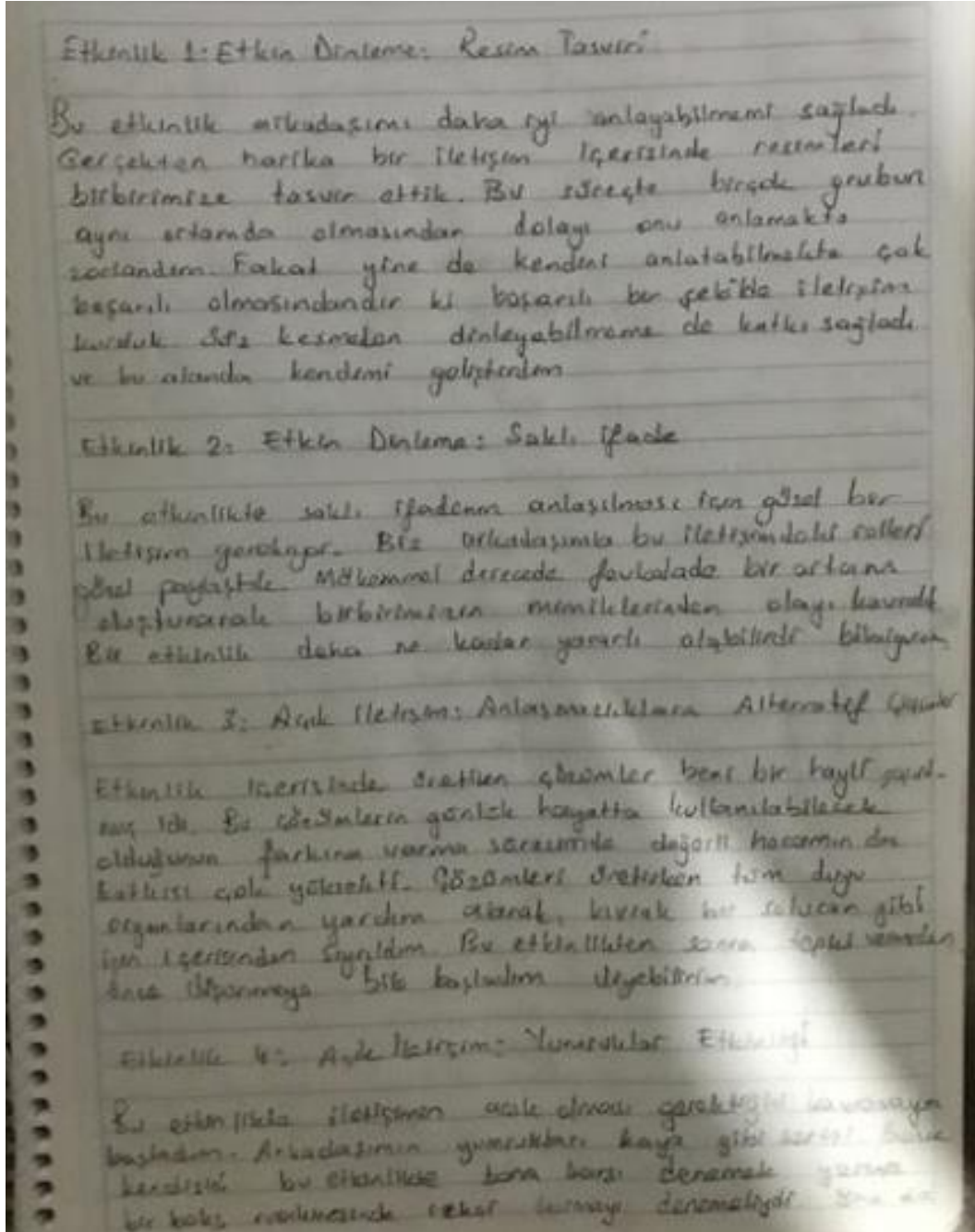
Bugün hep beraber bir hikaye yazdık. Bence harika bir hikayeydi. Hep beraber yazduğumuz için çok da yaratıcıydı. En ilginç kısımları ben yazmamış olsam da yeni şeyler öğrendiğim, düşünüyorum

Resimleri konuşurken yeni şeyler öğrendiğimi düşünüyorum. herkes resmi farklı algıladı. Bazı arkadaşlarım gerçekten çok yaratıcı. Bu etkinlikten sonra yarın yaparken daha a çık a la coğımı düşünüyorum

Tartışmalı konular hoşuma gittiği için bu etkinlikte eğlenirim. Bence daha fazla insan bu konuları konuşmalı. Konuşmadık süres arkadaşlarımı daha iyi tanıdığımı düşünüyorum. Bu etkinlik gibi bir etkinliği tekrar yapmak isterdim

İnternet çok önemli olduğu için hocamın anlatımlarını dikkatle dinledim. Arkadaşlarımla tartışmak da bana önemli şeyler kattı, eğlenceli bir etkinlikti

3.Öğrenci

zevk aldığım ve kullandığım ipadlere dilbeat etmem gerektiğini kavrayarak bir kararımı haline gelmiş olduğum bir etkinlik oldu.

Etkinlik 5: Beden Dil: Beden Dil Oyunu

Bu etkinlikte sözcükleri kullanmadan sadece bir şekilde anlaşmaya çalıştık. Sözcüksüz bir iletişim ne kadar başarılı olur zaten emin değildim. Sence iletişim beden dil ve söz dilinin bir araya gelerek kurduğumuz bir şekilde kavranmaktadır. Birinin diğerini anlamaya çalışırken beden dil konusundaki kendimi geliştirmemi sağladı.

Etkinlik 6: Beden Dil: Göz Teması

Etkinlik sırasında arkadaşlarımla göz teması kurarak kendimi göstermek için zor tuttum. Gerçekten hepime gitmişti ve ben herhangi bir iletişimde göz teması kurmaktan kaçınan bir bireydim. Bu etkinlikten sonra göz teması kurmada başarılı bir yol kat ederek iyi bir iletişim sağlama konusunda katkı sağlayan bu etkinliğe gerektiklerinden ötürü hocama teşekkür ettim.

Etkinlik 7: Empati, Algı, Farklılıklarını Anlama

Empati kurabilmem için iletişimin önemi olduğu konusunda eminim. Bu konuda, gördüğüm kadarıyla başarılı iletişim yoluyla en büyük adamı almış olan kişilerdir. Benim empati kurabilme yeteneğimi geliştiren bu etkinlik teması ile doğru ve detaylı gelen bir katkı sağlayarak sonuçları getirdi. Esiden olsa direkt yaşadığımız durumlar, karşılıklı insan perspektifinden yaşamayarak orada olmak vermayı öğrendim. Algı farklılıklarını farklı ifadeleri anlamayı öğrendim.

Etkinlik 8: Empati: Empati Haritası

Olayı parça parça incelemekten ziyade bir bütün olarak inceleme yaklaşımında bulunmak için bu etkinliği gerçekleştirmemiz gerektiğini farkına vardığımızda gelecekte zaten bir arkadaşımızla empati konusunda kendimizi farktan geliştirmiş ve her türlü durumu her şekilde ele alabilecek seviyeye gelmiştik. Yani bana pek bir katkısı olmadı. Sonuç olarak zaten bittüncül bir yaklaşım seçilebiliyordum.

Etkinlik 9: Etik İletişim: Etik İletim

Toplumdaki etik yaklaşımın gelişmesi ve bunu sistemleştirmek adına yaptığımızı kavrayabildiğim bu etkinlikte farklı sonuçlar doğurdum diyebilirim. İlk şik arasında kaldığımda etik alanı bulmakta zorlanmadım ve zaten zorlanmadığım bir konuda yeteneğime yetenek katarak güzel bir yıl kot ettim. Farklı perspektiften bakma durumu söz konusu olduğunda gelmeden kendimi ortaya koyarak başarılı bir etik alma durumunu baktırdım.

Etkinlik 10: Yapanın İletim

İletimlerde etik alanı seçmek konusunda başarılı olduğumu ben dahil herkes fark etmişti. Geçen etkinlikte futbol bu etkinlikteyse konsantrasyon olmasın ne oldu bilmeyim başaramadım. Başarımın gereken şeyleri sanırım kafam biraz meşguldü ve bu etkinliğin kazanımlarını da etebemediğimi bilmeneyleyim. Etkinliği en kısa sürede tamamlayacağım.

Etkinlik 11: Ortak İletişim: Ayrıntılardaki Yakınlık

Ayrıntılara dikkat etmek konusunda dikkat eksikliğim olduğunun kanısına varmamı sağlayan bu çalışma ile birlikte dikkat eksikliğimi grup çalışmalarıyla giderebildiğimin farkına vararak iletişimin ortak olduğunda çok daha kolay olduğunu gözlemledim ve etkinlikten sonraki iletişim durumlarında ayrıntıları ortak iletişim ortamında düşünerek ardından da yorumlayarak dikkat eksikliğimi giderdim.

Etkinlik 12: Ortak İletişim: Son Sözler

Bu etkinlik gerçekten güzel kurulmuş ve emek verilmiş bir etkinliktir en faydalılarından bir tanesidir diyebilirim benim için fakat bu durumun tüm herkes için geçerli olup olmadığını bilmem. Çünkü ben bu etkinlikten herkesin fazla üst düzey bir verim aldığını düşünüyorum gerek grup olun gerekse diğer çalışma olsun kendisi bir hayli geliştirdim.

Etkinlik 13: Sözlü İletişim: Ne Paylaştığını Bil

Etkinlik süresinde mahremiyet kavramını iyice kavradım ve güzel bir şekilde zaman harırdım buduruma yönelik. Fakat sifir iletişimdaki mahremiyet koruyabilmek herkesin kendi ferahlığı diye bu etkinliği gerçekleştirilmeye olmalı. Herkes herkese ne paylaştığını bilmesi diye düşünüyorum. İnternet ortamı günümüzde çok tehlikeli aynı zamanda kullanışlı bir hal aldı. Bunu nasıl kullanmamız gerektiği bizlere kalmalı. Bizler yarılandıran insanlar olmalı. Bu açıdan çok faydalı bir etkinlik olduğunu düşünüyorum.

Etkinlik 14: Sanal İletişim: İnteretteki Kimliğim

İnternet ve sanal ortam üzerinde birçok sahte hesap ve dolandırıcı şahıslar bulunuyor bunların temel sebebi Özene düşünme yetimizi geliştiren bir etkinlik olduğum kavramakta zorlanmadım. Diğer arkadaşlarımla bu etkinlikte gerçekten de kayda değer gözlemler yaparak sanal ortamdaki durumu tartıştik. Benim için önceki etkinlik kadar yararlıydı. Etkinlikten sonra sanki bir Black Mirror dizisini izlemiş edası ile bilgisayarımın kamerasını kapattım. İnternet ortamındaki medyada birçok yeni gelişme olduğunu bu etkinlik sayesinde fark ederek yeni medya okuryazarlığı Özene konuşmalar gerçekleştirildik. Gökü sosyal medya hesapları konusunda fikir birliğine varma çalışmalarını yaptık. Benim için gerçekten başarılı bir etkinlik oldu.

4.Öğrenci

1. Hafta

Etkin dinlemenin faydalı olabileceğini düşünabiliyim. Çünkü bu etkinlik sayesinde insanları daha dikkatli dinliyorum. Resim tasvirli etkinliklerde arkadaşlarımla aramda iyi ilişkilerin yaşandığını fark ettim. Şimdi dikkatimi daha çok toplantılara kalıyorum. Saklı ifade: Bu etkinlik bence gayet güzeldi. Saklı ifadeyi bulmaya çalışırken arkadaşlarımdan faydalanmaya çalıştım. İyi bir ekip oluşturduk. Etkinlik sırasında arkadaşlarımla çok iyi dinlemem gerekiyor.

2. Hafta

Bir insanın toplu kereden birce düşünmesi gerekir. Soruna karşılaştığım zaman iletişim kurarak sorunu halledebileceğimi anladım. Ailemle yaşayabileceğim sorunu yine ailemle çözmek gerekir. Farklı varabilmek önemlidir. Arkadaşlar ile iletişim kurmamı, bilmenizdir. Bu etkinlikte öğrendim. Arkadaşlar ile iletişim kurmamı, bilmenizdir. Arkadaşlarımla görüşürken zorla da olsa ailemle çalışırken başlangıçta düşünmeden hareket etmenin çok da iyi bir şey olmadığını anladım.

3. Hafta

Bir psikik beden dili serüveni tan olarak cevap vermedim. Ancak etniklik sınırlarında beden dilinin ne olduğunu daha iyi anladım. Beden dilinin iyi kullanılması serüveni. Fakat çok farklı beden dili ifadeleri varmış. Özellikle sarı dilin. Yani benim sadece göz teması kurmadan ne işe yarar? Aynı göz teması kurmaya başladığında farklı duyguları ifade edebilir. Öğrendim.

4. Hafta

Empatinin ne olduğunu daha iyi anladım. Empati kavramı. Ben beden dili kullanabileceğim teknik öğrenedim. Ancak duyguların insan ilişkilerinde ne kadar önemli olduğunu daha iyi anladım. Özellikle ilişkilerde kullandıkları beden dili duygularını gördük. Çok etkileyici. İnsan gerçekten de ciddi. Başkalarına anlatmak istiyor. Nasıl anlatabileceğimizin etkili yolu. Öğrendim.

5. Hafta

Bir insan zor durumda kaldığı zaman ona yardım etmek için bir iletişim kurmanın temelini öğrendik. Diğer bir iletişim kurabilmenin için insanlar yardım eden hareketleri. Her etniklikte daha iyi bildik. Karar verme aşamasında zorlandığında veya istenilen durumda diğer insanlarla iletişim kurmak gerekiyor. Sabretmek istenirse bir göz aldığımız öğrendik.

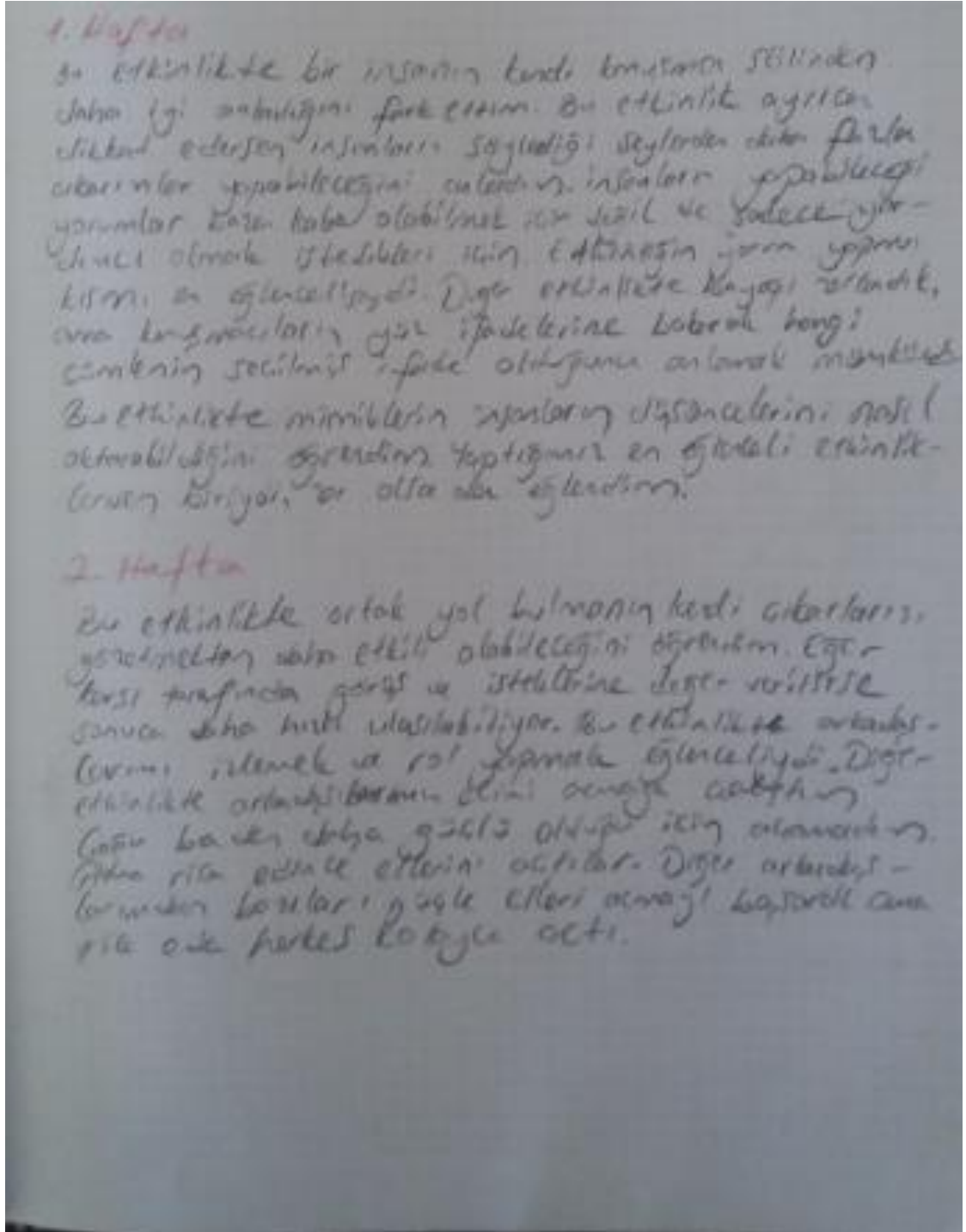
6. Hafta

Ayrıntıdaki yakınlık: Farklı sınıflara sağlı duyulması gerekir her zaman. Etkinlikte bunları daha iyi kavradık. Sınıfta bulunan öğrencilerin çok başarılıydı. Grupla uğurlu hareket ettirmeye önemsen. Sanatla ilgili olarak her hafta ayrıntı fahat san sanatı sadece her hafta ayrıntı her hafta çalışır.

7. Hafta

Sosyal medyada EPÖ (Erişim, Paylaşım, Öğrenme) ile alakalı bir etkinlikte öğrenciler, özellikle web sitesinde daha etkili öğrenmelerini sağlamak amacıyla her hafta sosyal medyada farklı etkinlikler düzenlenmektedir. Her hafta sosyal medyada her hafta farklı etkinlikler düzenlenmektedir. Her hafta sosyal medyada her hafta farklı etkinlikler düzenlenmektedir. Her hafta sosyal medyada her hafta farklı etkinlikler düzenlenmektedir.

5.Öğrenci

3. Hafta

Bu etabaklıta bu kullandıktan sonra, bu güne
kocamı geliştirdim. Bu kullandıktan sonra
daha iyileştim. Arkadaşlarımın da bu etabaklıta
daha iyileştim. Diğer etabaklıta kullandıktan sonra
kocamın geliştirdim. Arkadaşlarımın da bu etabaklıta
daha iyileştim. Arkadaşlarımın da bu etabaklıta
kocamın da geliştirdim.

4. Hafta

Bu etabaklıta bu kullandıktan sonra, bu etabaklıta
kocamı geliştirdim. Arkadaşlarımın da bu etabaklıta
daha iyileştim. Arkadaşlarımın da bu etabaklıta
kocamın da geliştirdim. Arkadaşlarımın da bu etabaklıta
daha iyileştim. Arkadaşlarımın da bu etabaklıta
kocamın da geliştirdim. Arkadaşlarımın da bu etabaklıta
daha iyileştim. Arkadaşlarımın da bu etabaklıta
kocamın da geliştirdim.

5. Hafta

Arkadaşlarımın her konuda gelişmelerini görmek onları
daha iyi tanımamı sağladı. Bu konularla ilgilenme
becerilerimi de geliştirdim. Arkadaşlarımın her konuda
gelişmelerini görmek onları daha iyi tanımamı sağladı.
Bu konularla ilgilenme becerilerimi de geliştirdim.
Arkadaşlarımın her konuda gelişmelerini görmek onları
daha iyi tanımamı sağladı. Bu konularla ilgilenme
becerilerimi de geliştirdim. Arkadaşlarımın her konuda
gelişmelerini görmek onları daha iyi tanımamı sağladı.

6. Hafta

Hafta oluşturmada iyi olduğum için bu etkin-
liğe biraz zorlandım. Ama hikayem kendisi
çok ilginç oldu. Hikayeyi oluştururken yarımcı
olmayan için mutlu oldum. Her fırsatta
her resim hakkında yorum yapmalıydım.
Resimler herkes için farklı anlamlara gelebileceğini
düşündüm.

7. Hafta

İnsanları nasıl kullanacağını bildiğimi düşün-
sün de bu kadar. Her öğretmenimden dinlemek
her de arkadaşlarıma tutunmak için fazla
düşünmemi öğletti.

1. HAFTA

Etkin Dinlenen: Arkadaşlarla konuşabili; İletişim
 kolay, zaten en üst seviyede idi. yani daha da gelişmişti.
 Bir olayın en önemli kullığı iletişimin kolay, zayıf
 olan kişilerle iletişimini güçlendirme. Bir hafta
 bir seyre intiyol sığınadığınımdan birer katlı sığınma
 vial de geri dinst sığınmada yfak kat gelmeye
 başladım. Sabit ifade: Etiklikte arkadaşların
 ne yapmak istediğini pek bilmiyordum. Sanki tek
 basiretimsi gibi düşünüyordum ve beni görmeye gelirdim.
 Bu etiklikte parma seçimimin çok önemli olduğunu
 anlamış bulurdum. Bir dahaki sefere daha dikkatli olmalı
 bana beni yanlışları hissettirmeli.

2. HAFTA

Aynı iletişim: Bu etiklik alternatif için- İletişimde
 çok başarılı olduğumu anlamaya başladım. Etik etiklik sorular
 alternatif çözümleri İletişim yöntemleri yerine kendi
 bildiğim yöntemlerle çözümlenmiş bulurdum. Yani
 benim pek katlı sığınadığını düşünmeyecektim olduğum
 fark etmiş bulurdum bir etiklikte. Fakat et-
 liklikte sorulara kendi bildiğim için- yolların-
 daha alternatif ve adil olacağı hissettirdim
 farkına vardım.

4. HAFTA

Empati kuramında zorluk yaşadığımız farkına vardım. Etkinlik sırasında kasımdaki ortaklaşma empati kuramında zorlandığımı anladığımda birbirimizle yardımcı olamayacağımızı anlayarak hocama bir partner değişimliği talebinde bulundum fakat hocam yanmasamdi. Etkinlik sonunda hocamı partnerime değiştirmesini de iyi anladım. Çünkü etkinlik safesinde partnerime karşı ön yargıdan kurtuldum.

Empati Haritası: Etkinlikte bizim olarak yapılan her şeyi herkesi gayet iyi bir şekilde kurdu. Gözlem etkililikli davranışlar partnerimin bana her durumda yardımcı olması için beklemişti ki, ancak bir ortam içerisinde bana tek tek adımları göstererek yardımcı oldu. Ben de etkinlikte sağa güdümlü iletişimimle empati yeterince gelişmiş bir şekilde anlaşımın geliştiğini farkına vardım.

5 HAFTA

Etik iletimin Etik dediğimiz şeyin neden ibaret olduğunu kavramakta güçlük çektiğim bir de bir etkililiği gerçekleştirme durumunda kalmanın beni gerektiren zorladı. Fakat zaman ilerledikçe testler yerine olmaya başladı Etik iletimin insan ilişkilerinde etkililiği rol oynayabileceğine inanarak doğrudan yaşam iletim: Etik olan kısmında hiçbir testi tutusuna kendine görecek variyette olmadığını fark etmiş bulunmaktam ki bir etkililiği elde etmiş 3- haftalık performansıma hiç bakmam getirmedim ve etkililiği acıdan kendimi geliştirme durumunda karar kıldım. Herne çalışmalara başlayarak etik felsefesi kitapları okuyacağım ve iletiler yapmanın iletiminde etik olanı bulmak için çalışacağım

6. HAFTA

Ortak iletişim: Ajantılar hayatımızda hiç rol oynamıyor gibi gözükebilir ama iletişimdeki ve hayatımızdaki roller çok büyük. Bu rollerden neler olduğunu? Tabii ki de bu etkinlikten Hocama teşekkür ediyorum. Bu etkinlikteki grubunda ortak iletişimin başarı ile gerçekleştirilmesinden dolayı da gayet memnun olduğum bir ortam oluştu. Özgül çalışmalar konusunda kendimi ortaya koydum ve grubunla başarılı bir iletişim gerçekleştirdim.

Sen Sözle: Bu etkinlikte yaptığımı deneyim olarak kazanmakta güzelce iletişim ve grubunla da pek bir yardım alıyordum. Nasıl oluyorsa her şey bir anda sana erdi ben ne olduğum - ortaya - neden iletişimsel olarak biraz katkı sağladığımı - tabii ki sevinim fevriyet kadarı bizim seviyemiz - dedikiler için kafi mi biliyorsunuz değilim.

7. HAFTA

Sosyal İletişim: Bu etkinlikte internet kullanımındaki iletişim sırasında dikkat edilmesi gereken etkenlerden ve özel hayatımızı nasıl koruyabileceğimizi de tüm bu nasıl internet ortamında iletişime geçebileceğimize dair bir sergi düzenledik. Birim öğrencilerimiz faydalıydı ve bu gibi etkinlikler olduysa herkesin iletişim konusunda kolay bir şekilde uzlaşabileceği gerçeği beni mutlu ediyor. Bu gibi durumlar herkes için hayati önem taşıyor. İnternet ve Sosyal İletişim artık hayatımızın bir parçası ve herkes bu obaya güvenli ve özgün şekilde ulaşabiliyor. İnternet ortamı güzel ve insanı yine geçen bir ortam olsa da bir o kadar tehlikeli. Medya sektöründe gerçekleşen önemli olaylar gerçekleşerek insanların hayatları belaya girebiliyor. Bu da herkeş açısından hayati önem taşıyor. İnsanların hayatları tehlikelere kalıyor. Bir süre yeni gelişmeye olanak sunan İnternet ortamı. Yeni medyaya gelince yeni medya okuryazarlık kavramı en büyük katkı olan hesap kullanmak da özel şekilde denildiğini her konuda bu etkinlikle. Eğitimde sonra diğer farklı konularla ilgili ve internet kullanırken dikkatli olduğum fark ettim.

3. HAFTA ETKİNLİĞİ: BEYEN DİLİ OYUNU

3. etkiyette kuru "ceşnisi ifade edici" türü edis.
3. hafta reği oratogun bilmedigin kim zartiran
bile la sonunda alkışlanmakta dan arbasını giren.
Beyen dilini okuma konusunda faydali bir etkiyette.
Artık etrafında ki insanların beyen diline daha
fazla dikkat ediyoruz - Gazi Turan : 3. etkiyette
okudularının gürbize bakarak yer degistirenin
suykice kuru duraldın. Gök: her gün her
kuvvetle gel işi degilim. Arat bir etkiyette
faydali gel kuru kuru okuma et vermed ki
her okuyun faz edim.

4. HAFTA ETKİNLİĞİ: EMPATI

4. etkiyette duygulan fide hislerinin kalis okunmasi
da fide okuyun gürbize aldun. Okudularının
her biri fide bir tabirinde bulundular. Fide ifa-
deleri daha rahat okuyabildigin fazl etim - Gazi
sant suyokuyabildim. Empati: her okuy etkiyette
baska insanların duygulari, duygulari ve hislerini
haber ok unanlar. roller hissettigin rolunayz gubsten
bu bir etkiyette gel basari okuyun da hissinin
güçlendirigin: duygulan. Okudularının duygulari
okumak et zartiran. Oculari daha yatkın
fide okuyun hissettiren.

5. HAFTA ERKİNLİĞİ ETİK İZLETİMİ

Bu hafta etik olgulara bakıldığında adalet, haklar, çıkarlar, özgürlükler, sorumluluklar, haklar ile ilgili olarak bazı kavramlar ve bunların etik ile ilişkileri üzerinde durulmuştur. Özellikle adalet kavramı, haklar, çıkarlar, özgürlükler, sorumluluklar, haklar ile ilgili olarak bazı kavramlar ve bunların etik ile ilişkileri üzerinde durulmuştur. Özellikle adalet kavramı, haklar, çıkarlar, özgürlükler, sorumluluklar, haklar ile ilgili olarak bazı kavramlar ve bunların etik ile ilişkileri üzerinde durulmuştur.

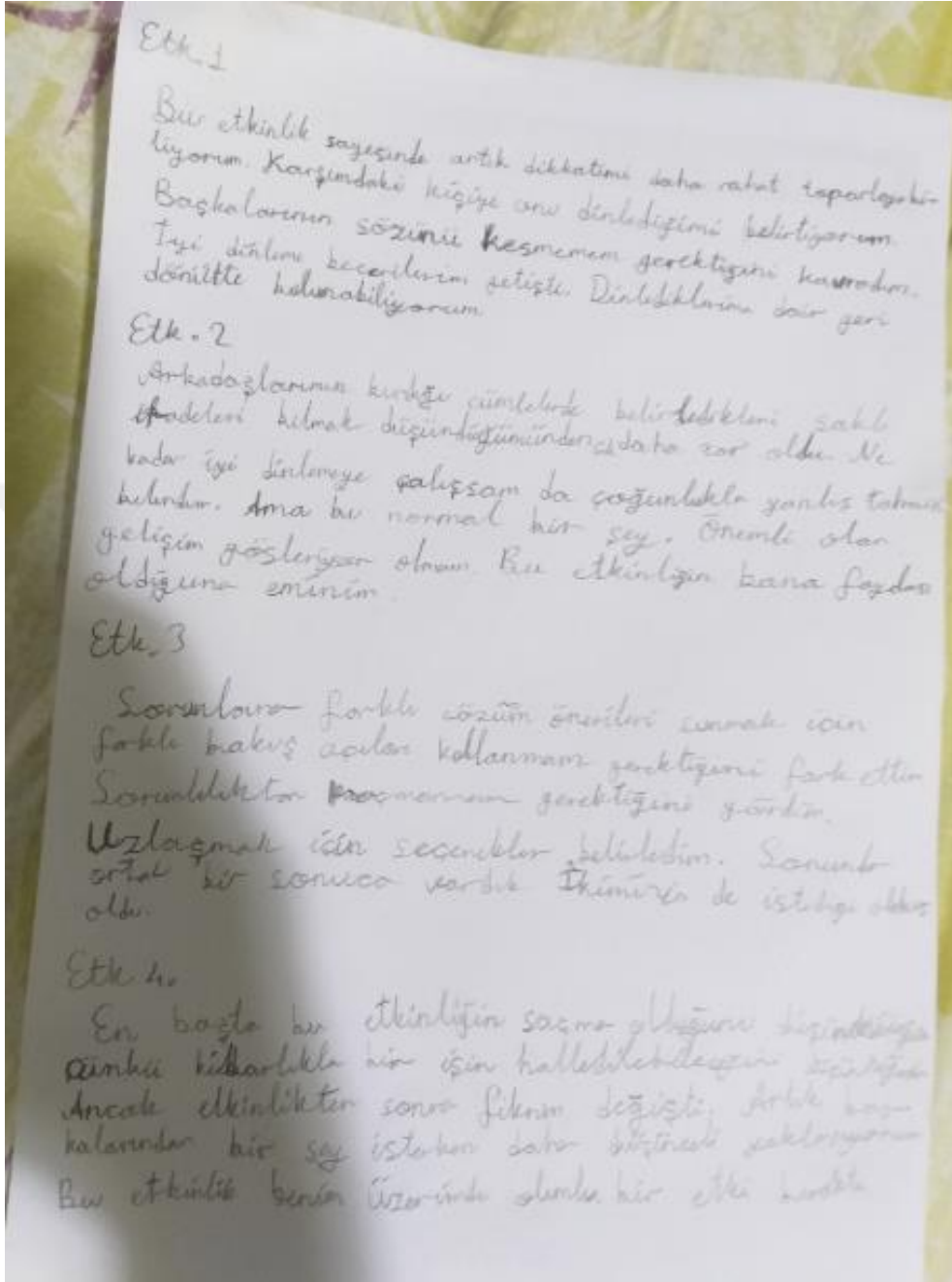
6. HAFTA ERKİNLİĞİ ÖZEL İZLETİMİ

Bu hafta etik olgulara bakıldığında adalet, haklar, çıkarlar, özgürlükler, sorumluluklar, haklar ile ilgili olarak bazı kavramlar ve bunların etik ile ilişkileri üzerinde durulmuştur. Özellikle adalet kavramı, haklar, çıkarlar, özgürlükler, sorumluluklar, haklar ile ilgili olarak bazı kavramlar ve bunların etik ile ilişkileri üzerinde durulmuştur.

8.Öğrenci

Etik 5.

Bu etkiyle bana bir kart geldi. Bu kartta yasa-
mı sorgulama arka planını bildiren yazıyordu. En başta
anlamadım ancak birkaç kişi bana bu kartın bir şekilde
esim hakkında sen de kendi esimi gördün.
Bazı arkadaşlarımda çok sevdim. Bu etkiyle
sözlerimi artık beden dilini anlam konusunda daha
başarılıyım.

Etik 6.

Göz temasında beklentilerimi aşımam ve etki-
liğin bana faydası oldu. Eskiden bu göz
teması kurduğum ve bunun sonucunda çok az şey
fark ettim. Artık göz temasını günlük hayatımda
çok daha etkili kullanıyorum. Bu etkiyle birçok şeyden
bana etki etmiş oldu.

Etik 7.

Bu etkiyle sözlerimi farklı kelimelerle düşünmelerini
ve tecrübeyle farklı öğrendim. Artık bu
konulara daha derinlemesine bakmaya başladım. Her şeyi
hakkında bakmaya çalışıyorum. Her şeyi gözlem
artık gözlemledim. Bu etkiyle bana faydası olan
şeylerdir.

Etik 8.

Bu etkiyle çok ilhamı aldı. Arkadaşlarının düşünmelerini
işlerini ve yaptıklarını. Şeyleri görmek her şeyi etkiyle
artık onlara daha iyi empati kurabiliyorum. Üstelik enpa
konusunda benim için.

1. Hafta

Bu hafta iki etkinlik yaptık, etkinliklerin ilki arkadaşlarımızla sırt sırta vererek oturduğumuz ve arkadaşımızın elindeki resmi belirtmesini dikkatle dinleyip elimizdeki bas kağıda çizdiğimiz bir etkinlikti.

Dinleme yeteneklerimizi geliştirmenin yanı sıra kendi hayal gücü ve gözlem yeteneği de oturuyor bu etkinlik. Bitirilenek için çabalarken dikkatimizden normale karşı olarak dikkatler yakalıyor bizi.

Diğer etkinlik gizli ifade seçip onu diyalog içinde kullandığımız bir etkinlikti. Orada da etkin dinleme başarılarımızın (yeteneklerimizin) gelişmesi hedeflense de cümlelerimizde sırt of topic söyler söyledüğümüz farkına vardım bu etkinlikte.

Bundan sonra daha akıllıca gözlemler yapar ve cümlelerini daha mantıklı tasarlardan, irrelerantılıktan uzak bir birey olacağına inanıyorum

2. Hafta

Bugün günlük hayattan bir problemi yaşamışçasına bir sketch oynadık.

Tipik, ödev hazırlarken grubu taşıyan bir kiray alır ya: Bir de çalışmayan öğrenciler. İşte böyle bir senaryoyu oynayıp nasıl kurtuluruz, nasıl görevleri esit dağıtırız, tembel kişiyi nasıl ikna ederiz... Tartıştık.

Problem çözdük bir kez, görev dağılımı yaptık, herkes rolünü iyi oynadı, çok gelişti. Sorulara abunca tepki vermeyi, insanları ikna etmeyi, empati kurmayı öğrendim.

İkinci etkinlik rüzgar ile güneş kıssasına bir örnek gibiydi. O güçlü rüzgar - asabi, hırçın - güneş 'o demiş ki: "Haydi yarış bakalım. Şu adamın cetetini çıkartmayı başaran kazansın."

Güneş kabul etmiş.

Önce rüzgar üflemiş kuvvetle. Ancak rüzgar kaba kuvvet uyguladıkça adam sardılmış cetete ve basaramamış rüzgar. "Sendene" demiş güneşe.

güneş önce gülümsemiş. Sonra başlamış
adama ısıtmaya. Güneş parladıkça adam
terlemiş. Sonra çıkartmış ceketini.

Bünyanın taba kurvetle yaptırmadığını
iyiyle yaptırması güneş.

Bu hikayeyi çocukken okumuştum, turuncu
kapaklı hikaye kitabında... Ne güzel bir ale-
gori aslında! Beni çok etkilemişti. O yüzden
asla desteklemedim şiddeti. Hayatın hiçbir a-
lanında korkutmadım kimseyi çünkü biliyorum
Bana olan sevgisinden yaparlar korkusundan
yaparlar öi bir olmaz.

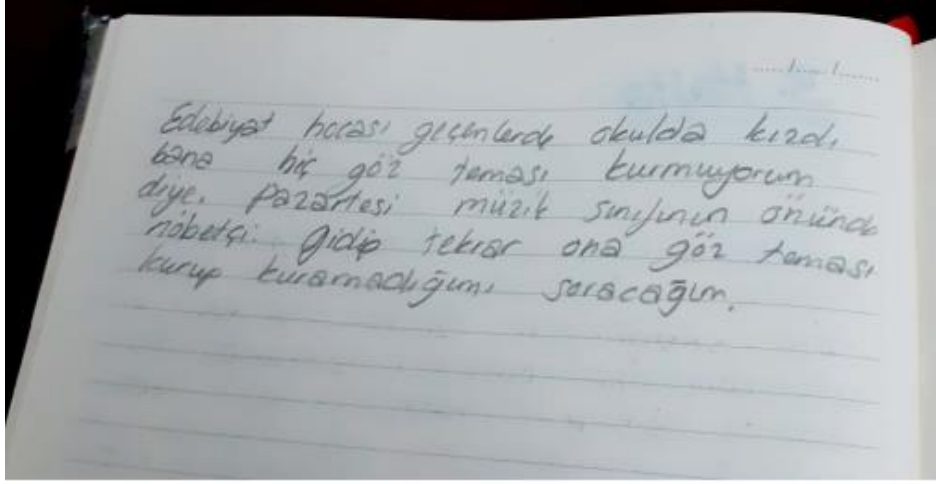
İşte etkinlik de birinin yumruğunu zana-
ya çakma etkinliğiymiş. Taba kurvetle
başvurusuz okunmuş tabii. Sonra İletişim
uzerine konuştu. Şiddetsiz, kelimelerle nasıl
söylebilir diye. Güzel zaman geçirdim.

3. Hafta

Bugün beden hareketlerinin ne kadar çok şey anlattığını fark ettim. Mesela elimizi kulagın arkasına götürmemiz duymadığımız kişiyi duymamızı sağlamıyor. Ancak karşıdaki onu duymadığımızı anlıyor bu hareketle. Ona göre davranıyor.

Bu tarz hareketlerin talimatları dan kartlarla beden dilini etkin kullanmayı öğrendim ve haftaya gideceğim TÜBİTAK Bilim Olimpiyatları kampunda dört saat içinde anlatacağım soruyu nasıl daha iyi anlatabilirim diye düşünürken bu etkinlik ilham verdi bana. Eve varınca aynada mimik ve jest provası yapacağım.

Diğer etkinlik de göz teması ile ilgiliydi. Benim zorlandığım bir alan hatta Merve Hocaya gittim ortaokulda kaç kez düzgün insanlara bakamıyorum diye. Bu etkinlik de gelişime yardım etti.

4. Hafta

İyi haber: Olimpiyat kampunda muvazaamdim. Çok kısa konuştum ancak 50 kişi hepsi biyolojici ve benden çok daha bilgili, donanımlı kişiler. Söyleyeceğime ihtiyaçları olmadığını halde bana odaklanmış dinliyorlardı.

Verdiğim bilgi değil Jest ve Mimiklerim sarı onları. Geçen haftaki etkinlikten kazandığım stiller.

Ve diğer öğrencilerden - benden daha kıdemlilerden bile - daha dikkatli dinlendim kendimle gurur duyuyorum.

Ayrıca pazartesi Edebiyatçımız Melihat hoca hala göz teması kuramadığını ancak ilerleme kaydettiğini söyledi.

Bu hafta empati çalıştık. Etkinlikte 'Cozi' şeylerin uzaktan görüldüğü kadar iyi olmadığını farkına vardık. İnsan arası ilişkiler, zengin olma gibi.

Ve bu sayede yeni bakış açıları kazandım.
Okşam evde Hasanla konuşurken bu et-
kinliğin bana çok şey kattığını fark ettim.

Hasan hiçe yakın çalışarak 11. Sınıfta
olimpiyat milli takımına girmiş. 3-4 SAT
denemesi çözüp 1560 almış -Native English
speakerlar bile 3 ay çalışıyor.-

Uzaktan Hasanın hayatı harika gözükü-
yor.

Ben de olimpiyat templerinin onun için
harika olacağını düşünüyordum ancak hiç
de öyle değilmiş.

Bariz şekilde onun kadar zeki değilim,
kimse değil. Ama mesela o da templerde
ortadaş bulamıyormuş. O yüzden çok üzü-
lmüş ve hayatı gözüktüğü kadar mi-
temmel değilmiş.

Bilsem etkinliği Hasan'a empati kurma-
ma yardımcı oldu. Her şeyden önce kuskandıktan
onu eğer bu etkinlik almazsa

5. Hafta

Edik ikilem...

Son paramı da birine verir miyim? Eğer zor durumda kalmayacaksam evet. Eğer kişi gerçekten acıya evet.

Havşalarında çığlık atan bir kaduna yardım eder miyim. Hayır.

Basta dobra dobra verdiğim cevap cruel geliyor kulağa. Ama düşünür.

Uçak çevreyi kirlettiği için tercih etmiyorum pek. Eğer ettiysen ya sot uzağa gideceğimdir ya da işim acildir.

Kendi acil durumunu tiste almam veya o kadar para verdiğim gaziyi iptal etmem.

Her türlü güvenlik ve ATT hizmetinin olduğu havşalarında tıbbi eğitimi almayan zayıf bir birey olarak kalır.

Etik olanın hangisi olduğunu belirleyelim.
En son uçağa Hollanda'ya MUM ton-
feransına giderken kırımıştım.
Orada beni bekleyen bir host aile
benim için hazırlanmış resorlar vb.
vardı.
O uçağı taşıyamadım. Beni bekle-
yenlere saygısızlık olurdu.

Host ailem hayal kırıklığına uğradı.
Ben müslümanım diye türk marketinden
helal salam almış. ne kadar hazırlık
yapmıştı takti kadın.

Hedonistim ben bırakayım havaalanın-
daki kadına güvenlik yardım etsin.
Elimden bir şey gelmez.

6. Hafta

Bu gün resimlerden hikaye yarattık. İlk günkü etkinlik gibi bu da detaylar yakalamaya etkinliği idi. Oldukça eğlenceli ve kazanımları günlük hayata uygundur.

Ben etkinlikten keyif aldım. Arkasında kendim script yazıyorum ve aynı bu metodu uyguluyorum ama grupla daha da ilginç oluyor.

7. Hafta

Sosyal medya mahremiyeti hakkında eğitim aldık.

Cookilerden, virüslere, DMcilerden, linklerden korktuğum için youtube ve whatsapp dışındaki sosyal medya hesapları aylar önce terk ettim. Instagram hesabım duruyor ama yılda iki kez fotoğrafları giriyorum.

Reddit ve Eski Sözlükü hesapsız kullanıyorum. Sadece postları okuyup gülüyordum paylaşım yapmıyordum.

Twittera iki yıldır girmedim.

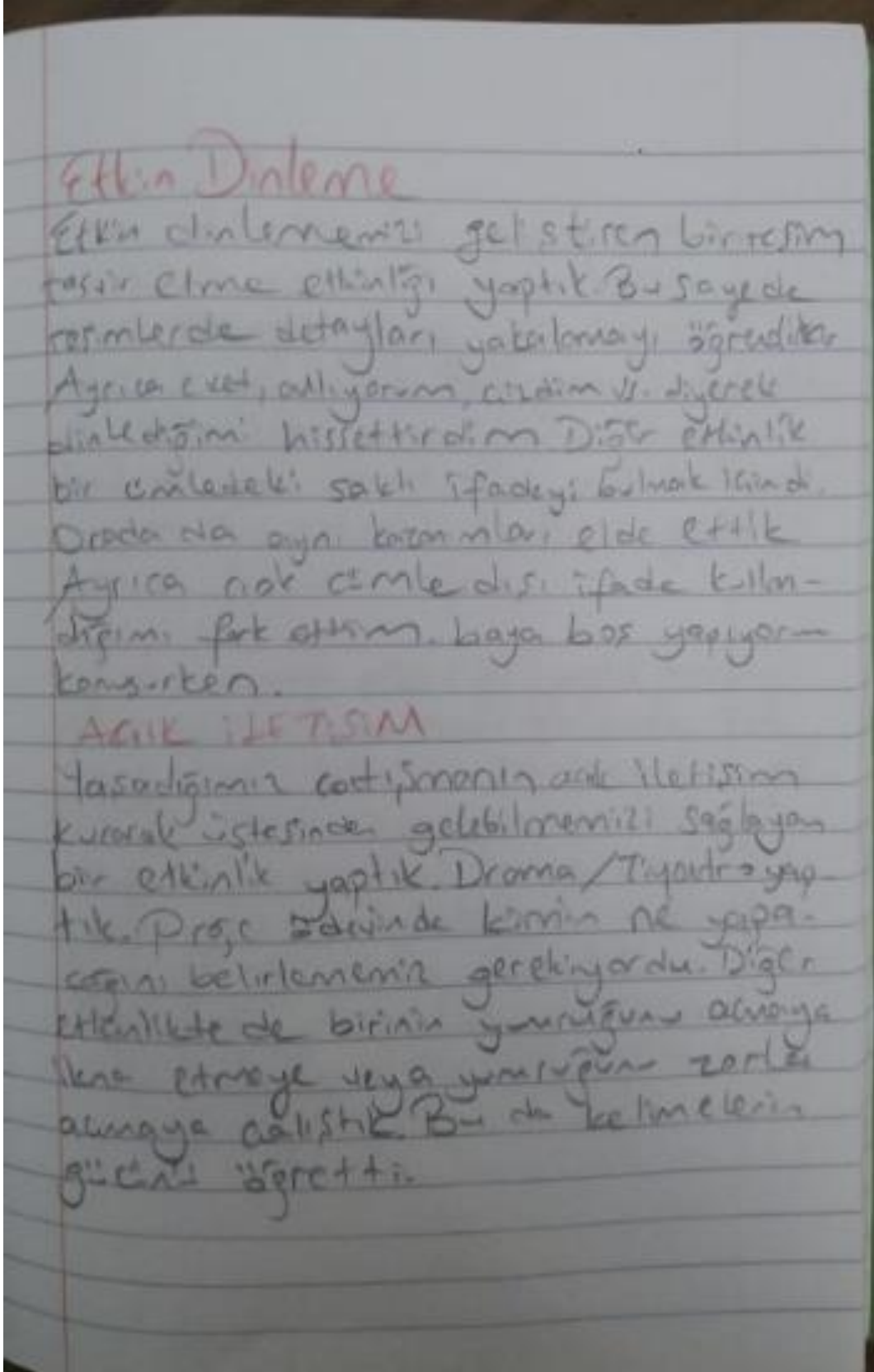
Sosyal medyada uygunsuz paylaşım/yorum yapmadığım için bana etkisi olmadı pek. Ancak önce Türkiye'deki, bütün liselerdeki, tüm öğrencilere öğretilmeli.

Mesela ben Snap kullanmadım. Bilsemlerin çoğu öyle boş şeyler yapmıyor. Ama ilk soru Snapchat üye olmaya setindeydi. Bilsemler olmaya daha çok kullanıyor Snapchati ve biraz

korucunç üstelik talacı değil ve
herkes aptalca şeyler paylaşıyor.

Şükür entada yok ama ortaklıkta çok
ortaklaşım kullanılmıyor.

Özetle çok gerekli bir etkinlik. Biz
bilsemiler yeterli kadar bilinçliyiz
ama keşke herkes öyle olsa

Beden Dili

Beden dili etkinliği yaptık Jert ve mimiklerle sözsüz iletişim kurma yeteneği kazandık Ayrica göz teması etkinliği de yaptık. Ben göz iletişiminde özellikle zorlanıyordum. Mimiklerimi de çok abartı ve yersiz kullanıyordum. Bu etkinlik kendimi geliştirmeme faydalı oldu.

Empati

Empati kurma etkinliği yaptık. Farklı bakış açıları kazanmamı sağladı. Tek eisiyi değil bütünü değişiren bir yaklaşıma geliştirmeyi öğrendim. En yakın arkadaşlarımdan biri bana eski kötü gözlemlerinden bahwederken bu yeteneğim bana fayda sundu. Arkadaşımın farklı değişimlerine, duygularına, görüşlerine, değişimlerine ve hissettiklerine önem vermeyi öğrendim.

Etik İletişim

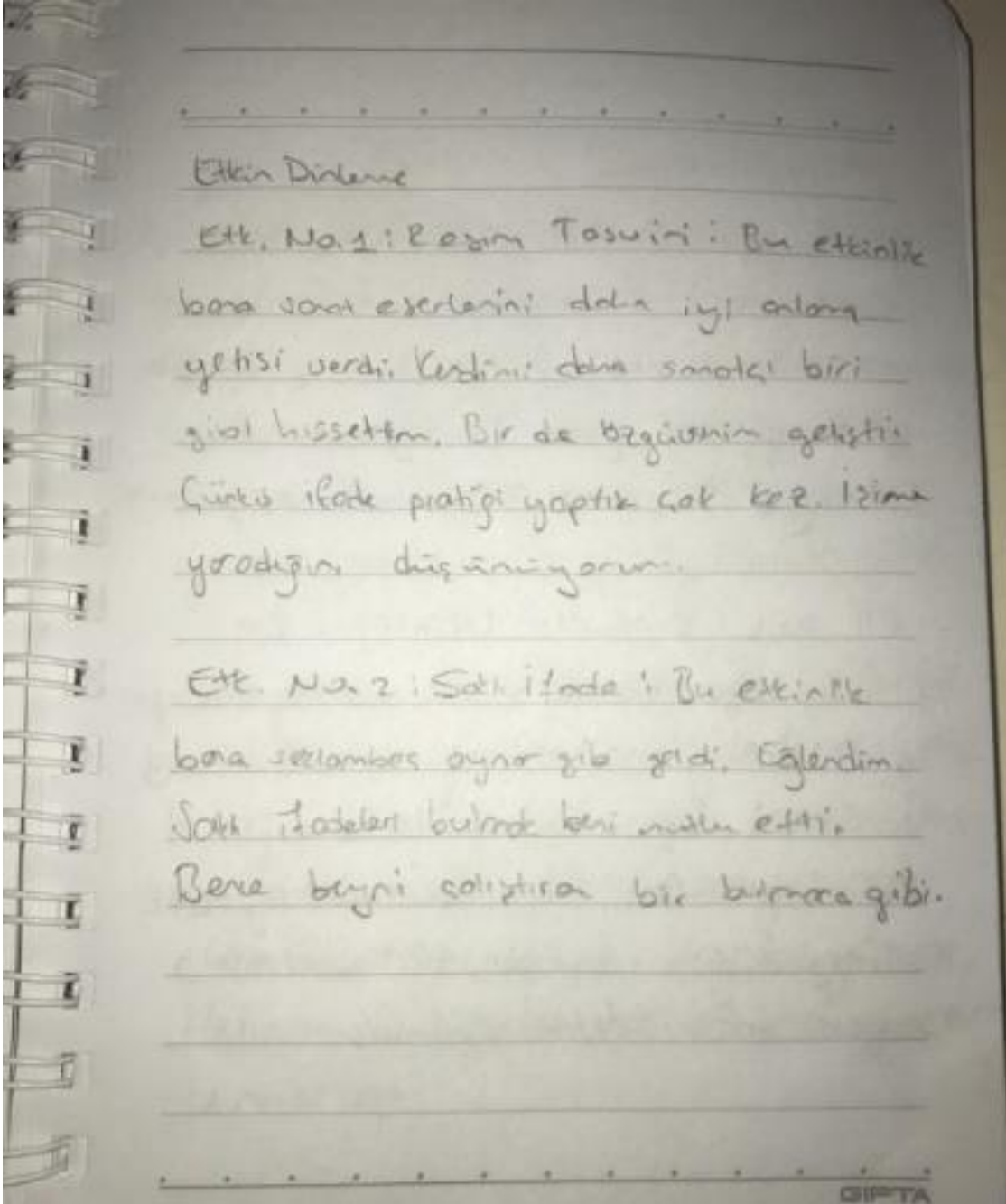
Etik ikilem diye bir etkinlik yaptık. İki önemli durum arasında kalıyoruz biri bize yarar verecek ama etik. Diğer bizim faydamıza. Bunları oynadık. Etik olanı seçebilir miyiz baktık. Eleştirel düşünmeyi ve farklı bakılardan bakabilmeyi öğrendik.

Ortak İletişim

San sözcük diye bir oyun oynadık. İlk etkinlikteki resimlerden seçip onlar hakkında hissettiklerimizi konuştuk. Bir kişi resim gösterdi, biri dinledi ve üzüncü öğrenci bu konu hakkında yorum yaptı. Resmin anlamı hakkında tartıştık. Bakış açımızı ve sanat anlayışımızı gösterdik. İnanıyorum Grupla iletişim kurabilme becerilerimiz ve arkadaşlarımızı birlik olarak düşünmemizi sağladığını inanıyorum. Yaratıcılığımızı da geliştirdi. Sanat anlayışsal bakış açısı.

Sosyal İletişim

Sosyal medya kullanımını hakkında
opinion aldık. Cerezleri kapatma-
yı, gizlilik politikası ve kullanım
koşullarını ne olduğunu öğrendik.
Oldukça faydalı oldu. Eğer
herkese bu eğitim verilse.

Acık İletişim

Etk. No. 3: Anlayışlarımızla Aterratif
Çözümleri Tartışmalara Çözüm bulma
için kullanışlı oldu. Bence okul, işyeri gibi
yerlerde yapılması gerekir. Ben öğrendiklerimi
kullanacağım, Tabii unvanım tartışma işine girerim.

Etk. No. 4: Yumruklar Etkinliği! Bu
etkinlik sayesinde sınıflarıma hürim olmayı
öğrendim. Yumruk sıkarak agresif bir
görüntü veriyor. Bu da tartışmayı
kızıştırdabilir. Ben karımdaki için yumruk
sıkma öğün bundan sonra. Daha
sajlıklı bir iletişim olacaktır.

Beden Dili

Etk. No. 5: Beden Dili Oyunu: Burada beden dilini hem nasıl kullanacağımı hem de nasıl algılayacağımı öğledim. Hayatın her yerinde işime yarayacak. Kendimi daha iyi ifade edebileceğim. İyi bir konuşmacı ve dinleyici olacağım.

Etk. No. 6: Göz Teması: Bu etkinlik bir farkını yaşamı fırsatı, diyebilirim. Çünkü konuşurken göz temasında kalırdım. Bu etkinlik sayesinde çalışmalarım göz teması kurabiliyorum. İletişim problemlerimin önüne geçer umorum

Empatik İletişim

Etk. No 7: Algı Farklıklarını Anlama!

Bu etkinliğe insan sarrafı olmaya yaklaştım. Artık algı farklıklarının nedenleri hakkında bilgim. Ayrıca anlayışlı olmayı da öğrendim. Farklıklar bizi biz yapar, bence.

Etk. No 8: Empati Haritası! Bu etkinlik

abi semrayla beraber empati kurmayı öğretti. Bence bise kötü davranışlara bile iyi davranışlar için güzel bir uygulamaydı. Bu etkinlik sayesinde kendimi insan ırkına yakın hissettim. Sarrafı hepkiyle kardeşimim gibi.

Etik İletişim

Etik No. 9: Etik ikilem Etik: Ben etkinlik bana kendimi sorgulattı. Böyle bir işlemlerde kalmamda için dua ettim. Bere çoğu kişi de istemez. Vicdan en büyük yargıdır.

Etik No. 10: Yaşam ikilem Etik: ikilem esnasında ne yapmanız gerektiğini işledik. Ben kendimi sorguladım. düşünmeye davet edeceğim. Ne kadar özer göstersem de objektif yargılayamayabiliriz. Ben de herkes gibi. Duygusal varlıklarız.

Ortak iletişim . . . . .

Etk. No. 11; Ayrintılardaki Zihinle:

Bu etkinlik sayesinde insanların iletişim kurma şekillerinin altında ne kadar birbirine benzer olduğunu öğrendim. Yani mimikler, üslup... Hepimizin içinde aynı öz var gibi hissettim.

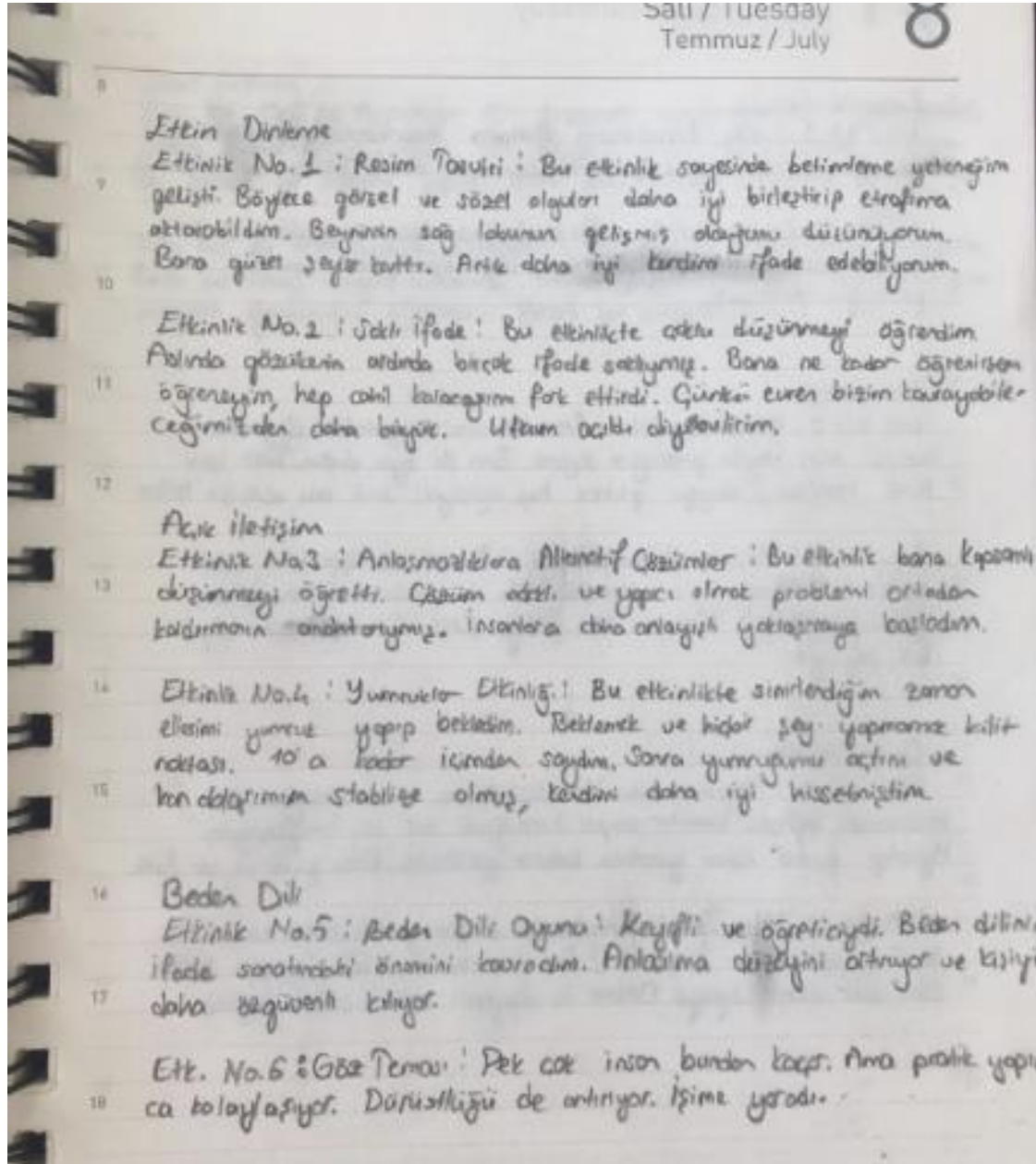
Etk. No. 12; Son Sözüm: Bu etkinlik

benim sosyal medyadaki "görülürüm" olayını anımsattı. "Görülürüm" katılmayan insanların gurur yaptıklarını öğrendim. Ben de çok yavaş olduğumun birisiyle böyle bir yarış girmeyişim. Ben zaten hiç girmemişim.

Final İletişim

Etk. No. 13: Ne Paylaştığını Bil;
Bu etkinlik bana sosyal medyadaki veri paylaşımını öğretti. Daha önce benle ilgili bir problem yaşamam ama bilgilerim iyi oldu. Belki bazı insanlara fayda olabilir. Bence günümüz için gayet yararlıydı.

Etk. No. 14: İnternetteki Kimliğim;
Kimliğimle ilgili paylaşımın sayesinde bazı bilgiler öğrendim. Dikkat edeceğim buna internette kendimden pek bir şey göstermediğim için "ördek sendromu" gibi bir durumun yok. O kısımları yeni bir şey öğrenmedim yeni.

8 Empatik İletişim

Etk. No. 7 : Aktif Farklılıkların Anlama : İnsanların farklı düşüncebil-
diğini öğrendim. Bu normaldir. Herkes aynı tiple olmaz. Farklı olabiliriz.

Etk. No. 8 : Empati Haritası : Bu harita bize birbirimize bağlıdır. Ortak
nottlarımızı keşfettik. Birini anlamak için aynı yolda yürümek
10 gerektiğini öğrendim.

11 Etik İletişim

Etk. No. 9 : Etik İdeem Etik : Tren sistemini uyguladık. Çoğunkiler
öz işi olan raydan geçeceğini söyledi. Ben de öyle dedim. Tabii işin
12 içine manfaat, duygu girince hep değişiyor. Etik ucu çok bir bilim.

Etk. No. 10 : Yasanan İhtilam Etikliği : Burada da işin içine nasıl
13 manifold katılmayacağın tartıştık. Ya da özümü. İnsan içinden
geleni yapıyor musun. Herkesin etik anlayışı farklı. En etik kim diye
bir şey yok.

Ortak İletişim

15 Etk. No. 11 : Ayırıcılıklar : Habercilik; küçük ortak detaylar kişi
birbirimize bağlıdır. İnsanlar empati kurduğunda her şey kolaylaşıyor.
Ayrıntıyı görmek içinse gerçekten bakmam gerektiğini. Bana güzel şeyler kati.

Etk. No. 12 : Son Söz : Kafamda bir soruya değindik. Neden son
17 söz söylemek gerekir belirsizdir? Ben bunlara tabii bir değilim zaten.
Peki bu insanı öğleydi. Onların iç dünyasını anlamış olduk böylece.

18

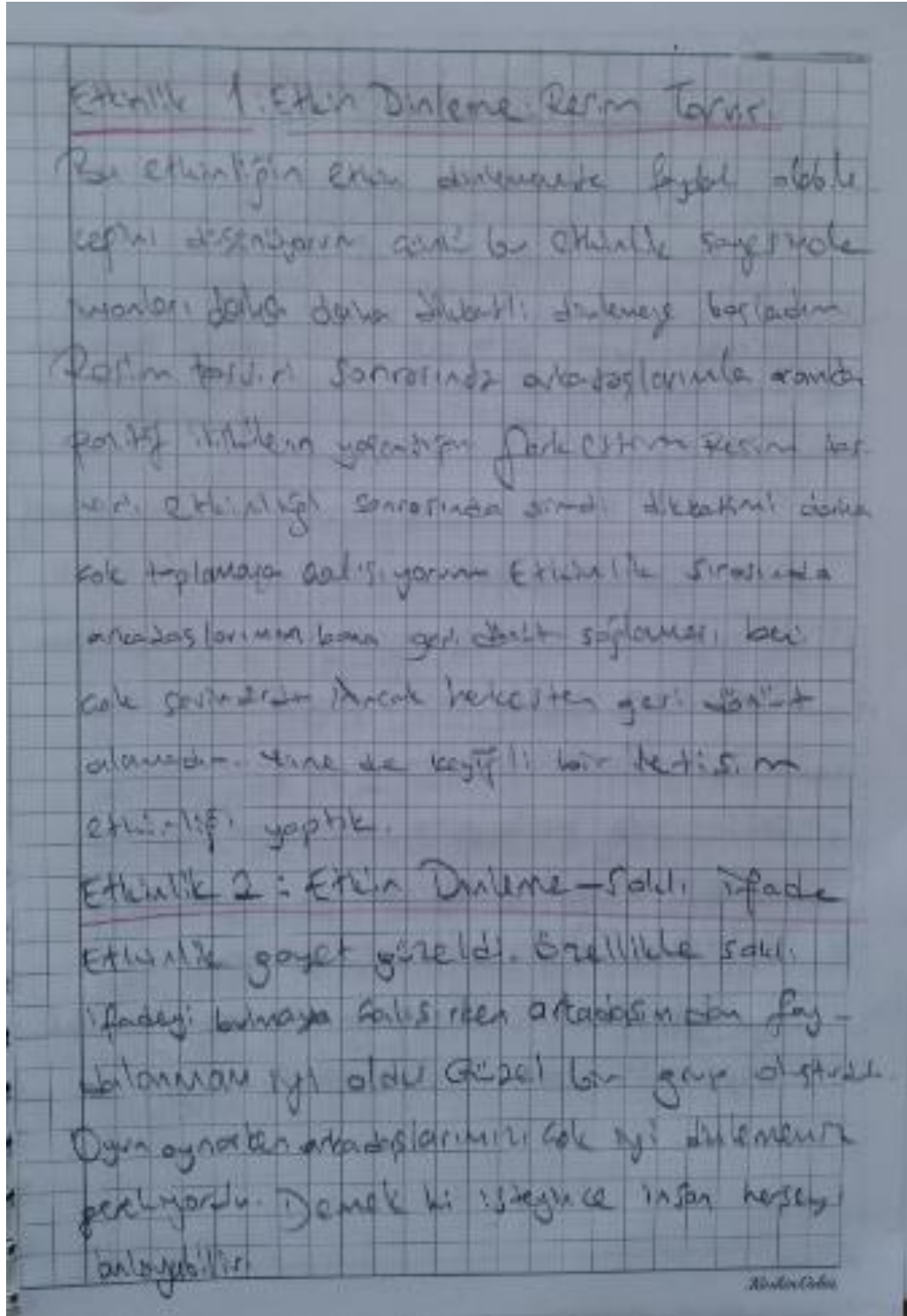
9 Sonol İletişim

Etk. No. 13 : Ne Paylaştığını Bil : Süzgeçten geçirmeden sarfettiğim sözler,
çabuk güveneret paylaştığım özel bilgiler... Bunlar beni huzursuz etmiştir.
10 Bu konuda bir çalışma yaptık. Farklı deha diktiği obacığını.

Etk. No. 14 : İnternetteki Kimliğim : Gerçekten de herkes sosyal medyada
11 farklı bir imaj veriyor. Kendimizi tatmin ediyoruz. Bu sahnelere kon-
mamam gerektiğini öğrendim. Yaralı bir çalışmaya.

11

12

Etkinlik 3: Aile İletişim - Anlaşmazlıklara Alternatif Çözümler

İçki vermede önce dışardan gelen öğrenim problemleri karşılığından sonra direkt iletişim kurarak sorunları nasıl çözebileceğimizi fark ettim. Arkadaşlarla iletişime geçebileceğim sorunları nasıl çözebileceğimi öğrendim. Fakat, başka da bunu diğer arkadaşlarımla birlikte tartışarak çözebileceğimizi öğrendim. Bu etkiyle benim arkadaşlarımla iletişimi arttırdı.

Etkinlik 4: Aile İletişim - Yumurtlar Etkisi

Aile iletişimin ne olduğunu tanımlayarak ve örneklerle anlatarak öğrendim. Yumurtlar etkisiyle ne olduğunu öğrendim. Ailede kalıcı olarak yaşamı etkileyen arkadaşların yumurtaları arasında çalışırken başlangıçta düşünmeden hareket etmenin çok da iyi olmadığını arkadaşlarımla tartışarak öğrendim. Bu etkiyle aile iletişimi kurarken öncelikle düşünmek daha önemlidir.

Etkinlik 5: Beden Dili - Beden Dili Oyunu

Beden dili nedir sorusuna ilk önce istediğim gibi bir cevap veremedim. Fakat etkinlik sırasında beden dilinin ne olduğunu daha iyi anladım.

Daha önce beden dilini iyi kullanmadığımı sanıyordum. Ama çok farklı beden dili ifadeleri de vardı.

Bunları iyi kullanabilirsem iletişiminin çok daha iyi olacağına inanıyorum.

Etkinlik 6: Beden Dili - Göz Teması

Etkinlik başlangıcında biraz tutuk gelirdi. Bir insanın sadece bakmasından veya göz teması kurmasından ne olabilir ki? Fakat göz teması kurmaya başladığında farklı duyguların oluşabileceğini anladım. Daha önce de daha önce göz teması kurduğumu anladım. Bakmak ile göz teması kurmak gerçekten farklı şeylermiş.

Etkinlik 7: Empati - Algı, Farklılıkların Anlaşılması

Empatinin daha önce beşer bilimlerinde manada olduğunu öğrendim. Daha sonraki empati kuramına ne kadar işe yarayabileceğini tahmin etmemiştim. Fakat duyguların insan ile iletişimde ne kadar etkili olduğunu öğrendim.

Etkinlik 8: Empati: Marifeti

Farklı renklerdeki kâğıtlara kendi duygularını yazarak ve bunları anlatabilmek önemliydi.

Bazen kendimizi karşımızdakine anlatabilmek istenir. Nasıl anlatabileceğini bu etkinlik sayesinde daha iyi öğrendim.

Etkinlik 9: Etik İletişim-Etik İlişim

İnsanlar bir durumda kaldıklarında onlara yardım edenimiz iyi bir iletişim kurmanın örneği oluşturur. İyi bir ilişki kurulabilmesi için insanlara yardım eden gerektirir. İyi bir etimlikte daha iyi olabilir. Fakat bazen insanlar acele karar verip yanlış olanı da seçebilir. Önemli olan yanlış karar verdikten sonra o karardan dönülebilir.

Etkinlik 10: Etik İletişim-Tasarruf İlişim

İletişimde iletişimde doğru olanı seçmek gerektiğini öğreniriz. Bir insan ne kadar bir durumda kalırsa da özellikle sabretmeli ve iyi düşünürken sonra karar vermelidir. Aldığımız doğru kararlar diğer bir iletişim de haberleri olacaktır.

Etkinlik 13: Sosyal İletişim

Ne Paylaştığını Bil

Sosyal medya kullanıyorum ancak sosyal medya kültürü yeterli değil ne olduysa etiketik ile öğrendim. EĞİTİM (Eğitim, Politika, Örgütme) ile nereye gidiyim paylaşacağım şeyler hakkında neler paylaşacağım ve paylaşmam gerektiği konusunda neler öğrenebilirim gibi konularda daha dikkatli davranmayı öğrendim. Web sitelerinin gizlilik politikalarını bilmek altında kendimizi koruma altına almaktır. Sosyal medyada özellikle kendimizi korumaya gerektirir. Her sosyal ortamda bilgi paylaşımına ihtiyacı var. Başka ne gibi felaketler çıkabilir. Özellikle önce den sonra zararından fayda var.

Etkinlik 14: Sosyal İletişim

İnternetteki Kimliğim

Sadece sosyal medya hesabı daha önce kullanmadım. Bir de kültürü öğrendim ama bundan sonra özellikle etiketik öğrenirim de hiç kullanmayı düşünmüyorum. Başka birine zarar vermek için düşünse bile sadece sosyal medya hesabı kurmak aslında insanın kendi kimliğinin dışına çıkması demektir. Bu durum insanın kendine ait değerlerini hiçe sayması anlamına gelir. Dolayısıyla kendim ile yaşamaya hiç gerek yok.

1. Etiklik: Etik Dine Resim Tasarı

Resim çizen arkadaşım, çok iyi dinlemem gerektiğini farkettim. Zaten çok iyi dinlemeyişim, isterken resim çizemedim. Dinlemem ne kadar önemli olduğunu gerçekten anladım. İlk adımda çizdiğim resim hiç para değeri taşımadı. Çizdiğim resim de çok kötüydü. Dinlemek güzel öğretilirdi. Arkadaşlarımın sözleri benim için dinlemem için çok iyi öğretilirdi. Sorular sormanın önemli olduğunu.

2. Etiklik: Etik Dine - Sallı ifade

İlk başta bu etiklik için çok kötü düşüncelerim vardı. Sonra hep arkadaşlarım, diye kelime bulacaklardı ama şimdi bulamadım, geçiyordum. Daha sonra bu arkadaşlarımın da öğretilirdi.

3. Etkinlik: Acik İletişim - Antlaşmazlıklara Alternatif Çözümler

Daha önce gördüğümüz bir arkadaşım ile benzer sorunlar yaşamışım. Kocamın ceplerini ve el çantasını arkadaşım ile konuşup paylaşabiliyordum. Bu etkinlikte zaten bunu öğrenmiş oldum. İnsanlar çevresinde yaşadıkları problemleri çözmek için net ve anlaşılır bir biçimde konuşmaları ve bir sorunla başlamak için. Akademi halde sorunlar büyükler olur.

4. Etkinlik: Acik İletişim - Yumuklar Etkinliği
Konuşmalarına daha fazla dikkat etmem gerektiğini bu etkinlik sayesinde öğrendim. Özellikle iletişim kurarken, kibar ifadelerin ise yaradığını daha iyi anladım. İyi iletişim kurmanın insanlara güc kattığını bu etkinlikte öğrendim.

5. Etkinlik: Beden Dili - Beden Dili Oyunu
iyi bir iletişim kurabilmek için jest ve mimiklerimize dikkat etmemiz gerekir. Bazen kasıtlı olarak beden dilimize göre birisi yanlış anlayabilir. Arkadaşımızın beden dilini nasıl kullandığını bu etkinliğe çalışalım. Duygularımızı ifade ederken beden dilimizi kullanalım.

6. Etkinlik: Beden Dili - Göz Teması
iyi ilişkiler kurabilmemizin bir yolu da göz temasından geçer. Daha önce bu konuya değinirken biraz araştırma yapmıştım. Gözet etkinliklerinde sürekli bir kişinin gözüne bakmamız daha faydalıdır. Arkadaşlarımızın etkinlik sırasında çok fazla göz teması beni rahatsız etti. Belli de etkinlik ortama geçmesi gerektiği gelmiştir. Ancak benzer konuları önemi olan etkinliklerden ziyade göz teması ile duygularını anlatılmaktadır.

7. Etkinlik: Empati - Alışverişlilik formu. Anlatıcı.
Farklı bakış açıları ile kişileri tanımlama değil
birleştirmeyle yönlendirildiğini anladım. Farklı bakış
açıları ile hem fikir hem de duygularını
sindiren diğer farklı şeyler öğrenebiliriz.

8. Etkinlik: Empati Haritası

Şişir yatağında yatmış olsaydı dört kelimeden
olması duygularının hepsini etkinliğe
anlatmak isterdim. Ancak arkadaşlarımla
söz hakkı alarak kendi duygularını ifade
ettim. Etkinlik gayet eğlenceli geçti. Eğlenirken
öğrendim.

9. Etkinlik: Etik İletişim: Etik ikilem
Etkinlik sırasında arkadaşlarımızın da fikir-
lerini dinleyerek olaylara farklı bakış açı-
ları ile katılmayı öğreniyor. Kendi işinizde
karşınalar yaşadığınızda diğer kişilerden
gelebilmek için arkadaşlarımızın yardım
alabilirsiniz.

10. Etkinlik: Etik İletişim: Yarınları İçin
insanlarla ilgili bir iletişim kurabilmek
için öncelikle doğru kavramlar alınması gerek-
lidir ki etkinlik sayesinde öğreniyor. Her
ne kadar doğru bir şey olsa da kendi ahlakını
düşünmeden kavramlarına sahip olmadığınızda
işte o zaman doğru bir iletişim kurabilirsiniz.

11. Etkinlik: Ortak İletişim: Ayrıntılı ve Valanlı
Etkinliğin sonunda diğer bir hikaye ortaya
çıktı. Hikaye kurarken arkadaşlarım ile
eğlendim. Etkinlik sırasında güzel diyalog-
lar kuruldu.

12. Etkinlik: Ortak İletişim: Son Sözcük
Zarfların benzer sesinde kuralıyı
etkisi anlatılmam kendimi ifade ede-
bildiğimi gösterdi. Benim isim verimle
bir etkinlik olarak geçti.

13. Etkinlik: Sosyal İletişim: ile paylaştığını Bil

Sosyal ortama bu kadar çok reklamın neden sürekli kasıma etkisini sosyal olarak iyi biliyorum. Ayrıca perindipin web sitelerinde ve sosyal medyada çok daha etkili olan gerçekleri anlatıyor. Sosyal medyada bilgi paylaşırken çok etkili olan geliyor.

14. Etkinlik: Sosyal İletişim: internetteki Zimlilerin

Sosyal medyada veya sosyal ortamda kasıma etkisi veya buna gidenler olmadan mesajlara karşı nasıl kurtulmam gerekiyor bu etkinliği yaptım. Öğrendim. Olumlu gibi görünen mesajlara bile atınca çok etkili olan gerçekleri de öğrendim. Sosyal medyada olumsuz etkiler için mesajlar daha sonra bizim felaketimiz olabilir. Bence bu tarzı gerçekleri anlatan bir konu vardı. Bence ne kadar da bir umut veriyor. Kim veya çok fazla kaygı yaratıyor. Bir kişi. Bence bunun bilimsel olarak bilimsel olduğu olabilir. Sosyal medya etkisi de bu bilimsel kavram ile olur.

1. Etkinlik: Etkin Dinleme - Forum Toplantısı
Etkinlik sırasında sözüm benden kesiliyordu. Bundan biraz rahatsız oldum ancak daha sonra faydalarını gördüm. Çünkü bir insanın sözünün kesilmesi gerçekten rahatsız edici bir durum olduğu için insanları dinlerken sözlerini kesmemeye özen gösteriyorum.

2. Etkinlik: Etkin Dinleme - Sorulu İfade
Farklı bir etkinlik olduğuna düşünüyorum. Farklı olması, Dersle dikkatlerin daha fazla toplanmasına yol açtı. Kendim de bildiğim etkinliklerin yapılmasından her zaman sıkıldığımdır. Ancak istenilen ifadeyi bulmaya çalışarak için iyi bir motivasyon gerekiyordu. Bunda etkinliği eğlenceli hale getirdi.

3. Etkinlik: Açık İletişim - Antepmazlulara Alternatif Çözümler
Tezki vermeden önce düşünmem gerektiğini bu etkinlikte daha iyi anladım. Bazen antepmazluların anı tezki verilebiliyor. Etkinlik sonrası biraz daha fazla dilat eden gerektiğini anladım. Böyle olarak gündüzleri sınıflar altında hiç de düşünülmesi veya hayal ettiğimiz kadar büyük değildir.

4. Etkinlik: Açık İletişim - Yarıyıl Etkinliği
Tutti dil yılanı deliğinden çıkarır sözünün bir nesit uygulanmasını yaptık altında. Gayet başarılıydı. Aynı antepmazlular etkinliği yapmak yerine önce herkesle yapılmalıydı. Çünkü farklı duyguları öğreniyor insan. Yine de başarılı oldum ben.

5. Etkinlik: Beden Dili - Beden Dili: Duyular

Gestifasyon kâğıtlarıyla cümleyi daha iyi bir şekilde ifade edebiliyoruz. Etkinlik sayesinde gest ve mimiklerimi doğru duyularla rahatlıkla kullanmam gerektiğini öğrendim. Aslında kısa sürede çok şey öğrendim. iyi ki bilsem-deyim.

6. Etkinlik: Beden Dili - Göz Teması

Etkinlikle başlangıçta bir şey anlamıyordum. Fakat uygulamaya başladıkça kapılıyordum. Göz teması kurmaktan önce kendime ait olan bir sıfatı söylemem de önemliydi. benim için çünkü kişinin kendisini ifade edebilmesi bence çok önemlidir.

7. Etkinlik: Empati - Algı Farklılıklarını Anlamak

Farklı bakış açılarının kişileri saanlara değil birleştirmepe yönlendirdiğini anladım. Farklı bakış açıları ile hem fikir hem de doğru oluştundan daha fazla şeyler öğrenebiliriz.

8. Etkinlik: Empati Haritası

Kâğıtların tavlaya yapıştırıldıktan sonra dışmaları tonik oldu. Fakat kendi duygularım yete dışarıya Arkadaşlarım ile birlikte çok eğlenirdik. Farklı duygular, içeren ifadeleri okumak arkadaşlarımızı daha iyi anlayabilmemiz açısından önemlidir.

9. Etkinlik: Etik İletişim - Etik İkilem

Dramayı anlattığımızda arkadaşlarım bana teşekkür etmeden uzaklaşmalı beni biraz "2d".
Bunu drama yaparken "öğrenmek önemli bir deneyim" benim için. Teşekkür etmenin ne kadar önemli olduğunu anladım.

10. Etkinlik: Etik İletişim - Yaşınan İkilem

Bizim gerçeğe sandığımız altında hakikat oluyabili-
Kendi düşüncem her zaman doğru oluyabili-
ceğini anladım. Hatta insanların fikirlerinin
zaman geçtikçe değişmesi normaldir.

11. Etkinlik: Ortak İletişim - Ayrıntılı Tartışma Yakınlık

Bu etkinlikte hepimiz tek bir grubun parçasıydık.
Fikirlerimizin ve duygularımızın tek bir hikayede
bir araya gelmesi bence çok güzeldi. Bu etkinlik
b birbirimizi daha iyi anlamamıza ve düşünmemize
Neden oldu.

12. Etkinlik: Ortak İletişim - Son Sözler

Arkadaşlarım ile birlikte ortak karar alabilmem
doğru bir iletişim içerisinde olduğumuzu
gösterdi. Her ne kadar farklı fikirler olsa da
son sözlerimize birlikte karar verdik.

13. Etklilik Sosyal İletişim, Ate Paylaşım

Bilginde çok fazla sosyal medya kullanıyorsanız Az bile kullanırsanız benim hakkımda kimlerin neler öğrenebileceğini iyi düşünmem gerekir. Bu etkinlikte sayesinde çok az kullandığım sosyal medya hesaplarına girmek de dikkat etmem gerektiğini öğrendim.

14. Etklilik Sosyal İletişim - İnternetteki Kimliğim

Çok fazla sosyal medya hesabının olmasının risklerini daha iyi öğrendim. Kendimizi ispatlamak veya ifade etmek istiyorsak birilerinin beğenisine ihtiyacımız yok. İhtiyacımız olan tek şey öncelikle kendi kimliğimizde olan gerçekliğimizdir. Sosyal ortam zaten gerçek ortamda olmayı gerektirir. Bu yüzden çok fazla sanal hesap kullanılmaktadır. Kendimiz olup az sayıda sosyal medya hesabımız yeterlidir.

ETKİNLİK 13: SANAL İLETİŞİM NE PAYLAŞTIRMAYI BİL

Hakkımızda bilgi toplama ve paylaşma uygulamaları ve web sitelerini kullanmak sana kabılır. Özellikle basın sektöründe oral bilgi toplama, çevrimiçi bilgi ihtiyacı karşısına geliyor. EFS (Erişim, Paylaşım, Öğrenme) ile daha fazla etkili oluyor.

ETKİNLİK 14: SANAL İLETİŞİM İNTERNET ÜZERİNDEN

İnternet ortamında fikirlerini dile getirebildiğin insanların düşüncelerini paylaşarak aynı anda aynı konulara cevap verebilirsin. Genellikle sosyal medya hesapları, podcastler ve e-postalar. Özellikle sosyal ortamlarda arama, bilgi bulma ve paylaşım gibi işlemler sosyal ortamlarda oldukça kolay ve hızlıdır. Özellikle sosyal medya ortamlarında bilgi paylaşımı oldukça kolaydır. Özellikle sosyal medya ortamlarında bilgi paylaşımı oldukça kolaydır.

ÖZGEÇMİŞ

2002 yılında Yüzüncü Yıl Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünü birincilikle bitirdikten sonra 2016 yılında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalında yüksek lisansını tamamlamıştır.

Danimarka’da düzenlenen 21. Dünya Üstünler Konferansında (World Council for Gifted and Talented Children) “Türkiye İçin Üstün Zekâlı Öğrencilerin Duygusal Okuryazarlığı Ders Modeli” başlıklı bildirisi dolayısı ile kendisine takdir belgesi verilmiştir.

2018 yılında MIT (Massachusetts Institute of Technology) Üniversitesinde “Zor Zamanlarda Öncü Değişim” programı sonrasında “Üstün Zekâlı Öğrencilerin İletişimi” ile ilgili iletişim ölçeği çalışmaları yapmıştır.

2019 yılında ICQH (International Conference on Quality in Higher Education)’de yayımlanan “Üstün Zekâlı Öğrencilerin İletişim Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı çalışması sonrasında Türkiye’de ilk defa üstün zekâlı öğrenciler için gerçekleştirilen hem nicel ve hem de nitel yaklaşımın yer aldığı iletişim çalışmalarına katılmıştır.

2008 ve 2015 yıllarında üstün zekâlı çocukların eğitimi ile ilgili uluslararası projelerde koordinatör olarak görev yapmıştır.

2020 yılında Cambridge Üniversitesi tarafından düzenlenen “Ekran Konuşma: Sanal Bağlamda Konuşma Becerilerini Geliştirmedeki Zorlukların Üstesinden Gelme” ve “Öğrencilerde Özerklik Gelişimi” çalışmalarında yer almıştır.

Ulusal makalelerin yanı sıra İngiltere, Almanya, Danimarka ve Hırvatistan’da çok sayıda uluslararası makale ve bildirisi yayımlanmıştır. Çeşitli yayınevleri için kitap yazmış ve çeviriler yapmıştır.

2012 yılından beri Kocaeli ilindeki İzmit Bilim ve Sanat Merkezinde İngilizce öğretmeni olarak görevine devam etmekte olan Naif Kara ileri düzeyde İngilizce (2018 YÖKDİL İngilizce puanı 97,5), ayrıca Arapça, Fransızca ve İspanyolca bilmektedir.